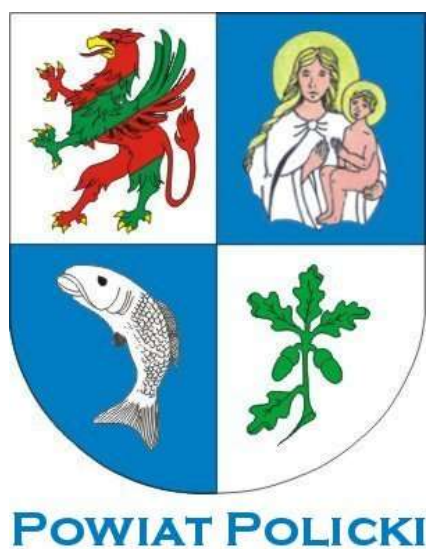

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU POLICKIEGO do 2020 roku

Police 2010

**Opracowanie: INSTYTUT ROZWOJU REGIONALNEGO
ul. Czesława 9, 71-504 Szczecin**

Skład Zespołu:

dr inż. Zbigniew Zychowicz – Przewodniczący
dr Ryszard Czyszkiewicz
mgr Zbigniew Pluta
mgr inż. Tadeusz Szczygiel
mgr Elżbieta Karasiewicz
dr Dariusz Dziechciarz
mgr Piotr Sibilski
mgr Artur Zöllner

Współpracownicy:

mgr Urban Kuza, mgr Katarzyna Wróbel, mgr Grażyna Jagłowska-Wójciak,
mgr Renata Jankowska, mgr inż. Małgorzata Kozłowska, Ewa Korniewicz,
Joanna Haniewicz

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	6
1.1 Miejsce i rola strategii w problematyce rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu	6
1.2 Metodyka i przebieg prac nad strategią.....	8
1.3 Postrzeganie powiatu i strategii	12
2. DIAGNOZA PROSPEKTYWNA POWIATU POLICKIEGO	13
2.1 Warunki naturalne	13
2.1.1 Położenie geograficzne	13
2.1.2 Podział fizyczno-geograficzny	15
2.1.3 Użytkowanie powierzchni	16
2.1.4 Rolnicza przestrzeń produkcyjna	18
2.1.5 Budowa geologiczna	19
2.1.6 Surowce mineralne	22
2.1.7 Gospodarka gruntami	23
2.1.8 Wody powierzchniowe i podziemne	27
2.2 Warunki przyrodnicze	28
2.2.1 Gleby	28
2.2.2 Charakterystyka ogólna szaty roślinnej	29
2.2.3 Ochrona przyrody	30
2.2.4 Obszary NATURA 2000	31
2.2.5 Leśnictwo	35
2.3 Uwarunkowania historyczno- kulturowe powiatu polickiego.....	37
2.4 Demografia.....	38
2.4.1 Sieć osiedleńcza	38
2.4.2 Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach powiatu polickiego	40
2.4.3 Struktura demograficzna – ruch ludności.....	43
2.5 Struktura zatrudnienia, rynek pracy w latach 2003-2008.....	48
2.5.1 Zasoby ludzkie rynku pracy	48
2.5.2 Zasoby zatrudnienia na rynku pracy	51
2.5.3 Rynek pracy powiatu polickiego w latach 2002-2008	60
2.6 Infrastruktura społeczna.....	73
2.6.1 Edukacja	73
2.6.2 Ochrona zdrowia	80
2.6.3 Pomoc społeczna	83
2.6.4 Bezpieczeństwo publiczne	92
2.6.5 Kultura.....	102
2.6.6 Organizacje pozarządowe	105
2.6.7 Sport	108
2.6.8 Turystyka i rekreacja	111
2.6.9 Współpraca transgraniczna i międzyregionalna.....	130
2.7 Infrastruktura techniczna	139
2.7.1 Drogi i transport	139
2.7.2 Sieć kolejowa	142
2.7.3 Infrastruktura portowa.....	144
2.7.4 Gospodarka wodno-ściekowa	145
2.7.5 Gospodarka odpadami.....	151
2.7.6 Ciepłownictwo	154
2.7.7 Zaopatrzenie w gaz.....	155

2.7.8 Elektroenergetyka.....	156
3. GOSPODARKA POWIATU POLICKIEGO	159
3.1 Podmioty gospodarcze ogółem	162
3.2 Podmioty gospodarcze w latach 2002-2008 - analiza	166
3.2.1 Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	166
3.2.2 Rybactwo.....	168
3.2.3 Przetwórstwo przemysłowe.....	170
3.2.4 Budownictwo	172
3.2.5 Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	173
3.2.6 Hotele i restauracje	175
3.2.7 Transport, gospodarka magazynowa i łączność	177
3.2.8 Pośrednictwo finansowe.....	179
3.2.9 Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.....	181
3.2.10 Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	182
3.3 <i>Gospodarka powiatu polickiego na tle innych powiatów województwa zachodniopomorskiego</i>	183
3.4 Sytuacja finansowa powiatu polickiego i gmin powiatu w okresie 2003-2008.....	193
3.4.1 Budżet powiatu polickiego	193
3.4.2 Budżety gmin powiatu polickiego.....	198
3.5 Wskaźnik rozwoju wspólnot terytorialnych dla powiatu polickiego na przestrzeni lat 2003-2008	202
4. ANALIZA SWOT	205
4.1 Edukacja, kultura, sport.....	205
4.2 Turystyka i rekreacja	208
4.3 Ochrona zdrowia, opieka społeczna, bezpieczeństwo	210
4.4 Infrastruktura techniczna	213
4.5 Gospodarka powiatu polickiego.....	214
4.6 Współpraca transgraniczna i międzyregionalna	217
5. MISJA POWIATU POLICKIEGO	220
6 .CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	221
6.1 Radykalne wzmocnienie spójności ekonomiczno-przestrzennej powiatu polickiego	221
6.2 Rozwój infrastruktury społecznej.....	223
6.3 Rozwój turystyki (rekreacji i sportu)	225
6.4 Aktywizacja lokalnego rynku pracy	225
6.5 Rozwój infrastruktury technicznej	226
6.6 Rozwój gospodarki, przedsiębiorczości w powiecie i wzrost dochodów powiatu.	227
6.7 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej	229
7 POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	230
7.1 Rozwój infrastruktury społecznej.....	231
7.2 Rozwój turystyki (rekreacji i sportu)	232
7.3 Aktywizacja lokalnego rynku pracy	233
7.4 Rozwój infrastruktury technicznej	234
7.5 Rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w powiecie	237
7.6 Współpraca transgraniczna i międzyregionalna powiatu polickiego	238
8. UWARUNKOWANIA REALIZACJI STRATEGII	239
8.1. Zgodność strategii z innymi dokumentami rozwoju w układzie wertykalnym i horyzontalnym.....	239

8.2. Uwarunkowania instytucjonalno-prawne.....	240
8.3 Wyznaczenie podmiotów odpowiedzialnych za wdrażanie strategii	240
8.4 Monitoring i ewaluacja	241
8.5 Promocja strategii	244
9. ZAŁĄCZNIKI	245

1. WPROWADZENIE

1.1 Miejsce i rola strategii w problematyce rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu

Każdy podmiot życia społecznego, gospodarczego, politycznego i wielu innych, by osiągnąć zamierzone cele musi kierować się racjonalnym postępowaniem. Ramy tego postępowania muszą odznaczać się z jednej strony - poprawnością metodologiczną, to znaczy precyzyjnie określonym reżimem wynikającym z logiki relacji środek-cel, a z drugiej - być akceptowane przez grupę społeczną, która ów podmiot reprezentuje. Dotyczy to także powiatu, który na mapie życia społeczno-gospodarczego odgrywa bardzo istotną rolę.

Powiat pełniąc istotne role w zakresie infrastruktury technicznej (głównie drogi), społecznej (ochrona zdrowia, opieka społeczna, edukacja ponadgimnazjalna), bezpieczeństwa (policja, straże, inspekcje) oraz inne, zajmuje niezwykle ważne pole aktywności pomiędzy gminą i województwem oraz w pewnej mierze centrum. Realizacja zadań powiatu wpływa w sposób niezwykle istotny na realizację zadań gminy i województwa. Gmina, bez dobrze realizowanych funkcji powiatu w zakresie jego zadań edukacyjnych czy infrastruktury drogowej oraz innych, napotyka na barierę rozwoju. Województwo bez dobrze realizowanych zadań w powiatach nie może dobrze realizować polityki rozwoju regionalnego.

Te zadania i role powiatu muszą być wpisane w racjonalne procedury planistyczne. Najważniejszą z nich jest strategia rozwoju. Strategia jest dokumentem, który w sposób logiczny opisuje wszelkie aspekty relacji: zintegrowane cele osadzone w określonym horyzoncie czasowym – optymalne instrumenty i realne środki.

Strategia rozwoju powiatu jest akceptowanym przez lokalną społeczność dokumentem, w którym przedstawione są zasoby, misje, fundamentalne cele, służące ich osiągnięciu cele operacyjne oraz oparte na realnej ocenie środki i instrumenty dla ich realizacji. Dokument ten uwzględnia interesy, cele funkcjonowania wchodzących w skład powiatu gmin oraz interesy i cele województwa, w którym znajduje się powiat. Mówiąc inaczej jest dokumentem pomostowym, który artykułując realizację misji powiatu uwzględnia cele wyrażone w strategiach gminnych oraz w strategii rozwoju województwa. Najważniejszą funkcją strategii rozwoju powiatu jest określenie celów i służących ich realizacji działań, które będą funkcjonalne wobec potrzeb mieszkańców powiatu oraz będą służyć rozwojowi powiatu.

W powiecie polickim chodzi w pierwszym rzędzie o rzetelną diagnozę zasobów i problemów w skali powiatu, częściowo gmin, a następnie o takie wytyczenie celów, których realizacja, poprzez zdyskontowanie walorów i usuwanie problemów, służyć będzie rozwojowi powiatu, a zatem i gminom.

Jako ważną przesłankę budowy strategii przyjmuje się poszanowanie zasady zrównoważonego rozwoju. Zwłaszcza w odniesieniu do powiatu polickiego, którego większość obszaru objęta jest Programem Natura 2000, jest to niezwykle ważne. Położenie

powiatu i jego implikacje, bardzo bliskie sąsiedztwo Szczecina, duże zróżnicowanie potencjałów i problemów gmin wchodzących w jego skład oraz bezpośrednie sąsiedztwo na całej zachodniej granicy Republiki Federalnej Niemiec sprawiają, iż strategia powiatu polickiego wykraczać musi poza całe spektrum strategii wielu innych powiatów nie obarczonych tego rodzaju uwarunkowaniami rozwoju.

Obecność Polski w Unii Europejskiej stwarza ogromne szanse na korzystanie z licznych beneficjów. Wiąże się to jednakże z określonymi sformalizowanymi wymogami. Jednym z wielu jest posiadanie dokumentacji planistycznej, głównie zaś strategii rozwoju.

Opracowanie Strategii Rozwoju Powiatu Polickiego na lata 2009-2020 spełniać będzie następujące funkcje:

1. Funkcja informacyjna. Szczegółowo rozbudowana część pn. „Diagnoza prospektywna powiatu polickiego”, dostarcza wszechstronnych informacji o powiecie i gminach, wielu zainteresowanym inwestorom i gościom.

2. Funkcja oceniająca (aksjologiczna). Analiza słabych i mocnych stron powiatu, a także szans i zagrożeń, dostarcza bogatej wiedzy pozwalającej na ocenę różnych dziedzin funkcjonowania powiatu i w dużej mierze gmin. Ta część strategii jest jednym z punktów wyjścia dla sformułowania celów strategicznych i operacyjnych.

3. Funkcja planistyczna. W oparciu o powyższe funkcje skonstruowano katalog celów strategicznych i operacyjnych, które implikują cały szereg działań władz powiatu. Owe cele z wytyczeniem głównych szlaków do ich osiągnięcia oraz wskazaniem źródeł niezbędnych środków, warunkujące optymalny stan rozwoju powiatu i w dużej mierze implikujące rozwój gmin, to w istocie główna część strategii.

4. Funkcja eksplanacyjna (wyjaśniająca). Strategia wyjaśnia związki i korelacje poszczególnych celów, służących ich osiągnięciu działań oraz źródeł finansowania. Mówi także o działaniach służących niwelowaniu bądź usuwaniu zjawisk dysfunkcyjnych dla rozwoju powiatu (np. co i jak zrobić, by turystyka była jedną z głównych osi rozwoju powiatu, z drugiej zaś, jakie działania podjąć, by zwiększyć bardzo niską dziś spójność społeczno-przestrzenną w powiecie, będącą jedną z barier jego rozwoju).

Strategia jako program działania stanowić powinna bazę dla dobrego rządzenia przez samorząd powiatu i forum koordynacji działań wszystkich jednostek w powiecie. Powinna także stanowić punkt wyjścia dla formułowania programów branżowych w powiecie i w gminach. Powszechnie akceptowana strategia powinna być wytyczną dla trafnego wydatkowania środków własnych powiatu (częściowo gmin) i aplikowania o środki z funduszy Unii Europejskiej oraz z innych źródeł.

Strategia ta może i powinna być jednym z czynników zachęcających potencjalnych inwestorów do lokowania swoich przedsięwzięć w powiecie polickim. Argumentem dla ich decyzji powinny być niezwykle precyzyjnie opisane walory oraz katalog działań władz funkcjonalnych dla rozwoju gospodarczego.

W budowie strategii brali udział przedstawiciele niemalże wszystkich dziedzin życia społecznego i gospodarczego w powiecie. Szeroki udział wielu osób z samorządu powiatowego, samorządów gmin, instytucji administracji państwowej, biznesu, organizacji pozarządowych i wielu innych środowisk na licznych etapach tworzenia strategii, to jeden z najważniejszych czynników budowy strategii w jej obecnym kształcie, mający fundamentalne znaczenie dla uspołecznienia procesu jej budowy.

1.2 Metodyka i przebieg prac nad strategią

Zgodnie z wolą Zarządu Powiatu w Policach przyjęto, iż strategia będzie budowana przez ekspertów w oparciu o opinie przedstawicieli samorządu powiatowego, samorządów gmin, mieszkańców, przedstawicieli rozlicznych podmiotów życia gospodarczego, społecznego i wielu innych dziedzin z powiatu oraz województwa.

Zarząd Powiatu w Policach pełnił funkcję głównego konsultanta strategii poprzez fakt uczestnictwa jego członków bądź desygnowanych pracowników na wszystkich etapach prac na strategię. Zarząd jest także recenzentem ostatecznego kształtu strategii przed oddaniem go Radzie Powiatu w celu przeprowadzenia debaty i uchwalenia.

Na wniosek przewodniczącego zespołu ekspertów Starosta Policki Leszek Guździół wyznaczył osoby odpowiedzialne za koordynację działań w zakresie budowy strategii w osobach:

- Jacek Stachyra - Członek Zarządu Powiatu w Policach; reprezentujący Zarząd,
- Magdalena Kotowska - Naczelnik Wydziału Planowania i Rozwoju; koordynator do spraw realizacji etapów formalnych (zbieranie danych, organizacje spotkań, pomoc w kontaktach itp.).

Dla celów sprawnej realizacji poszczególnych etapów, w tym zwłaszcza konstruowania i zbierania danych, Starosta Policki udzielił przewodniczącemu zespołu ekspertów - Prezesowi Zarządu Stowarzyszenia Instytut Rozwoju Regionalnego w Szczecinie – jako przedstawicielowi wykonawcy strategii, pełnomocnictwa w zakresie kontaktów z pracownikami komórek organizacyjnych Starostwa Powiatowego w Policach oraz innych instytucji na terenie powiatu polickiego, których udział w tworzeniu strategii jest niezbędny.

W trakcie tworzenia strategii przyjęto następujące etapy jej budowy:

1. Etap pierwszy

Zbieranie danych faktograficznych z zasobów: Starostwa Powiatowego w Policach, Urzędów Gmin, Powiatowego Urzędu Pracy w Policach, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Policach, Ośrodków Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji w Policach, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Policach, Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego Nr 1 im. Tadeusza Sokołowskiego Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie, Terenowego Banku Danych, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Szczecinie, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie, Regionalnej Dyrekcji Ochrony

Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie, Głównej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział Szczecin, Urzędu Miasta Szczecina, Urzędu Morskiego w Szczecinie, PKP, Polskich Linii Kolejowych, Zakładów Chemicznych Police S.A., Nadleśnictwa Trzebież, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie.

W trakcie tego etapu korzystano także m.in. z następujących dokumentów: Strategia Rozwoju Gminy Kołbaskowo, Strategia Rozwoju Gminy Police, Plan Gospodarki Odpadami Powiatu Polickiego na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018, Program Ochrony Środowiska Powiatu Polickiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015, Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 r., Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego, Strategia Rozwoju Innowacyjności Województwa Zachodniopomorskiego, Strategia Rozwoju Euroregionu POMERANIA. Wykaz wszystkich źródeł w załączniku nr 5.

Godzi się wspomnieć, iż wykonawcy spotkali się z życzliwością instytucji, do których zwracano się z prośbą o udostępnienie danych.

2. Etap drugi

Organizowanie spotkań branżowych dotyczących dziedzin życia będących przedmiotem strategii. Etap ten trwał od 10 marca do 5 września. Obejmował także spotkania z wójtami i burmistrzami gmin.

Łącznie odbyło się 15 spotkań branżowych. Ich tematykę, terminy, miejsce oraz liczbę uczestników prezentuje poniższe zestawienie. Nazwiska osób i instytucji przez nich reprezentowanych przedstawia załącznik nr 3.

Tabela 1. Spotkania branżowe dotyczące "Strategii Rozwoju Powiatu Polickiego do 2020 roku"

Temat spotkania	Data	Miejsce	Liczba uczestników
1. Sytuacja w obszarach ochrony środowiska, walorów krajobrazowych i rolnictwa na terenie powiatu polickiego.	22.06.2009	Starostwo Powiatowe w Policach	16
2. Charakterystyka rynku pracy powiatu polickiego, znaczenie aglomeracji szczecińskiej w kreowaniu polickiego rynku pracy, źródła bezrobocia w powiecie, szanse i zagrożenia rozwoju przedsiębiorczości, casus Nowego Warpna.	23.06.2009	Starostwo Powiatowe w Policach	11

3. Rozwój gospodarczy powiatu polickiego.	24.06.2009	Starostwo Powiatowe w Policach	11
4. Sytuacja w obszarach infrastruktury technicznej na terenie powiatu polickiego.	25.06.2009	Starostwo Powiatowe w Policach	15
5. Spotkanie poświęcone problematyce współpracy transgranicznej.	03.07.2009	Starostwo Powiatowe w Policach	7
6. Sytuacja w obszarze oświaty i kultury w powiecie polickim.	06.07.2009	Starostwo Powiatowe w Policach	10
7. Problemy i bariery rozwoju, wizje, kierunki i cele strategiczne (operacyjne), inne ważne kwestie dotyczące rozwoju Gminy Nowe Warpno.	08.07.2009	Urząd Gminy w Nowym Warpnie	6
8. Problemy i bariery rozwoju, wizje, kierunki i cele strategiczne (operacyjne), inne ważne kwestie dotyczące rozwoju Gminy Kołbaskowo.	10.07.2009	Urząd Gminy w Kołbaskowie	5
9. Pomoc społeczna i opieka zdrowotna.	13.07.2009	Starostwo Powiatowe w Policach	13
10. Uwarunkowania i rozwój funkcji leśnej (wielkoprzestrzenne obszary prawnie chronione).	16.07.2009	Nadleśnictwo Trzebież	6
11. Spotkanie poświęcone problematyce uzgodnień w ramach możliwości rozwoju obszaru Zalewu Szczecińskiego.	20.07.2009	Urząd Gminy w Nowym Warpnie	8

12. Spotkanie z Burmistrzem Polic w sprawie Strategii Rozwoju Powiatu Polickiego.	24.07.2009	Urząd Miejski w Policach	
13. Turystyka w powiecie polickim.	25.08.2009	Starostwo Powiatowe w Policach	12
14. Spotkanie poświęcone problematyce powiatu polickiego w ramach SSOM.	28.08.2009	Starostwo Powiatowe w Policach	6
15. Spotkanie poświęcone problematyce Strategii Rozwoju Powiatu Polickiego.	09.09.2009	Urząd Gminy w Dobrej	5

Wszystkie spotkania branżowe z założenia miały dla prac nad strategią bardzo duże znaczenie, bowiem prezentowane tam opinie, informacje i postulaty wypowiedziane były przez przedstawicieli różnych środowisk. Dla zespołu eksperckiego ważne było to, iż wokół poruszanych problemów tworzył się klimat konstruktywnej współpracy.

Warto nadmienić, iż dwa spośród spotkań miały charakter regionalny. Pierwsze dotyczyło uwarunkowań rozwoju żeglarsstwa i budowy infrastruktury na obszarze Zalewu Szczecińskiego. Drugie - perspektyw i celów funkcjonowania Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Do udziału w pracach nad strategią zaproszono także Radę Powiatu w Policach poprzez stosowne pismo do Cezarego Arciszewskiego- Przewodniczącego Rady Powiatu w Policach . W wyniku tego w spotkaniach branżowych wzięło udział kilku radnych.

Konkludując, na tym etapie debaty nad strategią umożliwiono udział praktycznie wszystkim chętnym. Można zaryzykować twierdzenie, że w debacie nie wzięli udziału ci, którzy nie chcieli.

Etap drugi służył pogłębionej artykulacji potrzeb powiatu i gmin oraz formułowaniu sposobów ich realizacji. Etap ten dostarczył także dodatkowych informacji dla przeprowadzonej później analizy SWOT.

3. Etap trzeci

Dotyczył identyfikacji problemów i walorów powiatu oraz sformułowania celów i potencjalnych źródeł ich finansowania.

4. Etap czwarty

Ten etap to redagowanie ostatecznej wersji dokumentu. Materiały w trakcie ich opracowywania przekazywano sukcesywnie Zarządowi Powiatu w Policach. Ostateczne uwarunkowania realizacji strategii oraz zredagowanie celów strategicznych i operacyjnych poprzedzone było rozmowami na ten temat z Zarządem Powiatu w Policach.

Ostatnim elementem prac nad strategią było przekazanie projektu Zarządowi Powiatu w Policach celem zajęcia przez Zarząd Powiatu w Policach stanowiska w sprawie akceptacji treści projektu „Strategii Rozwoju Powiatu Polickiego do 2020 roku” a następnie przekazania go Przewodniczącemu Rady Powiatu w Policach celem umieszczenia w porządku obrad sesji Rady Powiatu w Policach, debaty tematycznej w tej sprawie.

1.3 Postrzeganie powiatu i strategii

Powiat policki jest powiatem innym niż większość powiatów w Polsce. Jest jedynym powiatem, którego cała zachodnia granica jest granicą sztuczną (las, woda Zalewu Nowowarpieńskiego, pole), granicą z innym państwem. Powiat policki składa się z czterech gmin odznaczających się wielką asymetrią podstawowych czynników, o różnym potencjale, historii i perspektywach. Nowe Warpno przed II wojną światową dynamicznie rozwijające się miasteczko, połączone koleją i regularnym połączeniem żeglugowym ze Szczecinem, zamieszkałe przez blisko 3,5 tys. mieszkańców, dziś jest wyludnionym zaprzeczeniem tamtego obrazu. W ostatnim okresie widoczne są intensywne starania władarzy gminy o zmianę jej wizerunku i zdyskontowanie jej walorów. W istocie Nowe Warpno to potencjalna perła na turystycznej mapie powiatu polickiego. Realizacja celu strategicznego w powiecie - rozwój turystyki zakłada, iż spora część odwołań w tym zakresie dotyczyć będzie terenu gminy Nowe Warpno oraz poprawy dostępności do niej.

Dobra i Kołbaskowo niegdysiejsze gminy rolnicze, z dominującą pozycją kombinatu Państwowego Gospodarstwa Rolnego, dziś pełnią rolę zamożnych suburbiów Szczecina strasząc niebywałą wręcz kakofonią architektoniczną. Całkowicie zorientowane na Szczecin poprzez bliskość i fakt zaspokojenia wielu potrzeb mieszkańców w mieście, postrzegają powiat jako strukturę niemalże formalno-administracyjną.

Police, stolica powiatu, to gmina żyjąca w symbiozie ze Szczecinem. Naznaczona stygmatem wielkiego zakładu przemysłowego, który od chwili powstania nadał temu, małemu niegdyś miastu, wyjątkowy charakter. W Gminie Police, jak w kilku innych w Polsce, egzystencja i byt wielu mieszkańców uzależnione są od kondycji wielkiego zakładu pracy.

Powiat, mimo prawie jedenastu lat istnienia, odznacza się bardzo niską spójnością społeczno-przestrzenną. Mieszkańcy, wskutek odległości, wieloletnich relacji i oferty wielkiego sąsiada, zorientowani są na Szczecin. Stolica powiatu, tak jak ma to miejsce w przypadku większości powiatów w Polsce, nie pełni miejsca ośrodka skupienia i głównego

miejsca zaspokajania potrzeb edukacyjnych, kulturalnych, w zakresie ochrony zdrowia czy wielu innych usług.

Pomiędzy gminami powiatu oraz wieloma instytucjami i organizacjami brak jest licznych relacji horyzontalnych. Nadto powiat niejako zamknięty jest od zachodu, a spójność społeczno-przestrzenną utrudniają dodatkowo trudności komunikacyjne wewnątrz powiatu.

Mimo tych niekorzystnych uwarunkowań powiat dysponuje znakomitymi walorami, które mogą stanowić o nowych i pomyślnych kierunkach rozwoju. Należą do nich w pierwszym rzędzie niezwykle bogate walory przyrody i związane z nimi możliwości rozwoju turystyki, następnie położenie nad wielkim akwenem, rodzące bardzo korzystne implikacje. Kolejnym nie zdyskontowanym w satysfakcjonującym stopniu walorem są możliwości współpracy z niemieckim sąsiadem.

Powiat, mimo osobliwego charakteru, jest postrzegany jako struktura funkcjonalna dla całości (obszar powiatu) i poszczególnych części (gmin) oraz jako struktura potrzebna nawet, jeśli dotyczy to tylko części jego funkcji np.: drogi, straże i inspekcje. W trakcie spotkań nigdy zespół nie spotkał się z najbardziej choćby zawoalowaną formą kontestacji powiatu. Wręcz przeciwnie, formułowano wiele opinii na temat jego ról, niekiedy w wymiarze projekcyjnym.

W trakcie licznych spotkań związanych z budową strategii zespół ekspercki spotykał się z dużą życzliwością ze strony osób reprezentujących instytucje, do których zwracano się z prośbą o informacje czy udział w spotkaniu. Informacja o budowie strategii powiatu polickiego najczęściej budziła pozytywne reakcje. Z jej realizacją wielu uczestników spotkań wiąże spore nadzieje na poprawę kondycji powiatu i gmin, na usunięcie wielu barier rozwoju oraz wyzwolenie wielu nowych inicjatyw. Dla większości osób strategia postrzegana jest w sposób merytoryczny i pozytywny jako dokument - mówiąc najkrócej - wytyczający ważne cele i określający sposoby ich realizacji. Wiele osób postrzega strategię rozwoju pozytywnie, także z powodu pozytywnej konotacji pojęcia strategia.

Klimat społeczny wokół strategii rozwoju powiatu polickiego należy określić jako pozytywny i życzliwy. Nigdy nie zetknięto się z krytyczną opinią kwestionującą cel budowy strategii.

2. DIAGNOZA PROSPEKTYWNA POWIATU POLICKIEGO

2.1 Warunki naturalne

2.1.1 Położenie geograficzne

Powiat policki zajmuje wysuniętą na północny-zachód część Polski, a tym samym i województwa zachodniopomorskiego o pow. 665 km kw.¹ zamieszkałą przez 66,4 tys.

¹ Co stanowi 2,9% ogólnej powierzchni województwa

mieszkańców². Powiat na zachodzie graniczy z Republiką Federalną Niemiec (długość Granicy około 53 km), pozostałe granice, tj. od północy, wschodu i południa ustanowione są na wodzie. Układ przestrzenny powiatu jest typowo pasmowy na kierunku południkowym.

Powiat policki

W skład powiatu wchodzi 4 gminy, dwie miejsko-wiejskie (Police i Nowe Warpno) oraz dwie gminy wiejskie (Dobra i Kołbaskowo). Powiat, wraz z zachodnimi dzielnicami

² Dane US Szczecin, Województwo Zachodniopomorskie, Szczecin 2008

Szczecina, położony jest po zachodniej części rzeki Odry. Jego geograficzne położenie wyznaczają najdalej wysunięte punkty:

- północny N 53°43' – E 14°16'
- południowy N 53°16' – E 14°26'
- zachodni N 53°39' – E 14°15'
- wschodni N 53°22' – E 14°38'

Powiat w całości leży na Nizinie Środkowoeuropejskiej (prowincja), na terenie podprowincji Pobrzeże Południowobałtyckie, makroregion – Pobrzeże Szczecińskie 313.2, w skład którego wchodzi w całości regiony: 313.23 Równina Wkrzańska, 313.26 Wzniesienia Szczecińskie oraz na wschodzie częściowo Dolina Dolnej Odry 313.24.³

2.1.2 Podział fizyczno-geograficzny

Równina Wkrzańska rozciąga się na południowy zachód od polskiej części Zalewu Szczecińskiego i zajmuje obszar około 340 km kw. Jej południową granicę stanowią Wzgórza Warszawskie położone na terenie miasta Szczecina oraz wysoczyzna morenowa przylegająca do nich od zachodu. Równina znajduje się na wysokości od kilku do około 20 m n.p.m. a jej podstawowym materiałem budulcowym są serie piaszczyste, powstałe u schyłku epoki lodowcowej. Powierzchnia jest urozmaicona licznymi pagórkami i wałami wydmyowymi, których wysokość dochodzi do 40 m n.p.m. oraz zatorfionymi nieckami deflacyjnymi.

W jednej z takich niecek znajduje się Jezioro Świdwie – rezerwat ornitologiczny. Znaczna część Równiny Wkrzańskiej porośnięta jest borami sosnowymi, tworzącymi zwarty kompleks Puszczy Wkrzańskiej dochodzący do lasów komunalnych miasta Szczecina, z którymi tworzy Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcze Szczecińskie”.

Wzgórza Szczecińskie – zajmują obszar pomiędzy lewym brzegiem Doliny Dolnej Odry a Pradolina Redowy (teren położony w Niemczech). Po stronie polskiej obejmują one Wzgórza Warszawskie, położone w północnej części Szczecina (na których zlokalizowano współczesne osiedla mieszkaniowe) oraz wysoczyznę morenową, w obrębie której zaznacza się wyraźna wałowa kulminacja. Ciągnie się ona łukiem dookoła zachodnich granic miasta, od Bezrzecza i Wołczkowa na północy, poprzez Stobno i Barnisław do miejscowości Siadło położonej na południu, w strefie krawędziowej Doliny Odry.

Wzgórza Warszawskie – położone są głównie w północno-zachodniej części miasta Szczecina, a tylko niewielkie fragmenty leżą w powiecie polickim. Wzgórza są spiętrzonymi morenami o wysokości dochodzącej miejscami do 131 m n.p.m. i kończą się stromymi krawędziami, porozcinanymi przez głębokie odcinki strumieni rzecznych. Wnętrze wzgórz jest zbudowane z silnie zaburzonych warstw osadów morenowych przemieszanych ilami i piaskami pochodzenia morskiego z trzeciorzędu.

³ Źródło: J. Kondracki, Geografia Polski. Mezoregiony fizycznogeograficzne. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994

Na zachodzie i południowo-zachodnim pograniczu Wzgórz Warszawskich oraz wysoczyzny morenowej, na skraju powiatu polickiego znajduje się rynna glacialna Jeziora Bartoszewo i Jeziora Głębokie, ciągnąca się od Tanowa w kierunku Dolnej Odry.

Wysoczyzna Morenowa rozciąga się na zachód od tej rynny, wznosi się do wysokości 30-45 m n.p.m. Tylko w okolicach Stobna w obrębie Wału Stobniańskiego, a w miejscowościach przygranicznych Warnik i Barnisław, kumulacje terenu osiągają nawet ponad 80 m n.p.m. Wysoczyzna zbudowana jest od powierzchni utworami glacialnymi, przybierającymi na powierzchni urozmaiconą formę falistą z licznymi podmokłymi obniżeniami.

Wał Stobniański (forma moreny czołowej) w wielu miejscach jest zbudowany z zaburzonych glacitektonicznie osadów żwirowych i piaszczysto-żwirowych, które prawdopodobnie zostały uformowane podczas ostatniego zlodowacenia.

Dolina Dolnej Odry rozciąga się na długości około 85 km, od Cedyni po ujście Odry do Jeziora Dąbie i Zalewu Szczecińskiego na północy. W powiecie polickim położony jest teren Międzyodrza, rozpościerając się pomiędzy Odrą Zachodnią i Regalicą. Na tym odcinku doliny (od Widuchowej po obszary położone nad Zalewem) w granicach Polski znajduje się całe jej dno, gdyż granica państwowa biegnie nurtem Odry Zachodniej, przylegającej dość ściśle do zachodnich krawędzi doliny.

Pomiędzy „ramionami” Odry znajduje się rozległa równina bagienna, pocięta gęstą siecią starorzeczy, kanałów, rowów melioracyjnych i rozlewisk o łącznej długości ponad 200 km. Jest to największy w Europie Zachodniej i Środkowej obszar bagienny położony w dolinie rzecznej (nie spotykany już w innych dolinach wielkich rzek europejskich). Grubość osadów bagiennych wzrasta tutaj ku północy, od około 4-5 m poniżej Widuchowej do ponad 10 m w okolicach granicznych powiatu polickiego – gmina Kołbaskowo z miastem Szczecinem.

Bezpośrednio na południe od Szczecina, tak jak przebiega granica powiatu polickiego z powiatem gryfińskim, Dolina Dolnej Odry przełamuje się przez pas nizin morenowych – Wał Stobniański na zachodzie i Góry Bukowe na wschodzie. Szerokość Międzyodrza maleje tu z 4-5,5 km do 3 km. W samym Szczecinie, pomiędzy lewobrzeżem a prawobrzeżną dzielnicą Zdroje, szerokość doliny wzrasta do 6 km. Dalej na północ Odra Wschodnia – Regalia uchodzi kilkoma ramionami do Jeziora Dąbie, a Odra Zachodnia - płynie wzdłuż stromej krawędzi Wysoczyzny, a następnie Wzgórz Warszawskich i Wzgórz Mścięcińskich, gdzie w rejonie Inoujścia wody łączą się i już jednym nurtem wpadają do Rostoki Odrzańskiej

2.1.3 Użytkowanie powierzchni

Na szczególną uwagę zasługuje analiza zaludnienia terenów zabudowanych i zurbanizowanych okalających miasto Szczecin po zachodniej stronie rzeki Odry. Wg danych US w Szczecinie średnie zaludnienie na terenach mieszkaniowych powiatu polickiego wynosi 15,8 tys. mieszkańców/1 km². Ogólna powierzchnia powiatu wynosi 66.405 ha, z tego tereny

miejskie zajmują obszar 6.151 ha, tj. 9,3 % powierzchni. W strukturze użytkowania gruntów najwyższy udział odnotowano w gruntach pod lasami oraz gruntach zadrzewionych i zakrzewionych – 36% powierzchni powiatu. Na drugiej pozycji znajdują się użytki rolne – 33%, zaś wody zajmują około 20%. Grunty zabudowane i niezabudowane to 6% i tyle samo zajmują nieużytki i tereny różne.

Struktura użytkowania gruntów wykazuje przestrzenne zróżnicowanie zarówno w stosunku do wielkości gmin (gmina Kołbaskowo – 105,5 km kw., gmina Dobra – 110,2 km kw. należą do gmin małych, zaś gmina Nowe Warpno – 197,2 km kw. i gmina Police – 251,1 km kw. to gminy duże) jak i sposobu użytkowania terenu, który to decyduje o funkcjach, jak i wpływa na rozwój społeczno-gospodarczy. Gminy południa (Kołbaskowo i Dobra) cechują się głównie rolniczym charakterem zagospodarowania. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy wynosi odpowiednio: 69,5% - tj. 7331 ha w gminie Kołbaskowo i 63,3% - tj. 6975 ha w gminie Dobra. Najniższa lesistość jest w gminie Kołbaskowo - 7,2% ogólnej powierzchni gminy.⁴

W strukturze użytków rolnych dominują grunty orne i sady, zajmując łącznie ok. 14 tys. ha (64,3%). Lesistość powiatu wg gmin przedstawia się następująco: gm. Kołbaskowo – 7,2%, gm. Dobra – 22,9%, gm. Nowe Warpno – 39,9%, gm. Police – 49,9%, przy lesistości powiatu polickiego – 36%. Dla gmin Police i Nowe Warpno lasy stanowią podstawową funkcję w ich zagospodarowaniu. Z uwagi na swe położenie bardzo ważnym problemem jest udział wód w użytkowaniu terenu. Wody powierzchniowe na terenie powiatu polickiego zajmują ponad 13 tys. ha, tj. 20% powierzchni ogólnej. Ich udział w poszczególnych gminach waha się od 50% w gminie Nowe Warpno, 11,1% w gminie Police do 3,1% w gminie Kołbaskowo i 0,6% w gminie Dobra.

Przedstawione dane w zakresie użytkowania terenu wskazują na przestrzenne zróżnicowanie obszaru, co ma istotne znaczenie dla kierunków ich społeczno-gospodarczego rozwoju. Wysoki udział gruntów zalesionych i gruntów pod wodami stwarza bardzo duże możliwości rozwoju funkcji turystycznej, głównie dla mieszkańców Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM⁵).

Na szczególną uwagę zasługuje analiza zaludnienia terenów zabudowanych i zurbanizowanych okalających miasto Szczecin po zachodniej stronie rzeki Odry. Wg danych US w Szczecinie średnie zaludnienie na terenach mieszkaniowych powiatu polickiego wynosi 15,8 tys. mieszkańców/ 1 km kw., zaś w gminach kształtuje się następująco:

gm. Dobra	– 5 300 mieszkańców /1 km ² .
gm. Nowe Warpno ⁶	– 9 200 mieszkańców /1 km ²
gm. Kołbaskowo	– 18 300 mieszkańców /1km ²
gm. Police ⁷	– 18 700 mieszkańców /1km ²

⁴ Źródło: Dane wg gmin na podstawie materiałów Wydziału Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami Starostwo Powiatowe w Policach, Police 2009 (stan na 01.01.2009 r.).

⁵ SOM – Szczeciński Obszar Metropolitalny to obszar gmin przyległych do dużego miasta, dla którego przewiduje się wykonanie specjalistycznych opracowań branżowych, które będą pomocne w zarządzaniu procesami społeczno-gospodarczymi i przestrzennymi z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

⁶ Łącznie z terenami miejskimi

Analiza tego zjawiska wskazuje tendencję wzrostową. Wiele wiejskich miejscowości powiatu polickiego zmieniło swój przestrzenny charakter, przekształcając się w miejscowości o zabudowie typu miejskiego, głównie jednorodzinnej o zróżnicowanych formach zabudowy. Zmianie uległy funkcje terenów zabudowy zagrodowej, z której stopniowo eliminowana jest funkcja rolnicza. Jednocześnie zaobserwowano wtórny podział działek siedliskowych, jak i terenów położonych w ich sąsiedztwie, z przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową, usługową i inną.

Wyniki inwentaryzacji programowo-przestrzennej wskazują, że największe przekształcenia nastąpiły w miejscowościach położonych w pobliżu granicy z miastem Szczecinem, wokół podstawowych ciągów komunikacyjnych, które nie zmieniły swych parametrów technicznych od lat 70. Taki stan uważa się za niezadowalający i nie spełniający swych funkcji jak i potrzeb ludności zamieszkałej na tych terenach.

2.1.4 Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Funkcja rolnicza jest jedną z podstawowych funkcji powiatu polickiego. Jej rozwój uwarunkowany jest jakością podstawowego czynnika, jakim jest wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Ocena jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w oparciu o klasyfikację bonitacyjną wskazuje, że warunki rozwoju produkcji rolniczej, a zwłaszcza produkcji roślinnej na terenie powiatu są bardzo zróżnicowane.

Ogólny procentowy wskaźnik gleb bardzo dobrych na gruntach ornych powiatu polickiego wynosi 53,7% i waha się od 88,3% - w Gminie Kołbaskowo, 41,8 – w Gminie Dobra do 18% - w Gminie Police. Na terenie gminy Nowe Warpno nie występują gleby dobre i bardzo dobre.

Inaczej przedstawia się sytuacja na trwałych użytkach zielonych. Tu ogólny wskaźnik trwałych użytków zielonych zaliczanych do b. dobrych wynosi zaledwie 6%. Dominują użytki zielone sklasyfikowane jako średnie – 50%. Pozostały obszar to trwałe użytki zielone słabe i b. słabe.

Charakterystykę rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wykonaną w oparciu o klasyfikację bonitacyjną wg gmin, przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 2. Powiat policki – bonitacja gruntów rolnych w procentach

Wyszczególnienie	grunty orne i sady								Razem
	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz	
Dobra	0,6	5,8	11,9	23,5	18,5	28,5	9,8	1,5	100,0
Kołbaskowo	-	18,2	28,9	29,0	12,4	3,6	0,6	0,1	100,0
Nowe Warpno	-	-	-	-	3,2	47,1	41,2	8,5	100,0
Police	-	1,4	1,0	15,6	7,1	43,8	23,5	7,6	100,0
Powiat policki	3,4	10,1	16,7	23,5	12,9	21,4	9,6	2,4	100,0

⁷ Łącznie z terenami miejskimi

	trwale użytki zielone								
	II	III	-	IV	-	V	VI	VIz	Razem
Dobra	-	8,5	-	54,3	-	31,3			100,0
Kołbaskowo	1,6	16,8	-	42,3	-	29,6	9,1	0,6	100,0
Nowe Warpno	-	-	-	42,8	-	35,3	21,1	0,8	100,0
Police	-	4,6	-	43,6	-	31,7	12,1	2,0	100,0
Powiat policki	0,1	6,0	-	49,5	-	32,0	11,2	1,2	100,0

Źródło: Obliczenia własne na podst. danych Geodety Województwa Zachodniopomorskiego oraz IUNG Puławy

Podobną ocenę uzyskano posługując się analizą wskaźnikową bonitacji gleb, agroklimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla powiatu polickiego kształtuje się na poziomie 64 pkt i waha się od 88,9 pkt (Gmina Kołbaskowo) do 47,8 (Gmina Nowe Warpno). W pozostałych gminach wynosi on odpowiednio: Gmina Dobra – 64,7 pkt, Gmina Police – 58,4 pkt. Szczegółową charakterystykę zawiera wykaz poniżej.

Tabela 3. Ocena rolniczej przydatności produkcyjnej powiatu polickiego wg ogólnego wskaźnika IUNG

Gminy	Wsk.j.i p.r.g.	Wsk. agrokl	Wsk. rze.ter	Wsk.war. wod	Og.wsk.jrpp
Dobra	45,5	11,4	4,5	3,3	64,7
Kołbaskowo	68,5	11,4	4,5	4,5	88,9
Nowe Warpno	29,2	11,2	4,9	2,5	47,8
Police	35,8	11,4	4,6	3	54,8
Razem powiat	44,8	11,4	4,5	3,3	64,0

Objaśnienia:

Wsk. j.i p.r.g. - wskaźnik jakości bonitacji przydatności rolniczej gleb

Wsk. Agrokl - wskaźnik bonitacji agroklimatu

Wsk. rze.ter - wskaźnik bonitacji rzeźby terenu

Wsk. war. wod - wskaźnik bonitacji warunków wodnych

Og_wsk_jrpp -ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych IUNG Puławy 2009

2.1.5 Budowa geologiczna

Ukształtowanie i krajobraz całego Pomorza Zachodniego związane są z działalnością lądolodu w okresie ostatniego zlodowacenia, które zakończyło się ok. 12 tys. lat temu.

Pod względem rzeźby powierzchni powiat policki jest dość urozmaicony. Jest to efektem procesów, zachodzących w fazie deglacjacji lądolodu zlodowacenia

północnopolskiego i procesów holoceniowych, z działalnością człowieka włącznie. Według regionalizacji fizyczno-geograficznej⁸ położenie Powiatu jest następujące:

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski

Podprowincja: Pobrzeże Południowobałtyckie

Makroregion: Pobrzeże Szczecińskie

Mezoregiony: Wzgórza Szczecińskie, Dolina Dolnej Odry,
Równina Wkrzańska.

Charakterystyka powyższa odzwierciedla zróżnicowanie fizjograficzne obszarów powiatu. Wynika to z położenia geograficznego, charakteru i genezy rzeźby terenu, a także różnic hydrograficznych, biogeograficznych oraz glebowych. Jest to widoczne w sposobach użytkowania terenu, funkcjonowaniu naturalnych powiązań przyrodniczych i istniejących formach antropopresji. Granice opisywanego obszaru, oprócz administracyjnie wyznaczonej granicy polsko-niemieckiej, tworzą naturalne akweny wodne Zalew Szczeciński oraz Odra.

Usytuowany od południa, wchodzący w obszar gminy Kołbaskowo, Mezoregion Dolina Dolnej Odry, ciągnie się wzdłuż koryta Odry od Cedyni na południu po ujście Odry do Zalewu Szczecińskiego i Jeziora Dąbie na północy. Zbocza doliny są strome, porożcinane licznymi dolinami bocznymi, wyciętymi przez spływające z wysoczyzny wody, dawniej poglacialne, aktualnie opadowe.

Na tym obszarze występują stosunkowo duże deniwelacje terenu. Na terenie gminy Kołbaskowo niektóre dochodzą do 82 m. Najniższy poziom terenu - 0,2 m n.p.m. występuje w dolinie Odry, a najwyższy punkt gminy (82,6 m.n.p.m.) stanowi wzgórze niedaleko miejscowości Warnik w kulminacji Wału Stobniańskiego. Najsilniejszym urzeźbieniem terenu charakteryzuje się pagórkowata wysoczyzna morenowa w rejonie miejscowości Kamieniec, której wysokość osiąga 50 m n.p.m.

Mezoregion Wzgórza Szczecińskie to charakterystyczny krajobraz wysoczyzny morenowej o pofalowanej rzeźbie. Występują tu liczne rozcięcia i zagłębienia, stosunkowo często wypełnione wodą. Wyróżnia się tu wałowa kulminacja zwana Walem Bezleśnym lub Walem Stobniańskim, która przybiera kształt łuku rozpostartego od szczecińskiej dzielnicy Bezrzecze na północy, poprzez leżące już na terenie gminy Kołbaskowo miejscowości Stobno, Bobolin, Warniki, Barnisław, Smolęcín, aż po Siadło Dolne na południu. Pozostały obszar wysoczyzny tworzą równiny denno-morenowe. Zlokalizowane są tu głównie rozległe pola użytków rolnych, wzbogaconych kępami zadrzewień śródpolnych.

Środkowa i północna część powiatu polickiego, wraz z całym obszarem gminy Nowe Warpno, znajdują się na obszarze Mezoregionu Równina Wkrzańska. Obejmuje ona obszar położony na zachód od ujścia Odry do Zalewu Szczecińskiego, i na północ od Wzgórz Szczecińskich. Kraina ta rozcięta jest południkowo granicą polsko-niemiecką, w części polskiej znajduje się ok. 340 km². Teren Równiny Wkrzańskiej zbudowany jest z materiałów stożka napływowego Odry. Powstał on pod koniec plejstocenu i ma kilka stopni

⁸ Jerzy Kondracki, Geografia regionalna Polski, PWN, Warszawa 2002

tarasowych osiagających wysokość od 3 do 19 m n.p.m. Taras najwyższy jest zdeformowany przez liczne zagłębienia wytopiskowe i wydmy pochodzenia eolicznego. W wytopiskach występują torfy oraz niewielkie akweny wodne. Najwyższe wzniesienia wydmowe znajdują się w okolicach Piaskowej Góry, Białczej Góry, Leśnogóry i osiagają wysokość ok. 30 m n.p.m. Drobniejsze pojedyncze pagórki lub zespoły pagórków wydmowych występują na całym obszarze Równiny Wkrzańskiej, grupując się głównie w okolicach Dobieszczyna. W większości teren ten jest tu lesisty (Puszcza Wkrzańska).

Stosunkowo najbardziej urozmaicony jest obszar gminy Dobra. Wynika to z charakteru procesów zachodzących w fazie deglacjacji lądolodu zlodowacenia północnopolskiego i procesów holocenijskich, a także z charakteru działalności człowieka. Daje się tu wyróżnić trzy rodzaje form ukształtowania powierzchni:

Równinna - rozległa równina rzeczno-rozlewiskowa o niemal płaskiej, piaszczystej powierzchni z lokalnymi pagórami wydmowymi. Przeglębienia terenu wypełnione są osadami organicznymi, głównie torfami. Rzędne terenu oscylują w granicach: 10-25 m n.p.m., wysokości względne wynoszą: 0,5 - 1,0 m. Istniejące spadki o nachyleniu północno- wschodnim są minimalne. Obszar ten dominuje w północnej i środkowej części gminy Dobra.

Niskopagórkowata i niskofalista – znajdująca się w południowej części gminy, w rejonie miejscowości Wołczkowo, Lubieszyn, Kościan. Wyniesienia sięgają tu 20-60 m n.p.m., a różnice wysokości względnej między poszczególnymi pagórkami są niewielkie - co 2-5 m n.p.m. Spadki terenu są zróżnicowane z przewagą 3 - 6%. Jest to obszar wysoczyzny morenowej falistej, którą tworzą gliny zwałowe, piaski lodowcowe i wodnolodowcowe.

Falistopagórkowata i pagórkowata – w części środkowo-zachodniej powiatu, w rejonie miejscowości Buk i Plochocin (obszar gminy Dobra) ukształtowanie terenu jest falisto-pagórkowate z wyraźną obecnością form pagórkowatych typu kemowego. Rzędne terenu oscylują w granicach: 40 - 60 m. n.p.m. Występują tu spadki terenu nawet do 12%.

Dalej, ku północy, na obszarach administracyjnych gminy Police ukształtowanie terenu jest wynikiem procesów zachodzących w końcowej fazie okresu plejstocenijskiego, wytapiania lądolodu zlodowacenia północnopolskiego (fazy pomorskiej) oraz holocenijskich procesów akumulacji rzecznej, eolicznej i organicznej. Rzeźba północnej i środkowej części gminy jest monotonna. Urozmaicenie tej rzeźby stanowią luźne pagórki wydmowe. Teren podnosi się systematycznie od północy w kierunku południowym. Południowa część gminy ma rzeźbę urozmaiconą, o deniwelacjach miejscowych ponad 20 m. Na obszarze gminy Police dają się wyróżnić następujące formy rzeźby terenu:

- pochodzenia lodowcowego (morenowe Wzgórza Warszawskie);
- pochodzenia wodnolodowcowego (akumulacyjne i erozyjne);
- pochodzenia eolicznego: wydmy i kompleksy wydm równiny piasków przewiewnych;
- pochodzenia rzeczno- to: dna dolin rzecznych, dolinki, parowy, młode rozcięcia

erozyjne;

- pochodzenia denudacyjnego: ostańce erozyjne;
- pochodzenia jeziornego to: równiny jeziorne;
- utworzone przez roślinność: równiny torfowe.

Największy obszar na terenie gminy Police zajmuje płaska równina rzeczno-rozlewiskowa. Różnica wysokości w granicach gminy wynosi ok. 130 m. Najniższe wysokości n.p.m. występują na północy w rejonie Trzebieży: od 0 – 1,0 m n.p.m. do 131 m n.p.m.

W północnej części powiatu, na terenie gminy Nowe Warpno znajdują się charakterystyczne terasy odrzańsko-zalewowe. Najwyższa terasa wznosi się na wysokość 25 m n.p.m., najniższa, określana mianem „dennej” z rzadka jedynie wynosi się ponad 0,5 m n.p.m. Na terasie dennej wzdłuż doliny Odry i wokół Zalewu Szczecińskiego znajdują się największe w całym województwie torfowiska.

Ze względu na bliskość Zalewu Szczecińskiego, Odry oraz profil gospodarczy spotyka się na obszarze powiatu polickiego wiele form antropogenicznych: wały przeciwpowodziowe, groble, tamy, nasypy, hałdy fosfogipsów i wysypiska śmieci.

2.1.6 Surowce mineralne

Na obszarze powiatu występują niewielkie ilości surowców naturalnych, głównie złoża kruszyw naturalnych, iłów i torfów. W gminie Police, na północ od Przęsocina, znajduje się największe w województwie złożo surowca ilastego, którego zasoby bilansowe wynoszą 7 418 tys. m³.

Na terenie gminy Kołbaskowo jest tylko jedno udokumentowane złożo kopaliny figurujące w „Bilansie zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce” według stanu na dzień 31.12.2003 r. Jest to złożo kruszywa naturalnego Karwowo. Wielkość geologicznych zasobów bilansowych kopaliny głównej kruszywa naturalnego wynosi 1835,8 tys. ton (Mg), a zasobów przemysłowych 1473 tys. ton (Mg). Wielkość zasobów bilansowych i przemysłowych kopaliny towarzyszącej (glin i iłów), wynosi 40 tys. ton (Mg) według stanu na dzień 31.12.2003 r. Udokumentowaną kopaliną główną jest kruszywo naturalne piaszczysto-żwirowe o średnim punkcie piaskowym 68 %. Użytkownikiem złoża jest Firma Usługowo Handlowa „Jantra” Sp. z o. o. z siedzibą w Przecławiu 78. Ze złoża o całkowitej powierzchni 9,26 ha, wydzielono część Jantra I (8,40 ha) i obszar górniczy Karwowo część Jantra (7,42 ha).

Na terenie gminy Dobra znajdują się dwadzieścia cztery złoża torfów i gytii. Udokumentowano złoża torfów w zlewni rzeki Gunicy: jedno o średniej miąższości 1 m, zasoby 820 tys. m³ i drugie o średniej miąższości 2 m, zasoby 5 175 tys. m³, oraz torfowisko „Wołczkowo” o średniej miąższości 2 m, zasoby 5 tys. m³. Na podłożu piaszczystym zalega gytia o miąższości 1,44 m., a powyżej - torf drzewno-trzcinowy i trzcinowy o miąższości 1,43 m. Torfy niskie na gytiach o miąższości poniżej 1,5 m występują w okolicy jeziora Świdwie.

Torfy niskie na piaskach i mułkach den dolinnych i zagłębień bezodpływowych - wzdłuż koryta Gunicy (zespół torfowisk zlewni Gunicy), torfy niskie na piaskach równin rzeczno-rozlewiskowych - na południe od miejscowości Buk, torfy niskie na glinach zwałowych - w okolicy Buku oraz w małych obniżeniach pomiędzy pagórami kemowymi.

Gytiowiska w obszarze powiatu znajdują się w stanie zabagnienia i inicjalnej fazie torfienia. Występują wokół Jeziora Świdwie oraz w innych, małych zbiornikach wodnych, położonych w pozycjach wododziałowych. W rejonie Wąwelnicy i Wołczkowa istnieją obszary rozpoznanych surowców ilastych, bazujących na trzeciorzędowych ilach septariowych. Złoże „Wąwelnica” kategorii C2, posiada szacunkowe zasoby bilansowe wysokości 3993 tys. m³. Kopalina towarzysząca to glina zwałowa.

2.1.7 Gospodarka gruntami

Powiat policki zajmuje powierzchnię 66.405 ha (stan 31.12.2008), z tego sektor publiczny zajmuje 53.426 ha (80,5%), a sektor prywatny – 12.977 ha (19,5%).⁹ Odmienne sytuacja własnościowa kształtuje się w rolniczym użytkowaniu gruntów. W strukturze własnościowej użytków rolnych (21.692 ha) przeważa sektor prywatny władający 11.690 ha (53,9%), zaś sektor publiczny z głównym właścicielem gruntów jakim jest Skarb Państwa, w imieniu którego nadzór właścicielski sprawuje Agencja Nieruchomości Rolnych, włada 10.002 ha. W pozostałych formach użytkowania gruntów dominuje sektor publiczny. W poszczególnych grupach struktura użytkowania przedstawia się następująco:

Tabela 4. Struktura władania gruntami w powiecie polickim

	Ogółem		sektor prywatny		sektor publiczny	
	ha	%	ha	%	ha	%
Powierzchnia ogólna	66 405	100,0	12 977	19,5	53 428	80,5
Użytki rolne	21 692	100,0	11 690	53,9	10 002	46,1
Grunty leśne i zadrzewione	23 676	100,0	189	0,8	23 487	99,2
Grunty zabudowane i zurbanizowane	3 903	100,0	640	16,4	3 263	83,6
w tym: tereny mieszkaniowe zurbanizowane tereny niezabudowane	488	100,0	358	73,4	130	26,6
	203	100,0	110	54,2	93	45,8
Grunty pod wodami	13 045	100,0	23	0,2	13 022	99,8
Użytki ekologiczne	34	100,0	-	-	34	100,0
Nie użytki	3 243	100,0	353	10,9	2 890	89,1
Tereny różne	812	100,0	82	10,1	730	89,9

⁹ Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Biura Geodety Wojewódzkiego Urzędu Marszałkowskiego woj. Zachodniopomorskiego, Szczecin 2009r. Do obliczeń posłużono się powierzchnią ewidencyjną. Szczegółowe dane zawarte są w tabelach załączonych do opracowania.

Powyższe dane wskazują na nieustabilizowaną sytuacją własnościową sektora prywatnego we władaniu gruntami rolnymi i terenami zurbanizowanymi, zarówno zabudowanymi jak i niezabudowanymi. Stan własnościowy gruntów na badanym obszarze wynika z przekształceń, jakie wystąpiły po roku 1989, a szczególnie po 1992 roku, tj. od dnia funkcjonowania Agencji Rolnej Skarbu Państwa, która dokonała przejęć gruntów rolnych, a następnie ich rozdysponowania oraz części Agencji Mienia Wojskowego, która przeznaczyła do zbycia niektóre nieruchomości.

W okresie 2000-2009¹⁰ powierzchnia użytków rolnych powiatu polickiego zwiększyła się o 190 ha i na dzień 01.01.2009 r. wynosi 20.597 ha.¹¹

Tabela 5. Zmiany użytkowania gruntów rolnych na terenie powiatu polickiego w latach 2000 – 2009 (użytki rolne w ha)

GMINA	rok		Zmiana 2000-2009
	2000	2009	
Dobra	6 629	6 656	27
Kołbaskowo	7 014	7 024	10
Nowe Warpno	1 387	1 425	38
Police	5 377	5 492	115
Razem	20 407	20 597	190

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Szczecinie, Rocznik Statystyczny woj. zachodniopomorskiego 2001, Biura Geodety Województwa Urzędu Marszałkowskiego woj. Zachodniopomorskiego, Szczecin 2009.

Powyższe zmiany są następstwem zwrotu części gruntów, które użytkowane były przez podmioty „specjalne” związane z obronnością kraju lub sektorem militarnym. Powyższa sytuacja jest bardzo korzystna w kontekście zachodzących przekształceń w strefie podmiejskiej dużego ośrodka miejskiego, głównie w związku z przeznaczeniem znacznej ilości gruntów pod rozwój funkcji mieszkaniowo-usługowej i budowę infrastruktury technicznej.

Agencja Nieruchomości Rolnych (ANR) jako następca prawny Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (AWRSP) do 31 grudnia 2008 r. z terenu gmin wchodzących w skład powiatu polickiego przejęła do Zasobu Gruntów Rolnych Skarbu Państwa (ZG) 14.838 ha. W latach 1992 – 2008 rozdysponowała około 13.850 ha. W ZG pozostało zaledwie 993 ha (6,7% stanu).¹² Sytuację w gminach ilustruje poniższe zestawienie.

¹⁰ Dane dla roku 2000 podane są wg stanu na 30 czerwca, dane dla roku 2009 podane są wg stanu na 1 stycznia.

¹¹ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Geodety Wojewódzkiego Urzędu Marszałkowskiego woj. Zachodniopomorskiego, zestawienie zbiorcze wg stanu na 01.01.2009, nr statystyczny 3211, obliczenia dla roku 2009 wykonano wykorzystaniem metody z roku 2000 w celu otrzymania danych porównywalnych.

¹² Różnica w powierzchni gruntów między zestawieniami wynika z różnicy terminów prezentowanych danych. Przejęcia gruntów prezentowane są wg stanu na dzień 31.12.2008 r., rozdysponowanie na dzień 28 lutego 2009r. różnica między zaprezentowanymi terminami wynosi zaledwie 0,75 pp. i dla dalszych obliczeń statystycznych – zgodnie z przyjętą metodą – nie jest istotna.

Gmina	Przejęcia	Rozdysponowanie	Pozostało w ZG	
	[ha]	[ha]	[ha]	[%]
Dobra	5 209,3	4 922,2	287,1	5,5
Kołbaskowo	5 951,2	5 715,9	235,3	4,0
Nowe Warpno ¹³	698,8	595,6	103,2	14,8
Police ¹⁴	2 979,0	2 616,6	367,4	12,3
Razem	14 838,3	13 845,3	993,0	6,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ANR o/ w Szczecinie

Analiza przejęcia i rozdysponowania gruntów Zasobu i Agencji w powiecie polickim wskazuje, że podstawowymi formami rozdysponowania jest sprzedaż gruntów – 4.325 ha (32% ogółu rozdysponowanych gruntów) na podstawie 3.690 umów (63% zawartych umów przez Agencję), z tego 1.790 dotyczyło zakupu ziemi, a 2.240 - zakupu ziemi w związku z kupnem domów, lokali mieszkalnych i budynków gospodarczych.

Średnia wielkość transakcji kupna-sprzedaży wyniosła: w przypadku zakupu ziemi - 2,27 ha i zakupu ziemi wraz z zabudowaniami - 0,037 ha, co świadczy, że zawierane transakcje z reguły dotyczyły małych powierzchni gruntów i nie miały istotnego wpływu na strukturę własnościową gospodarstw rolnych w powiecie.

Powiększanie gospodarstw jak i powstanie nowych rolniczych jednostek produkcyjnych odbyło się na podstawie umów dzierżawy. Agencja do lutego 2009 r. wydzierżawiła 6.238 ha (45,5% zasobu), zawierając 1.291 umów (średnia wielkość 1 dzierżawy w powiecie polickim wynosi zaledwie 4,8 ha). Z pozostałych form rozdysponowania istotne znaczenie ma nieodpłatne przekazanie gruntów Lasom Państwowym – 363,4 ha (w drodze umowy i w drodze decyzji administracyjnej), nieodpłatne przekazanie gminie – 197,3 ha oraz nieodpłatne przekazanie na rzecz kościelnych osób prawnych – 1.475,2 ha. Szczegółowe dane zawarte są w załączonej tabeli.

¹³ Łącznie z miastem

¹⁴ Łącznie z miastem

Tabela 6. Rodzaje rozdysponowania gruntów Zasobu i Agencji w ramach określonych form zagospodarowania na terenie powiatu polickiego do 2009 r.

Nazwa	kod ¹⁵	Gmina								Razem powiat	
		Dobra		Kolbaskowo		Nowe Warpno		Police			
		Pow. [ha]	Ilość umów	Pow. [ha]	Ilość umów	Pow. [ha]	Ilość umów	Pow. [ha]	Ilość umów	Pow. [ha]	Ilość umów
Rozdysponowanie ogółem, z tego:	-	4 935,8	2343	5 599,0	2230	595,6	318	2 613,8	1 438	13 744,2	6 329
sprzedaż	101	2085,9	929	1 423,2	289	130,5	95	602,9	409	4 242,5	1 722
sprzedaż gruntu związana ze sprzedażą domów, lokali mieszkalnych, bud. gosp., garaży i ogródków przydomowych	103	46,6	1 048	35,8	1189	-	-	-	-	82,4	2 237
nieodpłatne przekazanie Lasom Państwowym w drodze umowy i w drodze decyzji adm.	119 122	231,9	34	-	-	22,2	7	119,3	15	363,4	56
nieodpłatne przekazanie gminie	120	61,0	56	117,8	120	-	-	18,5	22	197,3	198
nieodpłatne przekazanie kościelnym osobom prawnym	123	386,3	67	1 064,8	57	15,0	20	9,1	14	1 475,2	158
przekazanie w dzierżawę	210	2042,9	142	2 282,9	111	303,1	188	1 607,3	850	6 236,2	1 291

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych źródłowych ANR o/t Szczecin, 2009 r.

¹⁵ Kod wg Słownika SEG Rozdysponowania (w systemie SEG), ANR Warszawa 2008 r.

2.1.8 Wody powierzchniowe i podziemne

Sieć hydrograficzna powiatu polickiego jest silnie rozwinięta. Południowa i środkowa część obszaru leży w zlewni Odry, północna część - w zlewni Zalewu Szczecińskiego.

Wody doliny Odry

Dolny bieg Odry, w tym Odry zachodniej jest bardzo skomplikowany pod względem hydrograficznym i hydrologicznym. Odra zachodnia stanowi lewe ramię Odry po jej rozdzieleniu jazem zastawkowym poniżej Widuchowej (704,1 km) na Odrę Zachodnią i Odrę Wschodnią, które obejmują torfowiskową równinę Międzyodrza. Odra Zachodnia stanowi pierwotne koryto rzeki, natomiast Odra Wschodnia na odcinku od Widuchowej do Gryfina powstała jako sztucznie wykonany przekop. Wielkość przepływu w obu korytach jest regulowana przez jaz zastawkowy. Przy przepływach wysokich, większych od 1600 m³/s oraz w okresie zimowym, jaz ten jest całkowicie otwarty. Obecnie większość wód płynie Odrą Wschodnią, która od przekopu Klucz - Ustowo zwana jest Regalicą i wpływa do jez. Dąbie. Odra Zachodnia zwana od Kanału Odyńiec (Kanał Leśny) Odrą Szczecińską, po połączeniu się z Odrą Wschodnią, jako Domiąża wpływa do Roztoki Odrzańskiej.

Zalew Szczeciński

To duży zbiornik wodny o powierzchni całkowitej 687 km² i głębokości średniej ok. 3,8 m (maksymalna 6,70 m). Część Zalewu w granicach gminy Nowe Warpno posiada głębokości wyrównane rzędu 4,0 - 5,5 m. Mniejsze głębokości występują w przybrzeżnej ławicy (szerokości 50 - 500 m) oraz na tzw. Wysoku Warpińskim, który jest mielizną sięgającą 1500 m od brzegu. W tych rejonach głębokości nie przekraczają 2,0 m. Wody Zalewu są lekko zasolone (0,5 - 2,0 promila), u wylotu Kanału Piastowskiego do 3,5 promila, ale chemizm wód zależny jest od okresowego nasilenia procesów hydrodynamicznych pomiędzy Zalewem a Bałtykiem. Od tych procesów zależą też wahania poziomu wody w Zalewie. Wpływ Zalewu na tereny przyległe dotyczy obszarów o rzędnej poniżej 1 m nad poziomem morza.

Cieki wodne

Podstawowym ciekim o istotnym znaczeniu przy regulacji stosunków wodnych na terenie położonym na zachód od Odry jest Gunica wraz z dopływami. Główny dział wodny pomiędzy dorzeczem Odry a zlewni Zalewu Szczecińskiego biegnie wzdłuż linii wyznaczonej przez miejscowości: Stolec, Dobieszczyń, Nową Jasienicę. Omawiany obszar odwadniają trzy rzeki: Gunica, Karwia Struga i Myślówka. Pozostałe cieki powierzchniowe mają niewielkie przepływy, część z nich ma charakter okresowy.

Jeziora

Z naturalnych zbiorników wodnych występujących na terenie powiatu wymienić należy przede wszystkim największe jeziora: Świdwie (powierzchnia 294 ha), Myśliborskie Wielkie (powierzchnia 127,4 ha), Stolsko (powierzchnia 92,0 ha), Karpino (powierzchnia 60 ha), Myśliborskie Małe (powierzchnia 41,4 ha), Piaski (powierzchnia 32,2 ha). Pozostałe zbiorniki wodne nie przekraczają powierzchni 5 ha. Na terenie powiatu znajduje się również Jezioro Nowowarpieńskie, będące jednocześnie zatoką Zalewu Szczecińskiego, jego powierzchnia wynosi 18 km², przy czym po stronie polskiej 8,9 km².

Wody podziemne

W centralnej części powiatu polickiego na obszarze położonym po zachodniej stronie Odry od Kanału Kurowskiego na południu po miejscowość Węgornik na północy na głębokości 60 m pod powierzchnią terenu zalegają wody zbiornika wód podziemnych, oznaczonych w katalogu nr 122 o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych w ilości 32 tys. m³ na dobę. Ujęcie wody Pilchowo, które zaopatruje szczecińskie wodociągi, ujmuje wody z tego zbiornika. Zachodzi stąd szczególna konieczność ochrony terenu, na którym znajduje się to złożo.

2.2 WARUNKI PRZYRODNICZE

2.2.1 Gleby

W południowej części powiatu, na terenie gminy Kołbaskowo, największą powierzchnię zajmują gleby dobre (III a, III b klasa bonitacyjna) – 47,9%; gleby średnie z dominacją gruntów w IV a i IV b klasie bonitacyjnej (40,2% powierzchni gruntów ornych). Najlepsze gleby zajmują 8,5% (II klasa), zaś gleby słabe i najsłabsze (V i VI klasa) to jedynie 3,4% powierzchni gruntów ornych. Występują tu kompleksy glebowo-rolnicze charakterystyczne dla terenów nizinnych.

Na gruntach ornych największą powierzchnię zajmują gleby kompleksów pszennych (78,6%), następnie żytnich (ok. 20%). W dolinie Odry natomiast, na bazie występujących tu utworów geologicznych, jak: torfy, mady i piaski rzeczne, wykształciły się gleby torfowe i murszowo-torfowe, gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe. Użytkowane są jako użytki zielone. Wśród użytków zielonych największą powierzchnię zajmują gleby średnie z dominacją IV klasy bonitacyjnej oraz gleby słabe w V klasie bonitacyjnej. W obrębie trwałych użytków zielonych najwięcej jest użytków zielonych średnich – 66%, słabych i bardzo słabych (32,4%), a najlepszych – 1,6%. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie wynosi 89 pkt., i jest jednym z najwyższych w województwie zachodniopomorskim.

Warunki glebowe na terenie gminy Dobra wykazują pewne zróżnicowanie - rezultat różnorodności zachodzących niegdyś procesów geomorfologicznych. Przeważają gleby średnie (ponad 50 %) oraz słabe (40 %). W południowej i południowo-wschodniej części gminy przeważają gleby orne dobre i średnio dobre, zaliczane do klasy bonitacyjnej IIIa i IIIb. Na południowym-zachodzie występuje nieznaczna ilość ornych bardzo dobrych, II klasy bonitacyjnej. Gleby orne w klasach chronionych tworzą niewielkie enklawy w rejonie Grzecznic, Łęgów, Buka oraz wzdłuż granicy państwa pomiędzy Stolcem a Rzędzinami. Dominuje gatunek glina lekka oraz piasek gliniasty na glinie lekkiej.

Na obszarze administracyjnym gminy Police dominują: piaski i piaski ze żwirami pochodzenia wodnolodowcowego, gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe, piaski i żwiry moren martwego lodu, piaski i mułki kemów, mułki i piaski zastoiskowe, piaski ze żwirami równin rzeczno-rozlewiskowych, piaski eoliczne i wydymowe, piaski i mułki rzeczne i jeziorne, gytie i torfy. Występuje tu zatem duża różnorodność gleb, reprezentowane są niemal wszystkie typy i podtypy gleb terenów nizinnych, przy czym największą powierzchnię zajmują słabe gleby bielcowe i bielice. Grunty rolne o dobrej jakości zajmują jedynie 12% powierzchni gminy i występują w największym areale w okolicy Przęsocina. Są to gleby należące do kompleksów 2 – pszennego i 4 – żytniego, klas II, IIIa, IIIb i IVa.

Warunki glebowe na obszarze gminy Nowe Warpno nie sprzyjają rolnictwu. Ogólny syntetyczny wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest najniższy w województwie i wynosi 46,1 punktów. 98% gruntów ornych i 76% użytków zielonych to V i VI klasa bonitacyjna. Najwięcej jest gleb żytnich – bardzo słabych 48% użytków rolnych). Ponadto występują gleby zbożowo-pastewne słabe (33% powierzchni użytków rolnych).

2.2.2 Charakterystyka ogólna szaty roślinnej

Podstawowe formacje roślinne na omawianym terenie stanowią lasy. Zajmują one ponad 23 676 ha. Wskaźnik lesistości najwyższy jest w gminie Police, wynosi 49,9% i jest zdecydowanie wyższy niż w całym województwie zachodniopomorskim. W kierunku południowym, w gminie Kołbaskowo, lesistość jest zdecydowanie niższa (7,2%), na rzecz rolniczych form zagospodarowania terenu. Szczegółowe dane dotyczące lesistości zaprezentowane zostały w tabeli poniżej.

Tabela 7. Powierzchnie leśne powiatu polickiego

Obszar	Powierzchnia leśna (ha)	Współczynnik lesistości (%)
Nowe Warpno	7 874	39,9
Police	12 525	49,9
Dobra	2 518	22,9
Kołbaskowo	759	7,2

Razem:	23 676	36,0
--------	--------	------

Źródło: dane Biura Geodety Województwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, stan na dn. 1.01.2009 r.

Charakter szaty roślinnej powiatu polickiego, występującej od strony południowej, na terenie gminy Kołbaskowo, jest wypadkową warunków klimatycznych, ukształtowania terenu, warunków hydrologicznych, rodzaju gleb, niewielkiej lesistości, struktury użytków rolnych oraz stopnia przekształcenia antropogenicznego. Występują tu zarówno zbiorowiska charakterystyczne dla dolin rzecznych tj.: podmokłych łąk, torfowisk i żyznych lasów oraz roślinność kserotermiczna charakterystyczna dla ciepłego stepu.

Na obszarze gminy Dobra, podczas inwentaryzacji florystycznej przeprowadzonej w 1998 r. zanotowano występowanie 573 gatunków roślin naczyniowych i zarodnikowych (w tym: 33 gatunki porostów). 62 gatunki oznaczono jako zagrożone i rzadkie, jedenaście objętych jest ochroną. Są to: listera jajowata, grązel żółty, grzybień biały, storczyk krwisty, konwalia majowa, bluszcz pospolity, śnieżyca wiosenna, cis pospolity, barwinek pospolity i śnieżyczka przebiśnieg.

Na obszarze gminy Police w wyniku inwentaryzacji przeprowadzonej w 2001 r. przez Biuro Zachodniopomorskiego Konserwatora Przyrody stwierdzono 664 gatunki roślin w tym 26 gatunków grzybów i 22 gatunki mszaków. Stwierdzono występowanie 37 gatunków roślin podlegających ochronie prawnej (w tym 23 objęte ochroną ścisłą). We florze jest też 15 gatunków znajdujących się na Polskiej Czerwonej Liście, 33 - na Czerwonej Liście Pomorza Zachodniego, 19 gatunków - z Czerwonej Księgi Pomorza Szczecińskiego. Większość gatunków chronionych i zagrożonych występuje na obszarach, które są objęte ochroną. Wśród lasów dominują bory świeże, a w mniejszym stopniu występują olsy, buczyny i łągi.

W północnej części powiatu, w gminie Nowe Warpno wg Waloryzacji Przyrodniczej Gminy, zarejestrowano łącznie 576 gatunków roślin naczyniowych uwzględniając, poza gatunkami rodzimymi, także niektóre rośliny uprawne i ogrodowe oraz niektóre drzewa obcego pochodzenia trwale u nas zadomowione.

Szatę roślinną powiatu wzbogacają tereny zieleni kształtowane przez człowieka obejmujące m.in. parki, zadrzewienie cmentarne i przykościelne, zadrzewienie związane z budynkami i skwerami, zadrzewienie przydrożne.

2.2.3 Ochrona przyrody

Obszary chronione wraz z obszarami Natura 2000 stanowią 64,39 % powierzchni powiatu polickiego. Obiekty przyrodnicze prawnie chronione na terenie powiatu, to:

- Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Odry o całkowitej powierzchni 6009 ha z czego 1262 ha leży w granicach powiatu polickiego na terenie gminy Kołbaskowo.
- Cztery rezerваты przyrody:
 - ✓ „Świdwie”, powołany 14.01.1963 roku. W 1984 roku wpisany do Międzynarodowej Konwencji RAMSAR, jako jeden z ważniejszych

obszarów wodno-błotnych w skali świata. Zajmuje obszar ok. 7196,2 ha, z czego 4096,6 ha znajduje się w przestrzeni administracyjnej gminy Dobra a 3,099,6 ha w gminy Police.

- ✓ „Kurowskie Błota” obejmujący obszar 98,43 ha na terenie gminy Kołbaskowo, który utworzono dla ochrony dużej kolonii czapli siwej oraz miejsc lęgowych chronionych ptaków drapieżnych m.in.: orla bielika, kani rudej i kani czarnej.
- ✓ „Kanał Kwiatowy” o powierzchni 3 ha na terenie gminy Kołbaskowo, utworzony w celu ochrony rzadkich gatunków roślin wodnych i bagiennych m.in.: salwinii pływającej.
- ✓ „Wzgórze Widokowe” na terenie gminy Kołbaskowo zajmujący powierzchnię 4,19 ha, utworzony w celu ochrony wyjątkowych walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych
- Cztery użytki ekologiczne zajmujące powierzchnię 38,37 ha do których należą:
 - ✓ „Łysa Wyspa”- wyspa o powierzchni 8,09 ha na Zalewie Szczecińskim, w gminie Nowe Warpno .
 - ✓ „Półwysep Podgrodzie” – obszar o powierzchni 21,28 ha na terenie Gminy Nowe Warpno,
 - ✓ „Ptasia Łąka”- obszar o powierzchni 9,50 ha w gminie Kołbaskowo,
 - ✓ „Trawiasta Dolina”- obszar o powierzchni 1,57 ha w gminie Kołbaskowo.
- Liczne pomniki przyrody,
- Obszary Natura 2000.

Istniejące obszary i obiekty przyrodnicze nie stanowią listy zamkniętej. Wykonywane w ostatnim czasie przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody inwentaryzacje zawierają cały szereg udokumentowanych obszarów i obiektów przyrodniczych, proponowanych do objęcia różnymi formami prawnej ochrony.

2.2.4 Obszary NATURA 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 jest systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym od 1992 r. w sposób spójny pod względem metodycznym i organizacyjnym na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej.¹⁶

Celem utworzenia sieci Natura 2000 jest zachowanie zarówno zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt w skali Europy, ale też typowych, wciąż jeszcze powszechnie występujących siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla 9 regionów biogeograficznych (tj. alpejskiego, atlantyckiego,

¹⁶ Podstawą prawną tworzenia sieci Natura 2000 jest dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków i dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, które zostały transponowane do polskiego prawa, głównie do ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r.

borealnego, kontynentalnego, panońskiego, makaronezyjskiego, śródziemnomorskiego, stepowego i czarnomorskiego). W Polsce występują 2 regiony: kontynentalny (96% powierzchni kraju) i alpejski (4% powierzchni kraju). Dla każdego kraju określa się listę referencyjną siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których należy utworzyć obszary Natura 2000 w podziale na regiony biogeograficzne.

Obszary Natura 2000 wyznacza się na podstawie kryteriów szczegółowo określonych w załącznikach Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywy Siedliskowej) i Dyrektywy Rady 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 r. o ochronie dzikich ptaków (Dyrektywa Ptasia), wprowadzonych do naszego prawodawstwa w przepisach wykonawczych do ustawy o ochronie przyrody.

Na terenie powiatu polickiego występują następujące obszary należące do sieci Natura 2000:

1. specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) do których należą:

- a) Ujście Odry i Zalew Szczeciński (PLH 320018) – jest to o powierzchni całkowitej 52611,99 ha, utworzony w 2008 roku, obejmujący ujściowy odcinek Odry od Szczecina Skolwina przez Police po Stepnicę i Trzebież, Zalew Szczeciński, Dziwną, Zalew Kamieński i Wyspę Chrząszczewską oraz przybrzeżne fragmenty wysp Wolin i Uznam. Znajduje się w granicach administracyjnych miast Szczecin, Police, Nowe Warpno, Wolin, Kamień Pomorski, Dziwnów i Świnoujście, oraz gmin powiatów polickiego (gmina Police i gmina Nowe Warpno), goleniowskiego (gmina Goleniów i gmina Stepnica) i kamieńskiego (gmina Wolin, gmina Międzyzdroje, gmina Kamień Pomorski i gmina Dziwnów). Ochronie podlegają siedliska wielu gatunków hydrofitów i halofitów. Średnia głębokość rozległego kompleksu wodnego tego obszaru wynosi 3,5-4,0 m. Wokół wybrzeży zalewu ciągną się, zmiennej szerokości płycizny przybrzeżne sięgające niekiedy, zwłaszcza po stronie wschodniej, 800 metrów w głąb akwenu. Ich maksymalna głębokość osiąga 1,0-1,5 m. Ze środowiskiem morskim Bałtyku Zalew Szczeciński połączony jest poprzez koryto Dziwny na wschodzie, Świny - w środkowej części oraz poprzez Pianę - na zachodzie. Przy wylotach ramion ujściowych wód Zalewu rozwijają się delty wsteczne powstające w trakcie wlewania się wody morskiej do jego akwenu, co ma miejsce podczas sztormów, bądź przy długotrwałych silnych wiatrach z kierunków północnych. Wiatry północne powodują zjawisko tzw. "cofki", w efekcie której następuje podwyższenie stanu wód w zalewie, sięgające czasem nawet do 1 m. Z racji okresowych wlewów wody morskiej zmieniają się w Zalewie parametry chemiczne jego środowiska, zwłaszcza w zakresie zawartości chlorków, temperatury i wysycenia tlenem powierzchniowych warstw wody. Stąd poziom zawartości jonów Cl^- w wodach Zalewu właściwego waha się w granicach 0,05 do 1,25 g/l. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w obecności roślin słonolubnych. Obszary terenów

przyległych głównie po stronie wschodnich wybrzeży stanowią płaską strefę nadzalewową, którą pokrywają utwory mineralne, bądź organiczne torfów skumulowanych w lokalnych obniżeniach i płytkich basenach nadzalewowych. Jedynie wybrzeża północne na niewielkim odcinku oraz wschodnie wyspy Wolin mają bardziej zróżnicowaną rzeźbę i znaczną rozpiętość wysokościową.

- b) Police – Kanały PLH 320015- jest to sieć podziemnych kanałów długości ok. 4.000 m na powierzchni 100 ha znajdujących się na terenie gminy Police, które stanowią pozostałość po przedwojennej fabryce paliw lotniczych (benzyny syntetycznej) - Hydrier Werke Pölitz. Obszar ten stanowi największe zimowisko nietoperzy w województwie zachodniopomorskim, m.in takich gatunków jak : nocek duży, nocek rudy, mopek czy nocek Natterera.
- c) Dolna Odra - PLH 320037 - z dwoma głównymi kanałami: Wschodnią Odrą i Zachodnią Odrą), rozciągająca się na przestrzeni ok. 90 km, stanowi mozaikę obejmującą: tereny podmokłe z torfowiskami i łąkami zalewanymi wiosną, lasy olszowe i łęgowe, starorzecza, liczne odnogi rzeki i wysepki. Odra jest rzeką swobodnie płynącą (według terminologii hydrotechników). Duży udział w obszarze mają naturalne tereny zalewowe. Ostoja obejmuje również fragmenty strefy krawędziowej Doliny Odry z płatami roślinności sucholubnej, w tym z murawami kserotermicznymi oraz lasami. Tereny otaczające ostoję są użytkowane rolniczo. Na niewielkim fragmencie obszaru są też prowadzone: gospodarka łkowa oraz wypas bydła. W okolicach ostoji zlokalizowane są liczne zakłady przemysłowe.

2. obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO):

- a) Ostoja Wkrzańska PLB 320014 - obszar stanowiący część (około 1/3) kompleksu leśnego rozmieszczonego po obu stronach granicy z Niemcami, położonego na północny zachód od Szczecina i na zachód od ujściowego odcinka Odry. W granicach administracyjnych gminy Nowe Warpno obejmuje obszar 7 132,6 ha zaś gminy Police 7443,1 ha. Obszar ten, stanowiąc mozaikę siedlisk, obejmuje nieduże rzeczki, zeutrofizowane i zarośnięte szuwarami jeziora, nieduże zbiorniki, rozległe torfowiska niskie, torfowiska wysokie, łąki i pastwiska, grunty porolne, olsy, lasy i bory. Większość obszaru Puszczy (głównie siedliska borowe i olsowe) znajduje się na terenie równiny pokrytej wydymami. Jedynie południowo-wschodnią część tego kompleksu leśnego (żyzne buczyny) porasta wysokie wzgórza morenowe - Wzgórze Warszawskie. Najcenniejsze jeziora to Jez. Karpino i Jez. Piaski. W obszarze tym występuje co najmniej 27 gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej oraz ok. 10 gatunków ptaków z Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie lęgowym teren ten zasiedla co najmniej 1 % populacji krajowej m.in. takich gatunków ptaków jak: orzeł bielik, kania czarna, kania ruda, lelek, rybołów oraz samotnik.
- b) Zalew Szczeciński PLB 320009 - obejmuje polską część Zalewu Szczecińskiego o powierzchni ok. 47195 ha. Po stronie powiatu polickiego znajduje się w granicach

administracyjnych gminy Nowe Warpno – 12 480,6 ha oraz gminy Police – 4 408,5 ha. Jest to szczególnie ważna ostoja ptaków wodno-błotnych w okresie wędrówek ptaków i zimą. Na terenie tego obszaru stwierdzono 9 gatunków ptaków z Polskiej Czerwonej Księgi. Występują tam gatunki wymienione w załączniku I Dyrektywy Ptasiej m.in.: warzęcha, łabędź krzykliwy, kropiatka, żuraw oraz gąsiorek.

- c) Jezioro Świdwie PLB 320005- ostoja obejmuje obszar ponad 7.196,2 ha, w tym 4096,6 ha znajduje się na terenie gminy Dobra zaś 3099,6 ha na terenie gminy Police. Jest to wycinek południowego fragmentu Puszczy Wkrzańskiej i położony jest pomiędzy miejscowościami: Stolec, Rzędziny, Łęgi, Węgornik, Zalesie, Podbrzezie, Poddymin, Dobieszczyn i granicą państwa z Niemcami. Teren ten, stanowiąc mozaikę siedlisk, obejmuje zeutrofizowane i zarośnięte szuwarami jezioro Świdwie (w jego otoczeniu występują szuwary trzcinowe, łąki i olsy), fragment granicznego jeziora Stoisko, nieduże śródpolne zbiorniki i torfowiska, grunty porolne, lasy i bory Puszczy Wkrzańskiej. Głównym celem ochrony w tym obszarze są: żurawie, rybołowy, kanie, błotniaki (stawowy oraz łąkowy), strumieniówki, derkacze, gęsi (zbożowe, gęgawe i białoczelne), bataliony, chruściele i wiele innych gatunków, gdyż Świdwie jest ważnym przystankiem dla ptaków wędrujących między Skandynawią i Morzem Śródziemnym.

W okresie lęgowym spotyka się tu ponad 160 gatunków ptaków, w tym także orły bieliki.

- d) Dolina Dolnej Odry PLB320003- obszar obejmuje dolinę Odry pomiędzy Kostrzynem a Zalewem Szczecińskim (dł. ca 150 km) wraz z Jeziorem Dąbie. J. Dąbie jest płytkim, deltowym zbiornikiem (5.600 ha, głęb. max. 4 m), o urozmaiconej linii brzegowej. Zasilane jest zarówno przez wody opadowe i rzeczne, jak i przez wody morskie (zjawisko cofki). Jezioro od nurtu Odry oddzielają wyspy: Czapli Ostrów, Sadlińskie Łąki, Mienia, Wielka Kępa, Radolin, Czarnołęka, Dębina, Kacza i Mewia.

Z południowo-wschodnim brzegiem jeziora sąsiadują łąki i mokradła Rokiciny, Sadlińskie i Trzebuskie Łęgi. W jez. Dąbie występuje bogata roślinność wodna. Brzegi zajmuje szeroki pas szuwarów (głównie trzcinowych i oczeretów), za którymi wykształcają się ziołorośla nadrzeczne. Duże powierzchnie zajmują łąki i zarośla wierzbowe. Wnętrza dużych wysp pokryte są olsami i łąkami jesionowo-olszynowymi.

W części ujściowej Odra posiada dwa główne rozgałęzienia - Odra Wschodnia i Regalica. Obszar pomiędzy głównymi odnogami (kanałami), Międzyodrze jest płaską równiną z licznymi jeziorkami i mniejszymi kanałami. Jest on zabagniony, posiada okresowo zalewane łąki i fragmenty nadrzecznych łągów.

Obszar poniżej Cedyni nosi nazwę Kotliny Freienwaldzkiej, w obrębie której szczególne znaczenie dla ptaków posiada tzw. Rozlewisko Kostrzyneckie. Po stronie niemieckiej wzdłuż Odry rozciąga się Park Narodowy Dolina Dolnej Odry.

W części środkowej i południowej obszaru włączono doń fragmenty przylegających do doliny lasów o największym zagęszczeniu ptaków drapieżnych.

2.2.5 Leśnictwo

W strukturze użytkowania gruntów, lasy i grunty zadrzewione i zakrzaczone zajmują 36% (najwyższy wskaźnik w strukturze użytkowania terenu w powiecie polickim) i przesądzają o funkcji obszaru. Szczegółowa analiza wskazuje, że wysoka lesistość występuje w północno-zachodniej części powiatu polickiego. Jej udział w powierzchni ogólnej badanych gmin jest zróżnicowany i wynosi odpowiednio:

– Gm. Nowe Warpno	7 874 ha	- 39,9 %
– Gm. Police	12 525 ha	- 49,9 %
– Gm. Dobra	2 518 ha	- 22,9 %
– Gm. Kołbaskowo	759 ha	- 7,2 %
Razem powiat	23 676 ha	- 36,0%

Źródło: dane Biura Geodety Województwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, stan na dn. 1.01.2009 r.

W strukturze własnościowej lasów dominuje sektor publiczny (99,2%), reprezentowany głównie przez Lasy Państwowe. Tylko nieliczne obszary lasów i gruntów zadrzewionych stanowią własność prywatną lub są częścią podmiotów sektora publicznego. Głównym podmiotem zarządzającym lasami jest Nadleśnictwo Trzebież¹⁷ (jest to jedyne nadleśnictwo położone na zachód od Odry), a tylko niewielki obszar w gminie Kołbaskowo należy do Nadleśnictwa Gryfino.

Rzeźba terenów należących do Nadleśnictwa Trzebież jest wynikiem procesów zachodzących w okresie plejstocénskim, głównie w jego końcowej fazie, wytapiania lądolodu zlodowacenia północno-polskiego oraz holocénskich procesów akumulacji rzecznej, eolicznej i organicznej. Ukształtowanie północnej i środkowej części nadleśnictwa jest płaskie i monotonne, tworzy je równina rzeczno-rozlewiskowa. Urozmaicenie stanowią luźne wzniesienia wydumowe, które w południowej części przechodzą stopniowo w obszar dość znacznie pofałdowany a następnie pagórkowaty, do górskiego w okolicy Siedlic z licznymi wąwozami i przełęczami. Różnica wysokości w granicach nadleśnictwa wynosi około 130 m.

Osobliwością ukształtowania, która stanowi o atrakcyjności terenu, są klifowe wybrzeża Zalewu Szczecińskiego w obrębie ewidencyjnym Brzózki (pomiędzy Trzebieżą i Brzózkami).

W okolicy jeziora Piaski obok torfowisk występują wydmy, a nad pozostałymi jeziorami i zalewem niedostępne moczary, olesy i torfowiska.

¹⁷ Nadleśnictwo Trzebież utworzono 1 października 1970 r. z połączenia Nadleśnictw Trzebież, Jasienica, Tanowo. Siedziba nadleśnictwa znajduje się w miejscowości Zalesie

Konsekwencją zróżnicowania zasobności i wilgotności gleb jest bogactwo puszczy. Przeważają tu bory sosnowe, które zajmują ponad 80% powierzchni leśnej, a wśród gatunków uzupełniających istotne znaczenie mają buk (3,5%), dąb (2%), olsza (8%), brzoza (4%). W lasach nadleśnictwa rośnie wiele rzadkich i chronionych gatunków roślin¹⁸ (np. długosz królewski, rosiczka, wiciokrzew pomorski) i bytuje około 200 gatunków ptaków (rezerwat Świdwie). Lasy Nadleśnictwa wchodzi w skład Puszczy Wkrzańskiej, która zajmuje obszar 1550 km², z czego około 1/3 leży po stronie polskiej.

W obecnej wielkości Nadleśnictwo obejmuje obszar 76 355 ha położonych na terenie wcześniej wymienionych gmin i miast Nowe Warpno, Police i Szczecin. Lasy zajmują powierzchnię 22,6 tys. ha, w tym lasy ochronne to 14,7 tys. ha. Lasy rezerwatowe i ochronne to 59% Nadleśnictwa.

Ze względu na funkcje, jakie pełnią lasy powiatu polickiego w przestrzennym zagospodarowaniu główne zadania z użytkowania, hodowli i ochrony lasu są następujące:

1. Powszechna ochrona lasów:
 - a) wykonywanie zabiegów profilaktycznych i ochronnych zapobiegających powstawaniu pożarów,
 - b) zapobieganie, wykrywanie i zwalczanie nadmiernie pojawiających i rozprzestrzeniających się organizmów szkodliwych.
2. Trwałość utrzymania lasów:
 - a) zachowanie w lasach roślinności leśnej (upraw leśnych) oraz naturalnych bagien i torfowisk,
 - b) ponowne wprowadzenie roślinności leśnej (upraw leśnych) w lasach w okresie do 2 lat od usunięcia drzewostanu, a w razie szkód wywołanych przez pożary i inne klęski żywiołowe - w okresie 5 lat,
 - c) pozyskiwanie drewna w granicach nie przekraczających możliwości produkcyjnych lasu,
 - d) pozyskiwanie surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu w sposób zapewniający możliwość ich biologicznego odtwarzania, a także ochrona runa leśnego.

¹⁸ Szczegółowy wykaz chronionej flory i fauny z terenu pow. polickiego znajduje się w „Programie ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Trzebież na lata 2007-2016” oraz w dokumentacji formalno-prawnej - kartach inwentaryzacyjnych sporządzonych przy wyznaczaniu terenów NATURA 2000.

2.3 UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO-KULTUROWE POWIATU POLICKIEGO

Powiat policki utworzony został w 1999 r. w ramach reformy administracyjnej¹⁹. Jego siedzibą jest miasto Police. Powiat położony jest na Równinie Wkrzańskiej i na Wzniesieniach Szczecińskich nad Doliną Dolnej Odry. Obejmuje Puszcę Wkrzańską z Rezerwatem Świdwie. Granicami powiatu są: od północy Zalew Szczeciński od wschodu i południa rzeka Odra i Szczecin, a od zachodu granica państwowa z Republiką Federalną Niemiec (Kraje Związkowe: Meklemburgia-Pomorze Przednie i Brandenburgia).

Geneza zabiegów o ustanowienie powiatu polickiego sięga 23 lutego 1993 roku i 37 sesji Rady Miasta i Gminy Police. Radni rozpatrzyli wówczas pismo pełnomocnika Rządu do Spraw Reformy Administracji Publicznej. Postanowiono podjąć działania do ustanowienia powiatu. Starania samorządowców, z burmistrzem Stanisławem Szymaszkim na czele, powiodły się i w 1998 roku na mocy ustawy z dnia 5 czerwca o samorządzie powiatowym powołano między innymi powiat policki z siedzibą w Policach. Pierwszym starostą został Lech Bartnik.

Historia obszaru administracyjnego obecnego powiatu polickiego sięga bezpośrednio czasów powojennych. Do roku 1975 na terenie obecnego powiatu polickiego istniał Powiat Szczeciński. Jego ośrodkiem administracyjnym był Szczecin. Powiat Szczeciński wchodził w skład Województwa Szczecińskiego i miał identyczne granice jak dzisiejszy Powiat policki. Po reformie administracyjnej w 1975 roku terytorium powiatu weszło w skład nowego (mniejszego) Województwa Szczecińskiego²⁰.

W latach 1945-46 istniała na terenie miasta Police tzw. Enklawa Policka²¹, która w znaczny sposób opóźniła powojenną odbudowę i rozwój Polic oraz przyczyniło się do lokalizacji siedziby powiatu ziemskiego, wtedy o nazwie Powiat Welecki, nie w Policach, a w Szczecinie. Początkowo, tuż po zakończeniu II wojny światowej i rozstrzygnięciu kwestii nowego przebiegu granicy polsko-niemieckiej, funkcję miasta powiatowego pełniło, położone poza granicami Enklawy Polickiej, miasto Nowe Warpno.

Do okresu rozpoczęcia II Wojny Światowej obszar obecnego powiatu polickiego wchodził w skład powiatu rędowskiego (*Landkreis Randow*), który był prusko-niemiecką jednostką podziału terytorialnego w latach 1818-1939²². Był to powiat w prowincji Pomorze, w rejencji szczecińskiej.

¹⁹ Reforma administracyjna Polski weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 i wprowadziła 3-stopniową strukturę podziału terytorialnego. Oprócz województw rządowo-samorządowych i istniejących od 1990 roku gmin przywrócono także zlikwidowane w 1975 powiaty.

²⁰ W czerwcu 1975 roku w związku z nową reformą administracyjną zarzucono 3-stopniową strukturę podziału terytorialnego i zlikwidowano powiaty wprowadzając 49 nowych mniejszych województw (do tego czasu było ich 17).

²¹ Enklawa formalnie istniała od 5 października 1945 do 25 września 1946 roku, był to obszar (ok. 90 km²) czasowo wyłączony spod administracji polskiej, pozostając jednak terytorium Polski. Celami istnienia enklawy było zabezpieczenie oraz wywóz do ZSRR ocalałych pozostałości po fabryce benzyny syntetycznej *Hydrierwerke Pölitz AG*. Na jej obszarze pracowało ponad 20 tysięcy jeńców i robotników niemieckich. Dopiero po zlikwidowaniu enklawy, mogli tu formalnie przybywać osadnicy polscy.

²² Powiat Randow został utworzony 1 stycznia 1818 r. w wyniku ustaleń Kongresu Wiedeńskiego, gdzie została zarządzona reorganizacja podziału administracyjnego Królestwa Prus.

Siedzibą władz powiatu był Szczecin, w którym znajdowało się Starostwo (*Landratsamt*). Powiat Randow został zlikwidowany 15 października 1939 r. uchwałą Preussische Staatsministerium²³. Na jej podstawie do obszarów miejskich Szczecina włączono 31 gmin powiatu a resztę obszaru podzielono między: Powiat Wkryjski²⁴, Powiat Gryfiński i Powiat Nowogardzki.

2.4 DEMOGRAFIA

2.4.1 Sieć osiedleńcza

Powiat policki według stanu na dzień 31.12.2008 roku liczył 67 937 osób, z tego w miastach mieszkało 35 428 osób, co stanowi 53% mieszkańców powiatu. Wskaźnik gęstości zaludnienia w województwie zachodniopomorskim wynosi 74 osoby na 1 km². Natomiast w powiecie polickim są to średnio 102 osoby na 1 km². Występuje tu jednak duże zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi gminami.

Tabela 8. Podział administracyjny i ludność w powiecie polickim (stan na 31.12.2008 r.)

Wyszczególnienie	Powiat	Police	Nowe Warpno	Dobra	Kolbaskowo
Powierzchnia w km²	665	252	198	110	105
Sołectwa	42	12	2	11	17
Miejscowości	73	26	7	17	23
Ludność ogółem	67 937	41788	1 599	14735	9 815
Kobiety	34 499	21206	827	7481	4985
Mężczyźni	33 438	20582	772	7254	4830
Ludność na 1 km²	102	165	8	133	93
Kobiety / 100 mężczyzn	103	103	107	103	103

Źródło: www.stat.gov.pl

²³ Utworzone zostało Wielkie Miasto Szczecin (*Großstadt Stettin*) – historyczna nazwa obszaru utworzonego uchwałą rządu, w którego skład weszło 31 gmin powiatu Randow (*Landkreis Randow*), kilka gmin z powiatów Gryfino (*Landkreis Greifenhagen*) i Nowogard (*Landkreis Naugard*) oraz miasta: Police (*Pölitz*) i Dąbie (*Altdamm*). Obszar miasta powiększył się niemal 6-krotnie z 81 km² do 461 km².

²⁴ (*Landkreis Ueckermünde*) – dawny prusko-niemiecki powiat istniejący w latach 1818-1950 w Meklemburgii-Pomorzu Przednim ze stolicą w Ueckermünde (Wkryjście).

W gminie Police wskaźnik wynosi 165 osób na 1 km². Na tak wysoką wartość ma wpływ przede wszystkim miasto Police – prężny ośrodek gospodarczy oraz administracyjny, siedziba władz powiatu i gminy. Aż 82% osób zameldowanych na stałe w gminie mieszka w Policach.

Przeciwnieństwem jest gmina Nowe Warpno, w której na 1 km² przypada 8 osób. Jest to najrzadziej zaludniona gmina miejsko-wiejska w Polsce.

Gminy Kołbaskowo i Dobra to obszary o wyższej niż średnia krajowa gęstości zaludnienia: w Dobrej - 133, w Kołbaskowie - 93 osób na 1 km².

Jak wskazują statystyczne dane demograficzne GUS²⁵, w ostatnich latach systematycznie spadała liczba mieszkańców województwa zachodniopomorskiego, podczas gdy liczba mieszkańców powiatu polickiego corocznie notowała wzrost. Sytuacja ta jest konsekwencją przede wszystkim osiedlania się byłych mieszkańców Szczecina na terenach podmiejskich zlokalizowanych w takich miejscowościach powiatu polickiego, jak: Przeclaw, Rajkowo, Kołbaskowo, Mierzyn, Wołczkowo, Dobra, Stolec, Łęgi i wiele innych. Trend związany z migracją mieszkańców zamieszkałych w miastach na ich obrzeża, obserwowany jest od wielu już lat we wszystkich większych aglomeracjach zarówno Polski, jak i całej Europy.

Tabela 9. Liczba ludności zamieszkałej w gminach powiatu polickiego

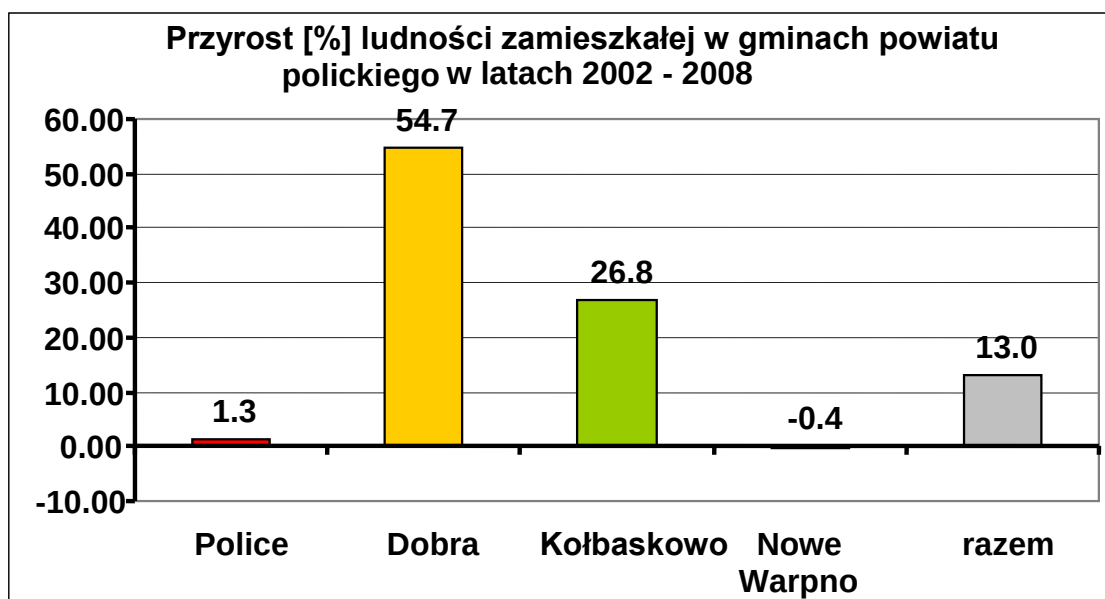
Gmina	liczba mieszkańców						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	41 232	41 247	41 386	41 416	41 486	41 566	41 788
Dynamika wzrostu (bazą jest rok poprzedni)		100,04	100,34	100,07	100,17	100,19	100,53
Dobra	9 522	10 320	11 196	11 892	12 756	13 822	14 735
Dynamika wzrostu (bazą jest rok poprzedni)		108,38	108,49	106,22	107,27	108,36	106,61
Kołbaskowo	7 739	8 000	8 312	8 595	8 980	9 499	9 815
Dynamika wzrostu (bazą jest rok poprzedni)		103,37	103,90	103,40	104,48	105,78	103,33
Nowe Warpno	1 605	1 574	1 585	1 559	1 563	1 549	1 599
Dynamika wzrostu (bazą jest rok poprzedni)		98,07	100,70	98,36	100,26	99,10	103,23
Powiat ogółem	60 098	61 141	62 479	63 462	64 785	66 436	67 937
Dynamika wzrostu (bazą jest rok poprzedni)		101,74	102,19	101,57	102,08	102,55	102,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS

²⁵ Bank Danych Regionalnych GUS (www.stat.gov.pl)

Największy wzrost liczby zameldowanych mieszkańców od 2002 do 2008 roku zanotowano w gminie Dobra - aż o ok. 55%. W porównaniu z innymi gminami w całym regionie zachodniopomorskim jest to wskaźnik najwyższy. O połowę mniejszy wzrost - o prawie 27% - zanotowała gmina Kołbaskowo. W gminie Nowe Warpno zanotowano spadek liczby mieszkańców o 0,4%. W gminie Police nastąpił wzrost liczby mieszkańców o 1,2%. W aspekcie wzrostu liczby mieszkańców w powiecie zasadnym jest twierdzenie, iż jego główną siłą sprawczą jest wzrost liczby mieszkańców przede wszystkim w gminach: Dobra i Kołbaskowo.

Rysunek 1. Dynamika zmian liczby zameldowanych mieszkańców gmin powiatu polickiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS

2.4.2 Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach powiatu polickiego

Powiat policki obejmuje dwie gminy miejsko-wiejskie: gminę Police i gminę Nowe Warpno, w każdej ulokowane jest jedno miasto oraz dwie gminy wiejskie: gminę Kołbaskowo i gminę Dobra.

Tabela 10. Zestawienie miejscowości powiatu wg liczby mieszkańców zameldowanych na stałe, stan na dzień 31.12.2008

Gmina	Miejscowości o liczbie ludności w granicach							Miasta	Razem
	do 10 osób	11 - 50 osób	51 - 100 osób	101 - 200 osób	201 - 300 osób	301 - 500 osób	500 i więcej osób		

Kolbaskowo liczba miejsowości	2	2	3	6	5	3	2	-	23
Liczba ludności	6	96	224	835	1203	1106	4034	-	7504
Police liczba miejsowości	5	6	2	2	3	3	5	1	26
Liczba ludności	33	140	108	362	754	1031	37700	32933	40128
Nowe Warpno liczba miejsowości	1	3	-	2	-	-	1	1	7
Liczba ludności	6	41	-	337	-	-	1233	1233	1617
Dobra liczba miejsowości	-	1	3	1	6	1	5	-	17
Liczba ludności	-	11	216	142	1380	401	11376	-	13526
Podsumowani liczba miejsowości	8	12	8	11	14	7	13	2	73
Liczba ludności	45	288	548	1676	3337	2538	54343	34166	62775

Źródło: opracowanie własne na podst. danych urzędów gmin powiatu polickiego

Liczba miejscowości zamieszkiwanych przez określoną liczbę mieszkańców:

- do 10.....8
- 11-50.....12
- 51-100.....8
- 101-200.....11
- 201-300.....14
- 301-500.....7
- 500 i więcej.....13

Tabela 11. Miejscowości wg liczby stałych mieszkańców, stan na 31.12.2008 r.

Miejscowości wg liczby stałych mieszkańców						
do 10 osób	11-50 osób	51-100 osób	101-200 osób	201-300 osób	301-500 osób	500 i więcej osób
Gmina Kolbaskowo						
Kamionki 3	Karwowo 47	Pargowo 79	Bobolin 121	Barnisław 225	Kołbaskowo 408	Przeclaw 2565
Smęto- wice 3	Rosówek 49	Przylep 68	Moczyły 117	Będargowo 225	Ostoja 305	Warzymice 1469
		Smolećcin 77	Rajkowo 147	Kamieniec 250	Stobno 393	
			Siadło Dolne 156	Kurów 217		
			Siadło Górne 140	Ustowo 286		
			Warnik 154			

Gmina Police						
Turznica 5	Nowa Jasienica 23	Leśno Górne 58	Siedlice 172	Drogoradz 220	Dębostrów 301	Pilchowo 919
Karpin 2	Bartosze- wo 50		Wieńko- wo 190	Tatynia 274	Niekłań- czyca 374	Przęsocin 510
Podbrzezi e 9	Stare Leśno 16			Trzeszczyn 260	Uniemysł 356	Tanowo 1319
Poddy- min 10	Sierakowo 13					Trzebież 2019
Pienice 7	Węgorník 42					Police 32933
	Zalesie 30					
	Witorza 16					

Gmina Nowe Warpno						
Myśli- bórz Mały 6	Mszczuje 18		Brzózki 179			Nowe Warpno 1233
	Popielewo 11		Warnołęk a 158			
	Myślibórz Wielki 12					
Gmina Dobra						
	Płochocin 11	Lubieszyn 93	Wąwelni- ca 142	Buk 274	Skarbimie- rzyce 401	Bezzecz- e 2260
		Redlica 63		Grzecz- nica 213		Dobra 2045
		Sławoszew o 60		Kościno 218		Dołuje 743
				Łęgi 203		Mierzyn 5187
				Rzędziny 235		Wołczko- wo 1141
				Stolec 237		

Źródło: opracowanie własne na podst. danych urzędów gmin powiatu polickiego

2.4.3 Struktura demograficzna – ruch ludności

Dane statystyczne GUS ilustrujące procentowy wskaźnik liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu polickiego w kolejnych latach 2002-2008 zawarte są w poniższej tabeli. Analiza tych danych wskazuje, że w badanym okresie średnio 67,4% mieszkańców powiatu było w wieku produkcyjnym. Najwyższy wskaźnik zanotowano w gminie Police - średnio 69,4%, a najniższy w gminie Nowe Warpno - średnio 65,3%.

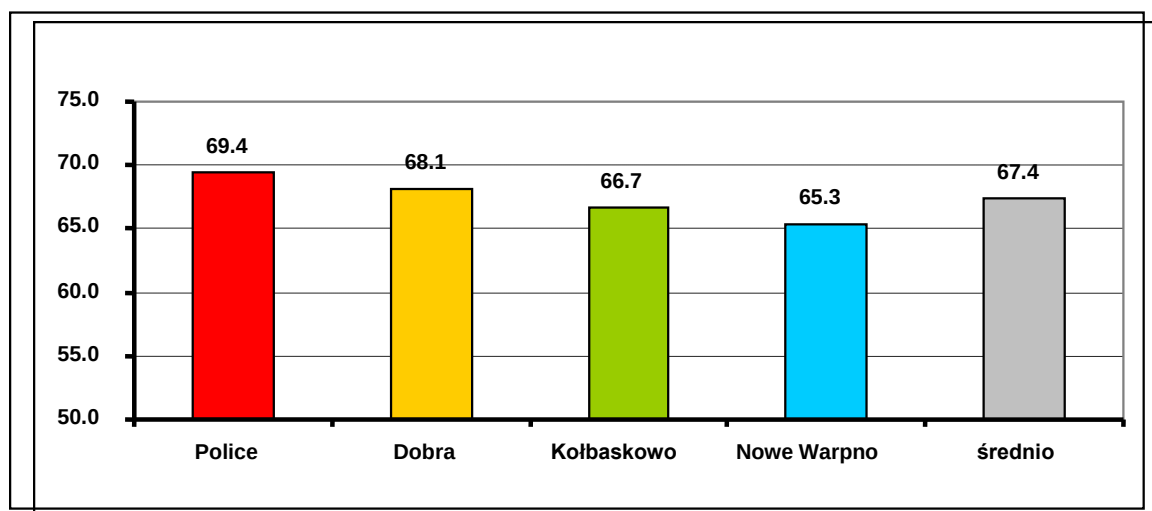
Tabela 12. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym zamieszkałych w gminach powiatu polickiego

Gmina	liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	67.3	68.5	69.3	70.0	70.3	70.3	70.1
Dobra	66.9	67.5	68.3	68.5	68.5	68.7	68.6
Kolbaskowo	64.8	65.2	66.2	66.8	67.4	68.0	68.2
Nowe Warpno	62.6	64.4	65.0	65.8	66.6	67.1	65.7

średnia	65.4	66.4	67.2	67.8	68.2	68.5	68.2
----------------	------	------	------	------	------	------	------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 2. Średnia liczba mieszkańców wyrażona w procentach w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

We wszystkich gminach powiatu można zaobserwować wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym - średnio w całym powiecie o 4,2%. Wiąże się to ze zmianą struktury wiekowej mieszkańców gmin - głównie ze zmniejszeniem się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, wynikającym z osiedlania się zarówno młodych bezdzietnych małżeństw, jak i małżeństw posiadających już dorosłe dzieci, przy równoczesnym niewielkim wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co związane jest z procesami starzenia się społeczeństwa.

Rysunek 3. Dynamika zmian liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach powiatu polickiego

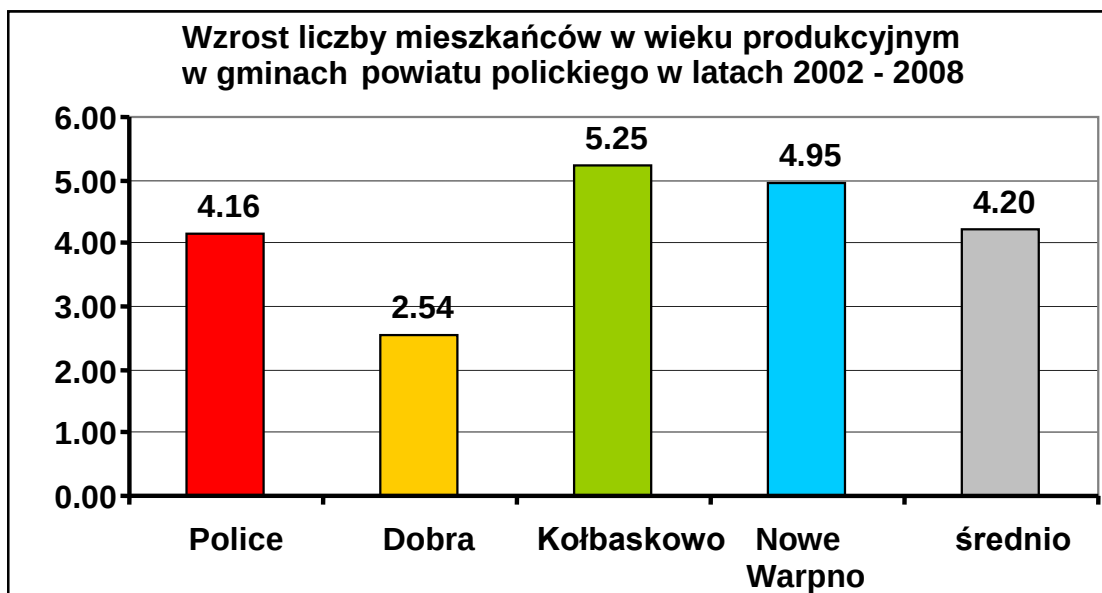
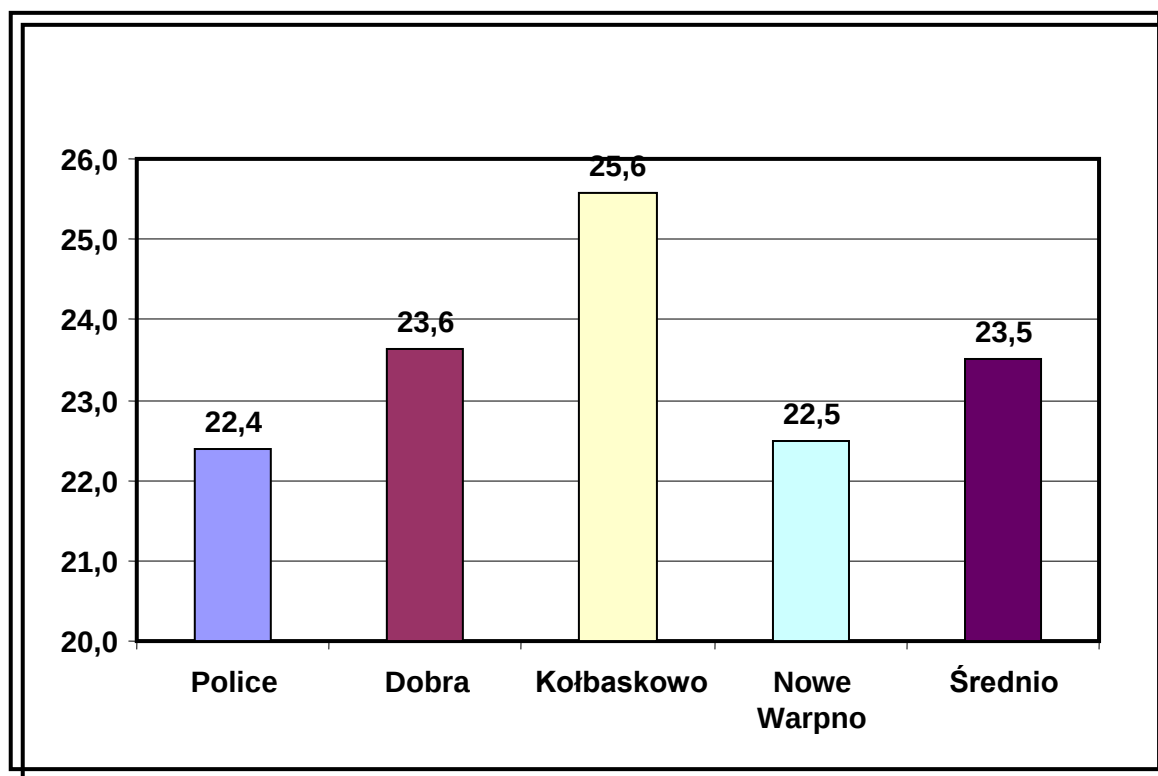

Tabela 13. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym zamieszkałych w gminach powiatu polickiego

Gmina	liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym [%]						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	24,6	23,6	22,7	22,1	21,5	21,2	21,0
Dobra	24,8	24,4	23,9	23,4	23,2	23,0	22,8
Kołbaskowo	27,6	27,0	26,0	25,4	24,9	24,3	23,8
Nowe Warpno	25,0	23,6	23,2	21,7	21,3	21,0	21,6
średnia	25,5	24,7	24,0	23,2	22,7	22,4	22,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 4. Średnia liczba mieszkańców wyrażona w procentach w wieku przedprodukcyjnym w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2008-2009

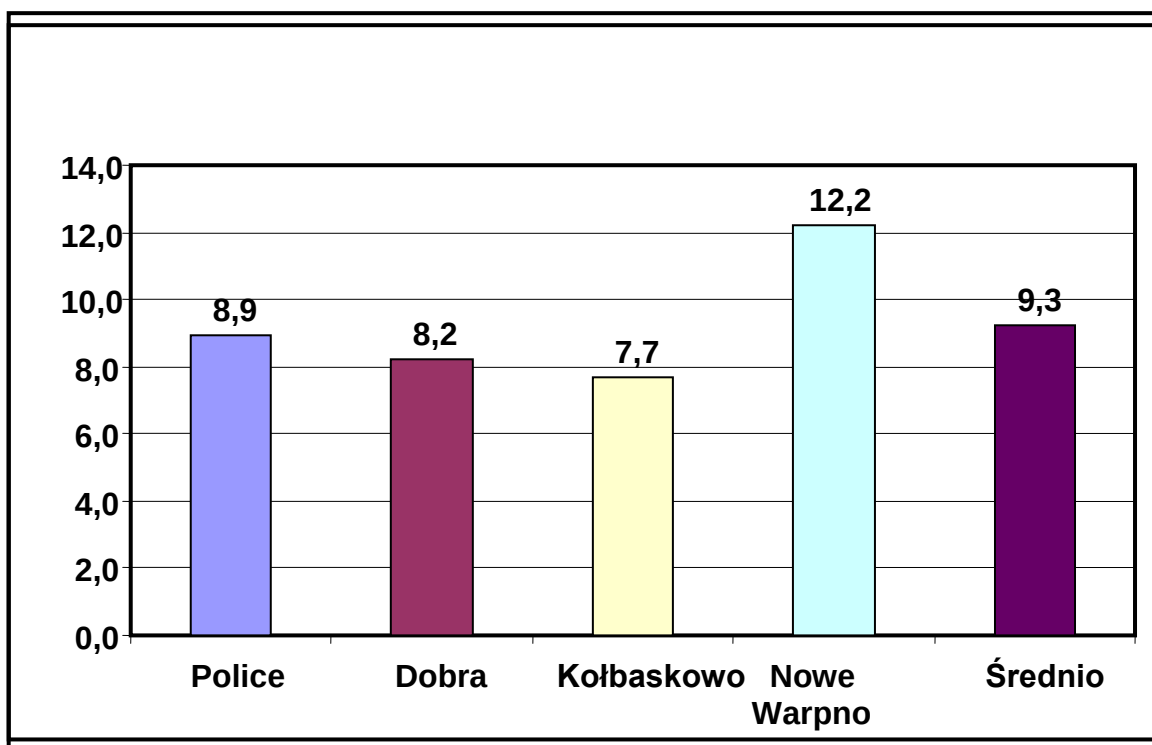
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Największą dynamikę zmian w strukturze wiekowej mieszkańców zaobserwowano w gminie Kołbaskowo, w której w ciągu 7 lat liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmalała o blisko 14%, przy wzroście o ponad 5% liczby zarówno osób w wieku produkcyjnym, jak i w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 14. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym zamieszkałych w gminach powiatu polickiego

Gmina	liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym [%]						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	8,6	8,6	8,7	8,8	9,0	9,2	9,6
Dobra	8,2	8,1	7,8	8,1	8,2	8,3	8,7
Kołbaskowo	7,5	7,8	7,8	7,7	7,7	7,6	7,9
Nowe Warpno	12,3	12,0	11,9	12,4	12,1	11,9	12,7
średnio	9,2	9,1	9,1	9,3	9,3	9,3	9,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 5. Średnia liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wyrażona w procentach w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Cechą charakterystyczną struktury demograficznej ludności miasta Police jest to, że odsetek mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym jest niższy niż odsetek ludności w wieku produkcyjnym – wynosi 40,7%. Jest to logiczna konsekwencja charakteru i roli jaką odgrywa to miasto. Natomiast w otoczeniu, czyli na obszarze wiejskim gminy Police struktura demograficzna ludności jest inna i wymieniony wskaźnik wynosi 52,7%. Jest bliski wskaźnikom charakteryzującym miasto Nowe Warpno – 53,8% i **gminę** Nowe Warpno – 52,1%.

W powiecie polickim w ciągu ostatnich pięciu lat utrzymuje się dodatni przyrost naturalny, przy czym w roku 2008 odnotowano tutaj jeden z najwyższych w województwie zachodniopomorskim współczynników urodzeń żywych w wysokości 12,15% oraz najniższy współczynnik zgonów w wysokości 8,88%. Do roku 2008 liczba zawieranych małżeństw wzrosła w stosunku do 2004 roku o 59%, liczba urodzeń żywych wzrosła o 33%, a liczba zgonów wzrosła o 12%.

Tabela 15. Ruch naturalny ludności w powiecie polickim

Rok	Mał- żeń- stwa	Uro- dzenia żywe	Zgony		Przy- rost natu- ralny	Mał- żeństwa	Uro- dzenia żywe	Zgony		Przy- rost natu- ralny
			Ogół- łem	w tym niemo- włąt				Ogół- łem	w tym niemo- włąt	
	w liczbach bezwzględnych					na 1000 ludności				
2008	464	811	422	1	389	6,9	12,15	6,32	1,23	5,8
2007	405	722	444	6	278	6,2	11,1	6,8	8,3	4,3
2006	352	681	409	5	272	5,5	10,7	6,4	7,3	4,3
2005	293	660	405	6	255	4,7	10,6	6,5	9,1	4,1
2004	292	609	375	3	234	4,8	9,9	6,1	4,9	3,8

Źródło: www.stat.gov.pl

Tabela 16. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały w powiecie polickim

Rok	Napływ			Odpływ			Saldo migracji		
	Ogółem	do miast	na wieś	ogółem	z miast	ze wsi	ogółem	w miastach	na wsi
2007	2532	370	2162	1178	615	563	1354	-245	1599
2006	2129	398	1731	1062	516	546	1067	-118	1185
2005	1804	345	1459	1042	570	472	762	-225	987
2004	1052	221	831	485	261	224	567	-40	607

Źródło: www.stat.gov.pl

W latach 2004-2007 w powiecie polickim obserwuje się ujemne saldo migracji w miastach i dodatni ruch migracyjny na wieś.

Pod względem demograficznym, w stosunku do pozostałych gmin wyraźnie różni się gmina Nowe Warpno. Jedną z przyczyn jest wyjątkowe środowisko przyrodnicze terenów gminy. Zbiorowość jej mieszkańców jest nie tylko najmniej liczna, ale także jest to gmina o najniższej gęstości zaludnienia, nie tylko w skali powiatu, ale także regionu i nawet kraju.

Sytuacja ludnościowa w powiecie jest zróżnicowana i pozostaje w związku z uprzednim (oraz aktualnym) tempem i rodzajem rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów. Gmina i miasto Police to tereny stabilne pod względem zmian

liczby (i charakterystyk) mieszkańców, gminy Kołbaskowo i Dobra to tereny znacznego (w ostatnich latach) wzrostu liczby mieszkańców, a gmina Nowe Warpno jako jedyna notuje spadek tej liczby.

Zmiany w strukturze demograficznej ludności danego obszaru – zmiany samej liczebności ludności, jej cechach charakterystycznych bądź dominujących, zawsze prowadzą do konieczności podejmowania działań w zakresie infrastruktury społecznej i technicznej – przygotowywanie terenów pod zabudowę mieszkalną i budowa mieszkań (domów), rozbudowa lub modernizacja sieci komunikacyjnej, sieci handlowej, infrastruktury łączności, edukacji a także spędzania czasu wolnego itp.

W przypadku powiatu polickiego zmiany mają charakter wręcz spektakularny. Należy z bardzo dużym prawdopodobieństwem co do trafności przypuszczenia przyjąć, iż zaprezentowane tendencje w zakresie wzrostu liczby mieszkańców w powiecie, a zwłaszcza w gminach Dobra i Kołbaskowo, będą się utrzymywać, a nawet pogłębiać. Tereny tych gmin, do których, choć w mniejszym stopniu, w przyszłości dołączą Nowe Warpno i Police, są dla mieszkańców Szczecina bardzo atrakcyjne ze względu na walory mieszkaniowe. Ta forma nowego osadnictwa, oprócz niewątpliwych korzyści dla gmin, oznaczać będzie jednocześnie nowe wyzwania w formie zaspokajania określonych potrzeb nowych mieszkańców przez gminy i powiat. Już dziś zatem należy poczynić starania, by suburbia nie miały charakteru sypialni a ich mieszkańcy z czasem zaczęli przejawiać poczucie tożsamości lokalnej, czynnik niezwykle ważny dla powiatu.

2.5 STRUKTURA ZATRUDNIENIA, RYNEK PRACY W LATACH 2003-2008

2.5.1 Zasoby ludzkie rynku pracy

W powiecie polickim liczba osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby ludności w okresie od grudnia 2002 roku do grudnia 2008 roku zwiększyła się o 7165 osób, co oznacza, że wzrost ten w okresie 6 lat wyniósł 118,3% wobec podstawy wyjściowej. W tym samym czasie ogólny wzrost liczby ludności wyniósł 7609 osób, ale oznaczało to przyrost tylko do poziomu 112,9% stanu wyjściowego (w grudniu 2002 roku). Oznacza to przechodzenie w wiek produkcyjny roczników do tej pory młodszych (wcześniej jeszcze tego wieku nie osiągnących). Możliwy jest też napływ osób z zewnątrz znajdujących się w takim wieku, ale oznaczać może również niekorzystne zjawiska demograficzne, takie jak malejąca liczba dzieci oraz wymieranie starszych pokoleń.

W perspektywie gminnej można zauważyć nierównomierne nasycenie zasobami ludzkimi. Wręcz gwałtownie zwiększają się one na terenie gmin Dobra i Kołbaskowo, są stabilne na terenie gminy Police i notują lekki spadek w gminie Nowe Warpno. Gminy Dobra i Kołbaskowo są obszarami eksplozji demograficznej wywoływanej w dużej mierze

procesami migracyjnymi, a w mniejszym stopniu ruchem naturalnym ludności. Istotne jest to, że znacząca część napływowej ludności to osoby w wieku produkcyjnym. Zwiększający się udział tej kategorii mieszkańców gmin, nie pociąga za sobą większych kłopotów na rynku pracy, wręcz przeciwnie - przyczynia się do ekspansji możliwości znalezienia zatrudnienia, a w wielu przypadkach stworzenia nowego, własnego miejsca pracy.

Znaczny wzrost liczebności mieszkańców, w tym w wieku produkcyjnym, gmin Dobra i Kołbaskowo w ostatnich latach nie zmienia podstawowego dla powiatu faktu, iż zdecydowanie najliczniejsze zasoby ludzkie znajdują się na terenie gminy Police, a właściwie w samym mieście. Łączne zasoby pozostałych trzech gmin nie dorównują polickim. Jest to doskonale widoczne zwłaszcza na rysunku nr 6.

Tabela 17. Liczba osób w wieku produkcyjnym w gminach powiatu polickiego

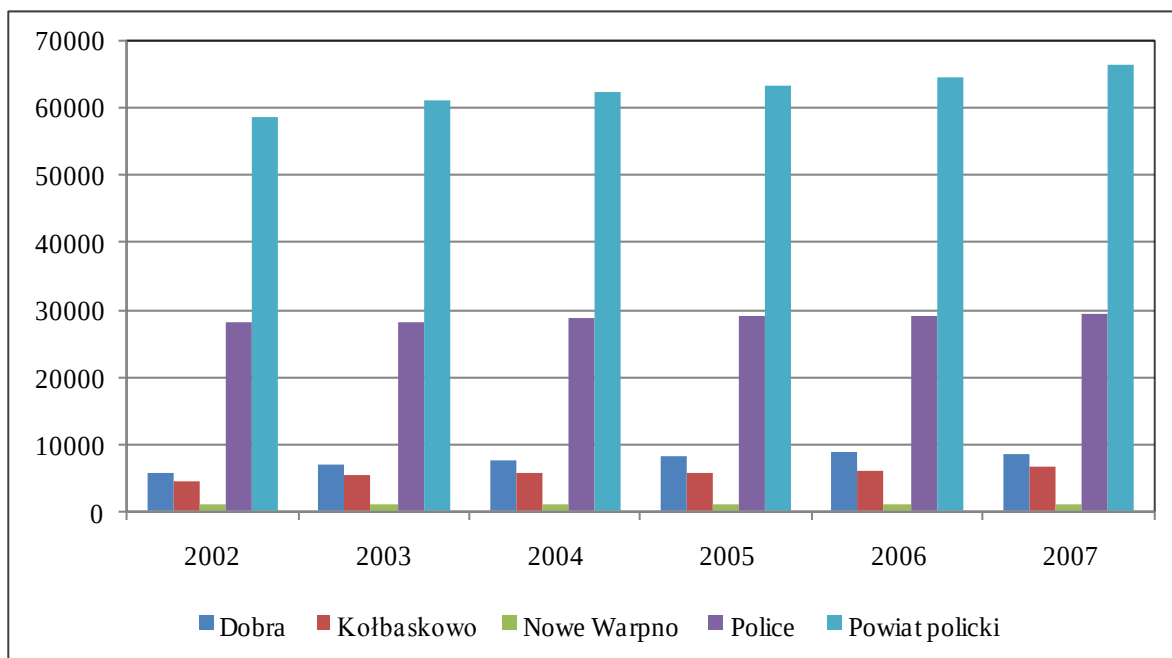
Gmina		Rok						Wzrost /spadek
		2002	2003	2004	2005	2006	2007	
Dobra	Liczba ogółem	8149	10320	11196	11892	12756	13822	+5673
	w wieku prod.	5492	6968	7651	8146	8740	9492	+4000
	Odsetek	67,4	67,5	68,3	68,5	68,5	68,7	172,8*
Kołbas-kowo	Liczba ogółem	6871	8000	8312	8595	8980	9499	+2628
	w wieku prod.	4407	5212	5504	5744	6052	6464	+2057
	Odsetek	64,1	65,2	66,2	66,8	67,4	68,0	146,7*
Nowe Warp-no	Liczba ogółem	1721	1574	1585	1559	1563	1549	-172
	w wieku prod.	1091	1014	1030	1026	1041	1039	-52
	Odsetek	63,4	64,4	66,1	65,8	66,6	67,1	95,2*
Police	Liczba ogółem	42068	41247	41386	41416	41486	41566	-502
	w wieku prod.	28066	28259	28682	28972	29172	29226	+1106
	Odsetek	66,7	68,4	69,3	70,0	70,3	70,3	103,9*

Powiat Policki	Liczba ogółem	58827	61141	62479	63462	64785	66436	+7609
	w wieku prod.	39056	41453	42867	43888	45005	46221	+7165
	Odsetek	66,4	67,8	68,6	69,2	69,5	69,6	118,3*

*Odsetek został obliczony jako stosunek wielkości całkowitej z 2007r. do wielkości całkowitej w 2002r.

Źródło: Roczniki statystyczne województwa zachodniopomorskiego: 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 (Tabele 3/14), Urząd Statystyczny w Szczecinie

Rysunek 6. Liczba osób w wieku produkcyjnym w gminach i powiecie polickim 2002-2007

Prawie dokładnie $\frac{2}{3}$ mieszkańców powiatu polickiego jest w wieku produkcyjnym. Wielkość tę należy uznać za znaczącą i świadczącą z jednej strony - o wielkim potencjale ludzkim, z drugiej jednak strony - zobowiązującą do szczególnej dbałości o rynek pracy, na którym osoby te muszą się znaleźć lub utrzymać. Procesy demograficzne w pewnej perspektywie czasowej mogą wpłynąć na złagodzenie presji na rynek pracy. W grudniu 2008 roku w wieku 7-15 lat mieszkało 7240 osób. Za 10 lat będą one miały 17-25 lat i pewna ich część zacznie poszukiwać pierwszej pracy (większa część jeszcze szkoły). W wieku 50-64 lat jest 13197 osób. Za 10 lat będą one miały 60-74 lata, i albo nie będą już obecne na rynku pracy (w wieku 60-64 lat jest 2381 osób), albo będą się do jego opuszczenia przygotowywały. Z rachunku tego wynika, że zwolni się większa liczba miejsc pracy niż będzie można oczekiwać na gotowych do ich zajęcia kandydatów. Należy jednak założyć, że zmieniać się

będzie również rynek pracy i miejsca raz opuszczone nie muszą dalej pozostawać w ofercie przedstawianej młodemu pokoleniu.²⁶

Tabela 18. Udział kobiet w ludzkich zasobach rynku pracy w latach 2003-2007

Gmina	Kobiety w wieku prod.	Rok					Wzrost/ spadek
		2003	2004	2005	2006	2007	
Dobra	Liczba	3465	3800	4042	4336	4710	+1245
	Odsetek*	49,6	49,7	49,6	49,6	49,6	135,9
Kołbaskowo	Liczba	2576	2710	2814	2967	3173	+597
	Odsetek*	49,4	49,2	49,0	49,0	49,1	123,2
Nowe Warpno	Liczba	514	525	520	514	508	-6
	Odsetek*	50,7	51,0	50,7	49,4	48,9	98,8
Police	Liczba	13873	14087	14212	14255	14257	+384
	Odsetek*	49,1	49,1	49,1	48,9	48,8	102,8
Powiat Policki	Liczba	20428	21122	21588	22072	22648	+2220
	Odsetek*	49,4	49,3	49,2	49,0	49,0	110,9

Odsetek obliczany jest w stosunku do ogólnej liczby osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Roczniki statystyczne województwa zachodniopomorskiego: 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 (Tabele 3/14), Urząd Statystyczny w Szczecinie

Zmiany liczby kobiet w liczebności ogólnej ludzkich zasobów rynku pracy odzwierciedlają wszystkie zachodzące w tej populacji zmiany. Oznacza to, że jest to bardziej odzwierciedlenie procesów demograficznych (kobiety bez przerwy składają się na nieco mniej niż ½ ogółu zasobów ludzkich). Nie są odzwierciedleniem żadnych znaczących procesów na rynku pracy, takich np. jak gwałtowny przyrost albo zanik miejsc pracy „tradycyjnie” wykonywanych przez przedstawicieli jednej czy drugiej płci.

2.5.2 Zasoby zatrudnienia na rynku pracy

Podobnie jak nie można ustalić aktualnych (w roku 2009) poziomów wykształcenia dla całej populacji powiatu, nie można też ustalić poziomu aktywności zawodowej. Przykładem są dane dla końca roku 2007. Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego²⁷ podaje, iż w ostatnim dniu grudnia odnotowano 13293 pracujące osoby. Jeśli doda się do tej liczby 3262 zarejestrowanych bezrobotnych, otrzyma się wielkość 16555, przy 46221 osobach w wieku produkcyjnym. Różnica wynosi 29666 osób, a wśród nich kryją się (oprócz osób wychowujących dzieci, niepełnosprawnych na tyle, że nie mogą wykonywać żadnej pracy, przebywających w wojsku, w zakładach karnych, nawet pracujących za granicą powiatu czy nawet państwa) przede wszystkim ci, którzy pracują

²⁶ Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego 2008 Tab.2/13

²⁷ Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego Tab. 1/19

w zakładach zatrudniających do 9 pracowników, czyli w tym sektorze, który nie jest uwzględniany przez żadną oficjalną statystykę. Fakt ten znamionuje poważne trudności dla wszelkich samorządów terytorialnych starających się opracowywać strategie rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii rynku pracy, gdyż poza wszelką uwagę pozostaje więcej niż połowa osób obecnych na rynku pracy.

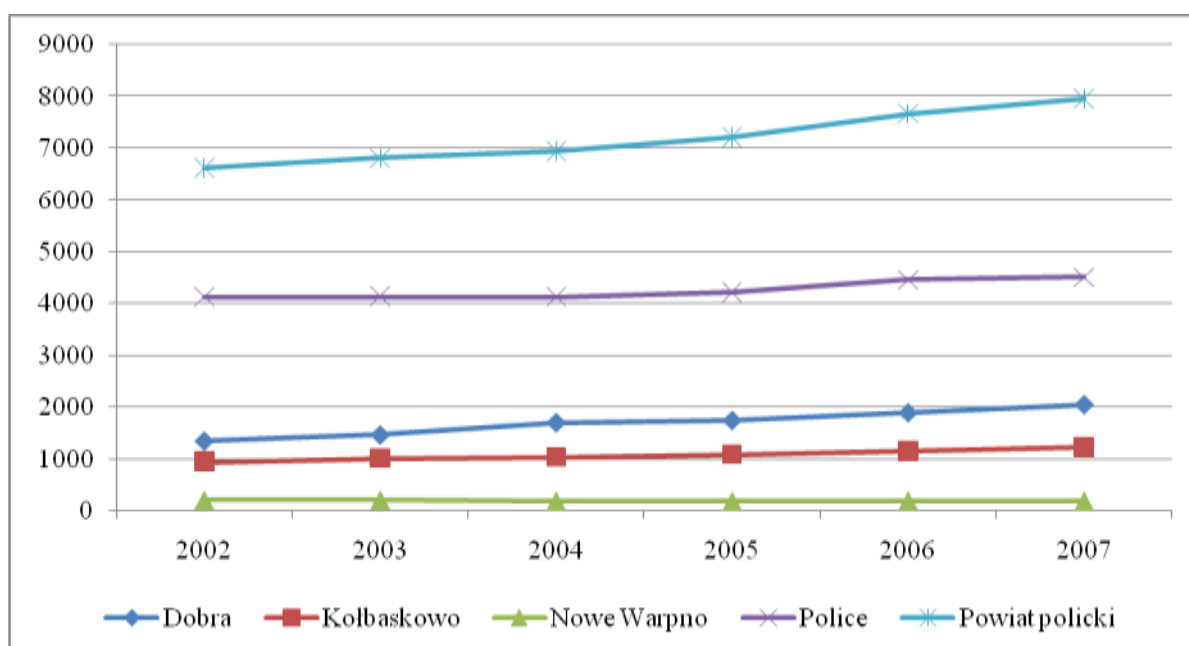
Powiat policki, pomimo funkcjonowania na jego terenie Zakładów Chemicznych, pozostaje jednak powiatem małych i średnich zakładów. W przeciągu okresu 2002-2007 liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON przedstawiała się następująco.

Tabela 19. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego

Gmina	Rok						Wzrost/ spadek 2002-7 (%)
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
Dobra	1339	1457	1696	1739	1888	2045	152,7
Kołbaskowo	942	1005	1033	1082	1145	1227	130,3
Nowe Warpno	200	201	184	178	188	182	91,0
Police	4137	4143	4133	4220	4461	4509	109,0
Powiat policki	6618	6806	6946	7219	7672	7963	120,3

Źródło: Roczniki statystyczne województwa zachodniopomorskiego: 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 (Tabele 1/68, 1/71, 1/70), Urząd Statystyczny w Szczecinie

Rysunek 7. Liczba podmiotów gospodarujących zarejestrowanych w systemie REGON w powiecie polickim w latach 2002-2007

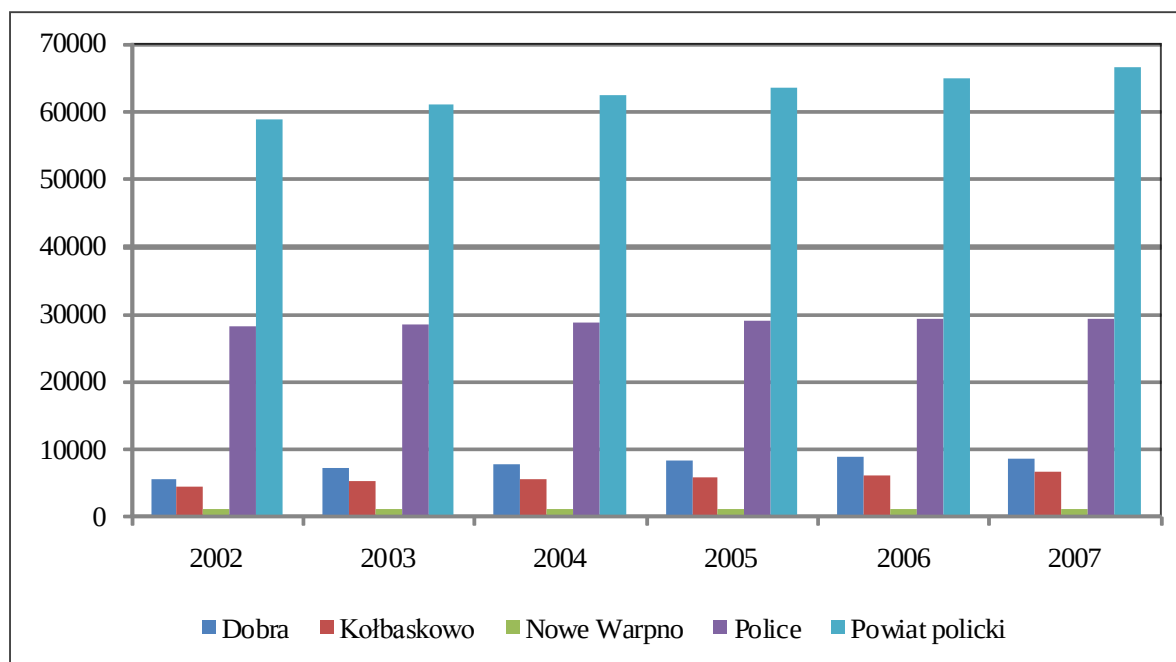
Następował wzrost liczby gospodarujących zakładów, aczkolwiek nie wszędzie. Dokonywał się on głównie dzięki ekspansywnemu rozwojowi na terenie gmin Dobra i Kołbaskowo, w nieco mniejszym stopniu dzięki Policom, a w żadnym ze względu na Nowe Warpno. Police, z racji samej liczebności mieszkańców i swojej wielkości zachowują prymat jeśli chodzi o liczbę działających zakładów pracy. Z roku na rok jednak rośnie udział Dobrej i Kołbaskowa w ilości działających na terenie powiatu podmiotów gospodarczych. W roku 2003 w gminie Police ulokowanych było 60,9% wszystkich zakładów pracy, w zakładach zatrudniających do 9 pracowników, czyli w tym sektorze, który nie jest uwzględniany przez żadną oficjalną statystykę. Fakt ten znamionuje poważne trudności dla wszelkich samorządów terytorialnych starających się opracowywać strategie rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii rynku pracy, gdyż poza wszelką uwagę pozostaje więcej niż połowa osób obecnych na rynku pracy.

Powiat policki, pomimo funkcjonowania na jego terenie Zakładów Chemicznych, pozostaje jednak powiatem małych i średnich zakładów. Poniższa tabela przedstawia liczbę liczba podmiotów gospodarczych w latach 2002-2007 zarejestrowanych w systemie REGON.

Tabela 20. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2007

Gmina	Rok						Wzrost/ spadek (%)
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
Dobra	1339	1457	1696	1739	1888	2045	152,7
Kołbaskowo	942	1005	1033	1082	1145	1227	130,3
Nowe Warpno	200	201	184	178	188	182	91,0
Police	4137	4143	4133	4220	4461	4509	109,0
Powiat Policki	6618	6806	6946	7219	7672	7963	120,3

Źródło: Roczniki statystyczne województwa zachodniopomorskiego: 2003,2004, 2005, 2006, 2007 (Tabele 1/68, 1/71, 1/70), Urząd Statystyczny w Szczecinie

Rysunek 8. Liczba podmiotów gospodujących zarejestrowanych w systemie REGON w powiecie polickim w latach 2002-2007

Wzrost liczby gospodarujących zakładów, aczkolwiek nie wszędzie, dokonywał się głównie dzięki ekspansywnemu rozwojowi na terenie gmin Dobra i Kołbaskowo, w nieco mniejszym stopniu dzięki Policom, a w żadnym w gminie Nowe Warpno. Police, z racji samej liczebności mieszkańców i swojej wielkości zachowują prymat, jeśli chodzi o liczbę działających zakładów pracy. Z roku na rok jednak rośnie udział Dobrej i Kołbaskowa w ilości działających na terenie powiatu podmiotów gospodarczych. W roku 2003 w gminie Police ulokowanych było 60,9% wszystkich zakładów pracy, w roku 2007 już tylko 56,6%. W tym czasie udział Dobrej zwiększył się z 21,4% (2003 rok) do 25,7% (2007 rok), zaś Kołbaskowa wzrósł z 14,8% do 15,4%. Udział Nowego Warpna spadł z 3,0% do 2,3%.

Procesy gospodarcze w postaci powstawania nowych firm (lub braku takiego zjawiska) są ściśle powiązane z ruchami ludności – przyciągają nowych kandydatów do pracy (lub ich odpychają), albo też są bodźcem do zakładania nowych przedsięwzięć (w przypadku napływu nowych mieszkańców). Ten ostatni proces jest charakterystyczny dla Dobrej oraz dla Kołbaskowa. Wzrost liczby zakładów gospodarujących na terenie powiatu polickiego oznacza powstawanie, a przynajmniej zachowywanie istniejących miejsc pracy. Proces ten ma charakter stały, do tego stabilny. W okresie lat 2003-2007 wzrost ten osiągnął poziom 117,0%. Byłby znacząco większy, gdyby nie spadek liczby przedsiębiorstw działających w sektorze rolnictwa. W wymiarze liczb bezwzględnych sektor ten nigdy jednak nie miał większego znaczenia w gospodarce powiatu polickiego. Na uwagę zasługują dwa inne ważne fakty. W znaczącym stopniu nastąpił rozwój sektora obsługi nieruchomości (zwłaszcza na terenie gminy Dobra), a w ślad za tym pośrednictwa finansowego. Na jeszcze większą uwagę zasługuje znacząco wyższy, w porównaniu ze średnią dla wszystkich zakładów, wzrost liczby

przedsiębiorstw przemysłowych. W powiecie dominują dalej przedsiębiorstwa handlowe, ale dzieje się tak w całej Polsce. Oprócz tego o obliczu gospodarowania w powiecie polickim decydują właśnie obsługa nieruchomości oraz przemysł, do których to sekcji należałoby dodać budownictwo. Taki rozwój przedsiębiorczości i takie zróżnicowanie wykonywanych w jej ramach prac można uznać za zrównoważony i ustabilizowany. W ostatnich latach żadne negatywne zjawiska nie zagroziły ani liczebności zakładów pracy, ani ich zróżnicowaniu, ani też strukturze gospodarczej powiatu jako całości (poza rolnictwem, które straciło impet rozwojowy). Fakt ten należy postrzegać jako pozytywny, dobrze świadczący o stabilności rynku pracy w powiecie. Wymaga to oczywiście działań stymulujących dalszy rozwój, dbanie o to, aby nie nastąpiło żadne załamanie. Obecnie jednak nie wymaga żadnych większych i kosztownych działań interwencyjnych i naprawczych.

Tabela 21. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w powiecie polickim wg sekcji działalności

Seksja	Rok		Rok		Wzrost/ spadek w (%)
	2003		2007		
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	
Rolnictwo i łowiectwo	157	2,3	136	1,7	86,6
Przemysł	815	12,0	1044	13,1	128,1
Budownictwo	911	13,4	1014	12,7	111,3
Handel i naprawy	2094	30,8	2198	27,6	105,0
Hotele i restauracje	181	2,7	207	2,6	114,4
Transport	497	7,3	549	6,9	110,5
Pośrednictwo finansowe	226	3,3	269	3,4	119,0
Obsługa nieruchomości	1050	15,4	1404	17,6	133,7
Ogółem	6806	X	7963	X	117,0

Źródło: Roczniki statystyczne województwa zachodniopomorskiego 2004 i 2008, Urząd Statystyczny Szczecin

Na terenie poszczególnych gmin powiatu sytuacja nie jest identyczna. Każda z nich posiada, przynajmniej w pewnym zakresie, swoją tożsamość gospodarczą, swój znak wywoławczy, można powiedzieć „produkt” lub produkty podstawowe. Nie odnosi się to tylko do przedsiębiorczości z zakresu handlu, która dominuje liczebnie w każdej gminie, ale jest to zjawisko charakterystyczne dla każdej gospodarki

Dla gminy Dobra „podstawowym” obszarem działalności gospodarczej są przede wszystkim przedsięwzięcia związane z obsługą nieruchomości, zwiększa się znaczenie

(liczba) przedsiębiorstw z sekcji pośrednictwa finansowego, ale na uwagę zasługuje rozwój (w okresie 2003-2007) aktywności w zakresie budownictwa i przemysłu. Gmina Dobra nie jest monokulturą gospodarczą, a jedno przedsięwzięcie torując drogę następnym (obsługa nieruchomości powoduje rozwój budownictwa, które z kolei musi wywoływać większe zainteresowanie obsługą powstających nieruchomości itd.). Istotne jest jednak, że w niewiele mniejszym stopniu rozwija się także przemysł. W rezultacie w tej gminie rozwój przedsiębiorczości określonej wzrostem liczby zakładów pracy w okresie 2003-2007 notował najwyższy wzrost w całym powiecie.

Tabela 22. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w gminie Dobra wg wybranych sekcji działalności

Seksja	Rok		Rok		Wzrost/ spadek w %
	2003		2007		
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	
Rolnictwo i łowiectwo	40	2,7	35	1,7	87,5
Przemysł	159	10,9	195	9,5	122,6
Budownictwo	130	8,9	205	10,0	157,7
Handel i naprawy	497	34,1	595	29,1	119,7
Hotele i restauracje	30	2,1	50	2,4	166,7
Transport	82	5,6	104	5,1	126,8
Pośrednictwo finansowe	49	3,4	82	4,0	167,3
Obsługa nieruchomości	257	17,6	428	20,9	166,5
Ogółem	1457	X	2045	X	140,4

Źródło: Roczniki statystyczne województwa zachodniopomorskiego 2004 i 2008, Urząd Statystyczny Szczecin

Dominującą sekcją działalności gospodarczej (poza handlem oczywiście) jest także obsługa nieruchomości, a udział przedsiębiorstw przemysłowych i budowlanych jest właściwie na takim samym poziomie, jak u północnego sąsiada. Podobne są także procesy wzrostu liczby przedsiębiorstw gospodarujących w różnych sektorach gospodarki (a także spadku w sektorze rolniczym). Obie te gminy prezentują niemal bliźniacze obrazy profili gospodarczych, o czym decyduje w pierwszym względzie oparcie rozwoju na linii granicznej, a także możliwości korzystania z zasobów bardzo blisko położonego Szczecina.

Tabela 23. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w gminie Kolbaskowo wg wybranych sekcji działalności

Seksja	Rok		Rok		Wzrost/ spadek w (%)
	2003		2007		
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	
Rolnictwo i łowiectwo	33	3,3	26	2,1	78,8
Przemysł	95	9,5	117	9,5	123,2
Budownictwo	96	9,6	110	9,0	114,6
Handel i naprawy	328	32,6	384	31,3	117,1
Hotele i restauracje	28	2,8	40	3,3	142,9
Transport	99	9,9	97	7,9	98,0
Pośrednictwo finansowe	44	4,4	53	4,3	120,5
Obsługa nieruchomości	168	16,7	227	18,5	135,1
Ogółem	1005	X	1227	X	122,1

Źródło: Roczniki statystyczne województwa zachodniopomorskiego 2004 i 2008, Urząd Statystyczny Szczecin

W gminie Nowe Warpno prawie każda forma działalności gospodarczej zanotowała regres w okresie lat 2003-2007. Poza dwoma wyjątkami – przemysłem oraz budownictwem. Co więcej, w żadnej innej gminie przyrost liczby zakładów przemysłowych nie był tak znaczący, jak właśnie w Nowym Warpnie. Jeśli jednak weźmie się pod uwagę liczby bezwzględne, obraz ten nie będzie pozytywny. Liczba zakładów przemysłowych w ciągu 4 lat wzrosła o 7, a w również wszędzie rozwijającym się transporcie - o 3. Gmina ta, z racji niewielkiej liczby ludności nie ma warunków do tworzenia wystarczającego rynku wewnętrznego, o czym świadczy znaczny (choć nie wyjątkowy w skali powiatu) spadek liczby zakładów pracy funkcjonujących w sferze handlu. Dochodzi do tego specyficzne usytuowanie terytorialne gminy, stosunkowo peryferyjne oraz ukształtowanie terenu (znaczący obszar gminy pokrywają lasy). Z gospodarczego punktu widzenia oznacza to najmniej korzystne (w skali powiatu) warunki rozwijania przedsiębiorczości, brak możliwości oparcia się o swoje jedynie zasoby. Jest to jedyna gmina w powiecie, w której w 2003 roku było więcej zarejestrowanych podmiotów gospodarczych niż ich było w 2007 roku.

Tabela 24. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w gminie Nowe Warpno wg wybranych sekcji działalności

Seksja	Rok		Rok		Wzrost/ spadek w (%)
	2003		2007		
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	
Rolnictwo i łowiectwo	14	7,0	10	5,5	71,4
Przemysł	9	4,5	16	8,8	177,8
Budownictwo	29	14,4	34	18,7	117,2
Handel i naprawy	44	22,0	35	19,2	79,5
Hotele i restauracje	18	9,0	13	7,1	72,2
Transport	10	5,0	13	7,1	130,0
Pośrednictwo finansowe	2	1,0	1	0,5	0,5
Obsługa nieruchomości	34	16,9	21	11,5	61,8
Ogółem	201	X	182	X	90,5

Źródło: Roczniki statystyczne województwa zachodniopomorskiego 2004 i 2008, Urząd Statystyczny Szczecin

Gmina Police, na tle pozostałych gmin powiatu, notuje najbardziej stabilny rozwój pozbawiony znaczących wzrostów, ale także i upadków. Spadek liczby przedsiębiorstw handlowych nie wydaje się znaczący na tle ich ogólnej liczby bezwzględnej. Można oczekiwać, że w najbliższym czasie na miejsce zamykanych pojawią się nowe. Na terenie i tej gminy poważnemu ożywieniu podlegały firmy przemysłowe. Jest to jedyna gmina, w której przemysł (oprócz handlu) jest dominującym sektorem rozwijania przedsiębiorczości, i to wyróżnia tę gminę na tle pozostałych.

Tabela 25. Podmioty gospodarcze w systemie REGON w gminie Police wg wybranych sekcji działalności

Seksja	Rok		Rok		Wzrost/ spadek w (%)
	2003		2007		
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	
Rolnictwo i łowiectwo	70	1,7	65	1,4	92,9
Przemysł	552	13,3	716	15,9	129,7
Budownictwo	656	15,8	665	14,7	101,4
Handel i naprawy	1225	29,6	1184	26,3	96,7

Hotele i restauracje	105	2,5	104	2,3	99,0
Transport	306	7,4	335	7,4	109,5
Pośrednictwo finansowe	131	3,2	133	2,9	101,5
Obsługa nieruchomości	591	14,3	728	16,1	123,2
Ogółem	4143	X	4509	X	108,8

Źródło: Roczniki statystyczne województwa zachodniopomorskiego 2004 i 2008, Urząd Statystyczny Szczecin

Oblicze gospodarcze powiatu, określane poprzez liczbę, rodzaj i procesy wzrostu i spadku tej liczebności w okresie 2003-2007 jawi się jako zróżnicowane. Gminy Dobra i Kołbaskowo wyróżniają się dynamicznym przyrostem liczby zakładów koncentrujących się głównie w sferze obsługi nieruchomości oraz pośrednictwa finansowego (przy niemałej także roli przemysłu i budownictwa), gmina Police to dominacja (a przynajmniej znaczący udział) przemysłu i ponownie budownictwa, a gmina Nowe Warpno, to jeśli nie obszar regresu, to na pewno stagnacji przedsiębiorczości.

Znaczącym wskaźnikiem przedsiębiorczości jest udział sektora prywatnego (a w tym osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) w ogólnej liczbie zakładów pracy ulokowanych na jakimś obszarze.

Tabela 26. Udział sektora prywatnego i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminach powiatu polickiego w latach 2003-2007

Gmina	Rok 2003				Rok 2007				Wzrost/ spadek (w %)	
	Sektor prywatny		Osoby fizyczne		Sektor prywatny		Osoby fizyczne		Sektor prywatny	Osoby fizyczne
	N	%	N	%	N	%	N	%		
Dobra	1439	98,8	1142	78,4	2028	99,2	1674	81,9	140,9	146,6
Kołbaskowo	993	98,8	816	81,2	1215	99,0	999	81,4	122,4	122,4
Nowe Warpno	193	96,0	143	71,1	175	96,2	130	71,4	90,7	90,9
Police	4060	98,0	3524	85,1	4301	95,4	3635	80,6	105,9	103,1

Powiat Policki	6685	98,2	5625	82,6	7719	96,9	6438	80,8	115,5	114,5
-----------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--------------	--------------

Źródło: Roczniki statystyczne województwa zachodniopomorskiego 2004 i 2008, Urząd Statystyczny Szczecin

Tabela przynosi potwierdzenie wcześniej poczynionych ustaleń o trzech „obszarach” rozwoju przedsiębiorczości – gmin nadgranicznych (Dobrej i Kołbaskowa), gminy stołecznej (Police) oraz obszaru od nich znacząco odmiennego – Nowe Warpno. Przynosi także potwierdzenie dominacji (ilościowej) sektora prywatnego nad sektorem publicznym. Liczba firm prowadzonych przez osoby fizyczne z reguły (poza Nowym Warpnem) zwiększała się, ale ich względny udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarujących zmieniał się (zwiększał) w stosunkowo niewielkim stopniu. Oznacza to zainteresowanie inwestycjami oraz zakładaniem przedsiębiorstw przez znacznie większe podmioty – z reguły spółki różnego rodzaju. Z punktu widzenia rynku pracy oznacza to jego wzmocnienie. Nowi w nim udziałowcy nie eliminują podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne (świadczy o tym zwiększająca się liczba tych ostatnich), wnoszą jednakże nowe oferty, nowe możliwości zatrudniania na nowo powstających miejscach pracy. Z tego punktu widzenia fakt ten należy oceniać jako niezwykle pozytywny, jako jeszcze jeden sposób stabilizujący policki rynek pracy.

2.5.3 Rynek pracy powiatu polickiego w latach 2003-2008

W porównaniu z innymi obszarami regionu zachodniopomorskiego policki rynek pracy wydaje się być w stosunkowo niewielkim stopniu zagrożony bezrobociem. W ostatnim kwartale 2009 r. wskaźnik bezrobocia w powiecie kształtował się na poziomie 6,9% przy średniej stopie bezrobocia w województwie na poziomie 15,0%²⁸. Powiat policki jako powiat ziemski jest obszarem najmniej dotkniętym bezrobociem w porównaniu z innymi, podobnymi mu jednostkami powiatami ziemskimi) w regionie zachodniopomorskim. Wpływ na to mają co najmniej trzy czynniki: dość dobrze rozwinięty rynek wewnętrzny (znaczną i stale wzrastającą liczbą podmiotów gospodarczych), funkcjonowanie Zakładów Chemicznych dających pracę ponad 3. tysiącom pracowników oraz bliskość wielkiego miasta, jakim jest Szczecin oferujący wiele dodatkowych miejsc pracy.

Nie oznacza to jednak, iż problem bezrobocia nie istnieje lub jest mało znaczący. Dane zamieszczone w poniższej tabeli udowadniają, że bezrobocie na terenie powiatu osiągało rozmiary nawet dwukrotnie wyższe. Dotyka ono zawsze (w danym momencie czasu)

²⁸ Oficjalne dane przedstawiane przez WUP w Szczecinie charakteryzują poziom bezrobocia w gminach i powiatach za pomocą wskaźników bezrobocia (liczba bezrobotnych odnoszona jest do liczby osób w wieku produkcyjnym) ale poziom bezrobocia w województwie jest przedstawiany w postaci stopy bezrobocia (podstawą obliczeń jest liczba osób czynnych zawodowo). Powoduje to w rezultacie dużą nieporównywalność danych na poziomie gmin, powiatów i województwa z drugiej strony. Stopa bezrobocia jest zawsze wyższa.

zbiorowości od 3 do 5 tysięcy obywateli powiatu. Na tle wszystkich gmin wchodzących w skład powiatu wyróżnia się niekorzystna sytuacja w gminie Nowe Warpno. Stopa bezrobocia notowana w tej gminie jest zawsze dwukrotnie większa niż ma to miejsce w pozostałych gminach. Mimo, iż dotyczy ono znikomej wręcz ilości osób (w gminie Police liczba bezrobotnych jest 17-krotnie wyższa niż w Nowym Warpnie) znamionuje to jednak poważny problem dla wszystkich mieszkających w tym rejonie. Spadek bezrobocia w tej gminie jest znacznie wolniejszy i znacznie mniejszy niż w pozostałych gminach, poza gminą Dobra. Ta szybko rozwijająca się gmina, notująca najwyższy wzrost liczby podmiotów gospodarujących, jest jednocześnie miejscem przebywania stosunkowo znacznej, a przy tym przyrastającej liczby osób bezrobotnych. Przykład tej gminy dowodzi, iż problem bezrobocia nie jest prostą funkcją liczby potencjalnie dostępnych miejsc pracy w najbliższym otoczeniu. Nie jest to tylko zjawisko z zakresu gospodarki, ale dość złożone zjawisko społeczne.

Tabela 27. Liczba bezrobotnych i wskaźnik bezrobocia w gminach powiatu polickiego w latach 2001-2009*

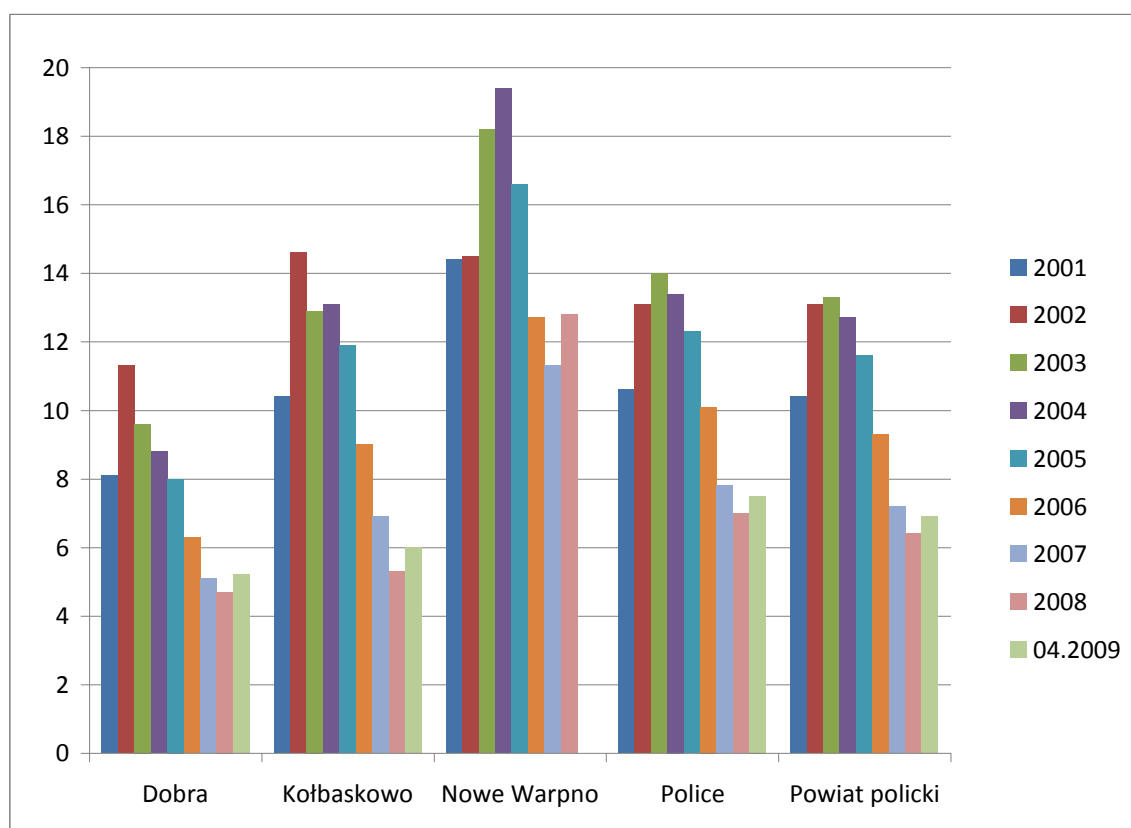
Rok	Wielkości	Gminy				
		Dobra	Kolbas-kowo	Nowe Warpno	Police	Powiat Policki
2001	Liczba	418	428	157	2923	3926
	Wskaźnik bezrobocia	8,1	10,4	14,4	10,6	10,4
2002	Liczba	581	597	159	3595	4932
	Wskaźnik bezrobocia	11,3	14,6	14,5	13,1	13,1
2003	Liczba	611	645	183	3882	3321
	Wskaźnik bezrobocia	9,6	12,9	18,2	14,0	13,3
2004	Liczba	612	682	197	3789	5280
	Wskaźnik bezrobocia	8,8	13,1	19,4	13,4	12,7
2005	Liczba	614	654	171	3541	4980
	Wskaźnik bezrobocia	8,0	11,9	16,6	12,3	11,6
2006	Liczba	513	517	130	2912	4072
	Wskaźnik bezrobocia	6,3	9,0	12,7	10,1	9,3
2007	Liczba	445	420	118	2279	3262
	Wskaźnik bezrobocia	5,1	6,9	11,3	7,8	7,2
2008	Liczba	447	342	133	2041	2963
		4,7	5,3	12,8	7,0	6,4

04.	Liczba	489	388	129	2186	3192
2009	Wskaźnik bezrobocia	5,2	6,0	12,4	7,5	6,9
Przyrost/ spadek w %	W wartościach bezwzględnych	+29	-86	-24	-892	-963
		106,9	79,9	84,7	74,7	75,5

**Dane (poza rokiem 2009) odzwierciedlają stan na 31.12. danego roku*

Źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Rysunek 9. Wskaźnik bezrobocia w gminach i powiecie polickim w latach 2001-2009

Kobiety stanowią prawie dokładnie połowę ogólnej liczby osób w wieku produkcyjnym w powiecie, ale ich udział w liczbie bezrobotnych jest już (2008 r.) o prawie 16 punktów procentowych wyższy. Co więcej, mimo znaczącego spadku liczb bezwzględnych udział ten stale rośnie. Wskaźnik spadku ogólnej liczby bezrobotnych w omawianym okresie wyniósł 60,1%; był zatem o prawie 9 punktów procentowych „lepszy” niż wtedy, gdy został obliczony tylko dla kobiet. Oznacza to, że policki rynek pracy jest bardziej dostępny dla mężczyzn, a problem znalezienia pracy dla kobiet staje się coraz bardziej skomplikowany.

Tabela 28. Liczba bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w Polickim Urzędzie Pracy w latach 2002-2009*

Rok	Liczba	Odsetek w zbiorowości zarejestrowanych
2002	2698	54,7
2003	2909	54,7
2004	2993	56,7
2005	2825	56,7
2006	2514	61,7
2007	2054	63,6
2008	1860	62,8
04. 2009	1844	57,8
Wzrost/spadek liczby w okresie 2002/2008 (w %)	68,9	X
Wzrost/spadek mierzony w punktach procentowych	x	+3,1

*Dane (poza rokiem 2009) odzwierciedlają stan na 31.12. danego roku

Źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Struktura wykształcenia zbiorowości bezrobotnych odzwierciedla poziomy wykształcenia w ogólnej zbiorowości osób znajdujących się w wieku produkcyjnym. Zwraca uwagę fakt, że w kategorii bezrobotnych wzrasta udział osób z wykształceniem wyższym. Jest to efekt m.in. upowszechniania się wykształcenia na tym poziomie. Na terenie powiatu polickiego nastąpił znaczny wzrost ilości podmiotów gospodarujących w sferze obrotu nieruchomościami i pośrednictwa finansowego – tworzą one miejsca pracy dla ludzi lepiej wykształconych. Wzrost liczby takich przedsiębiorstw nie jest jednak w stanie zrównoważyć zwiększającej się każdego roku liczby absolwentów uczelni i szkół wyższych.

Tabela 29. Wykształcenie bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Policach w okresie 2002-2009*

Rok	Wielkości	Poziom wykształcenia				
		Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólne	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjum i poniżej
2002	Liczba	218	939	301	1534	1940
	%	4,4	19,0	6,1	31,1	39,3
2003	Liczba	274	971	313	1671	2092
	%	5,1	18,2	5,9	31,4	39,3

2004	Liczba	303	1028	346	1512	2091
	%	5,7	19,5	6,6	28,6	39,6
2005	Liczba	309	920	331	1390	2030
	%	6,2	18,5	6,6	27,9	40,8
2006	Liczba	296	789	272	1120	1595
	%	7,3	19,4	6,7	27,5	39,2
2007	Liczba	258	627	241	837	1299
	%	7,9	19,2	7,4	25,7	39,8
2008	Liczba	273	560	257	705	1168
	%	9,2	18,9	8,7	23,8	39,4
04. 2009	Liczba	286	599	307	809	1298
	%	8,7	18,2	9,3	24,5	39,3

**Dane (poza rokiem 2009) odzwierciedlają stan na koniec IV kwartału danego roku, poza rokiem 2009, zawierającym dane z końca I kwartału*

Źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

W zbiorowości osób bezrobotnych przeważają, liczebnie i w wymiarach względnych, osoby z najmłodszych grup wiekowych – jest to prosta konsekwencja tego, iż stanowią one największą zbiorowość ludzi znajdujących się w wieku produkcyjnym, tzn. tych, którzy nominalnie najczęściej poszukują i podejmują pracę.

Tabela 30. Bezrobotni w powiecie polickim wg grup wiekowych (2002-2009)*

Rok	Wielkość	Grupa wieku (lata)					
		18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60-64
2002	Liczba	1407	1251	1054	1093	110	17
	Odsetek**	28,6	25,4	21,4	22,2	2,2	0,3
2003	Liczba	1366	1417	1092	1262	164	20
	Odsetek	25,7	26,6	20,5	23,7	3,1	0,3
2004	Liczba	1231	1477	980	1352	214	26
	Odsetek	23,3	28,0	18,6	25,6	4,1	0,4
2005	Liczba	1089	1369	900	1302	285	35
	Odsetek	21,9	27,5	18,1	26,1	5,7	0,7
2006	Liczba	728	1163	737	1099	305	40
	Odsetek	17,9	28,6	18,1	27,0	7,5	0,9
2007	Liczba	565	958	593	807	293	46
	Odsetek	17,3	29,4	18,2	24,7	9,0	1,4
2008	Liczba	518	926	503	708	261	47
	Odsetek	17,5	31,3	17,0	23,9	8,8	1,6

04.2009	Liczba	594	1088	567	723	282	45
	Odsetek	18,0	33,0	17,2	21,9	8,5	1,4

*Dane (poza rokiem 2009) odzwierciedlają stan na 31.12. danego roku

**Odsetek oznacza udział procentowy osób z danej grupy wiekowej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych

Źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Istotnym faktem bez wątpienia powiązaniem ze stosunkowo liczną reprezentacją ludzi młodych wśród bezrobotnych jest to, że wielu z zarejestrowanych nie może pochwalić się żadnym, lub tylko niewielkim stażem pracy. Znamionuje to istnienie barier na rynku pracy stojących przede wszystkimi przed tymi, którzy rozpoczynają dopiero swoją karierę zawodową. Zauważyć należy jednak, że kategoria takich bezrobotnych, z upływem lat zmniejsza swą liczebność i udział w ogólnej liczbie bezrobotnych. Jeszcze w 2002 roku osoby bez stażu lub pracujące wcześniej nie dłużej niż 1 rok stanowiły ponad ⅓ ogółu bezrobotnych (68,9%), w roku 2008 już mniej niż ½ (46,6%). Najbardziej optymistycznym wnioskiem byłby ten mówiący o tym, że w ciągu sześciu lat policki rynek pracy stał się bardziej chłonny na osoby debiutujące na nim, opuszczające dopiero system edukacyjny. Młodzież mogła jednak równie dobrze znaleźć pracę poza granicami powiatu (np. w Szczecinie) albo wyjechać do pracy za granicę. Ważne jest, że w ostatnich latach zmalała presja ze strony młodych ludzi na dokonywanie rejestracji w urzędzie pracy – tą czy inną drogą znaleźli zatrudnienie i miejsce na rynku pracy.

Tabela 31. Staż pracy bezrobotnych (w momencie rejestracji) w latach 2002-2009*

Rok	Wielkości	Grupy stażu pracy (lata)						
		do 1 roku	1-5	5-10	10-20	20-30	30 i więcej	bez stażu
2002	Liczba	2234	514	305	367	307	41	1164
	Odsetek**	45,3	10,4	6,2	7,4	6,2	0,8	23,6
2003	Liczba	1845	767	451	504	417	63	1274
	Odsetek	34,7	14,4	8,5	9,5	7,8	1,2	23,9
2004	Liczba	1593	894	544	496	471	74	1208
	Odsetek	30,2	16,9	10,3	9,4	8,9	1,4	22,9
2005	Liczba	1375	848	499	466	470	97	1225
	Odsetek	27,6	17,0	10,0	9,4	9,4	1,9	24,6
2006	Liczba	1003	696	490	439	431	91	922
	Odsetek	24,6	17,1	12,0	10,8	10,6	2,2	22,6
2007	Liczba	755	559	393	338	319	75	823
	Odsetek	23,1	17,1	12,0	10,4	9,8	2,3	25,2

2008	Liczba	613	566	371	290	300	57	766
	Odsetek	20,7	19,1	12,5	9,8	10,1	1,9	25,9
04.2009	Liczba	640	646	425	341	327	58	862
	Odsetek	19,4	19,6	12,9	10,3	9,9	1,9	26,1

**Dane (poza rokiem 2009) odzwierciedlają stan na 31.12. danego roku*

***Odsetek oznacza udział procentowy osób z danej grupy wiekowej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych*

Źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Utrzymuje się jednak inne zjawisko sprowadzające się do bezrobocia długookresowego. W roku 2002 co piąty bezrobotny (19,1%) pozostawał w rejestrach urzędu pracy ponad dwa lata. Razem z kategorią osób pozostających bez pracy przez 12-24 miesiące stanowili oni 43,4% ogółu zarejestrowanych. W roku 2008 względny udział tej kategorii bezrobotnych pozostał dokładnie ten sam – 43,4%, z tym, że znacząco wzrósł udział najbardziej (bo powyżej 24 miesięcy) zdeaktywizowanych bezrobotnych – 27,9%.

Tabela 32. Czas pozostawania bez pracy (w rejestrze bezrobotnych) w latach 2002-2009*

Rok	Wielkość	Czas pozostawania bez pracy w rejestrze bezrobotnych (w miesiącach)					
		do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24
2002	Liczba	268	655	823	1047	1198	941
	Odsetek**	5,4	13,3	16,7	21,2	24,3	19,1
2003	Liczba	311	701	668	1107	1095	1439
	Odsetek	5,8	13,2	12,6	20,8	20,6	27,0
2004	Liczba	267	658	619	1031	1100	1605
	Odsetek	5,1	12,5	11,7	19,5	20,8	30,4
2005	Liczba	327	724	585	717	899	1728
	Odsetek	6,6	14,5	11,7	14,4	18,1	34,7
2006	Liczba	244	693	555	642	615	1323
	Odsetek	6,0	17,0	13,6	15,8	15,1	32,5
2007	Liczba	221	584	461	447	547	1002
	Odsetek	6,8	17,9	14,1	13,7	16,7	30,7
2008	Liczba	242	569	411	456	459	826
	Odsetek	8,2	19,2	13,9	15,4	15,5	27,9
04.2009	Liczba	418	699	496	465	461	760
	Odsetek	12,7	21,2	15,0	14,1	14,0	23,0

**Dane (poza rokiem 2009) odzwierciedlają stan na 31.12. danego roku*

***Odsetek oznacza udział procentowy osób z danej grupy wiekowej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych*

Źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

O ile fakt zanikania barier przy wejściu na rynek pracy należy ocenić jako zjawisko korzystne i pożądane, o tyle zjawisko zamykania się takich barier przy powrocie do pracy należy ocenić jako niekorzystne i niepożądane. Oznacza to tworzenie się dwóch kategorii bezrobotnych, z którymi ma kontakt Powiatowy Urząd Pracy. Pierwszą kategorię stanowią osoby poddające się działaniom aktywizującym (lub same podejmujące takie działania), drugą - osoby, których powrót na rynek pracy staje się coraz bardziej problematyczny.

Dla właściwego scharakteryzowania obrazu lokalnego rynku pracy ważne jest nie tylko przedstawienie „fotografii” stanów w danym momencie czasu (na koniec roku czy kwartału), ale także przedstawienie procesów i zachodzących w ich trakcie zdarzeń. Z tego punktu widzenia należy wskazać, iż liczba wyrejestrowywanych już od 2004 r. była mniejsza niż liczba rejestrujących się (cztery pierwsze miesiące 2009 roku, w trakcie których sprawy miały się akurat odwrotnie, nie dają jednak jeszcze podstaw do orzekania o odwróceniu się trendów). Znajdowało to swój wyraz w malejącej liczbie bezrobotnych i malejącej stopie bezrobocia.

Tabela 33. Przepływy (napływy i odpływy) zbiorowości bezrobotnych zarejestrowanych w Polickim Urzędzie Pracy w latach 2002-2009*

Przepływy. Napływy i odpływy		Rok							
		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	04. 2009
Wielkości	Stan na koniec roku	4932	5321	5280	4980	4072	3262	2963	3192
	Zarejestrowanych w trakcie roku	4456	4678	4748	4625	4411	4199	4139	1771
	Wyrejestrowanych w trakcie roku	3450	4289	4789	4925	5319	5009	4438	1542
	W tym do pracy	1463	1788	2154	2018	2283	2111	1753	555
	Przyrost liczby bezrobotnych w porównaniu z poprzednim rokiem (%)	125,6	107,9	99,2	94,3	81,8	80,1	90,8	107,7
Wskaźniki	Zarejestrowani/wyrejestrowani	129,2	109,1	99,1	93,9	82,9	83,8	93,3	114,9
	Rejestracje w stosunku do stanu z roku poprzedniego	90,3	87,9	89,9	92,9	108,3	128,7	139,7	55,5
	Wyrejestrowani do pracy/wyrejestrowani ogółem	42,4	41,7	45,0	41,0	42,9	42,1	39,5	36,0

*Dane (poza rokiem 2009) odzwierciedlają stan na 31.12. danego roku. Dane z roku 2009 obejmują tylko cztery pierwsze miesiące

Źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Warto zauważyć, że corocznie przez rejestry PUP przewijała się prawie identyczna ilość ludzi jak ta, która figurowała w jego rejestrach pod koniec poprzedniego roku. Dowodzi to, jak ważną rolę w instytucjonalnej obsłudze rynku pracy spełniają publiczne służby zatrudnienia. Innym ważnym faktem, charakteryzującym obraz polickiego rynku pracy jest to, że wyrejestrowania z uwagi na odejście do pracy dotyczyły (w każdym z przedstawianych lat) mniej niż połowy przypadków. Pozostali bezrobotni zapewne w części odchodzili z rynku pracy w ogóle (renty, emerytury itp.), inni odchodzić mogli z lokalnego rynku pracy (np.

podejmowanie pracy legalnej lub nielegalnej poza granicami powiatu czy nawet kraju). Na wskaźnik ten należy spojrzeć także poprzez pryzmat funkcjonowania w powiecie innych jeszcze, oprócz urzędu pracy, instytucji prowadzących działania na rzecz bezrobotnych i poszukujących pracy. Stan, jaki można tutaj zaobserwować jest raczej daleki od zadowalającego, i należałoby podjąć działania, by to zmienić. Na terenie powiatu działają tylko trzy agencje zatrudnienia (z których jedna jest ściśle specjalistycznie dedykowana branży budowlanej) oraz tylko cztery firmy szkoleniowe (można nauczyć się tatuażu i makijażu, języka norweskiego lub angielskiego oraz zdobyć prawo jazdy). Jest to stanowczo za mało, a większość ofert pracy bezrobotni zdobywają dzięki aktywności urzędu pracy. Nie może on jednak pozostawać odoosobniony w swoich działaniach.

Aktywność Powiatowego Urzędu Pracy w obrębie lokalnego rynku pracy ilustrują w pierwszym rzędzie dane mówiące o dostępnych środkach pozwalających na podejmowanie stosownych działań.

Tabela 34. Źródła i kwota finansowania instrumentów rynku pracy na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008 (w tys. zł)

Źródło	Rok						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Fundusz Pracy przyznawany algorytmem	817,0	2108,0	1248,4	1829,4	1978,8	2381,9	2356,1
Fundusz Pracy pochodzący z „rezerwy” Marszałka lub Ministra	335,8	187,2	468,0	206,0	546,4	1026,2	779,3
Działanie 1.2 SPO RZL	-	-	273,7	678,8	522,1	290,0	-
Działanie 1.3 SPO RZL	-	-	-	341,2	513,8	548,0	-
Poddziałanie 6.1.3 PO KL	-	-	-	-	-	-	1819,2
PFRON	-	7,1	10,0	9,9	14,0	30,0	159,9
Razem	1152,8	2302,3	2000,1	3065,4	3575,2	4276,1	5114,5

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Policach

Dostępne środki pozwoliły m.in. na objęcie każdego roku działaniami aktywizującymi coraz większe ilości osób. Duże znaczenie ma tu rozwijanie nowych form oddziaływania instrumentów rynku pracy, zwłaszcza tych (począwszy od 2005 r.) związanych z bezpośrednim pobudzaniem lub wspieraniem przedsiębiorczości tzn. przydzielaniem jednorazowych środków na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

Tabela 35. Liczba osób bezrobotnych korzystających z instrumentów rynku pracy w latach 2002-2008

Działanie aktywizujące	Rok						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Szkolenia	127	287	368	334	329	420	435
Staż absolwencki/zawodowy	214	331	222	245	388	304	226
Prace interwencyjne	68	136	169	69	70	56	58
Roboty publiczne	27	145	52	155	200	191	141
Pożyczki	5	6	9	x	X	x	X
Jednorazowe środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej	X	x	x	28	51	58	70
Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	X	x	x	23	25	28	33
Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	X	x	x	88	62	11	23
Razem	441	905	629	942	1125	1068	985

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Policach

Znaczenie działań urzędu pracy dla zdarzeń zachodzących na lokalnym rynku pracy przedstawiona jest w poniższych tabelach. Dane w nich zawarte obrazują również pewne odmienności charakteryzujące zdarzenia zachodzące na terenie poszczególnych gmin w powiecie.

Każdego roku, począwszy od 2005 liczba osób, spośród bezrobotnych podejmujących pracę, wynosi około 2 tysiące. To zaledwie w połowie wyrównuje napływ nowo rejestrujących się. Jest istotne, iż kobiety stanowią nieco więcej niż połowę wszystkich osób rejestrujących się (a ich udział w zasobach ludzkich rynku pracy jest nieco mniejszy niż połowa) oraz, że znacznie częściej niż mężczyźni podlegają one działaniom aktywizującym zawodowo. Prawo do zasiłku przysługuje nawet nie co piątemu bezrobotnemu. W perspektywie każdego roku daje się także zauważyć zmienność liczby bezrobotnych posiadających prawo do zasiłku. Liczba ta rzadko spada poniżej 10%, ale też nie przekracza 20%.

Tabela 36. Zdarzenia charakterystyczne dla bezrobocia na terenie powiatu polickiego w latach 2005-2009

Zdarzenia		Rok					Ogółem
		2005	2006	2007	2008	2009*	
Liczba rejestracji w roku		4625	4411	4199	4139	1771	19145
w tym kobiety (w nawiasie odsetek)		2265 (49,0)	2282 (51,7)	2261 (53,8)	2344 (56,6)	803 (45,3)	9955 (52,0)
Podjęcia pracy		2018	2283	2111	1753	555	8720
w tym kobiety (w nawiasie odsetek)		1078 (53,4)	1189 (52,1)	1152 (54,6)	1082 (61,7)	322 (58,0)	4823 (55,3)
Odsetek podjęć pracy W stosunku do rejestracji		43,6	51,8	50,3	42,4	31,3	45,5
Prawo do zasiłku (w %)	na początku roku (styczeń)	13,5	9,0	16,5	10,4	17,7	X
	w końcu roku (grudzień)	8,4	16,9	9,8	16,2	19,6	X

*Dane z roku 2009 obejmują tylko I kwartał

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Policach

Tabela 37. Zdarzenia charakterystyczne dla bezrobocia na terenie gminy Police

Zdarzenia		Rok					Ogółem
		2005	2006	2007	2008	2009*	
Liczba rejestracji w roku		3494	3064	3072	3007	1293	13930
w tym kobiety (w nawiasie odsetek)		1588 (45,4)	1604 (52,3)	1681 (54,7)	1704 (56,7)	575 (44,5)	7152 (51,3)
Podjęcia pracy		1474	1505	1543	1278	409	6209
w tym kobiety (w nawiasie odsetek)		768 (52,1)	796 (52,9)	910 (59,0)	786 (61,5)	241 (58,9)	3501 (56,4)
Odsetek podjęć pracy w stosunku do rejestracji		42,2	49,1	50,2	42,5	31,6	44,6
Prawo do zasiłku (w %)	Na początku roku (styczeń)	12,4	8,5	15,0	10,1	17,1	X
	W końcu roku (grudzień)	7,8	15,5	9,3	15,7	18,6	x

*Dane z roku 2009 obejmują tylko I kwartał

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Policach

Tabela 38. Zdarzenia charakterystyczne dla bezrobocia na terenie gminy Dobra

Zdarzenia		Rok					Ogółem
		2005	2006	2007	2008	2009*	
Liczba rejestracji w roku		543	407	501	474	223	2148
w tym kobiety (w nawiasie odsetek)		264 (48,6)	217 (53,3)	281 (56,1)	270 (57,0)	104 (46,6)	1136 (52,9)
Podjęcia pracy		225	228	238	199	54	944
w tym kobiety (w nawiasie odsetek)		121 (53,8)	128 (56,1)	141 (59,2)	122 (61,3)	30 (55,6)	542 (57,4)
Odsetek podjęć pracy w stosunku do rejestracji		41,4	56,0	47,5	42,0	24,2	43,9
Prawo do zasiłku (w %)	na początku roku (styczeń)	16,5	11,0	21,6	11,8	20,1	X
	w końcu roku (grudzień)	10,7	22,0	12,1	17,9	22,3	X

*Dane z roku 2009 obejmują tylko I kwartał

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Policach

Tabela 39. Zdarzenia charakterystyczne dla bezrobocia na terenie gminy Kolbaskowo

Zdarzenia		Rok					Ogółem
		2005	2006	2007	2008	2009*	
Liczba rejestracji w roku		486	492	473	485	221	2157
w tym kobiety (w nawiasie odsetek)		247 (50,8)	246 (50,0)	221 (46,7)	266 (54,8)	98 (44,3)	1078 (50,0)
Podjęcia pracy		232	229	243	212	62	978
w tym kobiety (w nawiasie odsetek)		121 (52,2)	119 (52,0)	142 (58,4)	136 (64,2)	32 (51,6)	550 (56,2)
Odsetek podjęć pracy w stosunku do rejestracji		47,7	46,5	51,4	43,7	28,1	45,3
Prawo do zasiłku (w %)	na początku roku (styczeń)	17,4	10,1	21,6	11,3	20,2	X
	w końcu roku (grudzień)	9,9	21,1	10,2	18,7	20,4	X

*Dane z roku 2009 obejmują tylko I kwartał

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Policach

Tabela 40. Zdarzenia charakterystyczne dla bezrobocia na terenie gminy Nowe Warpno

Zdarzenia		Rok					Ogółem
		2005	2006	2007	2008	2009*	
Liczba rejestracji w roku		132	121	153	167	54	627
w tym kobiety (w nawiasie odsetek)		64 (48,5)	50 (41,3)	78 (51,0)	101 (62,3)	26 (48,1)	319 (50,9)
Podjęcia pracy		87	72	87	64	30	340
w tym kobiety (w nawiasie odsetek)		58 (66,7)	35 (48,6)	59 (67,8)	42 (65,6)	19 (63,3)	213 (62,6)
Odsetek podjęć pracy w stosunku do rejestracji		65,9	59,5	56,8	38,3	55,6	54,2
Prawo do zasiłku (w %)	na początku roku (styczeń)	11,9	9,2	11,4	9,3	9,7	X
	w końcu roku (grudzień)	7,6	13,1	9,3	12,8	13,2	X

*Dane z roku 2009 obejmują tylko I kwartał

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Policach

Analiza zdarzeń zachodzących w gminach prowadzi do dwóch szczególnie ciekawych wniosków, a obydwa odnoszą się do gminy Nowe Warpno, będącej najbardziej zagrożonej bezrobociem. Obraz bezrobocia na jej obszarze musi zostać uzupełniony wskazaniem, że odsetek osób posiadających prawo do zasiłku jest tutaj właśnie najniższy. Najwyższy jest natomiast w gminie o relatywnie najsłabszym zagrożeniu bezrobociem tj. w gminie Dobra. Jest to szczególna cecha rejonów (gmin) o przewadze bezrobocia długookresowego. Bezrobotni z czasem tracą prawa do zasiłku, ale pozostają w rejestrach, bowiem nie mogą zdobyć pracy. W innych rejonach (np. na terenie Dobrej), w których szanse na zdobycie pracy są znacznie większe, przepływ pomiędzy zatrudnieniem i bezrobociem jest szybszy i częstszy. Osoby rejestrujące się w urzędzie pracy mogą powołać się na świadectwa pozwalające im uzyskać prawo do zasiłku – na terenie gminy Nowe Warpno szanse na to są mniejsze. Drugim spostrzeżeniem charakteryzującym rynki najmniej elastyczne, najuboższe, jeśli chodzi o dostęp do miejsc pracy, jest znaczący udział kobiet w przepływach – napływach i odpływach – bezrobotnych. Mieszkanki gminy Nowe Warpno wykazują znaczną aktywność, jeśli chodzi o podejmowanie pracy. W niczym to jednak nie zmienia faktu, iż gmina ta stale boryka się bezrobociem większym niż jest ono na terenie pozostałych gmin powiatu.

Rynek pracy powiatu polickiego może być, z tego punktu widzenia postrzegany jako nie do końca zrównoważony. Znamienny jest fakt, iż wskaźnik bezrobocia w powiecie polickim jest (w przekroju wszystkich analizowanych lat) najbardziej zbliżona do wskaźnika bezrobocia w gminie Police (a w zasadzie do stopy bezrobocia w samym mieście Police). Decyduje o tym liczebność zbiorowości możliwych kandydatów do pracy (osoby w wieku

produkcyjnym) oraz liczebność zbiorowości tych, którym pracy akurat nie udało się zdobyć. Liczby bezwzględne, nakazujące skupiać uwagę na najliczniejszych zbiorowościach zamieszkujących powiat, nie powinny jednak przesłaniać faktu odmiennej, a przy tym znacznie trudniejszej sytuacji, w której znajdują się np. mieszkańcy gminy Nowe Warpno, stanowiący bardzo niewielką (w porównaniu z Policami) społeczność, ale doświadczający o wiele większych ograniczeń i problemów na rynku pracy.

2.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.6.1 Edukacja

Przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja w gminach powiatu polickiego:

GMINA POLICE

Przedszkola:

1. Przedszkole Publiczne Nr 1 im. „Calineczka” ul. Traugutta 13-15
2. Przedszkole Publiczne Nr 5 im. „Wandy Chotomskiej” ul. Robotnicza 13
3. Przedszkole Publiczne Nr 6, ul. Wróblewskiego 3
4. Przedszkole Publiczne Nr 8, ul. Wyszyńskiego 31
5. Przedszkole Publiczne Nr 9, ul. Piaskowa 13
6. Przedszkole Publiczne Nr 10, ul. Piaskowa 112
7. Przedszkole Publiczne Nr 11, ul. Przyjaźni 1
8. Przedszkole Publiczne w Tanowie, ul. Szczecińska 70
9. Przedszkole Publiczne w Trzebieży, ul. WOP 9

Szkoły Podstawowe:

1. Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Tadeusza Kościuszki, ul. Sikorskiego 8
2. Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Bolesława Kaczyńskiego, ul. Cisowa
3. Szkoła Podstawowa Nr 2, Szkoła Filialna w Przęsocinie, ul. Szkolna 1
4. Szkoła Podstawowa Nr 3 im. M. Skłodowskiej-Curie, ul. Siedlecka 4
5. Zespół Szkół Nr 2, Szkoła Podstawowa Nr 6, ul. Owocowa 5
6. Szkoła Podstawowa Nr 8 im. Jana Pawła II, ul. Piaskowa 99
7. Szkoła Podstawowa Nr 8, Szkoła Filialna, ul. Przyjaźni 33
8. Szkoła Podstawowa im. Jerzego Noskiewicza w Tanowie, ul. Szczecińska 31
9. Szkoła Podstawowa w Tanowie, Szkoła Filialna w Pilchowie, ul. Szczecińska 1a
10. Zespół Szkół, Szkoła Podstawowa w Trzebieży, ul. WOP 19a
11. Szkoła Podstawowa w Trzebieży, Szkoła Filialna w Niekłończycy

Gimnazja:

1. Gimnazjum Nr 1, ul. Tanowska 14
2. Zespół Szkół Nr 1, Gimnazjum Nr 2, ul. Wojska Polskiego 68

3. Gimnazjum Nr 3, ul. Traugutta 4
4. Zespół Szkół Nr 2, Gimnazjum Nr 4, ul. Owocowa 5
5. Zespół Szkół, Gimnazjum w Trzebieży, ul. WOP 19a
6. Zespół Szkół Nr 1, Gimnazjum dla Dorosłych, ul. Woj. Polskiego 68

GMINA KOŁBASKOWO

Zespół Placówek Oświatowych w Kołbaskowie

1. Zespół Szkół w Przecławiu (Szkoła Podstawowa, Gimnazjum)
2. Szkoła Podstawowa w Będargowie

GMINA DOBRA**Tabela 41. Punkty przedszkolne i przedszkole**

Lp.	Nazwa i adres placówki	Rodzaj placówki	Organ prowadzący
1.	Punkt przedszkolny w Publicznej Szkole Podstawowej w Dobrej, ul. Poziomkowa 5 72-003 Dobra	placówka publiczna	Gmina Dobra
2.	Punkt przedszkolny w Publicznej Szkole Podstawowej w Rzędzinach Rzędziny 6, 72-003 Dobra	placówka publiczna	Gmina Dobra
3.	Punkt przedszkolny w Publicznej Szkole Podstawowej w Dołujach w Zespole Szkół w Dołujach, z siedzibą w Skarbimierzycach	placówka publiczna	Gmina Dobra
4.	Punkt przedszkolny w Publicznej Szkole Podstawowej w Dołujach w Zespole Szkół w Dołujach, ul. Słoneczny Sad 24, 72-002 Dołuje	placówka publiczna	Gmina Dobra
5.	Niepubliczny punkt przedszkolny „TECZOWA CHATKA” Mierzyn, ul. Alicji 13, 72-006 Szczecin	placówka niepubliczna	Agnieszka Patrycja Stachowicz
6.	Niepubliczne przedszkole „MIERZYNKOWO” Mierzyn, ul. Welecka 21A, 72-006 Szczecin	placówka niepubliczna	Beata Dutka Stefan Woroźbicki

Źródło: Urząd Gminy Dobra

Szkoły:

1. Publiczna Szkoła Podstawowa w Dobrej
2. Publiczna Szkoła Podstawowa w Bezrzeczu
3. Publiczna Szkoła Podstawowa w Rzędzinach
4. Publiczna Szkoła Podstawowa w Mierzynie
5. Zespół Szkół w Dołujach (Szkoła Podstawowa, Gimnazjum)

GMINA NOWE WARPNO

1. Przedszkole „Złota Rybka”
2. Zespół Szkół w Nowym Warpnie (Szkoła Podstawowa, Gimnazjum)

Baza edukacyjna w gminach do poziomu gimnazjum zaspokaja potrzeby mieszkańców z wyjątkiem gmin Nowe Warpno i Dobra (Bezrzecze), gdzie istnieje konieczność wybudowania sal gimnastycznych. Problemem, ze względu na konieczną aktywizację ludności wiejskiej, może okazać się szczupła sieć przedszkoli. Brak przedszkoli ma wpływ na możliwość podjęcia pracy zawodowej przez rodziców dzieci, ponadto zmniejsza szanse edukacyjne dzieci w wieku przedszkolnym.

Bardzo dobrym rozwiązaniem jest planowany projekt edukacyjny mający na celu równoległą naukę języka niemieckiego i polskiego od szczebla przedszkolnego do gimnazjum. Projekt jest na etapie przygotowania. Jego wdrożenie poprawi możliwości porozumiewania się z niemieckimi sąsiadami.

POWIAT POLICKI

Od roku 1998 obowiązek prowadzenia szkolnictwa ponadgimnazjalnego przejęły powiaty, które wówczas powstały w wyniku wprowadzenia reformy struktur samorządowych. Obowiązki powiatu w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego reguluje ustawa o samorządzie powiatowym.

Obecnie powiat prowadzi następujące szkoły i placówki:

1. Zespół Szkół im. Ignacego Łukasiewicza w Policach ul. Siedlecka 6 w skład którego wchodzi:

- Gimnazjum – 172 (8 klas)
- Liceum Ogólnokształcące – 433 (19 klas)
- Liceum Profilowane – 12 (1 klasa)
- Technikum Zawodowe – 217 (10 klas)
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa – 65 (3 klasy)
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych – 61 (4 klasy)

2. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 w Policach w skład którego wchodzi:

- Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 10 – 76 (7 klas)
- Gimnazjum Specjalne Nr 7 – 70 (6 klas)

- Liceum Profilowane Nr 2 – 72 (6 klas)
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 2 – 24 (2 klasy)
- Szkoła Przysposabiająca do Pracy – 24 (3 klasy)
- Policealna Szkoła Specjalna – 12 (1 klasa)

3. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 w Policach w skład którego wchodzi:

- Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 11 – 18 (2 klasy)
- Gimnazjum Specjalne Nr 8 – 32 (3 klasy)
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 3 – 64 (4 klasy)

4. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tanowie w skład którego wchodzi:

- Szkoła Podstawowa Specjalna – 33 uczniów
- Gimnazjum Specjalne – 20 uczniów
- Szkoła Przysposabiająca do Pracy – 8 uczniów

5. Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Trzebieży w skład którego wchodzi:

Gimnazjum Specjalne – 12 uczniów (1 klasa)

6. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Policach

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna udziela bezpośredniej pomocy w następujących formach: zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, terapia logopedyczna, zajęcia aktywizujące wybór zawodu. Przeprowadza diagnozy pedagogiczne, terapie rodzinne, terapie pedagogiczne, prelekcje, warsztaty, konsultacje, badania przesiewowe, zajęcia pozalekcyjne oraz realizuje zgłoszone innowacje.

W ramach oddziaływań terapeutycznych na terenie poradni prowadzona jest terapia indywidualna i grupowa, psychologiczna, pedagogiczna i logopedyczna. Poradnia współpracuje także z sądem, policją i CPPP. Współpraca dotyczy wymiany informacji, konsultacji medycznych, prowadzenia treningów np.: dla pracowników socjalnych, rodzin zastępczych i domów dziecka. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Policach w roku szkolnym 2008/2009 obejmowała swoją opieką 11828 osób.

Szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych dotowane przez Powiat Policki:

1. I Prywatna Szkoła Średnia:

ul. Licealna 1, 72-009 Police w skład której wchodzi: Liceum Ogólnokształcące – 43 słuchaczy

2. Fundacja Ośrodek Doskonalenia Kadr w Policach

ul. Siedlecka 6a, 72-010 Police w skład której wchodzi:

- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Fundacji Ośrodek Doskonalenia Kadr w Policach – 68 słuchaczy, w tym:
 - Szkoła 2-letnia – 29
 - Szkoła 3-letnia – 39
- Technikum Uzupełniające Fundacji Ośrodek Doskonalenia Kadr w Policach – 10 słuchaczy

- Szkoła Policealna Zawodowa Fundacji Ośrodek Doskonalenia Kadr w Policach – 7 słuchaczy.

Tabela 42. Miesięczne koszty utrzymania w szkołach powiatu polickiego

Lp.	Wyszczególnienie	Oddziału	Ucznia
1.	Szkoła Podstawowa	-	-
2.	Gimnazjum	16610	554
3.	Liceum Ogólnokształcące	12815	427
4.	Klasa dwujęzyczna	17270	576
5.	Szkoła Mistrzostwa Sportowego	25630	855
4.	Liceum Profilowane	17490	583
5.	Technikum Zawodowe	14630	488
6.	Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Młodzieży	12540	410
7.	Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych	8470	283
8.	Szkoła Przysposabiająca do Pracy	brak danych	brak danych
9.	Szkoła Policealna Zawodowa	11220	561
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT W SZKOLE		136 675	4745

Źródło: dane Starostwa Powiatowego w Policach, 2009 r.

Jak wynika z powyższego zestawienia najwyższe koszty utrzymania jednego ucznia są w Szkole Mistrzostwa Sportowego, następnie w: klasie dwujęzycznej Liceum Ogólnokształcącego i Szkole Policealnej Zawodowej.

Ilość obiektów dydaktycznych w poszczególnych szkołach i placówkach:

- 19 obiektów dydaktycznych,
- 9 obiektów pomocniczych.

Powierzchnie użytkowe w poszczególnych szkołach i placówkach:

- szkoła – 4644 m²,
- pływalnia – 1490,85 m²,
- internat – 2786 m²
- warsztaty szkolne – 2054 m²
- CEIR – około 10 000 m²

Ilość środków przeznaczonych na remonty poszczególnych szkół i placówek w latach 2004-2008:

- 2004 – 67 378 PLN
- 2005 – 776 802 PLN
- 2006 – 425 882 + inwestycje 315 000 (łącznie: 740 882 PLN)
- 2007 – 741 500 + inwestycje 1 282 000 (łącznie: 2 022 500 PLN)

- 2008 – 707 400 + inwestycje 448 400 (łącznie 1 155 800 PLN)

Plany remontowe poszczególnych szkół i placówek – rok 2009:

- modernizacja systemu uzdatniania wody pływalni,
- remont sal lekcyjnych (w przypadku przyznania dodatkowych środków),
- docieplenie budynków warsztatów szkolnych,
- organizacja pracowni zawodowych.

Źródło: Dane ze Starostwa Powiatowego w Policach i Urzędów Gmin

Wiele sal lekcyjnych w szkołach podległych Starostwu Powiatowemu w Policach wymaga remontu, ale jego przeprowadzenie uzależnione jest o pozyskania dodatkowych środków finansowych. To oznacza, że Starostwo, mimo planów wskazanych wyżej, może ich nie zrealizować.

Zespół Szkół dysponuje również bardzo dobrą bazą internatową dla młodzieży – 150 miejsc. Problemy związane z połączeniami komunikacyjnymi w powiecie polickim sprawiają, iż większość młodzieży z gmin powiatu, mimo atrakcyjnej oferty edukacyjnej Zespołu Szkół w Policach, wybiera szkoły ponadgimnazjalne w Szczecinie. Władze powiatu, dostrzegając ten problem w perspektywie, którą określa strategia, planują uruchomienie odpowiednio zaplanowanej i dostosowanej do potrzeb wszystkich mieszkańców komunikacji lokalnej.

Wart podkreślenia jest fakt prowadzenia przez Zespół Szkół w Policach specjalnego programu w gimnazjum, którego celem jest przygotowanie młodzieży do nauki w gimnazjum i liceum w Löcknitz. Obejmuje on nauczanie języka niemieckiego (8 godz. tygodniowo) oraz języka angielskiego (4 godz. tygodniowo). Praca odbywa się w grupach o różnej intensywności nauczania w zależności od stopnia opanowania języka przez uczniów. Już w pierwszej klasie zajęcia z języka niemieckiego prowadzi nauczyciel z Niemiec. Przygotowujący się do podjęcia nauki w gimnazjum w Löcknitz w klasie I uczą się języka niemieckiego 7 godz. w tygodniu. O przyjęciu do gimnazjum decyduje pomyślnie zdany egzamin z języka niemieckiego po I klasie. Pozostali uczniowie kontynuują intensywną naukę języka niemieckiego w klasie II w Zespole Szkół (8 godz. w tygodniu). Zdany pomyślnie egzamin z języka niemieckiego po I semestrze klasy II pozwala po zakończeniu klasy II w Policach dołączyć do uczniów odbywających naukę w Löcknitz. Zaletą nauki w tym gimnazjum jest zakończenie edukacji (gimnazjum i liceum) zdaniem niemieckiej i polskiej matury.

Na szczególną uwagę zasługuje bardzo dobrze zorganizowane i prowadzone szkolnictwo specjalne na terenie powiatu polickiego. Od 1.10.2009 r. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tanowie, przejmując zadania gminy, rozpocznie prowadzenie przedszkola specjalnego. Planuje się również, wspólnie z gminami powiatu, stworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie.

Tabela 43. Wykształcenie bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Policach w okresie 2002-2009*

Rok	Wielkości	Poziom wykształcenia				
		wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólne	zasadnicze zawodowe	gimnazjum i poniżej
2002	Liczba	218	939	301	1534	1940
	%	4,4	19,0	6,1	31,1	39,3
2003	Liczba	274	971	313	1671	2092
	%	5,1	18,2	5,9	31,4	39,3
2004	Liczba	303	1028	346	1512	2091
	%	5,7	19,5	6,6	28,6	39,6
2005	Liczba	309	920	331	1390	2030
	%	6,2	18,5	6,6	27,9	40,8
2006	Liczba	296	789	272	1120	1595
	%	7,3	19,4	6,7	27,5	39,2
2007	Liczba	258	627	241	837	1299
	%	7,9	19,2	7,4	25,7	39,8
2008	Liczba	273	560	257	705	1168
	%	9,2	18,9	8,7	23,8	39,4
04.2009	Liczba	286	599	307	809	1298
	%	8,7	18,2	9,3	24,5	39,3

*dane (poza rokiem 2009) odzwierciedlają stan na koniec IV kwartału danego roku, poza rokiem 2009, zawierającym dane z końca I kwartału;

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

Należałoby zwrócić szczególną uwagę na zasadność proponowanych kierunków kształcenia w policealnych, średnich i zasadniczych szkołach zawodowych. Ich analiza jest niezbędna, ponieważ udział osób z tym wykształceniem wśród zarejestrowanych bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Policach w 2009 roku wynosi 42-procent. Tak duży odsetek bezrobotnych z wykształceniem policealnym i zasadniczym może oznaczać, że istniejące kierunki kształcenia zawodowego nie odpowiadają na rzeczywiste potrzeby rynku pracy w powiecie polickim.

Tabela 44. Bezrobotni w powiecie polickim w wieku 18-24 lata, stan na 31.12.2009 r.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
liczba	1407	1366	1231	1089	728	565	518	594
odsetek*	28,6	25,7	23,3	21,9	17,9	17,3	17,5	18,0

* udział procentowy osób danej grupy wiekowej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych

Źródło: WUP w Szczecinie

Na przestrzeni lat 2002-2009 zauważalna jest tendencja spadkowa, jeśli chodzi o procentowy udział w grupie wiekowej 18-24 lata zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie polickim. Jednakże poziom 18-procentowy w 2009 roku może budzić obawy wskazujące na to, iż blisko 1/5 absolwentów szkół policealnych i średnich zawodowych nie znajduje zatrudnienia na rynku pracy.

Podsumowując, oferta edukacyjna nie w pełni zaspokaja potrzeby rynku edukacyjnego powiatu polickiego, co jest przyczyną poszukiwania przez młodzież oferty w szkołach ponadpodstawowych Szczecina. Oferta szkół powiatu wymaga modyfikacji i dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy w powiecie. Liczba bezrobotnych w wieku 18-24 lata jest zbyt wysoka. Potwierdza, że nie zaspokaja potrzeb życiowych młodzieży kończącej szkołę ponadgimnazjalną. W porozumieniu z wojewódzkim i powiatowym urzędem pracy należy dokonać szczegółowej analizy potrzeb rynku pracy i zaproponować potrzebne kierunki kształcenia zawodowego.

2.6.2 Ochrona zdrowia

1. Lecznictwo zamknięte

Od lutego 2007 r. świadczenia zdrowotne w zakresie lecznictwa zamkniętego na rzecz mieszkańców powiatu polickiego udziela Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Nr 1 im. prof. Tadeusza Sokołowskiego Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie (SPSK 1 PAM). Taki stan prawno-organizacyjny jest efektem zawarcia w październiku 2006 r. „Porozumienia o połączeniu samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej” pomiędzy Pomorską Akademią Medyczną w Szczecinie a Powiatem Polickim. W wyniku tego porozumienia strony dokonały połączenia Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Policach (SPZZOZ) - „zakładu przejmowanego” z SPSK - „zakładem przejmującym”, w trybie art. 43h ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91, poz. 408, z późn. zm.), poprzez przeniesienie całego mienia zakładu przejmowanego na rzecz zakładu przejmującego. Z dniem wykreślenia zakładu przejmowanego z Krajowego Rejestru Sądowego zakład przejmujący wstąpił we wszystkie stosunki prawne, których podmiotem był zakład przejmowany, bez względu na charakter prawny tych stosunków. Ponadto, w związku z zawarciem powyższego porozumienia, Pomorska Akademia Medyczna w Szczecinie zobowiązała się zapewnić mieszkańcom powiatu polickiego, korzystającym ze świadczeń medycznych w zakładzie przejmowanym, dostęp do tych samych świadczeń udzielanych przez zakład przejmujący oraz Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Nr 2 w Szczecinie²⁹.

²⁹ Opracowano na podstawie informacji otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Policach - Wydział Spraw Społecznych i Obywatelskich.

W zakresie opieki szpitalnej w SPSK 1 PAM w Policach (według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r.) prowadzona jest działalność w ramach:

- Oddziału Klinicznego Anestezjologii i Intensywnej Terapii Dorosłych i Dzieci
- Kliniki Diabetologii i Chorób Wewnętrznych
- Kliniki Ginekologii
- Kliniki Rozrodczości
- Kliniki Położnictwa
- Kliniki Neonatologii
- Oddziału Klinicznego Chirurgii Plastycznej Endokrynologicznej i Ogólnej

Realizacja świadczeń zdrowotnych w SPSK 1 PAM w Policach to leczenie schorzeń ginekologicznych, chirurgicznych, endokrynologicznych, głównie tarczycy i cukrzycy z jednoczesną edukacją chorych oraz pacjentów wymagających intensywnej opieki medycznej.

Tabela 45. Usługi w ramach prowadzonej działalności SPSK 1 PAM w Policach w latach 2007-2008

Usługa	2007	2008
Liczba hospitalizowanych (w tys.)	9.193	9.559
Zabiegi operacyjne (w tys.)	1.944	2.573
Porody (w tys.)	1.665	

Źródło: Referat Spraw Społecznych i Obywatelskich – Starostwo Powiatowe w Policach

Działalność ambulatoryjna, której jednym z celów jest zapewnienie pacjentom kompleksowej opieki prowadzona jest poprzez świadczenie usług zdrowotnych w:

- Poradni Diabetologicznej
- Poradni Okulistyczno – Laserowej
- Poradni Zdrowia Psychicznego
- Poradni Chirurgicznej
- Poradni Ginekologiczno - Położniczej

Ponadto szpital dysponuje sprzętem diagnostycznym i leczniczym, który pozwala na realizację badań diagnostycznych zarówno w działalności szpitalnej jak i ambulatoryjnej. Są to pracownie RTG, USG i urodynamiki.

Tabela 46. Usługi w ramach w/w poradni działających w SPSK 1 PAM w Policach w latach 2007-2008

Usługa	2007	2008
Porady (w tys.)	9.364	8.499
Badania RTG (w tys.)	8.677	9.777
Badania USG (w tys.)	3.784	3.110
Badania urodynamiczne	234	168

Źródło: Referat Spraw Społecznych i Obywatelskich – Starostwo Powiatowe w Policach

W zakresie działalności dydaktycznej w SPSK 1 PAM w Policach prowadzi szkolenia dla studentów Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, lekarzy odbywających staże podyplomowe oraz przygotowujących się do egzaminów specjalizacyjnych zgodnie z profilem poszczególnych Klinik i Oddziałów.

W SPSK 1 PAM w Policach zatrudnionych jest łącznie 282 pracowników (stan w dn. 21.07.2009 r.), w tym personel medyczny stanowi 228 osób, a pracownicy nie medyczni 54 osoby³⁰.

2. Lecznictwo ambulatoryjne

Na terenie powiatu polickiego świadczenia zdrowotne w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej (poz) oraz ambulatoryjnej specjalistycznej opieki zdrowotnej są realizowane przez podmioty prowadzące niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz lekarzy indywidualnych prowadzących indywidualne praktyki lekarskie.

Zabezpieczenie ww. świadczeń medycznych na terenie poszczególnych gmin powiatu polickiego wygląda następująco.

I. Podstawowa opieka zdrowotna

W gminie Police zlokalizowanych jest 6 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej zajmujących się podstawową opieką zdrowotną, w gminie Nowe Warpno - 1, w gminie Dobra – 3 i w gminie Kołbaskowo – 2.

II. Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna - Gmina Police

Ta forma opieki zdrowotnej realizowana jest przez 10 niepublicznych specjalistycznych zakładów opieki zdrowotnej mających swoje siedziby w Gminie Police. Specjalizują się one m.in. w chirurgii ogólnej, neurologii, okulistyce, ortopedii

³⁰ Opracowano na podstawie informacji otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Policach - Wydział Spraw Społecznych i Obywatelskich.

i traumatologii narządu ruchu, otolaryngologii, dermatologii i wenerologii, reumatologii oraz ginekologii i położnictwie.

III. Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna - Gmina Dobra

W Gminie Dobra zlokalizowany jest 1 niepubliczny specjalistyczny zakład opieki zdrowotnej specjalizujący się w ginekologii i położnictwie.

IV. Stomatologia

Na terenie powiatu polickiego świadczenia zdrowotne w zakresie stomatologii są realizowane przez podmioty prowadzące niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz lekarzy indywidualnych prowadzących indywidualne praktyki lekarskie.

Aktualnie w przedmiotowym zakresie na terenie powiatu polickiego działa 40 podmiotów (stan na dzień 31 grudnia 2009 r.).

V. Apteki

Na terenie powiatu polickiego funkcjonuje 19 aptek (stan na dzień 1 grudnia 2009 r.) Na 1 aptekę przypada 5.110 mieszkańców, a to oznacza, że liczba mieszkańców przypadających na jedną aptekę jest wyższa o ponad 1 tys. od średniej w województwie (4.001/1 aptekę), co sytuuje powiat policki na jednym z ostatnich miejsc w województwie³¹.

2.6.3 Pomoc społeczna

Działania z zakresu pomocy społecznej Powiat Policki realizuje na podstawie ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity - Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.). W tym celu uchwałą Nr IV/28/99 Rady Powiatu Polickiego z dnia 30 marca 1999 roku, powołano do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, polityki prorodzinnej i wspierania osób niepełnosprawnych Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) w Policach działa od 1 kwietnia 1999 r. PCPR realizuje zadania samorządu powiatowego wynikające z następujących ustaw:

- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2 lipca 2008 r. nr 115 poz. 728 – tekst jednolity),
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (Dz. U. 123, poz. 776 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. 42, poz. 371, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy (Dz.U.180, poz. 1493 z późn. zm.).

³¹ Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego za 2008 r.

1. Opieka nad dzieckiem i rodziną

Powiat wykonuje określone ustawami zadania ponadgminne. Należą do nich m. in. zapewnienie opieki nad każdą rodziną, a szczególnie nad rodzinami dysfunkcyjnymi.

• Placówki opiekuńczo - wychowawcze

Starosta przy pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Policach sprawuje nadzór nad działalnością placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego. Są to:

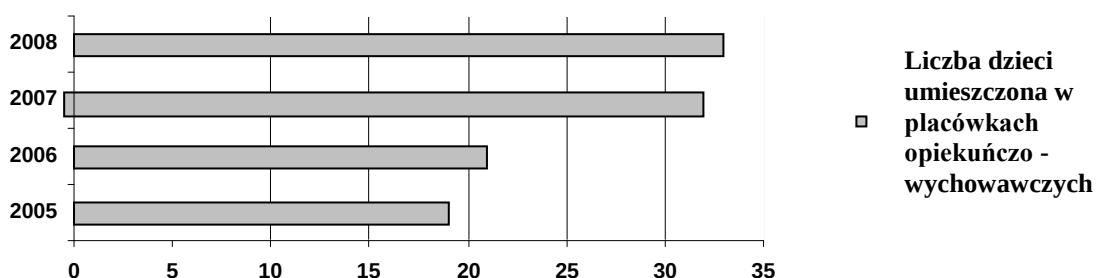
1. Dom Dziecka w Policach (33 miejsca dla dzieci),
2. Dom Dziecka w Tanowie z grupą interwencyjną (33 miejsca dla dzieci)

W 2008 roku, na podstawie postanowienia sądu, Centrum wydało 32 skierowania do placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego. W rzeczywistości w Domach Dziecka umieszczono 29 dzieci, w tym 14 dzieci trafiło do placówki socjalizacyjnej oraz 15 dzieci - do placówki interwencyjnej.

Na podstawie porozumień w placówkach opiekuńczo-wychowawczych powiatu polickiego w 2008 r. umieszczonych było 15 dzieci pochodzących z innych powiatów, tym - 6 dzieci z powiatu polickiego umieszczonych było w placówkach mieszczących się w innych powiatach.

Ustawowym obowiązkiem Powiatu jest opieka nad każdą rodziną, a w szczególności opieka nad rodzinami dysfunkcyjnymi. Rodzinom tym powinno się udzielać pomocy w ich środowisku. W sytuacji, gdy pomimo pomocy, rodzice nie są w stanie właściwie wywiązać się ze swoich rodzicielskich zadań, należy zapewnić dziecku opiekę i wychowanie w formie zastępczej opieki rodzinnej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W powiecie polickim najczęściej występującym problemem, powodującym niewydolność wychowawczą wśród rodziców, jest alkoholizm. Dokonując porównania liczby dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2005-2008, widoczna jest tendencja wzrostowa, co prezentuje rysunek.

Rysunek 10. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2005-2008

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR w Policach za 2008 rok

Tabela poniżej przedstawia liczbę wychowanków umieszczonych w Domu Dziecka w Policach oraz w Domu Dziecka w Tanowie na dzień 31 grudnia 2008 r. z uwzględnieniem rotacji wychowanków w roku 2008.

Tabela 47. Struktura wiekowa wychowanków w Domach Dziecka powiatu polickiego

Placówka	Liczba wychowanków					
	ogółem	W tym wieku				
		do 3 lat	4-6 lat	7-13 lat	14-18 lat	powyżej 18 lat
Dom Dziecka w Policach	33	0	0	7	23	3
Dom Dziecka w Tanowie	33	0	0	15	17	1

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR w Policach za 2008 rok

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie udziela również pomocy w usamodzielnieniu życiowym byłym wychowankom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, zakłady poprawcze i niektóre typy domów pomocy społecznej.

- **Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w 2008 roku nadzorowało ponadgminną placówkę opiekuńczo-wychowawczą wsparcia dziennego, w skład której wchodziły:

- świetlica środowiskowa w Policach, ul. Bankowa 22 - **60 dzieci**,
- świetlica środowiskowa w Policach, ul. Nadbrzeżna 43 – **20 dzieci**,
- świetlica środowiskowa w Dołujach – **45 dzieci**,
- świetlica środowiskowa w Nowym Warpnie, ul. Kościuszki – **45 dzieci**,
- świetlica środowiskowa w Przecławiu - **28 dzieci**,
- Klub Malucha w Policach, ul. Bankowa 11a/17 - **14 dzieci**.

Prowadzenie świetlic środowiskowych zostało zlecone Towarzystwu Przyjaciół Dzieci, które realizowało program pomocy dziecku i rodzinie pod nazwą „Pomoc rodzinie poprzez środowiskowe formy wsparcia”.

- **Rodzinna opieka zastępcza**

W roku 2008 na terenie powiatu polickiego funkcjonowało 169 rodzin zastępczych, w których przebywało 275 dzieci. W 2008 roku utworzono 28 rodzin, w których umieszczono 35 dzieci. W pogotowiach rodzinnych zapewniono opiekę dla 28 dzieci. Dzieci umieszczone zostały na podstawie postanowień sądu oraz w przypadku czterech rodzin - umowy zawierzenia.

Tabela 48. Liczba rodzin i umieszczonych w nich dzieci na terenie powiatu polickiego stan na 31.12.2008 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI
spokrewnione	125	172
niespokrewnione	42	75
zawodowe niespokrewnione o charakterze pogotowia rodzinnego	2	28
suma	169	275

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR w Policach za 2008 rok

Tabela pokazuje, że rodziny zastępcze spokrewnione z dziećmi stanowią większość, w rodzinach tych umieszczono odpowiednio więcej dzieci.

W roku 2008 zawarto trzynaście porozumień pomiędzy powiatami o umieszczeniu dzieci w rodzinach zastępczych (zgodnie z art. 86 ust. 3, 4 ustawy o pomocy społecznej).

PCPR wspierało również usamodzielnionych wychowanków rodzin zastępczych, przyznając pomoc pieniężną na usamodzielnienie, na kontynuację nauki oraz pomoc rzeczową na zagospodarowanie.

- **Interwencja kryzysowa**

Prowadzenie interwencji kryzysowej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje poprzez Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, zwany dalej „Ośrodkiem”. Realizując zadania ustawowe, Ośrodek prowadzi działalność ambulatoryjną, na którą składa się poradnictwo psychologiczne, socjalne i prawne oraz psychoterapia kryzysowa. W 2008 r. udzielono 1570 porad, a rzeczywista liczba osób, którym udzielono pomocy wyniosła 679, w tym są 34 osoby niepełnosprawne.

Tabela 49. Liczba osób korzystających z porad specjalistycznych w Ośrodku w 2008 r.

Rodzaj i forma pomocy	Liczba
porady prawne	356
porady psycho-społeczne	368
porady psychologiczne	58
porady socjalne i inne	788

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR w Policach za 2008 rok

W Ośrodku przyjmowany jest każdy zgłaszający się po pomoc, a w sytuacji zaistnienia kryzysu (możliwie jak najszybciej po wystąpieniu wydarzenia krytycznego) uruchamiana jest pomoc w postaci interwencji kryzysowej, krótkoterminowej psychoterapii kryzysowej ograniczonej w czasie (do 12 tygodni), poradnictwa prawnego oraz schronienia.

W sytuacji chronicznych zaburzeń posttraumatycznych wymagających długoterminowej pomocy psychologicznej klienci kierowani są do specjalistów. W zależności od nasilenia przeżywanego kryzysu, potrzeb i posiadanych zasobów klienta przeprowadza się interwencje na miejscu w Ośrodku Interwencji Kryzysowej, jak również w miejscu zamieszkania osób wymagających wsparcia.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej stworzył bank stale uzupełnianych i modyfikowanych danych o instytucjach i organizacjach, mogących służyć pomocą klientom tj. placówki pomocy psychologicznej, medycznej, społecznej i prawnej, policja, sądy, stowarzyszenia, instytucje kościelne, państwowe i prywatne. Na dzień 31 grudnia 2008 r. w banku danych znajdowało się 216 instytucji.

• Ośrodki wsparcia

W 2008 r. Zarząd Powiatu w Policach zlecił dodatkowe zadanie w zakresie pomocy społecznej, polegające na prowadzeniu ośrodka wsparcia – domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży następującym podmiotom:

- 1) Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Samarytanek Krzyża Chrystusowego z siedzibą w Niegowie przy ul. Klonowej 1, Gmina Zabrodzie. Zadanie realizowane było w ośrodku wsparcia – Domu dla Matek z Małoletnimi dziećmi i Kobiet w Cięży w Karwowie, gmina Kołbaskowo, powiat Police.
- 2) Zachodniopomorskie Centrum Pomocy Bliźniemu Monar – Markot Dom dla Samotnych Matek z Dziećmi z siedzibą w Policach. Zadanie było realizowane w wyżej wymienionym domu dla samotnych matek z dziećmi.

W roku 2008 wydano 27 decyzji o skierowaniu, odpłatności i przedłużeniu pobytu w ośrodku wsparcia w Karwowie. Ogółem przebywały w nim 32 kobiety (w tym 16 matek małoletnich), 40 dzieci (w tym 5 dzieci urodziło się podczas pobytu matek w ośrodku).

Tabela 50. Mieszkanki Domu dla Samotnych Matek i Kobiet w Cięży w Karwowie, skierowane w 2008 r.

Miejsce zamieszkania osoby kierowanej	Kobiety		Dzieci
	Ogółem	Matki małoletnie	
Powiat policki	6	3	5
Gmina Szczecin	16	9	19
Inne gminy	10	4	16
Razem skierowanych	32	16	40

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR w Policach za 2008 r.

W roku 2008 do ośrodka wsparcia Zachodniopomorskiego Centrum Pomocy Bliźniemu Monar – Markot Dom dla Samotnych Matek z Dziećmi z siedzibą w Policach skierowano: 3 kobiety, w tym jedną matkę małoletnią, 4 dzieci, z których jedno urodziło się

podczas pobytu matki w Domu. Decyzje kierujące wydano dla kobiet mieszkających na terenie powiatu polickiego.

2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie współpracowało w 2008 roku z następującymi organizacjami, których działalność poszerzała zakres pomocy realizowanej przez Ośrodek:

- 1) Centrum Pomocy Dzieciom Krzywdzonym Stowarzyszenia "SOS dla Rodziny" na rzecz poprawy sytuacji dzieci krzywdzonych. W ramach programu: „Opiekun dziecka - ofiary przestępstwa”. Celem programu było wspieranie rodziny dotkniętej przemocą od momentu zgłoszenia zawiadomienia o przestępstwie do zakończenia sprawy, czuwanie nad sytuacją prawną, socjalną oraz towarzyszenie rodzinie podczas rozpraw sądowych.
- 2) Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży w Karwowie – w sytuacji kryzysu przemocy wobec kobiet i dzieci, bezpieczeństwo w postaci izolowania od sprawców przemocy.
- 3) Zachodniopomorskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR - MARKOT, Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży w Policach.
- 4) Policka Inicjatywa Społeczna „IMPULS” – w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, świadczenie pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwami.
- 5) Stowarzyszenie „Ostoja” z siedzibą w Policach – użyczenie lokalu w związku z realizacją programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
- 6) Fundacja Pomocy Chorym na Zanik Mięśni – w siedzibie Ośrodka uruchomiono punkt konsultacyjny dla osób niepełnosprawnych ruchowo.

W ramach poszerzenia zakresu pomocy realizowanej na rzecz opieki nad dzieckiem i rodziną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie współpracowało w 2008 roku z następującymi organizacjami:

2. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – realizacja programu pt. „Pomoc rodzinie poprzez środowiskowe formy wsparcia. Rok 2008. Program pomocy dziecku i rodzinie”.
3. Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy „Mam Dom”, którego funkcją jest:
 - wydawanie opinii kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej o spełnianiu przez nich warunków,
 - udział w spotkaniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka,
 - przygotowanie oraz wydawanie opinii kandydatom na rodziny zaprzyjaźnione dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

3. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

Zgodnie z Programem Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w powiecie polickim na lata 2004-2014, realizatorzy programu – Starostwo Powiatowe oraz jednostki organizacyjne powiatu polickiego – dążą do stworzenia kompleksowego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych i wdrażają rozwiązania, które umożliwią im samodzielne oraz

niezależne życie. Powiat finansuje realizację zadań rehabilitacji osób niepełnosprawnych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, a także ze środków własnych i innych. W ramach realizacji ustawowych zadań na rzecz osób niepełnosprawnych, wynikających z obowiązujących obecnie przepisów, prowadzone są działania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej, m.in.: dofinansowanie uczestnictwa w terapii zajęciowej, likwidacja barier, dofinansowanie sportu itd.

Tabela 51. Realizacja zadań na rzecz osób niepełnosprawnych w 2008 roku

Rehabilitacja społeczna – kwota ogółem: 1.048.289		
Rodzaj zadania	Liczba osób	Kwota wydatków (zł)
Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	331	212 662
Likwidacja barier architektonicznych	13	77 172
Likwidacja barier w komunikowaniu się	2	12 894
Likwidacja barier technicznych	1	1 561
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	208	221 550
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki	535	64 852
Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	30	481 524 w tym: 428 811 środki PFRON 44 713 środki Powiatu 8 000 z innych źródeł
Dochód Powiatu na pokrycie kosztów obsługi realizowanych zadań		28 783

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR w Policach za 2008 r.

W 2008 r. złożono 7 wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON na zakup sprzętu rehabilitacyjnego, a jeden został przeniesiony do realizacji z 2007 r. Razem złożono 8 wniosków na łączną kwotę 16.075 zł.

Na realizację zadań na rzecz organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki organizacje pozarządowe złożyły 6 wniosków na kwotę 79.131 zł. Przyznano środki w wysokości 66.651 zł, co stanowiło 84% zapotrzebowania. Wykorzystano środki w wysokości 64.852 zł. Zrezygnowano z realizacji jednego wniosku z powodu braku zainteresowania osób niepełnosprawnych. Organizacje realizowały imprezy integracyjne i rekreacyjne, a także wycieczki krajoznawcze, plenery artystyczne i spotkania wigilijne.

Porównując ostatnie trzy lata, w 2007 r. nastąpił niewielki spadek dofinansowania w porównaniu do przyznanych środków w 2006 r. i wynosił ok. 2%, a w 2008 r. nastąpił wzrost dofinansowania o 22% w stosunku do 2007 r.

4. Warsztaty terapii zajęciowej (WTZ)

Działalność swoją warsztaty rozpoczęły w 2001 r. i uczestniczyło w nich 20 osób niepełnosprawnych. Obecnie warsztatach terapii zajęciowej uczestniczy 30 osób niepełnosprawnych (w tym 28 osób z terenu Gminy Police oraz 2 osoby ze Szczecina). Zgodnie z ustawą o rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych działalność WTZ od 2007 r. finansowana jest ze środków PFRON, a także z budżetu i innych źródeł. W ramach warsztatu działa 6 pracowni: gospodarstwa domowego, artystyczno-plastyczna, papierniczo-poligraficzno-komputerowa, stolarska, wikliniarska, ceramiki.

Działalność warsztatu ma charakter niezarobkowy, a dochody ze sprzedaży prac i produktów wykonanych przez uczestników są wykorzystywane na pokrycie wydatków związanych z integracją społeczną uczestników. W 2008 r. z kwoty dochodu w wysokości 5.283,35 zł wykorzystano 1.778,03 zł. na imprezy integracyjne.

4. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

W roku 2008, działający przy Centrum Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, zrealizował następujące zadania:

- 1) orzekanie o stopniu niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia,
- 2) orzekanie o niepełnosprawności dzieci do 16 roku życia,
- 3) wydawanie legitymacji uprawniającej osoby niepełnosprawne do ulg i uprawnień.

W 2008 roku przez Zespół zostały wydane: 3 orzeczenia o nie zaliczeniu do osób niepełnosprawnych, 8 orzeczeń o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności, 620 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, 127 orzeczeń o uznaniu dziecka za niepełnosprawne, 22 orzeczenia o nie zaliczeniu dziecka do osób niepełnosprawnych, 421 legitymacji dokumentujących posiadanie uprawnień wynikających z niepełnosprawności, 101 legitymacje wydane na podstawie orzeczeń wydanych przez organy rentowe (KIZ, ZUS, KRUS, MON, MSWiA) w związku z brzmieniem art.5 i 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o Rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

5. Pozostała działalność

a) Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu.

W ramach zgłaszanych potrzeb pracownicy systemu opieki społecznej uczestniczą w dodatkowej edukacji: szkoleniach, warsztatach, mających na celu sprawne funkcjonowanie i ułatwienie wykonywanych obowiązków. Zadanie to realizuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Szczecinie w ramach projektów systemowych dofinansowanych z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

b) Integracja kadr pomocy społecznej z terenu powiatu.

c) Realizacja projektów:

- „Program wyrównywania różnic między regionami”;

- Partnerstwo na rzecz Rozwoju „Winda do pracy II”;

Celem projektu była promocja bezpośrednia rezultatu usług Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej, dalej zwanego AOON. W powiecie polickim projekt realizowany był poprzez zatrudnienie w charakterze AOON oraz staże zawodowe przygotowujące do pracy w charakterze AOON w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 w Policach oraz w Ośrodkach Pomocy Społecznej w Policach i Nowym Warpnie dla 2 osób rekrutowanych w wyniku dodatkowego naboru.

- Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie;

Ośrodek Interwencji Kryzysowej realizował program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie od listopada do grudnia 2008 r., w siedzibie Stowarzyszenia „Ostoja” mieszczącym się przy ul. Bankowej 11 a w Policach.

- „Pobudka - rozwój potencjału zawodowego młodzieży w wieku 18-25 lat”.

Projekt partnerski realizowany w ramach Poddziałania 7.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Głównym celem projektu było zapobieganie bierności zawodowej młodzieży w wieku 18-25 lat, wynikającej z powielania negatywnych wzorców wyniesionych ze środowiska rodzinnego (wsparcie 46 osób). Był to projekt systemowy realizowany w 2008 roku przez OPS w Policach (lider), GOPS w Dobrej (partner), GOPS w Kołbaskowie (partner), OPS w Nowym Warpnie (partner) oraz PCPR w Policach (partner).

- „Pobudka – obudź swój potencjał”;

Projekt partnerski – systemowy na rok 2009, realizowany w ramach Poddziałania 7.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Głównym celem projektu będzie zmiana sposobu myślenia 42 kobiet - podopiecznych ośrodków pomocy społecznej, w zakresie swoich możliwości na rynku pracy. W tym celu przeprowadzone zostaną zajęcia z motywacji, podniesienia poziomu własnej wartości, a następnie osoby skierowane zostaną na wybrane przez siebie kursy zawodowe. Realizujący projekt: Lider - OPS w Policach, partnerzy: GOPS w Dobrej, GOPS w Kołbaskowie, OPS w Nowym Warpnie oraz PCPR w Policach. Dodatkowo działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie wspierają organizacje pozarządowe na terenie powiatu polickiego. Dzięki realizacji projektu z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki powstanie Regionalny Inkubator Ekonomii Społecznej w Policach, który ma na celu wsparcie ekonomii społecznej w powiecie polickim. Liderem projektu jest powiat policki. Partnerzy: Zespół Szkół im. Ignacego Łukasiewicza w Policach, Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gospodarczego Powiatu Polickiego (stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatu polickiego: Gminy Dobra, Gmina Kołbaskowo, Gmina Police, Gmina Nowe Warpno) oraz Stowarzyszenie Czas – Przestrzeń - Tożsamość. Projekt uzyskał wsparcie z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII Promocja Integracji Społecznej, Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej (kwota dofinansowania 2 560 431 zł). Termin rozpoczęcia – 1.10.2009 r.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz inne jednostki wykonujące zadania z zakresu pomocy społecznej, napotykają na trudności związane z lokalizacją powiatu. Jego

położenie nie sprzyja realizacji wspólnych działań z uwagi na trudności komunikacyjne. Dodatkowo wszystkie organizacje borykają się z problemem dostępności środków na realizację zadań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych (swoich podopiecznych).

Przyznawane na działalność środki są niewystarczające, stąd organizacje pomocy społecznej same pozyskują środki na rzecz osób objętych systemem pomocy społecznej np.

z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Pojawia się tu jednak pewne ryzyko, ponieważ podejmując działania z zakresu opieki społecznej, działania powinny być ciągłe. Jeśli Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie pozyska środki z PO KL na realizację dodatkowych działań na rzecz swoich podopiecznych, to należy zdawać sobie sprawę z tego, iż fundusze unijne dadzą możliwość realizacji działań w ograniczonym zakresie i czasie. Sposób i tryb pozyskania środków nie dają pewności realizacji ciągłych działań i dodatkowe inicjatywy mogą przynieść ograniczone rezultaty oraz budzić zniechęcenie do podejmowania kolejnych przedsięwzięć.

Podmioty zajmujące się opieką społeczną w powiecie polickim realizują spójne działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, dzięki sprawnej komunikacji między sobą. Świadczyć o tym może przede wszystkim realizowanie projektów systemowych w partnerstwie, finansowanych z PO KL, Poddziałanie 7.1.1. W skład partnerstwa, wchodzi wszystkie instytucje systemu opieki społecznej w powiecie, tj.: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Policach, Ośrodek Pomocy Społecznej w Policach, Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Warpnie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbaskowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej.

2.6.4 Bezpieczeństwo publiczne

Zmiany administracyjne w kraju spowodowały, iż na nowopowstałe jednostki samorządowe zostały nałożone zadania dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa na zajmowanym obszarze. Powiat Policki, działając w oparciu o przepisy prawa, w strukturze Starostwa Powiatowego w Policach utworzył Biuro Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego, którego zadania dotyczą prowadzenia spraw w zakresie:

- powszechnego obowiązku obrony,
- obrony cywilnej,
- ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska,
- prowadzenia spraw związanych z funkcjonowaniem Powiatowego Zespołu Reagowania Kryzysowego,
- współpracy ze służbami, inspekcjami i strażami,
- ochrony informacji niejawnych,
- ochrony systemów komputerowych i sieci teleinformatycznej w Starostwie,
- zapewnienie ochrony fizycznej Starostwa.

Starosta Policki na mocy ustawy powołał Komisję Bezpieczeństwa i Porządku Powiatu Polickiego i Powiatowy Zespół Reagowania Kryzysowego, w skład którego wchodzi Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Policach, a w nim Całodobowe Stanowisko Kierowania Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Policach. W 2002 roku Rada Powiatu Polickiego uchwaliła Powiatowy Program Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego, który w 2005 r. został przez Radę Powiatu Polickiego zmieniony i powierzony do wykonania Zarządowi Powiatu Polickiego.

Na terenie powiatu nad bezpieczeństwem publicznym pieczę sprawują następujące służby i inspekcje: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Policach, Komenda Powiatowa Policji w Policach, Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Policach oraz Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Szczecinie.

Funkcjonujące na terenie powiatu służby uzyskują wsparcie od jednostek samorządu terytorialnego w postaci dotacji np. z funduszu celowego. Dotacje udzielane są m.in. na modernizację obiektów należących do tych służb bądź na zakup materiałów i sprzętu specjalistycznego wykorzystywanego podczas zagrożeń spowodowanych np. powodzią czy pożarami.

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Policach

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Policach (KPPSP) została utworzona na bazie Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej i działa jako formacja zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt, przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami, zgodnie z ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej. Na terenie powiatu oprócz Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej KPPSP, która upoważniona jest do dysponowania środkami i siłami Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), funkcjonują jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP). Do KSRG włączone są OSP: w Nowym Warpnie, Trzebieży, Dobrej, Kołbaskowie i Tanowie. Jednostki OSP nie włączone do KSRG znajdują się w: Brzózkach, Policach, Tatyni, Wołczkowie i Smolecinie. W Wołczkowie (gmina Dobra) znajduje się nowo otwarta remiza strażacka. W największym przedsiębiorstwie (zakładzie dużego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej) na terenie powiatu działa Zakładowa Straż Pożarna Zakładów Chemicznych Police S.A.

Na listę zakładów stwarzających duże ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej prowadzoną przez KW PSP w Szczecinie, która przyjmuje plany operacyjno-ratownicze, wraz z ZCH Police trafiły również Naftobaza sp. z o.o. Zakład Magazynowania Paliw nr 7 w Trzebieży (gm. Nowe Warpno). Zakłady zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej na terenie powiatu to Messer Polska sp. z o.o. Oddział Police w Policach i J&S Energy S.A. w Stobnie (gm. Dobra).

Zdarzenia, ich przyczyny oraz zaangażowanie straży pożarnej w powiecie polickim obrazują poniższe tabele.

Tabela 52. Zdarzenia na terenie powiatu polickiego w latach 2004-2008

Gmina	Zdarzenie	2004	2005	2006	2007	2008
Police	pożary	281	262	297	270	243
	miejskowe zagrożenia	111	124	228	248	195
	alarmy fałszywe	5	5	9	9	12
Dobra	pożary	63	62	63	43	53
	miejskowe zagrożenia	38	42	71	90	61
	alarmy fałszywe	3	1	5	3	2
Nowe Warpno	pożary	8	9	8	10	11
	miejskowe zagrożenia	8	13	16	10	28
	alarmy fałszywe	0	0	1	1	0
Kolbaskowo	pożary	67	60	79	46	61
	miejskowe zagrożenia	32	35	60	63	38
	alarmy fałszywe	2	1	0	3	4
Powiat policki ogółem	pożary	419	393	447	369	368
	miejskowe zagrożenia	189	214	375	411	322
	alarmy fałszywe	10	7	15	16	18

Źródło: dane Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Policach

Tabela 53. Główne przypuszczalne przyczyny powstawania pożarów w latach 2004-2008

Nazwa przyczyny	2004	2005	2006	2007	2008
Nieostrożność osób przy posługiwaniu się ogniem otwartym (w tym papierosy, zapalki itp.):	108	75	107	67	47
- w tym spowodowane przez dzieci	0	12	37	1	3
Nieostrożność przy wypalaniu łąk i pól:	0	0	4	1	4
- w tym spowodowane przez dzieci	0	0	0	0	0
Nieprawidłowa eksploatacja urządzeń elektrycznych	1	0	1	1	1
Nieprawidłowa eksploatacja urządzeń grzewczych na paliwo stałe	10	15	14	14	9
Podpalenia umyślne	22	27	10	15	11
Inne przyczyny	6	6	4	7	3

Nieustalone	260	240	272	244	266
Razem	407	363	412	349	341

Źródło: dane Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Policach

Tabela 54. Liczba osób poszkodowanych według zdarzeń w latach 2004-2008

Rodzaj zdarzenia		2004	2005	2006	2007	2008
Pożary	ofiary śmiertelne	0	2	0	0	1
	ranni	3	3	1	3	9
Miejscowe zagrożenia	ofiary śmiertelne	0	3	2	2	8
	ranni	10	26	20	21	43
- w tym w wypadkach samochodowych	ofiary śmiertelne	0	2	1	0	6
	ranni	9	22	17	20	39
- w tym w wyniku kontaktu z substancjami niebezpiecznymi	ofiary śmiertelne	0	0	0	0	0
	ranni	0	0	0	0	0

Źródło: dane Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Policach

W badanym okresie pożary na terenie powiatu występowały najliczniej w 2006 r. Lata 2007 i 2008 wykazują wyraźny spadek i tendencja ta utrzymuje się. Największe nasilenie pożarów występuje w gminie Police, gdzie w ostatnich latach również notowana jest tendencja spadkowa. Interwencje z tytułu miejscowych zagrożeń w latach 2004-2007 wykazują wzrost, a w roku 2008 zmniejszają swą wartość o 89 zdarzeń w porównaniu do roku poprzedniego. Spowodowane jest to znacznym zmniejszeniem ilości zagrożeń w gminach Kołbaskowo, Dobra i Police. W gminie Nowe Warpno miejscowe zagrożenia zwiększyły się w roku 2008 niemal trzykrotnie w porównaniu do roku ubiegłego. W powiecie polickim z roku na rok zwiększa się liczba alarmów fałszywych, a ich największy wzrost odnotowano w gminie Police i Kołbaskowo.

Głównymi ustalonymi przyczynami pożarów jest nieostrożność w posługiwaniu się ogniem otwartym. W 2006 r. duża część pożarów z tej przyczyny spowodowana była przez dzieci. Liczba zdarzeń z tego powodu od początku 2007 r. z roku na rok znacznie spada. W latach 2006-2008 występowały pożary spowodowane przez nieostrożność w wypalaniu łąk i pól. Ich liczba w skrajnych latach wykazuje ten sam poziom. Wyraźny spadek liczby pożarów z powodu nieprawidłowej eksploatacji urządzeń grzewczych odnotowano w 2008 r.

Utrzymuje się tendencja spadkowa zdarzeń z powodu podpałów umyślnych w porównaniu do lat 2004-2005.

W badanym okresie wystąpił wzrost liczby rannych w wyniku pożarów i miejscowych zagrożeń. Pojawia się również znaczący wzrost liczby ofiar śmiertelnych w miejscowych zagrożeniach. Przyczyną zwiększenia się obu liczb w miejscowych zagrożeniach jest wzrost ofiar śmiertelnych i rannych w wypadkach samochodowych.

Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Policach

Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Policach działa na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 1998 r. Nr 90, poz. 575 z późn. zm.) oraz innych powszechnie obowiązujących przepisów dotyczących inspekcji sanitarnej i zakładów opieki zdrowotnej.

Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna sprawuje nadzór nad warunkami: higieny środowiska, higieny pracy w zakładach pracy, higieny w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych oraz w ośrodkach wypoczynkowych, nad warunkami zdrowotnymi żywności i żywienia – w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed wpływem czynników szkodliwych lub uciążliwych, a w szczególności w celu zapobiegania powstaniu chorób zakaźnych i zawodowych.

Do zadań Państwowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w zakresie bezpieczeństwa należy między innymi: opracowanie ocen i analiz środowiskowych warunkujących zdrowie ludności, działalność przeciwepidemiczna, działalność na rzecz promocji zdrowia. Zadania te realizowane są poprzez: sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego nad zakładami użyteczności publicznej oraz stanem sanitarnym miast i osiedli, a także środków komunikacji publicznej, sprawowanie kontroli nad bezpieczeństwem związanym z urządzeniami służącymi do zaopatrywania ludności w wodę i na potrzeby gospodarcze, bieżący nadzór sanitarny nad stałymi obiektami komunalnymi, zakładami usługowymi oraz obiektami sezonowymi służącymi turystyce i rekreacji, nadzór w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych oraz ich wczesne wykrywanie i zwalczanie oraz nadzór nad przestrzeganiem przez zakłady pracy przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne.

Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Policach w badanym okresie wykonywała powierzone obowiązki kładąc nacisk na takie zagadnienia, jak:

- sprawowanie nadzoru nad jakością wody oraz nad obiektami służącymi do zaopatrzenia ludności w wodę, kąpieliskami i basenami kąpielowymi,
- sprawowanie nadzoru nad warunkami świadczenia usług w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej i tatuażu,
- sprawowanie nadzoru nad zakładami (domami) pogrzebowymi pod kątem warunków sanitarno-higienicznych oraz właściwego postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi,
- sprawowanie nadzoru nad obiektami świadczącymi usługi hotelarskie,

- w przypadku zaistnienia zdarzeń kryzysowych w obszarze higieny komunalnej informowanie o sytuacji na obszarze odpowiedzialności, podjętych działaniach, użytych środkach i przewidywanych następstwach lub zagrożeniach,
- prace związane z przygotowaniem na wypadek wystąpienia pandemii grypy,
- prace związane z przygotowaniem struktur Państwowej Inspekcji Sanitarnej na wypadek wystąpienia masowych zachorowań na szczególnie niebezpieczne choroby zakaźne, w tym będące wynikiem celowego uwolnienia czynnika zakaźnego, a także zdarzeń losowych,
- ocena stanu sanitarno- higienicznego nadzorowanych placówek,
- realizacja programu szczepień ochronnych,
- uzgadnianie pod względem wymagań higieniczno-zdrowotnych projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powiatu polickiego oraz uzgadnianie warunków realizacji dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i zdrowie ludzi,
- sprawowanie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi żywności i żywienia w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed wpływem czynników szkodliwych lub uciążliwych oraz nadzór nad przedmiotami użytku i nad obrotem kosmetykami.
- podejmowanie działań ukierunkowanych na zapewnienie bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowotnego dzieciom i młodzieży w środowisku fizycznym szkół, placówek oświatowo-wychowawczych oraz wypoczynku i rekreacji,
- nadzór nad działalnością oświatowo-zdrowotną prowadzoną przez zakłady służby zdrowia, a także współpraca w zakresie promocji zdrowia z innymi organizacjami i instytucjami,
- rozpoznanie wśród producentów i importerów wyrobów z zamierzonym użyciem substancji chemicznej w rozumieniu rozporządzenia WE nr 1907/2006 REACH (art. 7) oraz nadzór nad wprowadzaniem do obrotu produktów chemii budowlanej,
- koordynowanie nadzoru nad oceną narażenia zawodowego pracowników służb leśnych,
- prowadzenie działań związanych z nadzorem nad prekursorami narkotyków,
- kontrolowanie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych,
- kontrolowanie przygotowania pracodawców zatrudniających pracowników przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów albo innych materiałów zawierających azbest,
- koordynowanie bieżącego nadzoru sanitarnego nad warunkami środowiska pracy w zakładach pracy, a w szczególności przepisów dotyczących substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym oraz bezpieczeństwem chemicznym.

W latach 2002-2008 prowadzono akcje doraźne dotyczące wycofania z obrotu środków spożywczych o niewłaściwej jakości żywności, wycofania z obrotu suplementów diety o niewłaściwej jakości zdrowotnej, występowania fajek wodnych w miejscach użyteczności

publicznej, sprawdzano występowanie oraz prowadzenie obrotu środkami i przedmiotami określanymi mianem „dopalaczy”. Pod nadzorem Państwowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej jest 260 zgłoszonych zakładów pracy zatrudniających 9225 pracowników, w tym jeden z największych zakładów na terenie powiatu polickiego – Zakłady Chemiczne Police S.A.

Zestawienie danych statystycznych w zakresie prowadzonego nadzoru nad obiektami Higieny Dzieci i Młodzieży za okres 2002-2008 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 55. Nadzór PSS-E nad obiektami Higieny Dzieci i Młodzieży w latach 2002-2008

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ilość obiektów objętych nadzorem	117	126	100	94	96	98	99

Źródło: dane Państwowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Policach

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Szczecinie

Nadzór weterynaryjny nad powiatem polickim sprawuje Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Szczecinie. Inspekcja Weterynaryjna na terenie powiatu polickiego wykonuje zadania wynikające z zapisów art. 3 ustawy z 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz.842 z późn. zm.).

Specyfika powiatu i jego rolniczy charakter powoduje, iż główne zadania dotyczą ochrony zdrowia zwierząt i zwalczania chorób zakaźnych zwierząt. Główne działania realizowane na terenie powiatu to:

- badanie kontrolne zakażeń zwierząt oraz monitorowanie chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych,
- sprawowanie nadzoru nad wprowadzaniem na rynek zwierząt i ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego oraz nad wywozem zwierząt,
- sprawowanie nadzoru nad wytwarzaniem, obrotem i stosowaniem środków żywienia zwierząt,
- nadzór nad zdrowiem zwierząt przeznaczonych do rozrodu oraz jakością materiału biologicznego i jaj wylęgowych drobiu,
- nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt, przestrzeganiem zasad identyfikacji i rejestracji zwierząt oraz ich przemieszczaniem i kontrolowanie przestrzegania zasad cross complice,
- sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem wymagań weterynaryjnych w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta gospodarskie.

Do zadań z zakresu higieny żywności należą:

- sprawowanie nadzoru nad bezpieczeństwem produktów pochodzenia zwierzęcego w tym nad wymaganiami przy produkcji i umieszczaniu na rynku - w zakładach rozbioru mięsa, bazach rybackich, zakładzie przetwórstwa ryb, punktach skupu dziczyzny i fermie jaj konsumpcyjnych,

- prowadzenie monitoringu pozostałości i badanie produktów pochodzenia zwierzęcego.

W powiecie polickim nie ma zatwierdzonych ubojni zwierząt i w związku z tym badanie zwierząt rzeźnych jest marginalne i dotyczy uboju zwierząt gospodarskich na własne potrzeby oraz dziczyzny na zlecenie myśliwych.

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w latach 2002–2008 na terenie powiatu polickiego nie odnotował zdarzeń, które miałyby wpływ na bezpieczeństwo publiczne.

Komenda Powiatowa Policji w Policach

Komenda Powiatowa Policji w Policach (KPP) odpowiada za bezpieczeństwo i porządek publiczny na terytorium powiatu polickiego. Obszar powiatu podzielony jest na dwie strefy działania. Gminy Police i Nowe Warpno objęte są działaniem bezpośrednim KPP w Policach, a gminy Dobra i Kołbaskowo nadzoruje Komisariat Policji w Mierzynie. Informacje o działaniach policji na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008 przedstawiają tabele.

Tabela 56. Przestępstwa ogółem na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008

Rodzaj zdarzenia	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Zabójstwa	3	0	4	2	2	0	3
Zgwałcenia	10	9	2	4	3	3	4
Rozboje i wymuszenia rozbójnicze	68	34	44	46	46	29	25
Kradzieże z włamaniem	637	376	428	338	444	215	204
Kradzieże cudzej rzeczy	529	429	530	494	506	374	330
Kradzieże samochodu i kradzieże poprzez włamanie do samochodu	62	37	42	51	61	31	13
Bójki i pobicia	43	31	20	21	28	22	20
Przestępstwa narkotykowe	37	28	22	26	40	50	51
Nietrzeźwi kierowcy	125	117	151	187	179	154	163
Przemoc w rodzinie	52	45	57	68	57	45	42
Ogółem kryminalne	2023	1473	1634	1498	1650	1468	1165
Wykrywalność w %	41,1	42,6	45,5	42,4	43	53,1	60,8

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Policach

W badanym okresie ilość zdarzeń kryminalnych na terenie powiatu polickiego ogółem z roku na rok zmienia się. Od roku 2007 utrzymuje się tendencja spadkowa. W ostatnich latach (2007-2008) zmniejszyła się: ilość rozbojów i wymuszeń, kradzieży z włamaniem i kradzieży cudzych rzeczy, kradzieży samochodu i kradzieży poprzez włamanie do samochodu. Tendencja spadkowa w tym okresie występuje również w kategoriach: bójki i pobicia oraz

przemoc w rodzinie. Na przestrzeni lat 2003-2005 wzrosła ilość nietrzeźwych kierowców, która w 2006 i 2007 r. maleje, a w 2008 znów wzrasta. Od 2004 roku utrzymuje się tendencja wzrostowa przestępstw narkotykowych i w 2008 r. w porównaniu do 2004 r. osiąga poziom około 2,3 razy większy.

Zadowolającym jest fakt, iż działania policji na terenie powiatu polickiego doprowadziły do znacznego wzrostu wykrywalności w ostatnich latach i w porównaniu lat brzegowych.

Tabela 57. Przestępstwa z udziałem nieletnich na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008

Gmina	Rodzaj zdarzenia	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police i Nowe Warpno	Zabójstwa	0	0	0	0	0	0	0
	Zgwałcenia	0	0	0	0	1	0	0
	Rozboje i wymuszenia rozbójnicze	5	0	2	6	5	4	3
	Kradzieże z włamaniem	7	2	5	8	3	3	1
	Kradzieże cudzej rzeczy	5	6	13	12	4	11	5
	Kradzieże samochodu i kradzieże poprzez włamania do samochodu	0	1	2	0	1	0	0
	Bójki i pobicia	3	1	4	3	6	3	4
	Przestępstwa narkotykowe	4	1	1	0	2	3	3
	Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0	0
	Nietrzeźwi małoletni	0	0	0	0	0	0	0
	Ogółem kryminalne	31	32	49	46	45	44	40
Dobra i Kołbaskowo	Zabójstwa	0	0	0	0	0	0	0
	Zgwałcenia	0	0	1	0	0	0	0
	Rozboje i wymuszenia rozbójnicze	3	1	0	3	0	0	0
	Kradzieże z włamaniem	9	3	0	0	2	0	2
	Kradzieże cudzej rzeczy	3	2	3	3	1	2	0
	Kradzieże samochodu i kradzieże poprzez włamania do samochodu	0	0	0	0	0	0	0
	Bójki i pobicia	2	0	1	0	1	0	2
	Przestępstwa narkotykowe	2	1	0	0	0	1	0

	Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0	0
	Nietrzeźwi małoletni	0	0	0	0	0	0	0
	Ogółem kryminalne	23	11	9	10	4	7	23

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Policach

Przestępstwa kryminalne z udziałem nieletnich na terenie gmin Nowe Warpno i Police w latach 2002-2004 wykazują tendencję wzrostową; od 2005 r. utrzymuje się spadek przestępstw. Trend taki występuje w kategoriach: kradzież z włamaniem, rozboje i wymuszenia rozbójnicze. Wahania wskaźników notowane są w kategoriach: kradzieże cudzej rzeczy oraz bójki i pobicia. Przestępstwa narkotykowe z udziałem nieletnich największy poziom wykazywały w 2002 r. i spadły do 0 w 2005 r., a następnie stopniowo rosły osiągając od 2007 r. stały poziom, niemal taki jak w 2002 r. Na terenie gminy Dobra i Kołbaskowo poziom przestępstw kryminalnych z udziałem nieletnich ogółem jest znacznie niższy niż na obszarze gmin Police i Nowe Warpno. Od roku 2002 do 2006 nastąpił niemal 6-krotny spadek przestępczości. W 2007 r. ilość przestępstw zwiększyła się, a w 2008 r. osiągnęła ponownie najwyższy poziom z roku 2002.

W trosce o bezpieczeństwo w mieście Police zlecono zaprojektowanie i wykonanie nowego monitoringu miasta, który został przekazany do eksploatacji w dniu 28.11.2008 r. Gmina Police przekazała Komendzie Wojewódzkiej Policji w Szczecinie w bezpłatne użytkowanie, urządzenia systemu wizyjnego monitorowania. W celu zapewnienia bezpieczeństwa

w miejscach zagrożonych przestępczością, obraz z zainstalowanych kamer przesyłany jest do centrum monitorowania w Komendzie Powiatowej Policji oraz do centrum w siedzibie Straży Miejskiej w Policach, gdzie możliwy jest podgląd, zarówno z kamer jak i z nagrań archiwalnych, 16 punktów kamerowych. Jedenaście z tych punktów posiada możliwość rejestracji ciągłej przez okres około 30 dni.

Tabela 58. Zdarzenia drogowe na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008

Rodzaj zdarzenia		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
wypadki	ofiary śmiertelne	4	9	3	5	4	6	9
	ranni	86	72	56	53	75	69	69
kolizje		437	455	492	442	447	487	505
Ogółem		2529	2539	2555	2505	2532	2569	2591

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Policach

W latach 2002-2004 wskaźnik ilości kolizji rósł z roku na rok. W roku 2005 był najniższy w badanym okresie. W ostatnich latach (2006-2008) wystąpił wzrost ilości kolizji i w związku z tym zwiększenie ilości zdarzeń drogowych ogółem.

Tabela 59. Ilość osób zatrudnionych w policji na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
stan etatowy	120	120	120	120	120	122	127
stan faktyczny	119	119	118	116	114	112	107
wakaty	1	1	2	4	6	10	20

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Policach

W 2007 i 2008 r. nastąpił wzrost liczby etatów dla osób zatrudnionych w policji na terenie powiatu polickiego. Systematyczny spadek liczby zatrudnionych na terenie gmin spowodował powstanie 20 wakatów w roku 2008.

Straż Miejska w Policach

W celu odciążenia Policji Burmistrz Polic powołał do życia Straż Miejską w Policach (Zarządzenie nr 2/91 z dnia 28.11.1991 r.), która zapoczątkowała swoją działalność w dniu 01.02.1992 r. i składała się z dziewięciu strażników i komendanta.

W 2004 roku na wniosek Burmistrza Polic Rada Miejska rozszerzyła zakres działania straży na obszar całej gminy, jednocześnie podejmując decyzję o zatrudnieniu kolejnych strażników oraz zakupieniu pojazdu służbowego. Po podpisaniu porozumienia o współpracy Straży Miejskiej i Policji prowadzone są wspólne patrole funkcjonariuszy tych służb. Straż Miejska współpracuje również z Graniczną Placówką Kontrolną Straży Granicznej w Trzebieży oraz Strażą Leśną.

Straż Gminna w Dobrej

W dniu 26 lutego 2009 roku Rada Gminy Dobra Uchwałą Nr XXV/346/09 podjęła decyzję w sprawie utworzenia Straży Gminnej w Dobrej i wprowadzeniu jej do struktury Urzędu Gminy w Dobrej, uchwalając jednocześnie jej zakres i regulamin funkcjonowania. Zadaniem utworzonej komórki jest ochrona porządku i spokoju, dbałość o stan czystości i estetykę miejsc publicznych oraz o porządek na drogach gminnych i wewnętrznych. Strażnicy gminni sprawdzają sprawność instalacji elektrycznych, hydrantów oraz dostęp do nich na prywatnych posesjach. Patrolują także tereny zielone i lokalizują nielegalne wysypiska śmieci.

2.6.5 Kultura

Na terenie powiatu polickiego działa kilka ośrodków kultury, które we współpracy z wieloma instytucjami regionu przygotowują i realizują corocznie kilkadziesiąt imprez z dziedziny teatru, muzyki, plastyki, sztuki ludowej, historii, promocji zdrowia itp.

Centrum kulturalne Gminy Police stanowi Miejski Ośrodek Kultury w Policach, który jest siedzibą kilku podmiotów realizujących cele upowszechniania i kreowania życia kulturalnego. Znajduje się w nim m.in. galeria sztuki, sale widowiskowe, kilka pracowni, studio nagrań, kawiarnia. Prowadzone są zespoły wokalne, taneczne i teatralne. Jest tutaj także bardzo nowoczesne kino.

MOK w Policach jest organizatorem wielu cyklicznych imprez takich, jak: Polickie Dni Muzyki „Cecyliada” – święto muzyki sakralnej, „Trzebieskie Neptunalia” – impreza plenerowa w Trzebieży nad Zalewem Szczecińskim z udziałem gwiazd polskiej estrady, Międzynarodowe Dni Polic, „Jarmark Augustiański” w Jasienicy. W polickim MOK-u i jego filiach przez cały rok organizowane są wystawy, spotkania autorskie, koncerty, wernisaże, spotkania, warsztaty kulinarne i rękodzieła, także rajdy rowerowe i wycieczki dla dzieci i młodzieży oraz wiele innych różnorodnych imprez. Znakomite wyposażenie MOK i jego położenie w Policach sprawia, że pełni on funkcję powiatowego ośrodka kultury.

Od 2006 r. działa także Gminny Ośrodek Kultury w Dobrej. W jego skład wchodzi 6 filii zlokalizowanych w miejscowościach: Buk, Dołuje, Rzędziny, Stolec, Wąwelnica, Wołczkowo.

Nie ma ośrodków kultury w gminach: Kołbaskowo i Nowe Warpno. Miejscem spotkań o charakterze kulturalnym są świetlice wiejskie.

Funkcję biblioteki powiatowej pełni Biblioteka im. Marii Skłodowskiej-Curie, która ma 3 filie: Filię nr 1 dla dzieci, Filię nr 6 Chemik, Filię nr 8 Hotel.

Tabela 60. Księgozbiór Biblioteki w Policach - stan na dn. 31.12.2008 r.

	Ilość woluminów
Czytelnia naukowa	8.249 vol.
Wypożyczalnia Główna	18.796 vol.
Oddział dla Dzieci	7.502 vol.
Dział Zbiorów Specjalnych	5.197 vol. + zb.
Filia nr 1	8.109 vol
Filia nr 6	20.762 vol.
Filia nr 8	14.501 vol
Razem	74.867 vol. + zb.

Źródło: Biblioteka im. Marii Skłodowskiej-Curie w Policach

W bibliotece i jej filiach odbywają się liczne spotkania autorskie i wystawy.

Gminna Biblioteka Publiczna w Dobrej ma filie w miejscowościach: Dołuje, Mierzyn, Wołczkowo. W Dobrej biblioteka prowadzi m.in.: Dyskusyjny Klub Książki, Konkurs czytelniczy, Konkurs astronomiczny.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kołbaskowie, po przeprowadzkach, pożarze oraz połączeniu z biblioteką szkolną, jest obecnie samodzielną placówką w budynku nr 102 w Kołbaskowie. Ma tylko jedną filię – w Przeclawiu. Stan księgozbioru tej biblioteki to razem 20.400 woluminów, w tym: w Kołbaskowie – 9.100 książek, w Przeclawiu – 11.050 książek.

Od niedawna w budynku biblioteki mieści się galeria grupy plastycznej INDYGO, która działa od 1997 r. przy Szkole Podstawowej w Kołbaskowie. Członkowie grupy rozwijają swoje zdolności, tworząc obrazy o różnej tematyce, w różnorodnych technikach, jak: pastele, olej, akryl, akwarela. Co roku grupa wystawia swoje prace w Urzędzie Gminy w Kołbaskowie. Prace członków tej grupy były wystawiane także w Szczecinie i w Pasewalku. Kilku artystów grupy INDYGO bierze czynny udział w życiu artystycznym Szczecina. Mają oni swoje wystawy indywidualne, uczestniczą w wystawach zbiorowych innych grup i biorą udział w międzynarodowych plenerach malarskich.

W gminie Nowe Warpno funkcjonuje biblioteka publiczna. Mimo braku ośrodka kultury działają dwa aktywne i prężne stowarzyszenia: Stowarzyszenie Ziemi Warpieńskiej i Nowowarpieńskie Stowarzyszenie „Pamięć i Tradycja”.

Stowarzyszenie Ziemi Warpieńskiej działa od 2004 r. Jest wydawcą pocztówek Nowego Warpna. Celem statutowym tego stowarzyszenia jest inspirowanie działań takich, jak: studia i badania naukowe, imprezy kulturalne promujące miasto i region, kursy i szkolenia dla mieszkańców, imprezy turystyczne, rekreacyjne i sportowe. Stowarzyszenie było organizatorem Festiwalu Muzyki Elektronicznej.

Nowowarpieńskie Stowarzyszenie „Pamięć i Tradycja” powstało w 2006 r. Jego cele statutowe to m.in.: ochrona i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego, organizowanie spotkań, plenerów, wystaw promujących gminę Nowe Warpno, rozwój przygranicznej współpracy w dziedzinie turystyki, agroturystyki, wytwórczości, kultury i usług, organizowanie spotkań z byłymi mieszkańcami Nowego Warpna mających na celu zacieśnianie współpracy we wspólnej Europie.

Stowarzyszenie zorganizowało wystawę „Nowe Warpno – wczoraj”. Przełamywaniu barier między byłymi a obecnymi mieszkańcami Nowego Warpna służą polsko-niemieckie spotkania organizowane w Zielone Świątki.

Nowe możliwości i warunki prowadzenia działalności kulturalnej w gminie Nowe Warpno stwarza odrestaurowanie pałacu w Karsznie. Zobowiązała się do tego Książnica Pomorska w Szczecinie w zamian za możliwość składowania w nim powiększających się zbiorów. Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego w maju 2009 r. przyznał na ten cel dotację w wysokości 145 tys. zł. W pałacu będzie centrum konferencyjno-naukowe, sale prezentacji sztuki i biblioteka. Książnica Pomorska zapowiedziała przygotowanie i realizację innych projektów kulturalnych i edukacyjnych na terenie gminy Nowe Warpno.

Mieszkańcy powiatu polickiego korzystają z ogromnej oferty kulturalnej oferowanej przez placówki w Szczecinie, szczególnie mieszkańcy gminy Kołbaskowo, którzy do Szczecina mają bliżej niż do Polic. Centrum organizacyjnym życia kulturalnego jest Miejski Ośrodek Kultury w Policach, który organizuje wiele imprez w różnych miejscowościach powiatu.

Rozmieszczenie placówek kulturalnych w powiecie jest nierównomierne, co sprawia, że dostęp do nich jest dla wielu mieszkańców utrudniony ze względu na brak połączeń komunikacji publicznej. Bliskość i dostępność do wydarzeń kulturalnych takich, jak:

koncerty, spektakle teatralne, wystawy malarstwa i sztuki organizowane w Szczecinie sprawia, że nie ma w powiecie zapotrzebowania na powielanie tej oferty w swoich placówkach. Jednocześnie jednak istnieje potrzeba integracji społecznej wokół wydarzeń organizowanych na terenie poszczególnych gmin. Wszystkie placówki kultury mają swoje okresowe i roczne plany pracy, ale przepływ informacji o nich jest na tyle nieskuteczny, że mieszkańcy jednej gminy nie wiedzą, co się dzieje w drugiej. Potrzebę integracji środowisk twórczych zgłaszają organizacje pozarządowe i twórcy-amatorzy różnych dziedzin sztuki. Rozwiązaniem problemu może być wydany wspólnie np. powiatowy kalendarz imprez, udostępniony mieszkańcom nieodpłatnie. Może to też być, np. kwartalnie wydawane wydawnictwo promocyjne o zasięgu powiatowym.

2.6.6 Organizacje pozarządowe

Od kilku lat obserwowany jest w Polsce wzrost aktywności społecznej mieszkańców, który przejawia się głównie w działalności różnych organizacji pozarządowych. *Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* uchwalona przez Sejm w dniu 24 kwietnia 2003 roku sprawiła, iż zainteresowanie społeczeństwa udziałem w sektorze pozarządowym wzrasta i przyczynia się do powstawania nowych instytucji tego typu. Aktywna działalność organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego jest istotną cechą społeczeństwa obywatelskiego, elementem aktywizującym społeczność lokalną.

Jak pokazują dane z baz NGO's³² na terenie powiatu polickiego zarejestrowanych jest 3% (199) organizacji pozarządowych działających na terenie całego województwa zachodniopomorskiego (7.181). Mniej organizacji pozarządowych, poniżej 200, jest w powiatach: Grodzkim Świnoujskim, Pyrzyckim, Łobeskim, Białogardzkim, Wałeckim, Gryfickim.

Wśród celów działania tych organizacji są m.in.: praca na rzecz osób niepełnosprawnych, edukacja, ochrona i promocja zdrowia, ochrona środowiska, wspieranie inicjatyw wpływających na rozwój lokalnych społeczności, inicjowanie i realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie uzbrajania działek pod budownictwo, rozwijanie różnych form kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży szkolnej, działania na rzecz promocji inicjatyw lokalnych w zakresie turystyki, sportu i rekreacji, działanie na rzecz wyrównania szans osób z upośledzeniem umysłowym, prowadzenie działalności społecznie użytecznej w sferze zadań publicznych w zakresie pomocy społecznej, rozwój obszarów wiejskich i poprawa jakości życia mieszkańców powiatu polickiego.

Z inicjatywy gminy Dobra na terenie powiatu powstała Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy”, czyli porozumienie partnerskie mieszkańców i samorządów sąsiadujących ze sobą gmin – Dobrej, Kołbaskowa, Nowego Warpna i Polic. Lokalna Grupa Działania ma status stowarzyszenia, które zostało powołane do życia, aby umożliwić korzystanie ze

³² www.bazy.ngo.pl

środków Osi 4. Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. W skład stowarzyszenia wchodzi reprezentanci gmin, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, instytucji publicznych. Wśród najważniejszych celów działania LGD, zapisanych w Lokalnej Strategii Rozwoju, są: rozwój turystyki, zachowanie dziedzictwa przyrodniczego, rozwój potencjału ludzkiego oraz różnicowanie działalności gospodarczej obszaru w oparciu o produkty lokalne i rzemiosło.

Na terenie powiatu działa również Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gospodarczego Powiatu Polickiego (SWRGPP), które powstało z inicjatywy trzech jednostek samorządu terytorialnego: powiatu polickiego, Gminy Police i Gminy Nowe Warpno. Wkrótce do stowarzyszenia dołączyły również Gmina Dobra i Gmina Kołbaskowo. Do głównych celów SWRGPP należy m.in.: pobudzanie aktywności społeczno-gospodarczej społeczności lokalnych, inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć gospodarczych osób niepełnosprawnych, wspieranie startu zawodowego absolwentów szkół średnich i wyższych, upowszechnianie wiedzy na temat funkcjonowania UE, promocja gospodarcza gmin i powiatu.

SWRGPP realizuje swoje cele poprzez: inkubator przedsiębiorczości, utworzenie systemu wsparcia finansowego, stałą współpracę z organami zatrudnienia, współpracę z przedstawicielami samorządów lokalnych, a także szczebla wojewódzkiego i krajowego.

Tabela 61. Liczba organizacji pozarządowych z siedzibą na terenie powiatu polickiego wg stanu na luty 2010 r.

Stowarzyszenia zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym	108
Organizacje Pożytku Publicznego	8
Stowarzyszenia zwykłe	22
Uczniowskie Kluby Sportowe	17
Kluby sportowe działające w formie stowarzyszenia, których statut nie przewiduje prowadzenia działalności gospodarczej	16

Źródło: Starostwo Powiatowe w Policach, Referat Spraw Społecznych i Obywatelskich

Tabela 62. Liczba organizacji pozarządowych z siedzibą na terenie powiatu polickiego z podziałem na gminy wg stanu na luty 2010 r.

	Gmina Police	Gmina Dobra	Gmina Kołbaskowo	Gmina Nowe Warpno
Stowarzyszenia zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym	70	19	11	8
Organizacje Pożytku Publicznego	8	0	0	0
Stowarzyszenia zwykłe	7	14	1	0
Uczniowskie Kluby Sportowe	11	1	3	2

Kluby sportowe działające w formie stowarzyszenia, których statut nie przewiduje prowadzenia działalności gospodarczej	11	2	4	2
---	-----------	----------	----------	----------

Źródło: Starostwo Powiatowe w Policach, Referat Spraw Społecznych i Obywatelskich

Zgodnie z uchwalonym przez Radę Powiatu Polickiego w dniu 30 grudnia 2008 roku Programem Współpracy Powiatu Polickiego z Organizacjami Pozarządowymi w 2009 r. oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy, współpraca powiatu polickiego z organizacjami pozarządowymi obejmuje takie sfery, jak: pomoc społeczna, krajoznawstwo, kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji, kultura fizyczna i sport, ochrona środowiska i edukacja ekologiczna, ochrona i promocja zdrowia, upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji, działalność wspomagająca technicznie, szkoleniowo i informacyjnie organizacje pozarządowe, promocja i rozwój powiatu polickiego.

Działalność w sferze zadań publicznych z organizacjami pozarządowymi powiat policki prowadzi na zasadach pomocniczości i suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, wzajemnego poszanowania i jawności podejmowanych działań.

Współpraca powiatu polickiego z organizacjami pozarządowymi przyjmuje formy pozafinansowe oraz formy finansowe. Współpraca pozafinansowa polega na wzajemnym informowaniu się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania, konsultowaniu projektów aktów normatywnych, inicjowaniu lub współorganizowaniu szkoleń podnoszących jakość pracy organizacji pozarządowych w sferze zadań publicznych. Powiat Policki wspiera dotacjami także organizacje pozarządowe wojewódzkie i krajowe, które posiadają swoje koła terenowe na terenie powiatu i realizują cele statutowe na rzecz społeczności lokalnej powiatu, m.in. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zachodniopomorski Oddział w Szczecinie, Liga Ochrony Przyrody, Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Szczecinie i inne. Do form współpracy finansowej należy powierzenie lub wspieranie realizacji zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na jego realizację. Środki finansowe na realizację zadań pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe pochodzą z budżetu powiatu polickiego, Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz ze środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych będących w gestii powiatu polickiego.

Tabela 63. Efektywność współpracy powiatu polickiego z organizacjami pozarządowymi

Miernik efektywności	2006 rok	2007 rok	2008 rok
Liczba organizacji pozarządowych podejmujących zadania publiczne na rzecz lokalnej społeczności	19	34	40
Szacunkowa liczba osób niepełnosprawnych, które były adresatami różnych działań w sferze publicznej (zadania współfinansowane z PFRON)	1.121	797	1.320
Łączna wysokość środków finansowych przeznaczonych z budżetu powiatu polickiego na dany rok na realizację przez organizacje pozarządowe zadań pożytku publicznego	360.340 zł	394.035 zł	532.918 zł
Łączna wysokość środków finansowych przeznaczonych z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na dany rok na realizację przez organizacje pozarządowe zadań pożytku publicznego	35.650 zł	61.500 zł	53.800 zł
Łączna wysokość środków finansowych przeznaczonych z PFRON na dany rok na realizację przez organizacje pozarządowe zadań pożytku publicznego	451.502 zł	453.027 zł	493.663 zł

Źródło danych: Starostwo Powiatowe w Policach, Referat Spraw Społecznych i Obywatelskich

Organizacje pozarządowe są i będą znaczącym partnerem na polu polityki społecznej w powiecie, jednak istotne jest konsekwentne wypełnianie punktów współpracy i wsparcia sektora pozarządowego, zawarte w corocznym „Programie Współpracy Powiatu Polickiego z Organizacjami Pozarządowymi”. Mając świadomość, jak ważna jest aktywność społeczności lokalnej należy czynić działania zwiększające udział mieszkańców w życiu społecznym, udział w organizacjach pozarządowych i umożliwienie mieszkańcom realizacji pomysłów z różnych sfer życia.

2.6.7 Sport

Spis obiektów infrastruktury sportowej w powiecie polickim:

1. Gmina Police

a) Ośrodek Sportu i Rekreacji:

- stadion piłkarski mieszczący 2 795 widzów ze stanowiskiem dowodzenia, nawierzchnia trawiasta o powierzchni 11 346 m²,

- płyta treningowa pow. 11 288 m²,
- boisko treningowe pow. 8 427 m²,
- placyk treningowy pow. 1 748 m²,
- korty tenisowe pow. 1 188 m²,
- hala sportowa przeznaczona dla 1100 widzów, która przystosowana jest do rozgrywek w piłkę siatkową, piłkę ręczną, halowa piłka nożna, koszykówka.

Ośrodek używa pomieszczeń na prowadzenie działalności w zakresach zgodnych z celami statutowymi klubów i stowarzyszeniom sportowym takim, jak m.in.: Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej „TYTAN”, Stowarzyszenie Piłki Siatkowej, Klub Piłkarski „Police” oraz Atletyczny Klub Sportowy „PROMIEN”.

b) Kompleks Rekreacyjno – Sportowy

Obiekt dostosowany do organizacji turniejów i zawodów: piłki nożnej, lekkoatletycznych, piłki koszykowej, piłki siatkowej, w jeździe na deskach i rolkach, a także konferencji i spotkań trenerskich w sali multimedialnej. W jego skład wchodzi:

- boisko do gry w piłkę nożną o sztucznej nawierzchni,
- boisko do gry w piłkę siatkową i koszykówkę,
- bieżnia sześciotorowa – 400 m,
- stanowiska do skoku w dal i pchnięcia kulą,
- trybuna na 385 miejsc siedzących i około 400 miejsc stojących,
- skatepark z minirampą, grindox, piramida i inne urządzenia do dyspozycji amatorów jazdy na deskorolce i rolkach.

Trzebież

Gminne Centrum Edukacji i Rekreacji

- Centralny Ośrodek Żeglarski z przystanią jachtową w którym można zdobyć wiedzę i umiejętności żeglarskie. Jest to jednocześnie największa szkoła żeglarska w Polsce, która organizuje kursy szkoleniowe i turystyczne po Zalewie Szczecińskim i Morzu Bałtyckim,
- Obiekty sportowe centrum: boisko plażowe do piłki plażowej, boisko plażowe do piłki nożnej plażowej, boisko trawiaste do piłki nożnej, na stadionie LKS „Rybak” 500m, basen o wymiarach 20m x 15m, brodzik dla dzieci o wymiarach 10m x 12,5m;
- Kompleks plażowo-rekreacyjny: 2 boiska do piłki siatkowej plażowej, boisko ze sztuczną nawierzchnią do piłki nożnej i koszykówki, kort tenisowy, szachy plenerowe.

2. Gmina Dobra

10 boisk sportowych w miejscowościach: Dobra, Wołczkowo, Bezrzecze, Mierzyn, Skarbimierzyce, Dołuje, Kościno, Lubiszyn, Buk, Łęgi oraz boisko „ORLIK 2012” w Dobrej

3. Gmina Kolbaskowo

- a) trzy hale sportowe w Będargowie przy Szkole Podstawowej, w Kolbaskowie przy Zespole Placówek Oświatowych i w Przecławiu przy Zespole Szkół,
- b) zespół boisk sportowych w Przecławiu przy Zespole Szkół, boisko do piłki nożnej, bieżnia 4-torowa w tartanie, boisko do koszykówki i siatkówki w tartanie, boisko do piłki ręcznej – sztuczna trawa i dwa boiska do tenisa ziemnego – sztuczna trawa;
- c) boiska piłkarskie: w Przecławiu dwa boiska (LKS Victoria *95 Przecław), w Kolbaskowie, w Moczyłach, Barnisławiu, Będargowie, w Kamieńcu i Stobnie;
- d) boiska do piłki siatkowej: w Moczyłach i Barnisławiu.

4. Gmina Nowe Warpno

- a) kompleks sportowy ORLIK 2012,
- b) boisko przy Zespole Szkół w Nowym Warpnie.

Wykaz klubów i stowarzyszeń sportowych działających na terenie powiatu polickiego:

1. Uczniowski Klub Żeglarski „Bras” Police,
2. Uczniowski Klub Lekkoatletyczny „Ósemka” Police,
3. Uczniowski Klub Sportowy „Trójka” Police,
4. Uczniowski Klub Sportowy „Błyskawica” przy Radzie Osiedla Jasienica i Szkole Podstawowej nr 6 w Policach,
5. Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Grom” przy Szkole Podstawowej w Kolbaskowie,
6. Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Dąb” przy Szkole Podstawowej w Przecławiu,
7. Uczniowski Klub Sportowy „Fala” w Trzebieży,
8. Uczniowski Klub Sportowy „Elfy” przy Gimnazjum Zespołu Szkół im. Ignacego Łukasiewicza w Policach,
9. Ludowy Uczniowski Klub Sportowy w Przecławiu,
10. Uczniowski Klub Sportowy „Activ” w Policach,
11. Uczniowski Klub Sportowy „Chemiczek” w Policach,
12. Uczniowski Klub Sportowy „Podgrodzie” w Nowym Warpnie,
13. Integracyjny Uczniowski Klub Pływacki „Wodnik” w Policach,
14. Uczniowski Klub Sportowy „Champion” w Policach,
15. Uczniowski Klub Sportowy „Strzelec” przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 dla Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo im. Marii Grzegorzewskiej w Policach,
16. Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Gryf” przy Szkole Podstawowej w Będargowie,
17. Uczniowski Klub Sportowy Kolarstwa Kobiecego „Biedronki” w Dobrej,
18. Atletyczny Klub Sportowy „PROMIEN” w Policach,
19. Jacht Klub SKIPPER w Policach,

20. Jeździecki Klub Sportowy „Drygant” w Trzuszczynie,
21. Jeździecki Klub Sportowy „Equus” w Tanowie,
22. Klub Jeździecki PONY KLUB w Bartoszewie,
23. Klub Kajakowy ALCHEMIK w Policach,
24. Klub Piłkarski Police,
25. Ludowy Klub Sportowy RYBAK w Trzebieży,
26. Nauczycielski Klub Szachowy ŚMIAŁY w Policach,
27. Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej OLIMPIA w Policach,
28. Polickie Stowarzyszenie Piłki Siatkowej,
29. Polickie Towarzystwo Strzeleckie GRAJCAR,
30. Polski Związek Wędkarki „Chemik Police” Okręg Szczeciński – Koło Police,
31. Powiatowe Ludowe Zespoły Sportowe w Policach,
32. Stowarzyszenie Sportowe „Tenis Club” w Policach,
33. Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej TYTAN w Policach,
34. Policka Inicjatywa Społeczna IMPULS,
35. Stowarzyszenie „Razem” dla Polic,
36. Klub Aikido SHUGYO w Policach,
37. Klub Sportów Walki POLICE,
38. Klub Sportowy ALKON w Policach,
39. GKS EHRLE Dobra,
40. GKS Mierzyn,
41. WB Team Wołczkowo-Bezrzecze,
42. Gminne Zrzeszenie LZS w Kołbaskowie,
43. LKS Victoria *95 Przeclaw w Przeclawiu,
44. Gminne Stowarzyszenie Promocji Sportu Fenix w Kołbaskowie.

Trenujący w klubach sportowych osiągają wysokie wyniki na ogólnopolskich spartakiadach i mistrzostwach sportowych różnych dyscyplin.

Z inicjatywy samorządu powiatowego i starostwa polickiego rocznie organizowanych jest kilkanaście imprez kulturalnych i sportowych. Międzynarodowe spływy kajakowe, rajdy piesze i rowerowe na trwałe wpisały się do kalendarza wydarzeń regionu. Najbardziej aktywnymi uczestnikami działalności klubów sportowych jest młodzież, która ma ogólnopolskie sukcesy w pływaniu, lekkoatletyce i grach zespołowych.

2.6.8 Turystyka i rekreacja

Analizując sytuację społeczno-gospodarczą powiatu polickiego należy uwzględnić znaczenie ruchu turystycznego w aspekcie poprawy ogólnej koniunktury i pobudzania wzrostu gospodarczego. W myśl Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie

powiatowym - powiat wykonuje określone zadania publiczne o znaczeniu ponadlokalnym, w tym również dotyczących rozwoju turystyki. Do zadań tych zalicza się:

- prowadzenie instytucji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku działających na terenie powiatu,
- prowadzenie szkolnych schronisk młodzieżowych,
- ewidencja i nadzór nad działalnością oraz dofinansowanie stowarzyszeń działających w sferze kultury fizycznej, związków sportowych i stowarzyszeń turystycznych, mających siedzibę na terenie powiatu,
- wspieranie finansowe organizacji imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych wysokiej rangi odbywających się na terenie powiatu,
- współdziałanie w zakresie planowania rozwoju przestrzennego i zagospodarowania terenu w obiekty sportowe, rekreacyjne i turystyczne,
- koordynację działań i wspieranie ratownictwa wodnego i górskiego,
- wspieranie organizacyjne i finansowe stowarzyszeń i organizacji turystycznych działających na obszarze powiatu,
- promocja i współdziałanie w zakresie rozwoju turystyki kwalifikowanej i innych form aktywnej turystyki w powiecie,
- realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w ramach zajęć szkolnych (w tym także „zielone szkoły”),
- współpraca w zakresie promocji rozwoju turystyki w powiecie ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z Regionalnymi i Lokalnymi Organizacjami Turystycznymi.

Walory turystyczne powiatu i ich przydatność dla rozwoju turystyki i rekreacji

Opisywany i analizowany obszar obejmuje swoim bezpośrednim zasięgiem powiat policki w granicach administracyjnych. Oddziaływanie pośrednie *sensu largo* związane z turystyką i rekreacją rozpatrywać należy zarówno na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym jak i międzynarodowym. Analizując istniejący potencjał turystyczny powiatu uwzględnić należy:

1. uwarunkowania naturalne istotne dla funkcjonowania i rozwoju turystyki i rekreacji;
2. poziom zagospodarowania terenu w infrastrukturę turystyczną i paraturystyczną oraz w obiekty wykorzystywane dla celów rekreacji i sportu;
3. ofertę świadczonych na terenie powiatu usług związanych z turystyką i rekreacją, w tym imprezy masowe;
4. tendencje w ruchu turystycznym – popyt na usługi turystyczne.

Do **uwarunkowań naturalnych** mających istotne znaczenie dla rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej na terenie powiatu polickiego zaliczyć należy:

- Duże zalesienie charakterystyczne dla Powiatu, szczególnie w gminie Police 49,6 % oraz Nowe Warpno 39,3 %. Taka lesistość wynika z położenia w granicach powiatu dużego kompleksu leśnego - Puszczy Wkrzańskiej. Całkowita powierzchnia Puszczy to 1550 km² (155.000 ha), z czego tylko ok. 22% znajduje się na terytorium Polski. Największa odległość w linii prostej w kierunku Pn – Pd od miejscowości Podgrodzie do granic miasta Szczecina wynosi 35 km, a średnia odległość w kierunku W – Z 15 – 18 km.
- Zespół Parków Krajobrazowych Doliny Dolnej Odry (dot. gminy Kołbaskowo) - położony na Międzyodrzu pomiędzy rozgałęzieniem Odry na Odrę Wschodnią i Zachodnią na północ od Widuchowej do Kanału Leśnego (na południe i zachód od Szczecina), powierzchnia parku wynosi ok. 6009 ha. Wraz z niemieckim parkiem narodowym Nationalpark Unteres Odertal tworzy Międzynarodowy Park Dolina Dolnej Odry. Z wysokich zboczy Doliny Dolnej Odry, sięgających 30 m n.p.m. rozciąga się widok na wyspy Międzyodrza. Znajdują się tu trzy rezerваты przyrody:
 - Kurowskie Błota położony na wyspie Wielkie Bagno Kurowskie (pow. 98,44 ha) - z terenami lęgowymi kormoranów, czapli siwej oraz kilku gatunków chronionych ptaków drapieżnych, takich jak myszołowy czy bieliki;
 - Kanał Kwiatowy leżący po północnej stronie autostrady A6 ok. 200 m na wschód od mostu A6 nad Odrą Zachodnią (pow. 3 ha) - z unikalną roślinnością wodną i bagienną, taką jak salwinia pływająca czy grzybieńczyk wodny;
 - Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem (w bezpośrednim sąsiedztwie Parku), leżący po południowej stronie autostrady A6 ok. 200 m na zachód od mostu A6 nad Odrą Zachodnią na kulminacji Wału Stobniańskiego (4,2 ha) – z widokiem na tereny Międzyodrza i Wzgórz Bukowych z Puszcą Bukową.
- Unikalny w skali europejskiej, rezerwat ptactwa wodnego i błotnego „Świdwie”. Dzięki położonym na jego skraju pawilonowi dydaktycznemu oraz ogólnodostępnej wieży obserwacyjnej stanowi niewątpliwą atrakcję turystyczną i krajoznawczą.
- Odra i Zalew Szczeciński – bezpośredni dostęp do Odry posiada gmina Police oraz Kołbaskowo. Z kolei bezpośredni dostęp do Zalewu Szczecińskiego posiadają gminy Police oraz Nowe Warpno. Powierzchnia Zalewu wynosi 687 km².
- Na obszarze powiatu znajduje się kilka jezior (Nowowarpińskie, Myśliborskie Wielkie i Małe, Świdwie, Karpino, Piaski, Bartoszewo) oraz niewielkich rzek (Gunica) i innych cieków wodnych. Ich wykorzystanie dla celów turystyki i rekreacji jest w znacznej mierze utrudnione z powodu zagospodarowania terenu wokół jezior (np. jez. Myśliborskie Małe) i uwarunkowań naturalnych (zwykle grząskie i/bądź zalesione

tereny wokół jezior - Myśliborskie Wielkie, Karpino, Piaski). Całkowicie wyłączone dla celów turystycznych jest jez. Świdwie – rezerwat.

W planowaniu rozwoju turystyki i rekreacji należy uwzględnić ponadto **uwarunkowania natury geopolitycznej**, tj:

- Położenie nadgraniczne – dawniej wykorzystywane jako obszar uprawiania tzw. turystyki zakupowej; dziś, ze względu na układ sieci dróg pełni głównie funkcję tranzytową, w mniejszym stopniu jest obiektem zainteresowania turystów zagranicznych (znaczna ich część odwiedza powiat, docierając doń od strony wody – turyści uprawiający żeglarstwo).
- Sąsiedztwo z dużym miastem (Szczecin - 407 tys. mieszkańców) – jest naturalnym zapleczem przestrzeni dla pełnienia funkcji turystycznej (głównie turystyka weekendowa i krajoznawcza) oraz rekreacyjnej.
- Historycznie obszar powiatu polickiego podlegał administracyjnie rejencji szczecińskiej (powiat Randow). Pomimo, iż obecna granica państwowa przecina dawny Powiat Randow istnieje dobrze rozwinięta współpraca powiatu polickiego z powiatem Uecker-Randow również w sferze turystyki i rekreacji.

Najważniejsze atrakcje turystyczne

Gmina Kolbaskowo

- zabytkowe kościoły w: Barniśławiu, Będargowie, Bobolinie, Kamieńcu, Karwowie, Kolbaskowie, Moczyłach, Pargowie, Smolecinie i Stobnie;
- rezerваты przyrody: Kurowskie Błota, Kanał Kwiatowy, Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem.

Gmina Dobra

- zabytkowe kościoły w: Dobrej, Mierzynie, Wołczkowie, Dołujach, Wąwolnicy, Buku, Stolcu i Kościecinie;
- założenia dworsko-pałacowe, zabytki architektury wiejskiej w: Bezrzeczu, Kościecinie, Mierzynie, Rzędzinach, Skarbmierzycach oraz Stolcu;
- wiatrak „koźlak” w Mierzynie.

Gmina Police

- zabytkowe kościoły w: Policach, Jasienicy, Pilchowie, Tatyni, Przęsocinie, Trzebieży i Niekłończycy;
- ruiny klasztoru Augustianów w Jasienicy;
- pozostałości po fabryce benzyny syntetycznej w Policach (Hydrierwerke Pölitz);
- pałace w Zalesiu (siedziba Nadleśnictwa Trzebież) oraz w Leśnie Górnym;
- rezerwat Świdwie;
- Centralny Ośrodek Żeglarski w Trzebieży;
- kompleks rekreacyjno-sportowy nad Zalewem Szczecińskim w Trzebieży.

Gmina Nowe Warpno

- zabytkowe kościoły w: Nowym Warpnie, Karsznie i Warnołęce;
- ratusz w Nowym Warpnie;
- pałace w Karsznie i Trzebieradzu (Brzózkach);
- zabytkowy układ urbanistyczny oraz historyczne zabudowania.

Infrastruktura turystyczna**Baza noclegowa**

Wg danych GUS na terenie powiatu polickiego istniało w 2008 roku 7 obiektów turystycznych (w tym 6 całorocznych) dysponujących 637 miejscami noclegowymi (603 miejsca w obiektach całorocznych). W ciągu ostatnich 6 lat obserwuje się wyraźną tendencję wzrostową liczby miejsc noclegowych. Największy przyrost zaobserwowano w gminie Dobra – wzrost o 145 miejsc. Największą bazą noclegową dysponuje gmina Nowe Warpno – 300 całorocznych miejsc noclegowych. Na tle województwa baza noclegowa powiatu oscyluje na poziomie 0,5 %, zaś w odniesieniu do miejsc noclegowych całorocznych na poziomie 1,2%.

Tabela 64. Obiekty zbiorowego zakwaterowania wg podziału na gminy powiatu polickiego

Jednostka terytorialna	obiekty ogółem			obiekty całoroczne			miejsca noclegowe ogółem			miejsca noclegowe całoroczne		
	2003	2008	2008-2003	2003	2008	2008-2003	2003	2008	2008-2003	2003	2008	2008-2003
	[obiekty]			[obiekty]			[miejsce]			[miejsce]		
Dobra	1	3	2	1	3	2	12	157	145	12	157	145
Nowe Warpno	2	2	0	1	2	1	286	300	14	86	300	214
Police	5	2	-3	2	1	-1	191	180	-11	87	146	59
Powiat policki	8	7	-1	4	6	2	489	637	148	185	603	418
Zachodniopomorskie – ogółem	1 011	840	-163	394	378	-28	121 325	107 800	-13 525	42 972	47 157	4 185
Powiat policki / Zachodniopomorskie	0,8	0,8		1,0	1,6		0,4	0,5		0,4	1,2	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS - Bank Danych Regionalnych.

Z kolei wg przeprowadzonej inwentaryzacji na podstawie materiałów dostarczonych przez przedstawicieli Starostwa i poszczególnych gmin opracowano poniższą tabelę, która jest uzupełnieniem danych GUS, szczególnie w aspekcie ilości obiektów turystycznych, których doliczono się - 32, dysponujących łącznie ponad tysiącem miejsc noclegowych. Są to obiekty o zróżnicowanym standardzie, począwszy od campingów od hoteli 3-gwiazdkowych.

Tabela 65. Obiekty zbiorowego zakwaterowanie wg miejscowości

MIEJSCOWOŚĆ	IŁOŚĆ OBIEKTÓW	MIEJSCA NOCLEGOWE
Brzózki	4	112
Bartoszewo	2	28
Dobra	1	10
Dołuje	1	23
Kołbaskowo	1	11
Lubieszyn	1	12
Mierzyn	3	103
Nowe Warpno	3	65
Ostoja	1	22
Police	1	137
Popielewo	1	80
Przęsocin	1	60
Siadło Dolne	1	10
Tanowo	1	15
Trzebież	5	220
Ustowo	1	50
Warnołęka	1	6
Warzymice	1	24
Wołczkowo	4	60
RAZEM	32	1023

Źródło: Opracowanie na podstawie własnej inwentaryzacji uzupełnione danymi dostarczonymi przez gminy Dobra, Kołbaskowo, Nowe Warpno, Police.

Z powyższych zestawień wynika, iż brakuje dobrej (możliwie pełnej i aktualnej) bazy danych z informacją o funkcjonujących obiektach zbiorowego zakwaterowania wraz z ich podstawową charakterystyką.

Warto zauważyć, że dość intensywnie rozwija się baza noclegowa na obszarach wiejskich powiatu. Coraz większą popularność zdobywa tu agroturystyka, funkcjonująca w oparciu o istniejące gospodarstwa agroturystyczne, których liczbę w roku 2009 oszacowano na 10 gospodarstw.

Baza żywieniowa

Obiekty zbiorowego żywienia znajdują się przede wszystkim w: Policach, Trzebieży, Mierzynie, Lubiszynie, Bartoszewie, Dołujach i Kołbaskowie. W sumie zinwentaryzowano 49 obiektów gastronomicznych o zróżnicowanym standardzie i możliwościach jednoczesnego przyjęcia większej grupy turystów/gości. Część obiektów gastronomicznych funkcjonuje jednak tylko w sezonie letnim.

Tabela 66. Obiekty zbiorowego żywienia wg miejscowości wg stanu na IX.2009

MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKTY
Bartoszewo	3
Bezrzecze	1
Dobra	1
Dołuje	6
Kołbaskowo	3
Lubieszyn	6
Mierzyn	6
Nowe Warpno	2
Pilchowo	1
Police	12
Przęsocin	1
Trzebież	4
Ustowo	1
Warzymice	1
Wołczkowo	1
RAZEM	49

Źródło: Opracowanie na podstawie własnej inwentaryzacji, uzupełnione danymi dostarczonymi przez gminy Dobra, Kołbaskowo, Nowe Warpno oraz Police.

Dostępność komunikacyjna dla potrzeb turystyki

Dojazd do poszczególnych miejscowości w powiecie jest możliwy dzięki sieci dróg, począwszy od krajowych, a na gminnych kończąc. Mankamentem w tej kwestii jest niezadowalający stan infrastruktury drogowej oraz nie odpowiadające aktualnym potrzebom rozwiązania techniczne w w/w zakresie (m.in. zjawisko kongestii). Podstawowym środkiem transportu w komunikacji zbiorowej są autobusy miejskie (gmina Police), autobusy podmiejskie PKS (gminy Dobra i Kołbaskowo) oraz przewoźnik prywatny – busy (gmina Nowe Warpno). Najgorzej skomunikowaną z pozostałą częścią powiatu gminą jest – posiadające duży potencjał turystyczny - Nowe Warpno. Na terenie powiatu brakuje, ongiś istniejących, połączeń kolejowych (w tym popularnego połączenia do Trzebieży).

Dostępność zewnętrzna powiatu jest możliwa w komunikacji indywidualnej poprzez autostradę A6 oraz drogi krajowe nr 10 i 13, a także drogę wojewódzką nr 115. W komunikacji zbiorowej brak bezpośrednich połączeń z miejscowościami po stronie niemieckiej (poza Szczecin – Ueckermünde, via Tanowo). Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w Szczecinie (średni czas dojazdu z obszaru powiatu to 30-45 min.), zaś lotnisko w Goleniowie (czas dojazdu ok. 1-1,5 h) bądź w Berlinie (dojazd ok. 2 h.).

Obiekty sportowo-rekreacyjne

Obiekty służące rekreacji - aktywnemu wypoczynkowi zlokalizowane są w głównej mierze w Policach (stadion, hala sportowa, pływalnia kryta, boiska, korty tenisowe). W sumie

zinwentaryzowano na terenie powiatu: 29 boisk do gry w piłkę nożną, siatkową i koszykówkę, 7 stadionów, 6 hal sportowych, 8 kortów tenisowych, 2 pływalnie (w tym jedna kryta) oraz 6 innego rodzaju obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Wybrane elementy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 67. Wykaz wybranych obiektów sportowo-rekreacyjnych w powiecie polickim

Gmina	Miejscowość	Boiska	Stadiony	Hale sportowe	Korty tenisowe	Pływalnia /basen	Inne
Dobra	Bezrzecze	2	1				
Dobra	Buk	1					
Dobra	Dobra	2	1				
Dobra	Dołuje	2	1		3		1
Dobra	Kościno	1					
Dobra	Łęgi	1					
Dobra	Mierzyn	1	1				
Dobra	Skarbimierz	1					
Dobra	Wołczkowo	2					
Kołbaskowo	Barnisław	2					
Kołbaskowo	Będargowo	1		1			
Kołbaskowo	Kamieniec	1					
Kołbaskowo	Kołbaskowo	1		1			
Kołbaskowo	Moczyły	2					
Kołbaskowo	Przeclaw	2	1	1	1		
Kołbaskowo	Rosówek						1
Kołbaskowo	Siadło Dolne						1
Nowe Warpno	Brzózki				1		1
Nowe Warpno	Nowe Warpno	2		1	1		1
Nowe Warpno	Warnołęka						1
Police	Police	3	2	2	1	1	
Police	Tanowo	1					
Police	Trzebież	1			1	1	
RAZEM		29	7	6	8	2	6

Źródło: Opracowanie na podstawie własnej inwentaryzacji uzupełnione danymi dostarczonymi przez gminy Dobra, Kołbaskowo, Nowe Warpno oraz Police.

Gmina Police

Największym kompleksem sportowo-rekreacyjnym na terenie powiatu jest Ośrodek Sportu i Rekreacji w Policach, który składa się ze:

- stadionu piłkarskiego (2 795 miejsc),
- płyty treningowej,
- boiska treningowego,
- placu treningowego,
- kortów tenisowych,
- hali sportowej (1 100 miejsc).

W Policach jest też drugi, mniejszy kompleks sportowo-rekreacyjny, którego składowymi są:

- boisko do gry w piłkę nożną o sztucznej nawierzchni,
- boisko do gry w piłkę siatkową i koszykówkę,
- bieżnia sześciotorowa – 400 m,
- stanowiska do skoku w dal i pchnięcia kulą,
- trybuny (385 miejsc siedzących i ok. 400 miejsc stojących),
- skatepark.

Ważnym obiektem jest pływalnia kryta, zlokalizowana przy Zespole Szkół im. Ignacego Łukasiewicza. Obiekt ma wymiary 25 x 12,5 m oraz głębokość od 1,40 m do 1,90 m. W budynku pływalni funkcjonują również dwa gabinety kosmetyczne, siłownia oraz sauna.

W miejscowości Trzebież znajdują się:

- Centralny Ośrodek Żeglarski z przystanią jachtową, w którym można zdobyć wiedzę i umiejętności żeglarskie. Jest to jednocześnie największa szkoła żeglarska w Polsce, która organizuje kursy szkoleniowe i turystyczne po Zalewie Szczecińskim i Morzu Bałtyckim.
- Obiekty sportowe centrum: boisko plażowe do piłki plażowej, boisko plażowe do piłki nożnej plażowej, boisko trawiaste do piłki nożnej, na stadionie LKS „Rybak” 500m, basen o wymiarach 20m x 15m, brodzik dla dzieci o wymiarach 10m x 12,5m;
- Kompleks plażowo-rekreacyjny: 2 boiska do piłki siatkowej plażowej, boisko ze sztuczną nawierzchnią do piłki nożnej i koszykówki, kort tenisowy, szachy plenerowe.

Gmina Dobra

Głównym obiektem sportowo-rekreacyjnym w gminie jest kompleks boiska ORLIK 2012, który składa się z:

- boiska do gry w piłkę nożną o wymiarach pola gry 56m x 26,0 m z nawierzchnią z trawy syntetycznej i odwodnieniem;

- boiska wielofunkcyjnego o wymiarze całkowitym – 32,1m x 19,1m z naniesionymi liniami pól do gier w koszykówkę i siatkówkę o nawierzchni poliuretanowej z odwodnieniem,
- budynku sanitarnego z szatniami o powierzchni zabudowy 83,1 m².

Obiekt jest ogrodzony i oświetlony.

Ponadto w gminie znajduje się 10 boisk sportowych w miejscowościach: Dobra, Wołczkowo, Bezrzecze, Mierzyn, Skarbimierzycze, Dołuje, Kościno, Lubieszyn, Buk oraz Łęgi.

Gmina Kołbaskowo

Na terenie gminy znajdują się następujące obiekty sportowo-rekreacyjne:

- hale sportowe w Będargowie przy Szkole Podstawowej, w Kołbaskowie przy Zespole Placówek Oświatowych oraz w Przecławiu przy Zespole Szkół,
- zespół boisk sportowych w Przecławiu przy Zespole Szkół, boisko do piłki nożnej trawiaste, bieżnia 4-torowa w tartanie, boisko do koszykówki i siatkówki w tartanie, boisko do piłki ręcznej – sztuczna trawa i dwa boiska do tenisa ziemnego – sztuczna trawa;
- boiska piłkarskie: w Przecławiu dwa boiska (LKS Victoria *95 Przecław), w Kołbaskowie, w Moczyłach, Barnisławiu, Będargowie, w Kamieńcu i Stobnie;
- boiska do piłki siatkowej: w Moczyłach i Barnisławiu.

Ponadto w Rosówku znajduje się tor motocrossowy, a w Przecławiu tor gokartowy.

Gmina Nowe Warpno

Bazę dla uprawiania sportu i rekreacji w gminie stanowią przede wszystkim obiekty zlokalizowane w Nowym Warpnie-Podgrodziu:

- kompleks sportowy ORLIK 2012,
- hala sportowa o pow. 573 m² i wysokości 6 m. z zapleczem sanitarnym,
- sala gimnastyczna o pow. 448 m kw. i 4 m wysokości z zapleczem sanitarnym,
- korty tenisowe z nawierzchnią denatopową,
- przystań żeglarska (długość kei: 100 m, maksymalne zanurzenie: 1,8 m, ilość stanowisk: 18) oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego.

Ponadto w Nowym Warpnie znajduje się boisko przy Zespole Szkół.

Stadniny koni i szlaki konne

Na terenie powiatu znajduje się 13 ośrodków jeździeckich: 3 w Brzózkach, 1 w Myśliborzu Wielkim, 2 w Tanowie oraz po jednym w Trzuszczynie, Leśnie Górnym, Bartoszewie, Pilchowie, Przęsocinie, Skarbimierzycach i Bobolinie. Ponadto na terenie powiatu znajdują się liczne konie właścicieli indywidualnych. Z uroków Puszczy Wkrzańskiej korzystają również dwa ośrodki spoza powiatu np. Akademicki Ośrodek

Jeździecki na Osowie oraz Klub Kawaleryjski im. 12 pułku Ułanów Podolskich, mający swoją siedzibę na poligonie wojskowym w pobliżu jeziora Głębokie.

W stajniach i ośrodkach jeździeckich zlokalizowanych w granicach powiatu znajduje się ok. 370 miejsc dla koni. Część z ośrodków oferuje również miejsca noclegowe i wyżywienie. Wiele z ośrodków dysponuje ponadto zapleczem w postaci krytych ujeżdżalni, koniowozów czy trajlerów do przewozu koni.

Tabela 68. Stajnie i ośrodki jeździeckie w powiecie polickim

Miejscowość	Stanowiska w stajni	Miejsca noclegowe	Pozostałe zaplecze
Brzózki	9	20	kryta ujeżdżalnia, trajler do przewozu 2 koni
Brzózki	35	30	kryta ujeżdżalnia, 2 trajlery do przewozu 2 koni
Brzózki	8	0	
Brzózki	12	0	
Myślibórz Wielki	20	0	kryta ujeżdżalnia, koniowóz do przewozu 6 koni
Tanowa	10	19	
Tanowo	25	0	koniowóz do przewozu 3 koni
Trzuszczyn	34	0	kryta ujeżdżalnia
Zółtew k/Bartszewa	53	0	kryta ujeżdżalnia
Leśno Górne	30	4	kryta ujeżdżalnia, koniowóz do przewozu 2 koni i trajler do przewozu 2 koni
Pilchowo	34	0	kryta ujeżdżalnia
Przęsocin	20	38	hotel, restauracja
Bobolin	40	0	koniowóz do przewozu 5 koni
Skarbimierzyce ³³	40	80	kryta ujeżdżalnia, hotel, restauracja
RAZEM ok.	370	190	

Źródło: Zestawienie na podstawie opracowania M. Magowski, Szlaki konne powiatu polickiego – koncepcja, Police 2008 oraz w uzupełnieniu dane z Urzędów Gmin powiatu polickiego

Na obszarze powiatu polickiego zaprojektowano 9 szlaków konnych o łącznej długości prawie 300 km.³⁴ Powiązanie szlakami 17 ośrodków jeździeckich korzystających z terenów powiatu jest wynikiem kompromisu pomiędzy oczekiwaniami tychże ośrodków a wymaganiami Nadleśnictwa Trzebież.

³³ Obiekt w fazie realizacji, na ukończeniu (stan - październik 2009).

³⁴ Magowski M. Szlaki konne Powiatu Polickiego – koncepcja, Police 2008.

Przystanie i miejsca postojowe – sporty i turystyka wodna³⁵

Zagadnienia związane z rozwojem turystyki wodnej zostały uwzględnione w przyjętym przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w październiku 2006 roku programie wojewódzkim "Strategia rozwoju gospodarki morskiej w Województwie Zachodniopomorskim do roku 2015". Działania realizowane w ramach Programu ujęte są w zadaniach inwestycyjnych i projektach ujętych w celach strategicznych. Na obszarze powiatu polickiego przewiduje się realizację następujących celów:

- dostosowanie infrastruktury turystycznej oraz oferty do rosnących wymagań turystów,
- budowa portu jachtowego w Trzebieży,
- budowa gminnych miejsc postojowych dla jednostek rekreacyjnych w Podgrodziu.

Połączenia wodne Odrzańskiej Drogi Wodnej z Pętlą Wielkopolski tworzonej przez Noteć, system jezior kujawsko-wielkopolskich i Wartę, umożliwia bezpośrednie przemieszczanie się turystów jednostkami pływającymi z obszaru wodnego Wielkopolski do obszaru wodnego Pomorza Zachodniego. Takie przemieszczanie się jest możliwe również z obszaru wodnego Brandenburgii poprzez drogę wodną Kanału Odra - Havela (HOW). Odra ma połączenie z europejskim systemem dróg wodnych śródlądowych przez kanały łączące ją z niemieckimi rzekami Szprewą oraz Havelą.

Zalew Szczeciński to największy śródlądowy zbiornik wodny w Polsce. Jego powierzchnia wynosi 687 km kw. Dzieli się na część wschodnią - Wielki Zalew i zachodnią - Mały Zalew. Zalew Szczeciński to akwen o małej głębokości. Charakteryzuje go urozmaicona linia brzegowa. Nad Zalewem powstało wiele portów handlowych, rybackich, jachtowych. Znajdują się one w miejscowościach Stepnica, Wolin, Kamień Pomorski, Dziwnów, Trzebież, Nowe Warpno. Przez Zalew ciągnie się pogłębiony tor wodny ze Szczecina do Świnoujścia. Średnia głębokość Zalewu to 3,8 m (największa na wyżej wspomnianym torze wodnym). Przy wietrze do 5° w skali Beauforta nie ma zagrożenia dla małych jednostek. Pojawia się ono przy prędkościach powyżej 10 m/s.

Na obszarze powiatu polickiego znajduje się jeden port jachtowy (w Trzebieży) oraz przystanie turystyczne (w Policach, Trzebieży i Nowym Warpnie) dysponujące łącznie ok. 650 miejscami postojowymi, z czego 34% (220 miejsc) stanowią miejsca postojowe dla turystów.

³⁵ Opracowano na podstawie: *Program rozwoju infrastruktury portów i przystani żeglarskich województwa zachodniopomorskiego w regionie Odry, Zalewu Szczecińskiego i wybrzeża Morza Bałtyckiego, Stowarzyszenie POMOST – Instytut Gospodarki Morskiej w Szczecinie, Szczecin 2008,*

Tabela 69. Wykaz przystani i miejsc postojowych w rejonie Zalewu Szczecińskiego

<i>Typ przystani</i>	<i>Nazwa</i>	<i>Właściciel *</i>	<i>Miejsca postojowe ogółem</i>	<i>Miejsca postojowe dla turystów</i>
Port jachtowy	Wolin UKS Albatros		12	8
	Trzebież Centralny Ośrodek Żeglarsstwa	ST	90	50
	Łunowo		16	16
Przystań turystyczna	Świnoujście Jacht Klub „Kotwica”		15	5
	Świnoujście Jacht Klub „Cztery Wiatry”	ST	47	5
	Police TKKF „Olimpia”		38	8
	Port Rybacki Trzebież (Kapitanat Portu)		458	102
	Nowe Warpno		60	60
	Kamień Pomorski	K	45	10
	Stepnica LOK		35	10
Przystań	Wapnica	K	28	10
	Port Miejski Stepnica	K	35	35
	Stepnica Klub Rozтока		5	5

Źródło: Program rozwoju infrastruktury portów i przystani żeglarskich województwa zachodniopomorskiego w regionie Odry, Zalewu Szczecińskiego i wybrzeża Morza Bałtyckiego, Stowarzyszenie POMOST – Instytut Gospodarki Morskiej w Szczecinie, Szczecin 2008, s. 34.

Port jachtowy - Centralny Ośrodek Żeglarski w Trzebieży

Obiekt znajduje się na południowo-zachodnim brzegu Zalewu Szczecińskiego, na północ od Szczecina i Polic. Przez Trzebież przebiega tranzytowa droga wodna z Berlina na niemiecką część Zalewu Szczecińskiego i Bałtyk. Przystań jest zlokalizowana w południowej części miejscowości, w bezpośredniej bliskości kompleksu zabudowań. Miejscowość Trzebież leży przy drodze krajowej 114 łączącej Szczecin z Policami, Trzebieżą i Nowym Warpem. Właścicielem obiektu jest Polski Związek Żeglarski z siedzibą w Warszawie. W jego imieniu użytkownikiem przystani jest Centralny Ośrodek Żeglarsstwa PZZ Sp. z o.o.

Baseny przystani mają łączną powierzchnię 16.250 m². Łączna długość nabrzeży na terenie portu wynosi 465,5 metrów bieżących.

Planowana jest rozbudowa i modernizacja istniejącego portu jachtowego. Program inwestycyjny realizowany w ramach wspólnej inwestycji z Gminą Police pod roboczą nazwą „Budowa infrastruktury dla ekologicznego rozwoju turystyki, rekreacji i sportów wodnych w Trzebieży”. Podstawowe potrzeby inwestycyjne przystani obejmują modernizację nabrzeży i uzbrojenia terenu, zwiększenie ilości miejsc postojowych dla jachtów, zwiększenie ilości miejsc noclegowych.

Przystań TKKF OLIMPIA w Policach

Przystań jest zlokalizowana na zachodnim brzegu rzeki Łarpia, we wschodniej części miejscowości Police. Obiekt jest własnością TKKF „Olimpia” w Policach. Obiekt ma charakter przystani klubowej i tranzytowej.

Problemem przystani jest systematyczne osiadanie gruntu w tempie 20 cm rocznie. Jest to spowodowane ułożeniem obiektu nad bagienną poduszką oraz wpływem ruchu wody systematycznie wypłukującej ziemię.

Na terenie przystani zlokalizowana jest bosmanka - kontener przenośny. Zaplecze magazynowe przystani tworzą 3 hangary o lekkiej konstrukcji, mieszczące łącznie 30 boksów o wymiarach 4 m x 12 m. Są one własnością członków klubu. Nabrzeże przystani jest umocnione, wyłożone płytami cementowymi. Jego łączna długość wynosi 185 m. Przystań posiada ogrodzenie, znajduje się pod ochroną członków klubu pełniących społeczne dyżury. Posiada także system alarmowy w formie czujników świetlnych.

Port rybacki w Trzebieży

Port jest administrowany przez Urząd Morski w Szczecinie. Obiekt ma profil publicznego miejsca postojowego. Baseny portowe osłania od północnego wschodu wyspa, szeroki zadrzewiony falochron (Wyspa Refulacyjna) o długości 600 m. Po jego zewnętrznej stronie leży mielizna Kopanicka sięgająca aż do toru wodnego Świnoujście - Szczecin.

W porcie istnieje 458 miejsc postojowych, w tym 102 miejsca gościnne, oraz punkt odprawy granicznej.

Port składa się z dwóch części. Pierwsza obejmuje basen handlowy (południowy) i trzy małe baseny dla postoju łodzi rybackich. Drugą stanowi basen północny przyległy do Centralnego Ośrodka Żeglarstwa, przedzielony betonowym pirssem w kształcie litery T na dwa baseny A i B. Pomiędzy Basenem Północnym a Południowym znajduje się nabrzeże tranzytowe, gdzie odbywają się odprawy graniczne i cumują statki pasażerskie. W obrębie basenu portowego znajduje się nabrzeże oczepowo-skarpowe o łącznej długości 535 m, z wyciągiem łodziowym o szerokości 4 m i długości 15 m. W obrębie portu infrastrukturę lądową stanowią toalety i warsztat szutniczy. Żeglarze korzystać mogą również z zaplecza portu w postaci bazy Centralnego Ośrodka Żeglarskiego.

Obiekt w przyszłości zachowa swój dotychczasowy rybacki charakter, z marginalnym znaczeniem dla żeglarzy.

Przystań turystyczna w Nowym Warpnie

Przystań jest zlokalizowana na południowo-zachodnim brzegu estuarium rzeki Odry, które tworzy w tym miejscu Jezioro Nowowarpieńskie. Jezioro Nowowarpieńskie o powierzchni ok. 18 km² leży w południowo-zachodniej części Zalewu Szczecińskiego. Przystań znajduje się w zachodniej części miejscowości Nowe Warpno, na północny zachód od Szczecina i Polic. Przystań jachtowa jest funkcjonalnym elementem portu rybackiego i znajduje się obecnie w przebudowie. Obiekt znajduje się w administracji Urzędu Morskiego w Szczecinie. Przystań posiada bardzo niewiele miejsc gościnnych. Ponadto często cumują przy niej łodzie Urzędu Morskiego w Szczecinie i statek pasażerski (z Altwarp). Łączna długość nabrzeża wynosi 95 m.

Nowe Warpno z racji lokalizacji i charakterystyki osady rybackiej z bogatymi tradycjami ma potencjał do budowy pozycji małego portu jachtowego o lokalnym zasięgu.

Dla rozwoju funkcji żeglarskiej portu w Nowym Warpnie niezbędna jest modernizacja całego zaplecza lądowego i wodnego.

Marina firmy SKAGEN w Nowym Warpnie

Marina oferuje odwiedzającym żeglarzom wysokiej klasy sanitariaty oraz natryski. Teren przystani jest dozorowany. Postój odbywa się przy przygotowanym nabrzeżu. Oprócz postoju w czasie sezonu marina oferuje także całoroczne stacjonowanie jachtów wraz z ich przygotowaniem do sezonu. Ponadto oferuje czartery jachtów, organizację kursów żeglarskich, rejsów oraz regat.

Szlaki turystyczne piesze

W granicach powiatu polickiego wyznaczonych jest 7 znakowanych szlaków pieszych PTTK o łącznej długości 108,8 km. Skatalogowane szlaki posiadają następujący przebieg:

- ZP-106-c – Trzebież PKP – Szczecin Głębokie MPK – 45,5 km
- ZP-1031-s – Dobra PK – Jez. Świdwie – 13,7 km
- ZP-1032-y – Police, pl. Chrobrego – Bartoszewo – 11,6 km
- ZP-1033-s – Tanowo MPK – Leśno Górne – 6,2 km
- ZP-1034-s – Leśniczówka Owczary – Jasmundzka Struga – 4,4 km
- ZP-1035-n – Szczecin Głębokie MPK – Pilchowo MPK – 12,2 km
- ZP-1037-c – Szczecin Mścięcino PK – Szczecin Las Arkoński – 15,2 km

Szlaki i drogi rowerowe

Drogi rowerowej nie należy mylić z turystycznymi trasami rowerowymi. Turystyczne trasy dla rowerów są to oznakowane szlaki rowerowe, które mogą prowadzić po drogach rowerowych w mieście, po wydzielonych, osobnych drogach dla rowerów poza miastami, jak i zwykłymi drogami publicznymi lub niepublicznymi, a także specjalnie przygotowanymi ścieżkami rowerowymi (zwykle nieutwardzonymi).

Na terenie powiatu polickiego istnieją trzy szlaki rowerowe oznakowane jako szlaki krajowe wprowadzone do centralnego rejestru szlaków rowerowych.³⁶ Są to:

1. Szlak rowerowy „Puszcza Wkrzańska” jako szlak pętlowy o długości 100 km, wg trasy: Szczecin-Głębokie – Wołczkowo – Dobra – Buk – Stolec – Rezerwat Świdwie – Zalesie – Dobieszczyn – Nowe Warpno – Warnołęka – Brzózki – Trzebież – Niekłóńczyca – Jasienica – Tatynia – Trzeszczyn – Police - Siedlice – Leśno Górne – Pilchowo – Szczecin-Głębokie.
2. Szlak parków i pomników przyrody powiatu polickiego jako szlak liniowy o długości 41,5 km wg trasy: Bobolin – Kościno – Dołuje – Wąwolnica – Dobra – Grzepnica –

³⁶ Drogi rowerowe na terenie Powiatu Polickiego, stan istniejący – koncepcja, opr. J. Winsze, PTTK Regionalny Oddział Szczeciński im. Stefana Kaczmarka, Szczecin 2007.

Węgornik – Rezerwat Świdwie – Zalesie – Podbrzezie – Nowa Jasienica – Drogoradz – Trzebież.

3. Szlak „Kościołów Wiejskich Gminy Kołbaskowo” rozpoczyna swój bieg w Bobolinie i biegnie przez następujące miejscowości Gminy Kołbaskowo: Warnik, Barnisław, Smolecin, Kołbaskowo, Kamieniec, Pargowo, Święta Góra, Moczyły, Siadło Dolne, Kurów, Przecław, Będargowo, Stobno. Trasa kończy swój bieg w Szczecinie Gumieńcach. Szlak ma długość 52,8 km. Przebieg szlaku został zaprojektowany w roku 2004 przez szczeciński oddział PTTK ze szczególnym uwzględnieniem obecności granitowych kościołów wiejskich lub ich pozostałości, wytyczony w roku 2005. Na trasie szlaku znajdują się wszystkie zabytkowe obiekty architektury granitowej na terenie Gminy Kołbaskowo oraz inne obiekty krajoznawcze (rezerваты, pomniki przyrody, parki dworskie, park krajobrazowy „Dolina Dolnej Odry”). W ramach szlaku do realizacji został także przewidziany odcinek łącznikowy o długości 8 km pomiędzy Dobrą a Bobolinem.

W fazie projektowej jest „Szlak orla bielika”, swoją nazwą nawiązujący do atrakcji przyrodniczej gminy Kołbaskowo jaką jest występowanie na tym obszarze orla bielika i jego siedlisk. Szlak będzie przebiegać przez teren przylegający do rozlewiska Dolnej Odry ograniczony od północy linią: Ustowo, Siadło Dolne, Moczyły, Kamieniec, Rosówek, granica państwa. Teren ten należy do obszarów chronionych w ramach Natury 2000. W ramach inwestycji planowana jest modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury rowerowej i turystycznej.

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat odnotowano bardzo duży wzrost liczby osób poruszających się na rowerach, zarówno turystów jak i mieszkańców powiatu oraz mieszkańców gmin ościennych. Zwiększyła się także liczba rowerzystów zza granicy (głównie z Niemiec) odwiedzających obszar powiatu polickiego. Niestety, większość dróg publicznych w powiecie nie posiada w pasie drogowym ani ścieżek (dróg) rowerowych, ani nawet utwardzonego pobocza, po którym mogliby poruszać się rowerzyści nie utrudniając ruchu pojazdów mechanicznych. Odnotowano brak kompleksowej informacji o istniejących odcinkach dróg rowerowych, w tym również brak informacji o drogach rowerowych na promowanej przez powiat mapie „Wędrówki rowerowe wokół Zalewu Szczecińskiego”.

Na podstawie dostępnych źródeł ustalono, iż w sierpniu 2009 roku drogi rowerowe istniały w gminach: Police (ok. 15 km) oraz Kołbaskowo (ok. 2 km). Ponadto gmina Nowe Warpno posiada 22 km ścieżek rowerowych a gmina Dobra - 14 km leśnych ścieżek rowerowych.

Pomimo niewielkiej ilości (długości) istniejących już dróg rowerowych w powiecie polickim, ich sieć jest stale rozbudowywana. Istotnym dokumentem dla rozwoju turystyki rowerowej w powiecie jest „Wspólna koncepcja połączenia ponadgranicznej sieci ścieżek rowerowych pomiędzy Powiatem Uecker- Randow oraz Powiatem Police”. Koncepcja ścieżek rowerowych ma na celu stworzenie nowej, ponadgranicznej oferty turystycznej. W ramach działań wspierane będą ekologiczne alternatywy transportu, szczególnie w obrębie

turystyki i form wypoczynku wśród społeczności lokalnych. Planowane odcinki polskiej sieci ścieżek rowerowych uwzględnione w w/w dokumencie to:

- Pilchowo – Tanowo – Bartoszewo, okres realizacji – 2010 r.
- Tanowo – Trzeszczyn – Police, okres realizacji – 2011 r.
- Police – Jasienica – Trzebież – okres realizacji 2012 r.
- Tanowo- Dobieszczyn- Granica – okres realizacji 2012 r.

Prowadzone są prace nad ustaleniem przebiegu ścieżek rowerowych w gminie Dobra, ze szczególnym naciskiem na stworzenie sieci dróg rowerowych w okolicach rezerwatu „Świdwie” oraz powiązanie ich z drogami rowerowymi po stronie niemieckiej. W najbliższym okresie planuje się budowę ok. 10 km dróg rowerowych. Z kolei w gminie Nowe Warpno do 2016 r. zakłada się budowę ok. 50 km utwardzonych ścieżek rowerowych.

Zintegrowany Szlak Turystyczny Powiatu Polickiego

Trasa Zintegrowanego Szlaku Turystycznego Powiatu Polickiego liczyć będzie około 40 km, a jej przebieg rozpoczynać się będzie i kończyć w Podgrodziu. Po drodze turyści zwiedzić będą mogli m.in. Brzózki, jezioro Karpino, jezioro Piaski, Myślibórz Wielki i Mszczuj. Początek prac nad pierwszym etapem rozpoczął się we wrześniu 2009 r., jego zakończenie zaplanowano na maj 2010 roku.

Projekt przede wszystkim dotyczy szlaków pieszych, konnych i rowerowych. Obejmuje on głównie przygotowanie dla turystów tzw. miejsc postojowych (stojaki na rowery, wiaty, ławy, kosze, miejsca na ognisko).

Warto dodać, iż pierwszy etap projektu zintegrowanego szlaku turystycznego zakłada także modernizację istniejącej bazy turystycznej w Podgrodziu. Partnerem powiatu polickiego przy jego realizacji jest Nadleśnictwo Trzebież.

Infrastruktura paraturystyczna

Uzupełnieniem infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w danym regionie jest tzw. zaplecze (baza) paraturystyczna. W jej skład wchodzi: szpitale, apteki, przychodnie; banki i bankomaty, sklepy, stacje benzynowe, stacje naprawy samochodów. Większość z istniejących punktów usługowych skupionych jest w Policach bądź miejscowościach bezpośrednio graniczących z miastem Szczecin (Mierzyn, Przecław). Wg dostępnych danych ustalono, iż wśród 72 miejscowości powiatu w ok. 30 istnieją sklepy, w 7 - placówki służby zdrowia, w 8 - apteki, w 8 - urzędy pocztowe, w 5 - banki bądź/i bankomaty, w 8 - stacje paliw i również w 8 miejscowościach istnieją stacje naprawy pojazdów. Wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji bazy paraturystycznej poniżej.

Tabela 70. Zestawienie infrastruktury paraturystycznej w powiecie polickim

Gmina	Miejscowość	Sklepy	Placówka służby zdrowia	Apteka	Poczta	Banki/ bankomaty	Stacje paliw	Naprawa pojazdów
Dobra	Bezrzecze	+		+	+			
Dobra	Buk	+						
Dobra	Dobra	+	+	+	+		+	+
Dobra	Dołuje	+	+	+	+			+
Dobra	Grzepnica	+						
Dobra	Kościno	+						
Dobra	Lubiszyn	+				+	+	+
Dobra	Mierzyn	+	+	+		+	+	+
Dobra	Rzędziny	+						
Dobra	Skarbimierzyce	+					+	
Dobra	Stolec	+						
Dobra	Wąwolnica	+						
Dobra	Wołczkowo	+						+
Kołbaskowo	Barnisław	+					+	
Kołbaskowo	Będargowo	+						
Kołbaskowo	Kołbaskowo	+	+	+	+	+	+	+
Kołbaskowo	Moczyły	+						
Kołbaskowo	Przeclaw	+	+	+	+		+	+
Kołbaskowo	Ustawo	+						
Kołbaskowo	Warzymice	+						
Nowe Warpno	Brzózki	+						
Nowe Warpno	Nowe Warpno	+	+		+	+		
Police	Bartoszewo	+						
Police	Pilchowi	+						+
Police	Police	+	+	+	+	+	+	+
Police	Przęsocin	+						
Police	Tanowo	+	+	+				
Police	Tatynia	+						
Police	Trzebież	+	+	+	+			
RAZEM		30	7	8	8	5	8	8

Źródło: Opracowanie na podstawie własnej inwentaryzacji uzupełnione danymi dostarczonymi przez gminy Dobra, Kołbaskowo, Nowe Warpno oraz Police.

Popyt turystyczny

Popyt na specyficzne usługi turystyczne jest dodatnio skorelowany ze wzrostem poziomu dochodów realnych ludności. Wraz ze wzrostem zamożności mieszkańców w tym ze wzrostem poziomu rozwoju gospodarczego, rośnie skłonność do przeznaczenia wolnych środków finansowych na usługi turystyczne. Również rosną oczekiwania turystów odnośnie standardów świadczonych usług.

Wg danych GUS w powiecie polickim w 2008 roku udzielono 47.855 noclegów 24.341 turystom. W latach 2003-2008 odnotowano ponad 3-krotny wzrost liczby osób korzystających³⁷ z bazy noclegowej rozmieszczonej na terenie powiatu oraz prawie 2,5-krotny wzrost liczby udzielonych noclegów³⁸. Dla porównania w województwie zachodniopomorskim również odnotowano wzrost liczby zarówno udzielonych noclegów jak i z nich korzystających, lecz o znacznie mniejszej dynamice w granicach do 20%.

Warto zauważyć, iż pomimo dużej dynamiki wzrostu ruchu turystycznego, skrócił się średni czas trwania noclegu z 2,8 dni w 2003 roku do 2,0 dni w roku 2008. Odpowiednio, średni czas trwania noclegów w woj. zachodniopomorskim skrócił się z 6,3 dni w 2003 do 5,6 w 2008 roku. Z powyższego wynika, iż krótki okres trwania noclegów związany jest w głównej mierze z ruchem tranzytowym, nie zaś z pobytem wypoczynkowym, trwającym zwykle kilka bądź nawet kilkanaście dni. Należy zatem zastanowić się nad sposobami wydłużenia czasu pobytu turystów (zatrzymania turystów) w powiecie.

Tabela 71. Udzielone noclegi ogółem w latach 2003-2008

Jednostka terytorialna	korzystający z noclegów ogółem [liczba osób]			udzielone noclegi ogółem [liczba noclegów]			Średni czas trwania noclegu ogółem [liczba dni]		
	2003	2008	2008 - 2003	2003	2008	2008 - 2003	2003	2008	2008 - 2003
Dobra	296	6401	6105	355	11381	11026	1,2	1,8	0,6
Nowe Warpno	3 008	6 861	3853	7229	21372	14143	2,4	3,1	0,7
Police	3 706	11079	7373	11845	15102	3 257	3,2	1,4	-1,8
Powiat Policki	7 010	24341	17331	19 429	47855	28424	2,8	2,0	-0,8
Województwo Zachodniopomorskie	1480431	1 742580	262149	9268350	1003381	765451	6,3	5,8	-0,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

³⁷ Korzystający z noclegów – ilość osób jaka korzystała z usług noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania zlokalizowanych na terenie Powiatu Polickiego w danym roku kalendarzowym

³⁸ Udzielone noclegi – iloczyn udzielonych noclegów i liczby z nich korzystających (np. 10-osobowa grupa turystów nocowała 3 dni, czyli liczba udzielonych noclegów w tym wypadku wynosi 30 bowiem każda z osób skorzystała z 3 noclegów).

Odnosnie turystów zagranicznych odnotowano ponad czterokrotny wzrost korzystających z noclegów i ponad dwukrotny wzrost liczby udzielonych noclegów na terenie powiatu w latach 2003 – 2008. Niestety, średni czas trwania noclegu uległ zmniejszeniu z 3,8 dni w roku 2003 do 2,1 dni w roku 2008 przy wzroście analogicznego wskaźnika liczonego dla całego woj. zachodniopomorskiego. Czas pobytu turystów zagranicznych na terenie powiatu jest również stosunkowo krótki i średnio nie przekracza 2 dni, przy średniej długości pobytu liczonej dla woj. zachodniopomorskiego ogółem - 5,4 dni.

Promocja i informacja turystyczna

Na obszarze powiatu brak punktów informacji turystycznej oraz instytucji bądź też wyspecjalizowanych komórek, w ramach funkcjonowania samorządu, zajmujących się turystyką i rekreacją. Słabo funkcjonuje zintegrowana informacja o ofercie turystycznej w powiecie polickim. Istnieją poważne trudności w otrzymaniu materiałów promocyjnych dotyczących oferty turystycznej i rekreacyjnej w punktach IT w Szczecinie. Dane prezentowane na witrynach internetowych oraz w informatorach i broszurach są częstokroć nieprecyzyjne i nieaktualne. Informacja o ofercie turystycznej powiatu przedstawiana podczas wystaw i targów wskazuje na nastawienie się na turystów spoza regionu bądź też z zagranicy, pomija ona rynek lokalny np. ponad czterystutysięczny Szczecin oraz turystów go odwiedzających.

2.6.9 Współpraca transgraniczna i międzyregionalna

Ze względu na swoje położenie geograficzne powiat policki jest predestynowany do odgrywania znaczącej roli w zakresie współpracy zagranicznej, ze szczególnym uwzględnieniem kontaktów transgranicznych. Należy podkreślić, że współpraca z partnerami w innych krajach, prowadzona obecnie i rozwijana w przyszłości przez powiat policki i wchodzące w jego skład gminy, posiada także kluczowe znaczenie dla realizacji „Priorytetów współpracy zagranicznej Województwa Zachodniopomorskiego”, przyjętych Uchwałą nr XXVI/269/08 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dn. 2.12.2008 r.

Zważywszy na specyfikę położenia i rozmaitość kontaktów międzynarodowych jednostek samorządowych oraz organizacji pozarządowych z terenu powiatu polickiego należy rozróżnić dwa rodzaje aktywności: współpracę transgraniczną i współpracę międzyregionalną. Współpraca transgraniczna to przede wszystkim kontakty ograniczone terytorialnie do polsko-niemieckiego obszaru Euroregionu Pomerania³⁹. Współpraca międzyregionalna natomiast, to aktywność wykraczająca poza bezpośredni obszar pogranicza polsko-niemieckiego.

W celu określenia priorytetów współpracy zagranicznej powiatu polickiego do roku 2020, konieczna jest analiza jego dotychczasowej aktywności oraz kontaktów zagranicznych, będących wynikiem działań gmin powiatu. Szczególną uwagę należy poświęcić także

³⁹ www.pomerania.org.pl

aktywności służb powiatowych i jednostek gminnych oraz różnych podmiotów funkcjonujących na terenie powiatu.

Gmina Police

Gmina Police współpracuje z trzema miastami partnerskimi: Korsor⁴⁰ w Danii, Pasewalk⁴¹ w Niemczech i Nowy Rozdół⁴² na Ukrainie.

Głównymi tematami współpracy są zagadnienia z zakresu wymiany doświadczeń w funkcjonowaniu instytucji samorządowych oraz realizacja wspólnych projektów. W latach 2004-2009, na terenie Gminy Police, zrealizowano wiele projektów z udziałem partnerów niemieckich, dotyczących głównie wymiany młodzieży, promocji i rozbudowy bazy turystycznej, sportu i rekreacji oraz współpracy gospodarczej. Projekty realizowane wspólnie z miastem Pasewalk oraz powiatem Uecker-Randow mają na celu także przełamywanie barier językowych, podnoszenie kwalifikacji i mobilności zawodowej mieszkańców oraz ujednolicenie systemu informacji przestrzennej.

Należy podkreślić, że beneficjentem wniosków o dofinansowanie w ramach Inicjatyw Wspólnotowych INTERREG IIIA i IVA jest nie tylko Gmina Police, ale również jednostki samorządowe podlegające gminie: ośrodki kultury, sportu i rekreacji, szkoły, kluby uczniowskie, organizacje pozarządowe. Na następne lata zaplanowano do realizacji w Euroregionie Pomerania dwa kolejne projekty, dotyczące budowy ścieżek rowerowych oraz budowy infrastruktury dla ekologicznego rozwoju turystyki, rekreacji i sportów wodnych.

Gmina Police i miasto Pasewalk są partnerami w Międzykomunalnej Grupie Roboczej Wasserwanderweg zajmującej się przygotowaniem transgranicznej oferty turystycznej szlaku wodnego Ueckerseen - Uecker - Zalew Szczeciński - Police. W skład grupy, oprócz Polic, wchodzi miasta: Prenzlau, Torgelow, Pasewalk, Eggesin i Ueckermünde. Partnerzy spotykają się cyklicznie opracowując strategię promocji dla liczącego 150 km długości szlaku wodnego.

Gmina Police współpracuje także z Prenzlau, Torgelow, Norden i innymi niemieckimi miastami. Uczestniczyła w międzynarodowym projekcie „LOGOMAR – naturalne i kulturowe dziedzictwo południowego Bałtyku – wyzwania i perspektywy rozwoju regionalnego” realizowanym w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIB.

Szkoły podstawowe i gimnazjalne z Polic i Pasewalku biorą udział w szeregu projektów, współfinansowanych w ramach Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży.

Priorytetami współpracy na najbliższe lata są: umożliwienie wspólnego kształcenia zawodowego, stworzenie partnerstwa lokalnego pracodawców kształcących uczniów na

⁴⁰ Umowa podpisana 21 sierpnia 1992 r.

⁴¹ Uchwała nr VI/49/99 Rady Miejskiej w Policach z dnia 23 lutego 1999 r. w sprawie podpisania umowy o rozwoju przyjaźielskich stosunków i współpracy z miastem Pasewalk w Republice Federalnej Niemiec. Umowa została podpisana 15 lipca 1999 r.

⁴² Uchwała nr LI/378/02 Rady Miejskiej w Policach z dnia 28 maja 2002 r. w sprawie podpisania umowy o rozwoju przyjaźielskich stosunków i współpracy z miastem Nowy Rozdół na Ukrainie.

praktykach zawodowych oraz utworzenie Polsko-Niemieckiej Ligi Sportowej dla uczniów, nauczycieli i rodziców DPG i ZS⁴³.

Współpraca Gminy Police z miastem Nowy Rozdół na Ukrainie opiera się głównie na wymianie doświadczeń w zakresie pozyskiwania środków przedakcesyjnych w przededniu rozszerzenia Unii Europejskiej na Wschód. Polskie regiony mają w tym względzie ogromną wiedzę i kompetencje, stąd nasza pomoc i wsparcie dla partnerów z Ukrainy, jest nie do przecenienia.

Gmina Nowe Warpno

Ze względu na położenie geograficzne i uwarunkowania historyczne gmina utrzymuje kontakty sąsiedzkie z gminą Altwarp po stronie niemieckiej. Oficjalnym partnerem gminy jest miasto Ueckermünde.

W latach 2004-2008 na terenie gminy zrealizowano szereg projektów w ramach Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży, z udziałem szkoły podstawowej, sportowego klubu uczniowskiego, ośrodków szkolno-wychowawczych i wypoczynkowo-rehabilitacyjnych w Podgrodziu oraz innych podmiotów.

Najbardziej rozwinięta współpraca o charakterze transgranicznym prowadzona jest przez szkołę, która podpisała porozumienie o współpracy z placówką w Ahlbeck oraz przez organizacje pozarządowe. Przejęcie Pałacu w Karsznie przez Książnicę Pomorską oraz Pałacu w Stolcu przez Uniwersytet Zachodniopomorski, rokuje nadzieje na intensyfikację kontaktów polsko-niemieckich, w oparciu o wieloletnie doświadczenie tych instytucji.

Ze względu na ograniczony potencjał gospodarczy przygranicznych partnerów niemieckich, inicjatywy gminy o charakterze gospodarczym nie uzyskują wsparcia.

Gmina prowadzi działania w celu promocji oferty turystycznej, której potencjał np. ośrodki jeździeckie w Brzózkach, cieszą się rosnącym zainteresowaniem, także po stronie niemieckiej. W/w ośrodki prowadzą wyjątkowo cenną działalność w zakresie inicjowania współpracy z Niemcami, realizując szereg projektów, w tym zawody konne, dofinansowywanych ze środków Interreg i Jugendwerk. Jest to przykład wartościowej i godnej naśladowania oddolnej inicjatywy społecznej.

W dziedzinie infrastruktury, prowadzone są działania zmierzające do przywrócenia wcześniejszego połączenia komunikacyjnego – drogi Hintersee-Nowe Warpno. Jest to projekt polsko-niemiecki, w którym po stronie polskiej partnerami są: powiat policki, Gmina Nowe Warpno, Nadleśnictwo Trzebież.

Gmina Kołbaskowo

Gmina utrzymuje kontakty partnerskie z przygranicznymi gminami niemieckimi, choć ogólnie współpraca transgraniczna określana jest jako minimalna⁴⁴. Prowadzone są działania na rzecz odbudowy historycznych przejść drogowych, w dużej części zlikwidowanych po II

⁴³ www.zspolice.pl

⁴⁴ „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kołbaskowo”, Uchwała Rady Gminy Kołbaskowo Nr XIII/159/08 z dnia 31 marca 2008 roku.

wojnie światowej, by ułatwić lokalnej ludności komunikację z partnerami po drugiej stronie granicy, bez konieczności korzystania z sieci autostrad. Szanse współpracy widzi się przede wszystkim w możliwości nawiązania bezpośrednich kontaktów międzyludzkich oraz współpracy lokalnej w ramach Euroregionu Pomerania. Jako zagrożenie wskazuje się brak polityki informacyjnej nt. Unii Europejskiej na poziomie gminy oraz niedostateczną promocję, a także brak informacji o istniejącym w Löecknitz punkcie informacyjnym dla mieszkańców i przedsiębiorców zagranicznych, pomagającym w zakładaniu działalności gospodarczej oraz bezpośrednią konkurencję firm zachodnich⁴⁵.

W ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA w edycji 2004-2006 zrealizowane zostały dwa projekty o charakterze transgranicznym: „Polsko-niemieckie zawody motocrossowe w klasie otwartej wraz z otwarciem toru im. Zbigniewa Rutkowskiego w Rosówku” oraz „Polsko-niemiecka liga piłki koszykowej o puchar Gminy Kołbaskowo”⁴⁶.

Gmina Dobra

Gmina utrzymuje kontakty partnerskie z przygranicznymi gminami powiatu Uecker-Randow: Ahlbeck, Altwarp, Grambin, Hintersee, Leopoldshagen, Luckow, Lübs, Meiersberg, Mönkebude, Torgelow-Hollandrei oraz Vogelsang-Warsin⁴⁷. Posiada także umowę o współpracy z Urzędem Gmin Blankensee (Amt Blankensee)⁴⁸.

W ramach współpracy transgranicznej w 2007 roku realizowana była przebudowa dróg w miejscowościach Dobra i Wąwolnica-Redlica w ramach projektu pn. „Rozwój infrastruktury transportowej w rejonie przygranicznym w Gminie Dobra – transgraniczne rowerowe szlaki turystyczne”⁴⁹.

Na terenie gminy znajduje się unikatowy w skali europejskiej Rezerwat Przyrody Świdwie – rezerwat ptactwa wodnego i błotnego, który jest atrakcją turystyczną o charakterze transgranicznym. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska prowadzi bardzo intensywną współpracę transgraniczną. Realizowanych jest kilka projektów, dotyczących ochrony i odpowiedniego zagospodarowania terenów przygranicznych, cennych ze względów przyrodniczych.

Powiat Policki

W zakresie współpracy transgranicznej, prowadzonej bezpośrednio przez powiat policki, należy wyróżnić następujące obszary aktywności:

- rozbudowa i promocja oferty turystycznej i gospodarczej,
- poprawa infrastruktury komunikacyjnej,
- ochrona środowiska - Monitoring wód podziemnych Euroregionu Pomerania na obszarze Powiatu Polickiego,

⁴⁵ Ibidem.

⁴⁶ Dofinansowane w wysokości 75% odpowiednio: 11 925,20 i 52 822,28 PLN.

⁴⁷ Uchwała Rady Gminy Nr I/18/01 z dnia 22 lutego 2001 r.

⁴⁸ W niemieckim systemie administracji w landach Brandenburgia, Meklemburgia-Pomorze Przednie i Schleswig-Holstein pojęcie urząd oznacza zrzeszenie większej ilości gmin ze wspólną administracją. Ciałem ustawodawczym jest Rada Urzędu (Amtsausschuss), składająca się z burmistrzów przynależnych gmin oraz ew. niektórych przedstawicieli gmin.

⁴⁹ Projekt dofinansowany w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA (2 341 962,00 PLN – 75%).

- wspieranie aktywności społecznej,
- budowa społeczeństwa informacyjnego, w tym projekty: „E-powiat – innowacyjne usługi transgraniczne w administracji samorządowej” i Zachodniopomorska Sieć Teleinformatyczna, co znacznie usprawnia komunikację z partnerami niemieckimi.

Partnerem przy realizacji projektów jest niemiecki powiat Uecker-Randow. Na uwagę zasługują projekty mające na celu ujednolicenie systemu informacji turystycznej, jak również możliwości wspólnej promocji gospodarczej.

W zakresie poprawy transgranicznej infrastruktury komunikacyjnej, obok projektów rozbudowy dróg rowerowych, należy podkreślić działania w celu odbudowy ponadgranicznych połączeń drogowych⁵⁰.

Starostwo Powiatowe współpracuje z gminami powiatu polickiego oraz z powiatem Uecker-Randow ws. opracowania koncepcji ścieżek rowerowych. Pierwsza część wspólnej koncepcji połączenia ponadgranicznej sieci ścieżek rowerowych pomiędzy powiatem Uecker-Randow oraz powiatem polickim została ukończona w październiku 2008 r. Planowane jest rozpoczęcie prac nad drugim etapem, uwzględniającym ścieżki proponowane w ramach rozwoju infrastruktury turystycznej oraz drogowej Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Odpowiednie służby Starostwa Powiatowego prowadzą konsultacje z Zachodniopomorskim Urzędem Wojewódzkim, powiatem Uecker-Randow oraz Landem Meklemburgia Pomorze Przednie w sprawie uzgodnienia listy priorytetowej i kategoryzacji przejść granicznych z uwzględnieniem ewentualnej zmiany kategorii prowadzących do nich dróg.

Przygotowano dwa wnioski o dofinansowanie realizowanych przez Powiat Policki następujących projektów z partnerami niemieckimi: „Ponadgraniczne połączenie drogowe Schwennenz – Ladenthin – Warnik – Będargowo w polsko-niemieckim obszarze rozwoju Odra – Nysa (DEPERON)” oraz „Ponadgraniczne połączenie drogowe Hintersee – Myślibórz Wielki – Nowe Warpno w polsko – niemieckim obszarze rozwoju Odra – Nysa (DEPERON)”

Projekty zgłoszono w ramach Programu Operacyjnego „Europejska Współpraca Terytorialna” – „Współpraca transgraniczna” krajów Meklemburgia - Pomorze Przednie/Brandenburgia i Rzeczpospolita Polska (Województwo Zachodniopomorskie) 2007 – 2013.

W sferze spraw społecznych istnieje bardzo duże zapotrzebowanie wspierania inicjatyw samorządowych oraz organizacji pozarządowych. Rośnie oczekiwanie na pomoc w nawiązywaniu kontaktów z organizacjami partnerskimi w regionie granicznym oraz poszukiwanie partnerów z innych regionów europejskich. Dotyczy to projektów z zakresu edukacji, ekologii a także infrastruktury komunalnej (np. utylizacja odpadów).

Artykułowana jest chęć nawiązywania kontaktów przez szkoły jednakże, ze względu na ograniczone możliwości niemieckich i polskich partnerów przygranicznych, głównie

⁵⁰ Jednym z projektów jest przywrócenie połączenia drogowego Schwanenz-Ladenthin-Warnik-Będargowo. Jest to wynik prac planistycznych w ramach projektu „Polsko-Niemiecki obszar rozwoju Odra-Nysa (DEPERON).

w kwestii finansowania pracy nauczycieli w szkołach, naturalną jest potrzeba poszukiwania partnerów w innych częściach Europy⁵¹. Powiat policki dysponuje szczególnie atrakcyjną ofertą w zakresie kształcenia specjalnego. Należy zatem wyjść z inicjatywą poza obszar Euroregionu Pomerania i wystąpić z ofertą współpracy w dziedzinie nauki, edukacji i wymiany młodzieży z odpowiednimi partnerami, działającymi w innych krajach europejskich, np. w regionach partnerskich Województwa Zachodniopomorskiego.

Sztandarowym projektem edukacyjnym z zakresu współpracy transgranicznej w Gminie Police jest współpraca Zespołu Szkół im. Ignacego Łukasiewicza (ZS) z Niemiecko-Polskim Gimnazjum w Löecknitz (DPG). Pierwsi polscy absolwenci opuścili szkołę w 1999 roku. W latach 1995-2007 szkołę ukończyło 212 polskich uczniów. W roku 2008 ukończyły szkołę 32 osoby. Obecnie uczęszcza do szkoły 126 uczniów z Polski (34 - gimnazjum, 92 - liceum). W gimnazjum zatrudnionych jest 3 polskich nauczycieli, którzy prowadzą zajęcia z młodzieżą polską, pełniąc również rolę stałych koordynatorów pomiędzy DPG i ZS.

W ramach projektu "Rozbudowa i modernizacja transgranicznej bazy edukacyjno-sportowej w Zespole Szkół im. Ignacego Łukasiewicza w Policach i Niemiecko-Polskim Gimnazjum w Löecknitz", do roku 2011 powstanie w Policach nowoczesna hala sportowa. Zespół Szkół im. Ignacego Łukasiewicza w Policach utrzymuje także kontakty z innymi placówkami edukacyjnymi w Europie oraz uczestniczy w projektach europejskich⁵².

W tym kontekście na uwagę zasługuje nierównomierne wykorzystanie środków Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży. Na około 30 potencjalnych beneficjentów z obszaru powiatu (szkoły, organizacje pozarządowe) mniej niż połowa ubiegała się o dofinansowanie w latach 2004-2008, z czego większość stanowią szkoły i organizacje z obszaru Gminy Police⁵³.

W najbliższych latach uwidoczni się potrzeba poświęcenia większej uwagi rosnącej grupie osób nieaktywnych zawodowo. Dotychczasowe doświadczenia np. niemiecko-polskie targi dla seniorów „50+”, które odbyły się w marcu 2008 r. w Prenzlau w Niemczech, wskazują na bardzo duży potencjał i możliwości współpracy transgranicznej. W tym zakresie można wykorzystać aktywność i działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Nową grupą docelową, której znaczenie w najbliższych latach będzie rosło, są Polacy zamieszkujący przygraniczne tereny Meklemburgii-Pomorza Przedniego. Ich „naturalnym transgranicznym otoczeniem” jest powiat policki oraz miasto Szczecin. W tym zakresie konieczne jest większe otwarcie służb komunalnych oraz w sferze działań społecznych. Odnosi się to także do tworzonego Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, który jako jedyny w Polsce posiada transgraniczny obszar oddziaływania. Powiat policki stał się jego

⁵¹ Zauważalne jest znikome wykorzystanie potencjalnych możliwości wynikających ze współpracy z południową Szwecją w ramach Euroregionu Pomerania.

⁵² współpraca z David-Roentgen Schule w Neuwied (Niemcy); współpraca ze szkołą w Nykobing (Dania); w ramach programu Sokrates Comenius współpraca ze szkołami z Węgier, Hiszpanii, Turcji i Francji; udział w programie YOUTH - projekt pod nazwą "Poznajmy się" z udziałem młodzieży z Niemiecko-Polskiego Gimnazjum w Löecknitz, David-Roentgen Schule w Neuwied oraz Szkoły Handlowej z Nykobing;

⁵³ Dane Jednostki Centralnej Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży przy Euroregionie Pomerania w Szczecinie.

członkiem w październiku 2009 r. decyzją Walnego Zebrania Stowarzyszenia Szczeciński Obszar Metropolitalny.

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Policach

Komenda Powiatowa PSP w Policach od wielu lat współpracuje ze strażą pożarną z Powiatu Uecker-Randow. Ochotnicze Straże Pożarne z powiatu polickiego nawiązały także ścisłą współpracę z Ochotniczymi Strażami Pożarnymi z powiatu Uecker-Randow, tj:

- OSP Smołęcin i OSP Kołbaskowo z OSP Penkun,
- OSP Police z OSP Pasewalk,
- OSP Tanowo z OSP Luckow,
- OSP Nowe Warpno z OSP Pasewalk i OSP Ueckermunde,
- OSP Wołczkowo z OSP Penkun i OSP Liepgarten.

Formy współpracy to głównie wzajemny udział w ćwiczeniach, szkoleniach i zawodach sportowo-pożarniczych oraz udział w projekcie Interreg IIIA „Partnerstwo dla ratownictwa. Transgraniczny system przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, klęskom żywiołowym i wielkoobszarowym pożarom lasów”.

Na obszarze powiatu polickiego znajduje się zwarty kompleks leśny - Puszcza Wkrzańska o powierzchni około 25.000 ha, który stanowi realne zagrożenie pożarami lasów. Puszcza Wkrzańska, łączy się od zachodu przez granicę państwa z obszarami leśnymi powiatu Uecker-Randow. Od północy i wschodu lasy powiatu graniczą z Zalewem Szczecińskim i Rostką Odrzańską, a od południa z lasami komunalnymi miasta Szczecina. Na zagrożenie pożarowe kompleksu leśnego Nadleśnictwa Trzebież bezpośredni wpływ ma sąsiedztwo aglomeracji szczecińskiej. Powoduje ono silną penetrację lasów przez turystów, wędkarzy oraz zbieraczy runa leśnego, wśród których należy doszukiwać się znacznej liczby potencjalnych sprawców pożarów.

Szczególnie istotnym elementem oceny zagrożenia pożarowego tego obszaru jest śródleśna lokalizacja bazy paliw w Trzebieży. W sąsiedztwie tej bazy znajdują się drzewostany na powierzchni około 2000 ha. Ze względu na charakter produkcji i magazynowanie dużych ilości materiałów niebezpiecznych przez Zakłady Chemiczne „Police” S.A. i „Messner” - Polska”, istnieje zagrożenie chemiczne dla powiatów: Police, Goleniów, Szczecin oraz terenów przygranicznych Niemiec. Zagrożenie ekologiczne związane jest z możliwością uwolnienia się do rzeki Odry kwasu siarkowego, fosforowego i substancji ropopochodnych.

Zagrożenia transportowe dotyczą głównie transportu amoniaku i kwasu siarkowego w portach pełnomorskim i barkowym a także transportu kolejowego i drogowego innych materiałów niebezpiecznych.

Program Operacyjny INTERREG IVA, - „Europejska Współpraca Terytorialna” - „Współpraca Transgraniczna Rzeczypospolitej Polskiej (Województwo Zachodniopomorskie) i krajów związkowych Meklemburgia-Pomorze Przednie/

Brandenburgia w latach 2007-2013”, stwarza możliwość urealnienia obowiązujących standardów bezpieczeństwa poprzez zakup specjalistycznych samochodów pożarniczych dla OSP i specjalistycznego sprzętu dla KP PSP Police oraz budowę i remont strażnic dla OSP.

Jest to zgodne z ideą porozumienia zawartego 18 lipca 2002 r. pomiędzy Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji Rzeczypospolitej Polskiej a Ministrem Spraw Wewnętrznych Meklemburgii Pomorza Przedniego o wzajemnej pomocy podczas katastrof, klęsk żywiołowych i innych poważnych wypadków (MP Nr 15, poz. 209 z 2002 r.).

Komisja powołana przez Komendanta Powiatowego PSP w Policach opracowała dokument pt: „Strategia rozwoju Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w Powiecie Polickim do 2015 roku”, który został zaakceptowany przez Starostę Polickiego oraz Zachodniopomorskiego Komendanta Wojewódzkiego.

Finansowanie realizacji Strategii odbywać się będzie przy wykorzystaniu budżetu państwa, środków samorządu powiatowego, samorządów gminnych, Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz pomocowych Unii Europejskiej. Strategia ta określa kierunki rozwoju całokształtu działań zmierzających do pełnego zabezpieczenia ratunkowego powiatu. Jednocześnie stanowi ona wyprzedzenie powstających zagrożeń, które wynikają z dynamiki rozwoju regionu. Lista priorytetów i głównych działań określonych w punkcie 6. Programu Operacyjnego, Celu 3 „Europejska Współpraca Terytorialna” - „Współpraca Transgraniczna” Krajów Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia i Rzeczypospolitej Polskiej (Województwo Zachodniopomorskie) 2007-2013, zawiera także ochronę przeciwpożarową i przeciwdziałanie klęskom żywiołowym.

W związku z powyższym istnieje możliwość realizacji wspólnych projektów z wymierną korzyścią dla Ochotniczych Straży Pożarnych z Powiatów Uecker-Randow i Police a także Ochotniczych Straży Pożarnych z Powiatów Uecker-Randow z Komendą Powiatową PSP w Policach.

Komenda Powiatowa Policji w Policach

Współpraca transgraniczna pomiędzy Komendą Policji w Policach, a Policją Niemiecką oceniana jest na wysokim poziomie. Dotychczasowe efekty współpracy to:

- organizowanie spotkań przez Policję niemiecką dot. przestępczości wśród osób nieletnich,
- organizowanie wspólnych patroli polsko-niemieckich, które działały na terenie Niemiec i Polski. Organizowane były cyklicznie patrole Ruchu Drogowego w rejonach przygranicznych,
- spotkania robocze na terenie Polski dotyczące stanu bezpieczeństwa w obu krajach i wypracowania wspólnych działań poprawiające poczucie bezpieczeństwa wśród obywateli,
- w ostatnim okresie czasu czynny udział w spotkaniach roboczych dot. wspólnego opracowania działań dotyczących pościgów transgranicznych.

Wypracowano zasady współpracy przygranicznej w zakresie działań pościgowych i blokadowych oraz zasady podejmowania wspólnych działań w przypadku zaistnienia innych zdarzeń przestępczych.

Problemem w poszerzaniu zakresu współpracy jest bariera językowa oraz uszczuplenie środków finansowych na działalność polskiej policji. Jednocześnie wskazuje się na konieczność uproszczenia komunikacji transgranicznej pomiędzy jednostkami oraz ustanowienia większej swobody podejmowania decyzji w relacjach poziomych na szczeblu powiatowym.

Kwestie współpracy polskich i niemieckich służb policyjnych i pożarniczych w obszarze transgranicznym były wielokrotnie tematem dyskusji na forum Komitetu Współpracy Przygranicznej, Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Przygranicznej i Międzyregionalnej. Sprawne współdziałanie i skuteczne reagowanie w/w służb na zagrożenia występujące po obu stronach granicy, mają istotne znaczenie dla życia mieszkańców oraz poczucia bezpieczeństwa.

Wnioski:

1. Zarówno powiat jak i gminy nie dysponują wyspecjalizowanymi strukturami ds. współpracy zagranicznej/promocji;
2. Istnieje potrzeba powołania w strukturach powiatowych i gminnych, wyspecjalizowanych komórek o odpowiednim potencjale i nakładach budżetowych;
3. Należy zwrócić uwagę na dysproporcje między współpracą transgraniczną a międzyregionalną, 90% to kontakty transgraniczne;
4. Inicjatywa transgraniczna wychodzi w większości od partnerów niemieckich, którzy mają większe doświadczenie w przygotowywaniu i realizacji projektów, dofinansowywanych ze środków unijnych, a realizowane projekty często uwzględniają priorytety strony niemieckiej;
5. Zauważalna jest potrzeba koordynacji aktywności transgranicznej ze strony powiatu (inspiracja, logistyka, informacja o źródłach finansowania), ponieważ duży potencjał transgraniczny powiatu wykorzystywany jest nierównomiernie przez samorządy gminne;
6. Ze względu na różnorodność potencjalnych podmiotów współpracy transgranicznej i międzyregionalnej, należy czynić starania w poszukiwaniu partnerów poza bezpośrednim obszarem przygranicznym, w oparciu o podobieństwa wynikające z warunków społeczno-gospodarczych, położenia, walorów przyrodniczych, turystycznych czy też obszarów problemowych.

W tym miejscu na uwagę zasługuje możliwość skorzystania z kontaktów nawiązanych przez samorząd województwa. Pomorze Zachodnie współpracuje z wieloma regionami w Europie. Poza Krajami Związkowymi Meklemburgia - Pomorze Przednie, Brandenburgia,

Bawaria i Berlin w Niemczech, naszymi partnerami są także: Region Skania w Szwecji, Departamenty Loary Atlantyckiej i Gironde we Francji, Region Overijssel w Holandii, Apulia we Włoszech, Ourense w Hiszpanii, Obwód Kaliningradzki w Rosji, Mikołajewski na Ukrainie, Niemenczyn na Litwie a także Prowincja Guangdong w Chinach.

Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego, poprzez podpisane wspólne oświadczenia o współpracy, listy intencyjne i deklaracje, stworzył warunki dla samorządów lokalnych i podmiotów oraz instytucji, działających na ich terenie, do włączania się we wspólne regionalne przedsięwzięcia oraz do realizowania własnych projektów i inicjatyw zagranicznych. Podobne możliwości stwarza także uczestnictwo regionu i działalność jego przedstawicieli w różnych organizacjach europejskich, za pośrednictwem których zarówno władze lokalnych samorządów jak i różne instytucje mogą realizować wspólne projekty. W 2004 roku powstało w Brukseli Biuro Regionalne Województwa Zachodniopomorskiego, którego pracownicy służą pomocą w zdobyciu informacji i partnerów na terenie Unii Europejskiej.

2.7 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.7.1 Drogi i transport

Główny ruch samochodowy w powiecie polickim skupiony jest w ciągu dróg krajowych nr 10 i nr 13 oraz autostradzie A6. Jest to ruch związany z międzynarodowymi przejściami granicznymi Kołbaskowo-Pomellen, Lubieszyn-Linken i Rosówek czyli docelowy do miasta Szczecin, tranzytowy oraz lokalny przygraniczny związany z usługami i handlem. Ruch na drogach powiatu ma charakter głównie gospodarczy choć zmianę jego specyfiki powodują obserwowane w ostatnich latach trendy osiedleńcze polegające na zasiedlaniu przez mieszkańców Szczecina terenów sąsiadujących gmin (głównie gmin powiatu polickiego) oraz przygranicznych gmin niemieckich.

Na proces kształtowania układu transportowego w powiecie z racji jego specyficznego położenia mają wpływ głównie czynniki zewnętrzne. Należą do nich: usytuowanie dużych i uciążliwych zakładów przemysłowych w Policach, projektowana przeprawa Święte - Police, port w Szczecinie, funkcjonujące kanały transportowe w ciągu dróg krajowych i autostrady A6, otwarte w 2008 roku graniczne przejście drogowe dla ruchu osobowego Dobieszczyń - Hintersee oraz przede wszystkim ośrodek o funkcji ponadregionalnej, jakim jest miasto Szczecin. Gminy położone w strefie przygranicznej oraz w sąsiedztwie miasta Szczecina są atrakcyjne dla rozwoju inwestycji gospodarczych, przede wszystkim zaś mieszkalnictwa. Wschodnia część gmin Dobra oraz Kołbaskowo a także południowa część Gminy Police przy granicy z miastem Szczecinem są terenem intensywnego rozwoju budownictwa. Pasma Szczecin-Lubieszyn jest bardzo atrakcyjne dla inwestycji gospodarczych i budownictwa mieszkaniowego, w związku z czym znacznie narasta uciążliwość komunikacyjna związana z obsługą dynamicznie rozwijających się terenów i powiązań ze Szczecinem. Są to główne generatory ruchu zewnętrznego, które należy

bezwzględnie brać pod uwagę w powiązaniach i obsłudze komunikacyjnej wyższej rangi. Północna część powiatu natomiast to tereny przyległe do Rezerwatu „Świdwie”, atrakcyjne turystycznie dla mieszkańców obu stron pogranicza. Powyższe funkcje przestrzenne w zasadniczy sposób wpływają na konieczność rozwoju, budowy i modernizacji sieci dróg niższej rangi i sprawnego powiązania z siecią dróg miejskich Szczecina.

Przeprowadzone jeszcze w latach 90. analizy i prognozy natężenia ruchu na drogach powiatu polickiego już wtedy pokazywały przyszłą niewydolność systemu komunikacyjnego. Analizą objęto główne drogi gdzie, na podstawie posiadanych informacji i badań ruchu, można było określić prognozę ruchu na rok 2015. Ze wstępnych ocen prognozy wynikało, że realizacja nowej drogi krajowej nr 10 i drogowego obejścia zachodniego jest niezbędna. Na drodze krajowej nr 10 odcinek Lubieszyn-Szczecin natężenie ruchu wg pomiaru generalnego wykonanego w 1995 roku wynosiło w przekroju drogi 7735 poj. rzecz./dobę /ŚDR/. Prognoza dla ŚDR na rok 2015 wg "Transprojektu" wynosiła ok.17700 poj. rzecz./dobę. Oszacowano również prognozowane obciążenie dla zachodniego obejścia drogowego Szczecina stwierdzając, że wynosić ono będzie ok.10.000 do 13.000 poj. rzecz./dobę przy działającej przeprawie przez Odrę przejściu granicznym Święta-Police i drogowym w Dobieszczynie. Powiązania międzyregionalne zapewni powiatowi projektowana drogowa obwodnica zachodnia miasta Szczecina, która łączyć będzie powiat z drogami szybkiego ruchu w kraju tzn. autostradą A-6 i pośrednio z drogą ekspresową A-3, a od strony północnej poprzez przeprawę Police-Święta podłączona będzie do drogi ekspresowej S-3 /kierunek Świnoujście/ oraz S-6 /kierunek Gdańsk/.

Gmina Dobra

Podstawową sieć drogową w gminie Dobra tworzą drogi powiatowe uzupełniane drogami gminnymi. W związku z założeniami rozwojowymi i znacznym przyrostem ilości mieszkańców w paśmie Wołczkowo - Bezrzecze konieczne jest przystosowanie tego ciągu do obsługi komunikacyjnej mieszkańców. Ze względu na rozwijające się osiedla mieszkaniowe w ostatnich latach przeprowadzona została modernizacja drogi na tej trasie. W chwili obecnej, w związku ze znacznym wzrostem natężenia ruchu spowodowanym wzrostem ilości mieszkańców, stan dróg znacznie się pogorszył. Niezbędne są inwestycje w tym zakresie. Wymagane będzie wykształcenie w dokładniejszego systemu komunikacyjnego dla tak dużej ilości mieszkańców na tym terenie.

Gmina Kołbaskowo

Pomijając opisane wcześniej drogi krajowe i autostrady można stwierdzić, że podstawową sieć komunikacyjną w gminie stanowi system dróg powiatowych. Łączy on większość miejscowości w gminie Kołbaskowo, jednocześnie zapewniając połączenie komunikacyjne z miastem Szczecin. Drogi gminne stanowią uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom. Na terenie gminy zakłada się utrzymanie istniejącego systemu komunikacji drogowej, jego modernizację i budowę nowych odcinków obwodnicy

Przeclawia i Kołbaskowa oraz południowego fragmentu obejścia zachodniego miasta Szczecina.

Gmina Nowe Warpno

Główną sieć drogową w gminie Nowe Warpno stanowią drogi: wojewódzka nr 114 z Nowego Warpna do Trzebieży oraz powiatowe nr 0600Z, 0604Z. Parametry techniczne tych dróg są niskie. Drogi nie zapewniają dostatecznego bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz obniżają pożądany komfort podróżowania. Uzupełnieniem wymienionej głównej sieci dróg publicznych są drogi gminne. Przez obszar gminy przebiega linia kolejowa relacji Szczecin – Trzebież.

Gmina Police

Gmina Police jest ważnym węzłem komunikacyjnym o znaczeniu lokalnym, w którym ruch generowany jest przede wszystkim przez zakłady przemysłowe oraz powiązania ze Szczecinem. Gmina posiada bezpośrednie połączenia drogowe w relacjach Szczecin – Police – Trzebież – Nowe Warpno istotne z punktu widzenia rozwoju turystyki, potrzeb społeczności lokalnych, dostępności do portów nad Zalewem Szczecińskim tj. Nowego Warpna oraz Trzebieży. Układ komunikacyjny Gminy nie jest przystosowany do przejęcia zwiększonego ruchu powodowanego rozwojem turystyki, przemysłu, terenów zurbanizowanych czy zwiększonymi potrzebami społeczności lokalnej.

Wnioski

Sieć dróg w powiecie służąca do obsługi jego mieszkańców została wykształcona na bazie istniejącej sieci dróg powiatowych i gminnych. W związku z intensywnym rozwojem powiatu związanym głównie z trendami osiedleńczymi mieszkańców Szczecina oraz rozwojem turystyki konieczna będzie ich modernizacja, częściowo przebudowa lub budowa do odpowiednich parametrów technicznych zapewniających sprawną obsługę komunikacyjną.

Problemem jest zmiana funkcji przestrzennych wiejskich na podmiejskie, nieprzystosowanie istniejącej sieci do obecnych i przyszłych potrzeb oraz obsługi nowych inwestycji na obrzeżu Szczecina. Niezbędna jest rozbudowa układu drogowego i dostosowanie go do obecnych i przyszłych potrzeb. Istotnym elementem transportowym uwzględniającym powyższe czynniki jest realizacja kolejowego i drogowego obejścia zachodniego m. Szczecina.

Tabela 72. Drogi powiatowe i gminne w powiecie polickim

	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Drogi gminne w powiecie							
o nawierzchni twardej	km	73,7	73,70	84,90	84,6	98,9	107,0
o nawierzchni twardej ulepszonej	km	56,7	56,70	67,90	67,6	72,9	81,0
o nawierzchni gruntowej	km	179,0	179,00	191,80	198,4	207,1	199,6
Drogi powiatowe wg typu nawierzchni							
o nawierzchni twardej	km	188,8	193,6	193,6	193,6	193,6	193,6
o nawierzchni twardej ulepszonej	km	188,8	192,1	192,1	192,1	192,1	192,1
o nawierzchni gruntowej	km	11,9	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2

Źródło: Bank Danych Regionalnych, sierpień 2009

Tabela 73. Wykaz dróg powiatowych zamiejskich na terenie powiatu polickiego

Lp	Numer drogi	Nazwa i przebieg drogi	długość odcinka (km)		Długość w km
			początek	koniec	
1	0600Z	Karszno – Dobieszczyń	0,836	12,056	11,220
2	0601Z	Myślibórz Wielki – Trzebież	0,000	11,559	11,559
3	0602Z	Drogoradz – Uniemyśl	0,000	4,633	4,633
4	0603Z	Drogoradz – Nowa Jasienica	0,000	2,894	2,894
5	0604Z	Karpin – Nowa Jasienica – Police	0,000	12,477	12,477
6	0605Z	Wieńkowo – Police	0,000	1,501	1,501
7	0606Z	Tanowo – Witorza – Tatynia – Wieńkowo - Police	0,000	7,454	7,454
8	0607Z	Szczecin – Wołczkowo – Dobra – Buk – Stolec – Dobieszczyń	1,804	24,404	22,600
9	0608Z	Stolec – Rzędziny	0,000	1,647	1,647
10	0609Z	Rzędziny – Łęgi – Buk	0,000	4,242	4,242
11	0610Z	Grzeczka – Płochocin	0,000	1,108	1,108
12	0611Z	Dobra – Sławoszewo – Bartoszewo	0,000	7,783	7,783
13	0612Z	Rzędziny – Łęgi	0,000	1,647	1,647
14	0613Z	Pilchowo – Leśno Górne – Siedlice – Police	0,000	6,780	6,780
15	0614Z	Szczecin – Przęsocin – Police	9,116	11,507	2,389
16	0615Z	Buk – Lubieszyn	0,000	3,945	3,945
17	0616Z	Bezrzecze – Wołczkowo	2,996	5,454	2,458
18	0617Z	Dobra – Lubieszyn	0,000	4,301	4,301
19	0618Z	Wąwelnica – Dołuje	0,000	1,763	1,763
20	0619Z	Kościno – Dołuje	0,000	2,600	2,600
21	0620Z	Dołuje – Stobno – Będargowo – Warzymice – Przecław	0,000	9,282	9,282
22	0621Z	Granica Państwa – Bobolin	0,000	0,915	0,915
23	0622Z	Stobno – Mierzyn	0,000	2,825	2,825
24	0623Z	Szczecin – Stobno – Małe Stobno – Bobolin – Warnik	1,998	10,857	8,869
25	0624Z	Będargowo – Warnik – Barnisław – Smoleńcin - Kołbaskowo	0,000		9,404
26	0625Z	Szczecin – Warzymice	0,000	1,366	1,366
27	0626Z	Przylep – Ostoja – Rajkowo – Szczecin	0,000	3,413	3,413
28	0627Z	Szczecin – Ustowo – Kurów – Siadło Górne	0,284	7,144	6,860
29	0628Z	Kołbaskowo – Moczyły – Kamieniec	0,000	4,868	4,868
30	0629Z	Pargowo – Kamieniec – Rosówek	0,000	6,128	6,128
31	0630Z	Warzymice – Karwowo – Smoleńcin	0,000	3,945	3,945
32	0631Z	Siadło Górne – Siadło Dolne	0,000	0,820	0,820
		RAZEM			173,696

Źródło: www.policki.pl – Wydział Komunikacji, Transportu i Dróg, lipiec 2009

2.7.2 Sieć kolejowa

Na terenie Gminy Police znajduje się linia kolejowa łącząca Szczecin, Police oraz Trzebież. Obecnie linia jest wyłączona z kolejowego ruchu pasażerskiego z powodu niopłacalności funkcjonujących wcześniej połączeń. Przeprowadzone w 2006 roku inwestycje modernizacyjne umożliwiają wznowienie połączeń w każdej chwili. Ich zakres skrócił wcześniej osiągnięty czas jazdy na w/w trasie. W znacznie gorszym stanie jest infrastruktura

łącząca te linie z ZCH Police. Ich stan jest zły. Konieczne są inwestycje, które zwiększą bezpieczeństwo transportu dostarczanych do ZCH Police niebezpiecznych substancji.

Przez teren Gminy Kołbaskowo przebiegają dwie linie kolejowe. Są to:

- Szczecin Gumieńce – Stobno - granica państwa (Grambow, Pasewalk), w tym na odcinku Szczecin – Gumieńce - Stobno dwutorowa, na pozostałym odcinku jednotorowa;
- Szczecin Gumieńce – Kołbaskowo - granica państwa (Tantow, Berlin); linia jednotorowa.

Stacja graniczną jest stacja Szczecin - Gumieńce obsługująca ruch pasażerski i towarowy.

Istniejąca sieć kolejowa i jej przebieg zostały w znacznej mierze zmodernizowane. W planach PKP projektuje się zmianę przebiegu linii kolejowej od stacji Szczecin - Gumieńce do Warzymic i dalej do granicy państwa (w okolicach Kołbaskowa) poprzez obejście

miejsowości Rajkowo od zachodu oraz likwidację dotychczasowego odcinka tej linii na wschód od tej miejscowości.

Na terenie Gminy Nowe Warpno nie istnieje infrastruktura kolejowa poza małym fragmentem trasy Szczecin – Police – Trzebież przebiegającym przez teren Gminy.

Przez Gminę Dobra planuje się poprowadzenie linii kolejowej tzw. obwodnicy Szczecina. Służyć miałaby do przewozów ładunków towarowych z Polic z pominięciem węzła w Szczecinie ze szczególnym uwzględnieniem substancji niebezpiecznych transportowanych z i do ZCH Police. Na dzień opracowania strategii czas realizacji obwodnicy kolejowej nie został określony.

2.7.3 Infrastruktura portowa

Na terenie Gminy Police znajdują się następujące porty wodne:

1. port w Trzebieży, posiadający dwa baseny – rybacki i żeglarski (Centralny Ośrodek Żeglarski), nabrzeże o głębokości ok. 4 m. Istnieje możliwość rozbudowy portu w kierunku południowym. Brak jest skomunikowania portu,
2. zespół portów w Z.Ch. Police SA w skład, których wchodzi:
 - port barkowy „Gunica” położony na ujściowym odcinku rzeki Gunicy. Posiada nabrzeże o długości 220 m istnieje możliwość obsługi barek w ciągu sezonu nawigacyjnego jednak brak jest połączenia kolejowego;
 - port barkowy – przeładownia Z.Ch. „Police” SA położony pomiędzy drogą Police-Jasienica, Kanalem Jasienickim i Wąskim Nurtem Odry. Basen wyposażony jest w nabrzeża i umocnienia brzegowe umożliwiające załadunek i rozładunek materiałów sypkich.
 - przeładownia kwasu siarkowego i amoniaku położona na zachodnim brzegu Rozlewiska Polickiego, wyposażona w pomosty z czterema dalbami, umocnienia brzegowe, doprowadzone rurociągi kwasu siarkowego i amoniaku;

– port morski położony na zachodnim brzegu Wąskiego Nurtu Odry na przeciw wyspy Długi Ostrów, o głębokości nabrzeża 12,5 m. Posiada dwa rejony przeładunkowe. Brak bocznic kolejowej oraz obwodnic drogowych.

Tabela 74. Międzynarodowy obrót morski w portach morskich

Międzynarodowy obrót morski w portach morskich	2007	2008
załadunek łącznie z tranzytem w tys.t	582,3	752,1
wyładunek łącznie z tranzytem w tys.t	1 604,5	1 450,0

Źródło: Bank Danych Regionalnych, sierpień 2009

2.7.4 Gospodarka wodno-ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

Długość sieci wodociągowej w Gminie Police na koniec 2005 roku wynosiła 157,6 km. Ilość odbiorców 3327, przy łącznej długości przyłączy 55,2 km. System wodociągowy złożony jest z:

- 7 ujęć wody (liczba ujęć wody wzrosła w latach 1992-2005 z 4 do 7),
- 157,6 km wodociągów w układzie pierścieniowo-promienistym,
- zbiorników retencyjnych o łącznej pojemności 6000 m³,
- 1 zbiornika wieżowego (90 m³),
- 1 hydroforni,
- przepompowni wody.

Procentowo największym odbiorcą wody jest miasto Police (ok. 90 %). Z 40,5 tys. mieszkańców gminy ponad 99 % zaopatrywanych jest z tego systemu. Z 19 miejscowości i osad w gminie, tylko 4 osady nie są podłączone do systemu. W osadach tych mieszka zaledwie od kilku do kilkunastu mieszkańców. W ostatnich latach wzrósł odsetek opomiarowanych odbiorców i wynosi on 100. Wszystkie miejscowości Gminy objęte zostały dostawą wody. Strata wody w sieci wynosi obecnie 7 % , jest to jeden z najniższych współczynników strat w kraju. W zakresie inwestycji i modernizacji najwięcej starań i nakładów finansowych wymaga zapewnienie odpowiedniej jakości wody w świetle nowych norm jakościowych. Wymusza to modernizację niektórych ujęć wody (w Dębostrowie, w Mścięcinie). Potrzeby inwestycyjne obejmują również wymianę określonych odcinków sieci wodociągowej (m.in. wodociąg Police-Jasienica). Reasumując, eksploatowane ujęcia wody zabezpieczają obecne oraz przewidywane potrzeby miasta i Gminy. Gmina posiada rozbudowany system wodociągów, z których korzysta 99% ludności. Z danych zawartych w Master Planie Gospodarki Wodno-Ściekowej wynika, że w oparciu o przeprowadzone bilanse wody wodociągi polickie posiadają rezerwy, które mogą być sprzedawane północnym dzielnicom Szczecina.

Gmina Kołbaskowo należy do gmin o dobrze rozbudowanym systemie zaopatrzenia w wodę w oparciu o istniejące wodociągi grupowe wiejskie i zakładowe. Na ogólną liczbę 22 wsi z wodociągów korzysta 21. Indywidualne zaopatrzenie w wodę występuje we wsi Kamionka. Wody podziemne ujmowane są w 23 ujęciach, w tym 9 z nich to ujęcia komunalne, administrowane przez Przedsiębiorstwo Budowlane „CALBUD” w Szczecinie. Funkcjonujące ujęcia wody zlokalizowane są w następujących miejscowościach: Stobno, Ostoja, Bobolin, Warnik, Warzymice, Ustowo, Siadło Górne, Kołbaskowo, Kamieniec. Miejscowość Przeclaw zaopatrywana jest w wodę ze Szczecina.

Na terenie gminy żadne ujęcie nie ma wyznaczonej strefy ochronnej. Strefy takie, zapewniające trwałe utrzymanie odpowiedniej jakości wody, powinny zostać ustanowione przede wszystkim dla ujęć komunalnych, zwłaszcza zlokalizowanych w obszarach występowania potencjalnych ognisk zanieczyszczeń (wysypiska, zrzuty ścieków, stacje benzynowe, drogi o dużym natężeniu ruchu). Na terenie gminy zlokalizowane jest tymczasowe ujęcie wody dla miasta Szczecina stanowiące ujęcie brzegowe w dolinie Odry na Kanale Kurowskim (Rozporządzenie Nr 15/2005 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej z dn. 30 listopada 2005 r. Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 98, poz. 1974) pomiędzy wsią Kurów i Ustowo.

W Gminie Dobra ujęciami liczącymi się w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę są ujęcia w Dołujach i Skarbimierzycach. Ujęcie w Dołujach zaopatruje w wodę miejscowości: Dołuje, Wąwelnicę, Redlicę, Kościno i Lubieszyn. Ujęcie to wymaga rozbudowy i ustanowienia stref ochronnych. Ujęcie w Skarbimierzycach zaopatruje w wodę Skarbimierzycę i Mierzyn. Brak ustanowionej strefy ochronnej dla tego ujęcia. Na terenie gminy zlokalizowane są również ujęcia zaopatrujące poszczególne miejscowości: Wołczkowo i Bezrzecze. Oba te ujęcia powinny być rozbudowane i opracowane dla nich łącznie strefy ochronne.

Na terenie Mierzyna istnieją niewykorzystywane w zaopatrzeniu w wodę ujęcia Spółdzielni „Iskra” o zasobach eksploatacyjnych 100m³/h i masarnia (43m³/h). W Grzepnicy znajduje się ujęcie, którego produkcja wody zapewnia zaopatrzenie dla Dobrej, Stolca, Rzędzin, Łęgów i Sławoszewa. Studnie tego ujęcia zabezpieczone są strefą ochrony bezpośredniej, brak jest natomiast opracowanej i ustanowionej strefy ochrony pośredniej. W północnej części gminy ujęcie w Buku jest istotne w bilansie zaopatrzenia w wodę. Ujęcie to nie posiada ustanowionych stref ochronnych. Zaopatrzenie w wodę Dobrej wspomagane jest pracą komunalnego ujęcia o wydajności 52 m³/h. Ujęcie to również nie posiada ustanowionych stref ochronnych.

Z wymienionych powyżej uwarunkowań wynika konieczność opracowania programu zaopatrzenia Gminy Dobra w wodę pitną z uwzględnieniem źródeł zewnętrznych. Rozbudowa wymienionych ujęć, wprowadzenie stref ochronnych i wynikające z nich właściwe zagospodarowanie rejonu ujęć, warunkuje odpowiednią jakość zaopatrzenia gminy w wodę. Część obszaru gminy położona jest w strefie ochronnej pośredniej komunalnego ujęcia wody podziemnej „Świerczewo” w Szczecinie ustanowionej Rozporządzeniem

Nr1/2002 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 19 listopada 2002 r. (Dz. Urz. Województwa Zachodniopomorskiego Nr 87, poz.1748).

Wobec gwałtownego procesu urbanizacji gminy Dobra, istotnym problemem do rozwiązania staje się możliwość zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy. Po uwzględnieniu wniosków zgłoszonych do studium, liczba mieszkańców wzrośnie do ok. 50 tys. Może się okazać że po uporządkowaniu wymogów formalnych ujęcia te nie są w stanie zaspokoić takich potrzeb. Z przeprowadzonych analiz wynika, że rezerwy w zasobach wody pitnej są niewielkie i z jednej strony po opracowaniu operatów wodno-prawnych może się okazać, że wydajności tych ujęć ulegną zmniejszeniu, z drugiej zaś - dynamika przyrostu liczby mieszkańców gminy sugeruje, że przyjęty wariant 50 tys. mieszkańców może ulec znacznemu zwiększeniu.

Funkcję zaopatrzenia w wodę rejonu Nowego Warpna spełniają dwa ujęcia wody podziemnej. Jedno z nich zlokalizowane jest w Nowym Warpnie, drugie w Brzózkach. Ujęcie wody w Nowym Warpnie zaopatruje w wodę odbiorców, zlokalizowanych wyłącznie na terenie miasta Nowe Warpno oraz w oddalonych od siebie częściach miasta Karszno, Miroszewo i Podgrodzie. Natomiast ujęcie wody w Brzózkach zaopatruje w wodę odbiorców głównie we wsiach Brzózki i Warnołęka. Każde z tych ujęć wyposażone jest w dwie studnie głębinowe i w jedną stację uzdatniania wody. Woda z ujęcia Brzózki pobierana bezpośrednio ze studni głębinowych, charakteryzuje się podwyższoną zawartością żelaza i manganu. Woda z ujęcia w Nowym Warpnie nie wymaga uzdatniania (jedynie jest okresowo chlorowana). Zaopatrzeniem w wodę z sieci wodociągowej jest objętych około 90% mieszkańców gminy, a łączna długość magistralnych sieci wodociągowych wynosi około 16 km. Ponadto, na potrzeby Ośrodka Wypoczynkowo-Szkoleniowego w Brzózkach eksploatowane jest własne ujęcie wody, w postaci studni wierconej. Zatwierdzona wydajność studni wynosi 23 m³/godz.

Odprowadzanie ścieków

Na koniec 2005 r. długość sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Police wynosiła 91,9 km, a kanalizacji deszczowej 81,52 km. Ścieki gospodarcze stanowią 85% ogólnej liczby ścieków odbieranych przez ZWiK. Stan infrastruktury kanalizacyjnej jest zróżnicowany. Kanalizacja w części miasta Police wymaga renowacji lub wymiany. Systematycznie – etapami jest wykonywana kanalizacja sanitarna poszczególnych miejscowości Gminy Police w ramach zadania „Transgraniczna ochrona zasobów wód podziemnych w Gminie Police”. Na terenie gminy funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków. Ścieki odbierane systemem kanalizacyjnym są przesyłane do oczyszczalni ścieków Z.Ch. „Police” S.A. Oczyszczalnia, której funkcją jest oczyszczalnie ścieków bytowych, gospodarczych i technologicznych oraz oczyszczanie odcieków z hałdy fosfogipsów odbiera ścieki komunalne z Gminy Police na podstawie umowy zawartej pomiędzy Gminą Police a Zakładami Chemicznymi w celu ich unieszkodliwiania.

Do najważniejszej inwestycji oraz modernizacji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej należą:

- budowa kanalizacji w pozostałych miejscowościach,
- pogłębienie kanału Łarpia jako zadanie priorytetowe, bowiem już obecnie przy niskim stanie wód Odry osady wypełniają koryto i woda z Odry przestaje płynąć kanałami Łarpi (poziom osadów jest wyższy od poziomu lustra wody w Odrze i ciągle narasta).

Obecnie wykonywana kanalizacja w Gminie Police z terminem zakończenia do 2015 roku zapewni odbiór ścieków z terenu całej Gminy Police.

Na obszarze gminy Kołbaskowo eksploatowana jest jedna komunalna mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w północno-wschodniej części wsi Przeclaw. Ścieki oczyszczone odprowadzane są do rowu melioracyjnego, który w rejonie Kurowa ma ujście do Kanału Kurowskiego. Wody opadowe z dróg i osiedli mieszkaniowych odprowadzane są kanalizacją deszczową do rowów melioracyjnych. Lokalne urządzenia kanalizacyjne zlokalizowane są w następujących wsiach: Ostoja, Przylep, Stobno, Rajkowo, Warnik, Kamieniec, Barnisław.

Stan techniczny urządzeń jest zły. Ścieki ze zbiorników bezodpływowych wywożone są do punktu zlewnego na oczyszczalni w Przeclawiu lub w sposób niekontrolowany do lasu lub rowu. Obecnie realizowany jest grupowy system kanalizacji dla całej gminy, który docelowo ma być obsługiwany przez budowaną w Szczecinie oczyszczalnię Pomorzany.

Na 16 miejscowości w Gminie Dobra tylko w 3 zlokalizowane są oczyszczalnie ścieków. Są to:

- Lubieszyn typ „Bioclere”, $Q=80\text{m}^3/\text{d}$ odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest Mała Gunica,
- Mierzyn typ „BIS 400” $Q=400\text{m}^3/\text{d}$ odbiornikiem jest rów melioracyjny
- Redlica – oczyszczalnia gminna o docelowej przepustowości $8000\text{m}^3/\text{d}$.

Pozostałe wsie nie są skanalizowane, a ścieki gromadzone są w lokalnych zbiornikach bezodpływowych. Stan ten ma niekorzystny wpływ na jakość wód powierzchniowych. Cieki gminy są głównymi drogami migracji zanieczyszczeń odprowadzając je docelowo do jez. Świdwie, które jest częścią rezerwatu przyrody „Świdwie”. Na terenie gminy realizowany jest program kanalizacji, który zakłada, że ścieki z obszaru gminy odprowadzane będą siecią grawitacyjno-tłoczną na oczyszczalnię ścieków w rejonie Redlicy. Do tej oczyszczalni podłączonych będzie większość miejscowości. Z własnych oczyszczalni korzystać będzie część Mierzyna i Lubieszyna (rejon przejścia granicznego), z pozostałych obszarów tych miejscowości ścieki odprowadzane są do oczyszczalni w Redlicy. Oczyszczalnia w Redlicy powinna docelowo osiągnąć przepustowość około $8000\text{m}^3/\text{d}$. Istniejąca oczyszczalnia w Mierzynie o przepustowości $Q=400\text{m}^3/\text{d}$, obsługująca również Skarbimierzyce może okazać się niewystarczającą.

W chwili obecnej istniejące trendy osiedleńcze spowodowały znaczny wzrost ilości mieszkańców gminy, co z kolei spowodowało niewydolność istniejącego systemu odbioru i oczyszczania ścieków. Niezwłocznie należy rozpocząć rozbudowę systemu oczyszczania ścieków, która będzie w stanie obsłużyć przyszłych mieszkańców gminy.

Obecnie sieć kanalizacyjną na terenie Gminy Nowe Warpno posiada jedynie miasto Nowe Warpno oraz oddalone od siebie części miasta Karszno, Miroszewo i Podgrodzie - około 90%. Długość sieci kanalizacyjnej grawitacyjnej i tłocznej wynosi około 13 km. Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni w Nowym Warpnie poprzez 18 przepompowni. Pozostałe miejscowości wyposażone są w zbiorniki bezodpływowe i oczyszczalnie przydomowe, a ścieki dowożone są wozami asenizacyjnymi do punktu zlewnego, zlokalizowanego na terenie oczyszczalni ścieków w Nowym Warpnie. W Nowym Warpnie istnieje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 800 m³/dobę. Oczyszczalnia jest niedociążona. Przyjmuje 150 - 200 m³/dobę. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest Zalew Szczeciński (przez rów melioracyjny).

	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007
PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW							
Oczyszczalnie przemysłowe							
oczyszczalnie							
chemiczne	ob.	1	1	1	1	1	1
przepustowość projektowa oczyszczalni							
chemiczne	m ³ / dobę	216 000	216 000	216 000	216 000	216 000	216 000
Gospodarka wodno-ściekowa w przemyśle							
zużycie wody na potrzeby przemysłu	dam3	128 088	154 244	145 868	171 404	171 723	174 400
pobór wód podziemnych	dam3	265	85	14	13	11	7
pobór wód powierzchniowych	dam3	127 645	1 002	145 646	171 181	171 501	174 225
zakup wody razem	dam3	398	487	448	449	430	396
Przemysłowe oczyszczanie ścieków							
ścieki odprowadzone ogółem	dam3	132 928	160 368	144 078	161 039	162 369	166 954
ścieki odprowadzone do sieci kanalizacyjnej	dam3	0	17	10	11	10	3
ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi	dam3	-	160 351	144 068	161 028	162 359	166 951
ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi - wody chłodnicze	dam3	-	127 929	113 249	127 065	126 862	130 283

(umownie czyste)							
ścieki zawierające substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego	dam3	-	-	-	161 028	163 798	166 950
ścieki wymagające oczyszczania ze ścieków odprowadzonych bezpośrednio do wód lub do ziemi	dam3	-	32 422	30 819	33 963	35 497	36 668
ścieki oczyszczane razem	dam3	37 237	32 422	30 819	33 963	35 497	36 668
ścieki oczyszczone chemicznie	dam3	37 237	32 422	30 819	33 963	35 497	36 668
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi							
BZT5		-	75 020	114 322	130 524	124 556	176 103
ChZT	kg/rok	-	150 091	196 561	442 353	271 074	379 490
zawiesina	kg/rok	-	287 530	277 830	446 733	475 820	444 475
chlorki i siarczany	kg/rok	-	65 497 340	52 524 245	64 562 650	63 999 897	51 843 833
fenole lotne	kg/rok	-	1 719	1 746	0	0	509
azot ogólny	kg/rok	-	-	-	77 747	119 383	98 506
fosfor ogólny	kg/rok	-	-	-	14 573	9 005	6 219
Osady z przemysłowych oczyszczalni ścieków							
ogółem	t	-	72 720	80 712	100 065	92 959	82 232
stosowane do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne	t	-	-	75 482	96 309	91 545	82 232
Osady składowane i wykorzystane							
osady składowane	t	-	-	436 557	436 557	436 557	436 557

Źródło: Bank Danych Regionalnych, sierpień 2009

	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007
KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW							
Obiekty komunalne							
oczyszczalnie biologiczne	ob.	3	3	3	3	3	3
oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów	ob.	2	2	2	2	2	2
Wielkość (przepustowość) oczyszczalni wg projektu							
oczyszczalnie biologiczne	m3/dobę	1 286	1 286	1 286	1 286	836	836
oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów	m3/dobę	4 513	4 513	4 513	4 513	4 513	4 513
Równoważna liczba mieszkańców							
ogółem	osoba	35 249	33 961	33 971	36 571	32 689	32 689
Ścieki oczyszczane							
odprowadzane ogółem	dam3/rok	2 152,6	2 192,1	2 308,1	2 448,8	2 367,2	2 532,9
oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	dam3/rok	623	734	773	1 145	1 110	1 583
oczyszczane razem	dam3/rok	2 131	2 128	2 149	2 349	2 368	2 529
oczyszczane chemicznie	dam3/rok	1 591	-	-	-	-	-
oczyszczane biologicznie	dam3/rok	239	127	136	149	141	178

oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dm3/rok	301	2 001	2 013	2 200	2 227	2 351
oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	%	-	97,1	93,1	95,9	100,0	99,8
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię wg lokalizacji							
ogółem	osoba	-	-	-	-	51 610	52 422
w miastach	osoba	-	-	-	-	35 444	35 347
na wsi	osoba	-	-	-	-	16 166	17 075
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię							
ogółem	osoba	43 989	49 982	50 394	50 327	51 610	52 422
chemiczne	osoba	34 492	-	-	-	-	-
biologiczne	osoba	3 755	2 495	2 477	2 477	2 451	2 467
z podwyższonym usuwaniem biogenów	osoba	5 742	47 487	47 917	47 850	49 159	49 955
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu							
BZT5	kg/rok	9 380	7 901	8 934	10 827	10 032	8 319
ChZT	kg/rok	45 684	36 059	42 553	42 357	23 637	49 555
zawiesina	kg/rok	9 751	9 385	13 538	10 803	11 805	16 913
azot ogólny	kg/rok	10 798	8 765	3 688	4 307	0	6 881
fosfor ogólny	kg/rok	1 813	1 114	729	306	0	0
Osady wytworzone w ciągu roku							
ogółem	t	-	69	83	96	111	132
stosowane w rolnictwie	t	-	38	42	47	54	62
stosowane do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne	t	-	0	11	30	31	40
składowane razem	t	-	30	21	10	19	22
Osady składowane i wykorzystane							
osady składowane	t	-	46	24	13	22	44
osady wykorzystane	t	-	8	42	21	10	0
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności							
ogółem	%	73,20	81,75	80,66	79,30	79,66	78,91
miasta	%	100,00	100,00	99,99	100,00	99,96	99,97
wieś	%	33,91	56,24	54,93	53,00	55,12	54,94

Źródło: Bank Danych Regionalnych, sierpień 2009

2.7.5 Gospodarka odpadami

Współczesny model gospodarki odpadami komunalnymi, wynikający m.in. z dotychczasowych doświadczeń w tym zakresie, oparty o zintegrowane zastosowanie kilku efektywnych i proekologicznych sposobów gospodarki odpadami, umożliwia utylizację szerokiej grupy odpadów komunalnych, zapewniając maksymalny odzysk zawartych w nich produktów surowców użytecznych i energii.

Składowiska komunalne

Na terenie powiatu polickiego znajdują się cztery składowiska odpadów komunalnych:

- składowisko odpadów w Nowym Warpnie, gmina Nowe Warpno,

- składowisko w Sierakowie, gmina Police,
- składowisko w Smolęcinie, gmina Kołbaskowo,
- składowisko Leśno Górne, gmina Police.

W latach 2001-2008 z eksploatacji wyłączono składowisko dopadów w Smolęcinie, Sierakowie i w Nowym Warpnie.

Zakład Odzysku i Składowania Odpadów Komunalnych w Leśnie Górnym, jest przygotowany na odbiór odpadów spoza terenu swoich gmin i przystosowany do segregowania i kompostowania tychże odpadów. Po analizie informacji zbieranych w gminach zarysowuje się nowy problem związany z zagospodarowaniem odpadów azbestowych. Wynika on z istnienia dużej ilości budynków, w których zastosowane są pokrycia dachowe zawierające azbest, jak i sieci wodociągowe azbestowo-cementowe, które wymagają wymiany, co ma miejsce w gminach: Kołbaskowo, Dobra i Police.

Składowisko w Nowym Warpnie

Składowisko zarządzane jest przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Nowym Warpnie. Jest ono zlokalizowane w odległości ok. 1 km na wschód od Nowego Warpna na terenie użytków rolnych VI klasy, położonych wśród lasów. W promieniu 500 m nie ma budynków mieszkalnych i gospodarczych, a w odległości ok. 700 m na wschód od składowiska znajduje się kanał melioracyjny dla użytków zielonych. Składowisko to zostało wyłączone z eksploatacji w 2007 r.

Składowisko w Smolęcinie

Jest ono własnością gminy Kołbaskowo, zlokalizowane na działce położonej w odległości 1 km na południe od miejscowości Smolęcin. Powierzchnia całkowita obiektu wynosi 6,8 ha. Składowisko zostało wyłączone z eksploatacji w 2006 r. Ze względu na charakter obiektu przeprowadzane są badania powietrza, polegające na oznaczeniach stężenia gazów, tj. metanu, dwutlenku węgla oraz tlenu. Prowadzone są również badania odcieków wód z rowu opaskowego, jak i piezometrów. Składowisko posiada drenaż odcieków, urządzenia odgazowania składowiska i monitoring, podłoże uszczelnione jest folią „Plastpapa” i geomembraną.

Składowisko w Sierakowie

Zarządcą składowiska jest Miejski Zakład Gospodarki Odpadami z siedzibą w Szczecinie. Składowisko zostało wyłączone z eksploatacji w 2005 r. wskutek jego zapelnienia. Przystosowane było głównie do unieszkodliwiania odpadów komunalnych metodą składowania odpadów komunalnych. Całkowita powierzchnia składowiska wynosi 23,7 ha.

Składowisko Leśno Górne

Zakład Odzysku i Składowania Odpadów Komunalnych Leśno Górne k/Polic, funkcjonujący od 2001 r., jest składowiskiem odpadów innych niż niebezpieczne, przyjmującym rocznie ok. 15 000 Mg odpadów. Zakład wyposażony jest w dwie instalacje:

1. Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne – instalacja do składowania odpadów, z wyłączeniem odpadów obojętnych, o zdolności przyjmowania ponad 10 ton odpadów na dobę lub o całkowitej pojemności ponad 25000 ton. Unieszkodliwianiu poprzez składowanie poddaje się odpady pozostałe po segregacji oraz odpady nie nadające się do segregacji lub wykorzystania.

2. Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z infrastrukturą techniczną, stan istniejący:

- kwatera składowiskowa nr 1 o pojemności 76.800 m³,
- kwatera składowiskowa nr 2 o pojemności 48.500 m³. Izolowana sztucznie geomembraną HDPE o grubości 2 mm z drenażem odcieków.

Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z infrastrukturą techniczną – pojemność po połączeniu kwater nr 1 i 2 w jedno składowisko wynosić będzie 426,4 tys.m³. Węzeł segregacji i recyklingu organicznego - instalacja do odzysku odpadów innych niż niebezpieczne, o zdolności przetwarzania ponad 50 ton na dobę. Węzeł segregacji i recyklingu organicznego stanowi uzupełnienie systemu o instalację umożliwiającą ograniczenie ilości odpadów składowanych. Zakład prowadzi w obu instalacjach odzysk i unieszkodliwianie odpadów w ilości ok. 15 ÷ 18 tys. Mg odpadów komunalnych i 8 ÷ 10 tys. Mg innych odpadów z terenu powiatu polickiego, oraz w ramach posiadanych rezerw mocy przerobowych ok. 15 tys. Mg zmieszanych odpadów komunalnych pochodzących z terenu Szczecina. Zdolność produkcyjna Zakładu wynosi ok. 40 tys. Mg/rok odpadów komunalnych (praca w systemie dwuzmianowym).

Głównym zadaniem Zakładu jest zagospodarowanie dostarczanych z terenu powiatu polickiego odpadów komunalnych:

- poddawanie odpadów odzyskowi w węźle segregacji i kompostowania, składającego się z linii technologicznej segregacji oraz kompostowni,
- segregowanie, konfekcjonowanie, magazynowanie odpadów stanowiących surowce wtórne oraz odpadów niebezpiecznych w celu przekazania ich do zagospodarowania wyspecjalizowanym podmiotom,
- unieszkodliwianie poprzez składowanie odpadów nie nadających się do odzysku.

Przewiduje się realizację projektu budowlanego pn. „Rozbudowa polegająca na połączeniu kwatery nr 1 i 2 dla powiększenia objętości składowiska”. Wdrożenie projektu połączenia kwater pozwoli zwiększyć istniejącą pojemność składowiska o ponad 300 tys.m³ wydłużając jego czas eksploatacji do ok. 20 lat. Dzięki zwiększonej pojemności składowiska, bez zwiększania jego powierzchni nastąpi minimalizacja uciążliwości i zagrożeń Zakładu dla otoczenia a także ograniczenie jego wpływu na środowisko. Wdrożenie projektu pozwoli

również na osiągnięcie efektu finansowego wiążącego się ze zmniejszeniem kosztów dotyczących rekultywacji w wyniku zmniejszenia powierzchni.

Doskonalenie gospodarki odpadami w powiecie polickim w najbliższych latach polegać będzie na sukcesywnym rozwoju selektywnej zbiórki odpadów u źródła, ze szczególnym naciskiem na zbiórkę odpadów organicznych. W Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego ZOISOK w Leśnie Górnym został zaklasyfikowany jako jedno z dziewięciu w województwie okręgowych składowisk, które działać będą po 2012 roku. W planie wojewódzkim założono, że każde z okręgowych składowisk przeciętnie obsługiwać będzie około 150.000 mieszkańców. Odpowiada to wskaźnikom zawartym w krajowym planie gospodarki odpadami i jest zgodne ze standardowym obszarem obsługiwanym przez nowoczesne składowisko okręgowe. Według prognoz GUS w 2015 roku w powiecie polickim zamieszkiwać będzie 70.300 osób.

2.7.6 Ciepłownictwo

Na terenie gmin: Nowe Warpno, Dobra i Kołbaskowo nie występują scentralizowane źródła energii cieplnej w systemie ciepłowni rejonowej czy osiedlowej. Dominuje tu system źródeł lokalnych, zaopatrujących w ciepło obiekty, w które są one wbudowane lub obiekty z nimi sąsiadujące. Większe źródła ciepła (pow. 0,5 MW) zlokalizowane są w Nowym Warpnie, Dobrej, Mierzynie, na Bezzreczu, w Przecławiu i Kołbaskowie.

Największe źródła ciepła zlokalizowane są w Policach i w miejscowości Przecław, gm. Kołbaskowo. Głównymi nośnikami energii na cele grzewcze i przemysłowe jest węgiel. W Policach znajduje się dobrze rozwinięty ciepłowniczy system sieciowy, zarządzany przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. System zasilany jest z ciepłowni o mocy 48 MW oraz dwóch kotłowni: jedna o mocy 0,5 MW, a druga o mocy 1,44 MW. Ciepło dla miasta dostarczane jest z elektrociepłowni Zakładów Chemicznych „Police” S.A., której łączna moc wynosi 631 MW. Moc dostarczana z Zakładów Chemicznych „Police” na cele grzewcze do miasta wynosi 28 MW. Oprócz węgla nośnikami energii cieplnej na terenie gminy Police są gaz ziemny (12,8 % pokrycia), olej opałowy (1,0 %) i energia elektryczna (0,6%). Dużym producentem ciepła dla miasta Police jest wytwórnia o mocy ok. 30 MW, należąca do firmy Polchar, która produkuje odpadową parę technologiczną wykorzystywaną do produkcji ciepła. W miejscowości Przecław, gmina Kołbaskowo, zlokalizowane są kotłownie większej mocy wyłącznie wykorzystywane do wytwarzania energii cieplnej dla produkcji szklarniowej. Kotłownie te są eksploatowane przez firmy:

- „Gryfplant” 23,2 MW – na olej,
- „Agrabest” 27,9 MW – na olej,
- „Bloemexim” 7,0 MW – na olej,
- „Bloemexim” 9,3 MW – na gaz.

Z ochroną powietrza atmosferycznego, a także z ograniczeniem kosztów wytwarzania energii wiąże się modernizacja istniejących, często mocno wyeksploatowanych i mało sprawnych kotłowni. Zmniejszenie zużycia energii cieplnej to także termomodernizacja (m.in. docieplenie) budynków mieszkalnych i innych. W przypadku przeprowadzenia pełnej termomodernizacji obiektu (kotłownia, sieci ciepłne, ocieplanie), można uzyskać nawet do 50% oszczędności w zużyciu energii. W celu poprawy sytuacji w zakresie energetyki cieplnej należy podjąć następujące działania:

- przeprowadzić modernizację wszystkich istniejących i mało sprawnych kotłowni opalanych węglem o mocy powyżej 100 kW,
- wdrażać systemy grzewcze, w których głównym nośnikiem energii będzie gaz ziemny, gaz płynny, biogaz i inne alternatywne do obecnie stosowanych źródeł energii,
- wdrażać systemy grzewcze wykorzystujące jako paliwo biomasę, głównie słomę i odpady drzewne,
- wdrażać systemy tzw. bloków grzewczo-elektrycznych, zwanych też mikroelektrociepłowniami, dla których nośnikiem energii może być gaz ziemny, biogaz, olej opałowy, również olej rzepakowy, biomasa,
- przeprowadzić termomodernizację, głównie budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej.

2.7.7 Zaopatrzenie w gaz

Przeprowadzone inwestycje w zakresie gazyfikacji przyczyniły się do poprawy stanu powietrza atmosferycznego w gminach Kołbaskowo i Dobra. Z gazu przewodowego korzysta już ok. 70% gospodarstw domowych na terenie tych gmin. W gminie Police gaz doprowadzany jest do czterech miejscowości. Największym odbiorcą gazu są Zakłady Chemiczne „Police”, które zasilane są z gazociągu magistralnego 500 mm Odolanów Police. Gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy 300 mm biegnie z Polic do stacji redukcyjnej pierwszego stopnia, zlokalizowanej w Szczecinie (Warszewo).

W gminie Nowe Warpno nie przeprowadzono jeszcze gazyfikacji. Zakłada się, że gazyfikacja gminy Nowe Warpno nastąpi po wybudowaniu gazociągu wysokiego ciśnienia z Polic do Trzebieży. Obszar tej gminy zasilany będzie ze stacji redukcyjnej wysokiego ciśnienia zlokalizowanej w Trzebieży.

W gminie Dobra do większości miejscowości doprowadzony jest gaz przewodowy (za wyjątkiem miejscowości Sławoszewo). Na terenie gminy zlokalizowane są dwie stacje redukcyjno-pomiarowe drugiego stopnia w Mierzynie i Bezzeczu. Docelowo zakłada się, że z gazu będą mogli korzystać wszyscy mieszkańcy gminy oraz inni odbiorcy.

Sieć średniego ciśnienia, która na terenie gminy Kołbaskowo występuje stosunkowo rozległe, jest zasilana z rurociągu $\varnothing$ 500 mm, łączącego stacje redukcyjne pierwszego stopnia

w Podjuchach i w Warszawie. W „Koncepcji programowej gazyfikacji gminy Kołbaskowo” zakłada się wykonanie sieci gazowej średniego ciśnienia w miejscowościach obecnie niezgazyfikowanych.

Zgodnie z opracowanym w 1992 r. programem rozwoju sieci gazowniczej dla byłego Województwa Szczecińskiego przyjmuje się zaopatrzenie w gaz ziemny wszystkich miejscowości, w których zamieszkuje powyżej 300 osób. Zmiana stosowanych obecnie paliw na gaz ziemny jest ściśle zależna od konkurencyjności gazu względem innych nośników energii. Rosnące ostatnio ceny gazu spowodowały, że ten nośnik energii jest obecnie pod względem ekonomicznym mało konkurencyjny. Gazyfikacja gmin stworzy lepsze warunki do korzystania z bardziej przyjaznej dla naturalnego środowiska energii w porównaniu z dotychczas stosowanymi jej nośnikami. Dostęp do korzystania z gazu dla większej ilości odbiorców umożliwi łączenie różnych źródeł energii, a w konsekwencji bardziej racjonalne ich użytkowanie. Gaz może być wykorzystywany jako nośnik energii w skojarzeniu z odnawialnymi źródłami energii. Zakłada się, że kompleksowa gazyfikacja gmin powiatu polickiego przeprowadzona zostanie w latach 2004 – 2015.

2.7.8 Elektroenergetyka

W związku z zakładanym rozwojem infrastruktury w ogóle oraz wielofunkcyjnym charakterem wsi, zapotrzebowanie na energię będzie wzrastało. Bardzo ważnym ogniwem infrastruktury technicznej jest wyposażenie w urządzenia energetyczne i ich stan techniczny. Część sieci elektroenergetycznej, stacji transformatorowych i innych urządzeń znajdujących się na terenie gmin wymaga modernizacji.

System elektroenergetyczny miasta Police zasilany jest napowietrznymi liniami wysokiego napięcia 110 kV. Zasilają one Główne Punkty Zasilania (GPZ) zlokalizowane w Z.Ch. „Police” SA, Mścięcino oraz Trzeszczynie. System elektroenergetyczny Gminy Police zasilany jest 7 liniami WN, tj.

- Morzyczyn – Police 220kV (zasila ZCh. Police),
- Krajnik – Police 220kV (zasila ZCh. Police),
- Glinki I – Police 110 kV (zasila ZCh. Police),
- Glinki II – Police 110 kV,
- Skolwin – Mścięcino 110 kV,
- Glinki – Mścięcino 110 kV,
- Glinki I – Police – Tanowska 110 kV.

Dystrybucja energii do konsumentów odbywa się liniami średniego napięcia 15 kV poprzez stacje transformatorowe i linie niskiego napięcia. Układ dystrybucji wykonany jest jako układ pierścieniowy, co zwiększa niezawodność dostaw energii elektrycznej. Linie wykonane są częściowo jako linie napowietrzne, a częściowo jako kablowe. Jednostki transformatorowe oraz sieci średniego napięcia wychodzące z GPZ-ów posiadają rezerwy

pozwalające zaspokoić w przyszłości ewentualne zwiększenie zapotrzebowania na energię elektryczną.

Jedynie niektóre ze stacji transformatorowych zlokalizowanych w centrum miasta Police nie posiadają rezerw, które można wykorzystać na cele grzewcze (alternatywę stanowi zasilanie gazem lub z sieci ciepłowniczej). ENEA S.A. nie przewiduje w zatwierdzonym przez Prezesa URE (Urząd Regulacji Energetyki) Planie Rozwoju żadnych inwestycji i modernizacji na terenie Gminy Police. Jedyne prace rozwojowe związane z sieciami elektroenergetycznymi będą wynikały z przygotowywania przez Gminę w uzgodnieniu z ENEA S.A. terenów pod zabudowę mieszkalną (jednorodziną i wielorodziną) oraz udostępniania ewentualnym inwestorom.

Gmina Dobra zasilana jest siecią napowietrzną średniego napięcia (15 kV) z systemu elektroenergetycznego m. Szczecina. Część linii 15 kV (szczególnie w północnych rejonach gminy) ma długości na granicy lub powyżej wartości optymalnych (12,5 - 15 km), co kwalifikuje obszary te, do obszarów o słabych warunkach zasilania. Część linii SN ma powiązania z sieciami gmin sąsiednich, stwarzając w ten sposób możliwość dwustronnego zasilania. Część linii funkcjonuje w układzie promieniowym, co stanowi system niekorzystny, gdyż nie zapewnia ciągłości dostaw energii w przypadkach awarii na liniach.

Na terenach położonych w bezpośredniej bliskości m. Szczecina (Mierzyn, Bezzrecze) sieć średniego napięcia funkcjonuje jako kablowa. Na obszarze gminy Dobra zlokalizowanych jest około 150 stacji transformatorowych 15/0,4 kV, ich ilość ciągle wzrasta. Rozmieszczenie stacji w miejscowościach, przyjmując promień obsługi 500 m, jest w zasadzie dobre. Oceniając wskaźnik mocy zainstalowanej w stacjach transformatorowych do liczby odbiorców obsługiwanych przez te stacje, można uznać, że aktualnie sytuacja jest korzystna. Na okres perspektywiczny, mając na uwadze zakładany (bardzo znaczący) wzrost liczby mieszkańców w gminie, należy przewidywać znaczny przyrost ilości stacji transformatorowych 15/0,4 kV w miejscowościach i dalszy wzrost poboru mocy. Zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca w b. woj. szczecińskim (1997 r.) wynosiło ok. 2 500 kWh/rok, co stanowi ok. 70 % średniej krajowej i około 40 % średniej zachodnioeuropejskiej. Wzrost zużycia tej energii zależeć będzie od wielu czynników m.in. od relacji cen w stosunku do cen energii w innych nośnikach. Zachowując daleko posuniętą ostrożność, na perspektywę roku 2010 przewiduje się zużycie energii elektrycznej na mieszkańca, rzędu 4.000 – 5.000 kWh/rok, co oznacza zbliżenie się poziomu zużycia do obecnych wartości w wybranych krajach europejskich.

Przez południowo-wschodnią część gminy Dobra przechodzą linie napowietrzne NN (220 kV) i WN (110 kV) o znaczeniu wojewódzkim i ponadgminnym. Są to:

- linia 220 kV – Krajnik (gm. Gryfino) - Glinki (m. Szczecin),
- linia 110 kV – Pomorzany (m. Szczecin) – Glinki,
- linia 110 kV – Gumieńce (m. Szczecin) - Polmo (m. Szczecin).

Celem pokrycia zakładanego wzrastającego zapotrzebowania mocy i prawidłowego zasilania terenów rozwojowych, w zakresie sieci wysokiego napięcia przewiduje się:

- możliwość poboru mocy z planowanego GPZ, lokalizowanego w rejonie ul. Wroniej na terenie m. Szczecina, tuż przy granicy z gminą Dobra;
- rezerwację terenu pod GPZ lokalizowany na terenie gminy, na północ od miejscowości Redlica. GPZ mógłby być wpięty w istniejącą linię 110 kV Pomorzany - Glinki.

Dla sprawnego funkcjonowania sieci średniego napięcia na terenie gminy i przeniesienia wzrastającego obciążenia przewiduje się:

- pełne wykorzystanie wszystkich tras linii 15 kV na terenie gminy,
- modernizację sieci, np. przez zwiększanie przekroju przewodów lub zastępowanie linii napowietrznych liniami kablowymi o większych przekrojach,
- zmianę konfiguracji sieci SN w związku z zakładaną lokalizacją nowego GPZ,
- systematyczne przekształcanie sieci 15 kV do modelu układu pierścieniowego,
- realizację stacji transformatorowych 15/0,4 kV, stosownie do potrzeb wynikających z programów zagospodarowania,
- realizację sieci niskich napięć, stosownie do potrzeb.

Przez teren gminy Kołbaskowo przechodzą linie napowietrzne NN [220 kV] i WN [110 kV] o znaczeniu wojewódzkim i ponadgminnym. Są to :

- linia 220 kV - Krajnik – Glinki,
- linia 110 kV - Pomorzany – Glinki,
- linia 110 kV - Pomorzany – Gumieńce,
- linia 110 kV - Pomorzany – Morzyczyn,
- linia 110 kV - Pomorzany – Żydowce.

Gmina Kołbaskowo zasilana jest siecią SN ze stacji elektroenergetycznych 110/15 kV zlokalizowanych w Szczecinie – GPZ Gumieńce, EC Pomorzany, GPZ Białowieska. Sieć SN, w przeważającej części napowietrzna, zbudowana jest z linii magistralnych oraz odgałęzień. Linie magistralne zasilane są ze źródeł położonych poza gminą, na terenie m. Szczecina. Linie mają powiązania umożliwiające rezerwowanie zasilania. Linie SN budowane w ostatnim okresie wykonywane są jako kablowe. Trasy linii napowietrznych wytyczono dawno temu, mając na uwadze przede wszystkim skuteczność zasilania. Najczęściej prowadzono je po najkrótszych trasach przecinając ukośnie pola, lasy, a czasem i wsie. W rezultacie linie napowietrzne często stanowią istotny element kolizyjny dla różnych rodzajów zagospodarowania i użytkowania terenu. Na terenie gminy pracuje ponad 120 stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Ze względu na to, że zdecydowana część sieci SN wykonana jest jako napowietrzna, zdecydowaną większość stanowią stacje słupowe i wieżowe.

W energię elektryczną Gminę Nowe Warpno zaopatruje Grupa Energetyczna ENEA S.A., Oddział w Szczecinie. Do gminy biegnie linia zasilająca 15 kV o długości 40 km, w tym 10 km izolowanej na trasie Brzózki – Myślibórz Wielki – Dobieszczyń. Istnieje zasilanie awaryjne (linia podziemna) od strony Myśliborza Wielkiego. Linia zasilająca jest linią napowietrzną, tylko 3 km jest ułożone pod ziemią. Gmina wykorzystuje od 20 do 25 %

możliwości przesyłowych linii. W gminie znajdują 23 stacje transformatorowe będące własnością ENEA, 3 gminne i 7 innych podmiotów.

Wzrost produkcji energii elektrycznej odbywać się będzie poprzez wykorzystanie alternatywnych do tradycyjnych paliw kopalnych źródeł energii. Do produkcji energii elektrycznej w warunkach powiatu polickiego mogą być wykorzystywane m.in. takie źródła elektrycznej energii odnawialnej, jak:

- energia wiatru (turbiny wiatrowe),
- energia wody (turbiny wodne),
- energia biomasy (bloki grzewczo-elektryczne).

3. GOSPODARKA POWIATU POLICKIEGO

Rozwój gospodarczy Polski i województwa zachodniopomorskiego w latach 1999-2006 na tle państw Unii Europejskiej został odnotowany w zmianach wskaźnika konwergencji gospodarczej (dystansu względem średniej UE-27 mierzonego poziomem PKB na głowę mieszkańca z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej walut). Wskaźnik konwergencji gospodarczej zmalał dla Polski o 3,7% (co świadczy o zmniejszeniu dystansu do lepiej rozwiniętych państw UE), podobnie zmalał on również w przypadku wszystkich województw kraju poza województwem zachodniopomorskim. W latach 1999, 2003, 2006, wskaźnik ten wynosił dla województwa zachodniopomorskiego odpowiednio: 48,5%, 46,3%, 47,7% (UE-27 = 100%). Średnio województwo w tym okresie odnotowało więc spadek o 0,8%. Pozycja województwa zachodniopomorskiego wśród regionów UE-27 była następująca: 231, 236, i 239. w stosunku do wszystkich regionów EU-27, których liczba wynosi 271.

Powiat policki położony jest w północno-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Szczecina. Od północy i wschodu graniczy z wielkimi akwenami województwa - Zalewem Szczecińskim, Roztoką Odrzańską i ujściowym odcinkiem Odry, od zachodu - z powiatami niemieckimi. Powiat zlokalizowany jest wokół Szczecina, co powoduje, iż większość jego interesów strategicznych sytuuje się w aglomeracji szczecińskiej, wokół którego jest „owinięty”. Należy zauważyć, iż powiat grodzki szczeciński jest na tyle silnie rozwinięty gospodarczo, że to jego potencjał stanowi główną bazę rozwojową powiatu polickiego, natomiast powiat ziemski policki prawie nigdy nie był dostatecznie rozwinięty i jego gospodarka jest podporządkowana stolicy regionu. Większość mieszkańców powiatu posiadających wysoki poziom wykształcenia i kwalifikacji znajduje zatrudnienie w Szczecinie. Także firmy działające na terenie powiatu swoje produkty i usługi lokują przede wszystkim w obszarze metropolitalnym.

W skład powiatu wchodzi cztery gminy, różniące się w zdecydowany sposób zarówno swoim potencjałem gospodarczym, strukturą zatrudnienia i wykształcenia mieszkańców, jak i dynamiką rozwoju gospodarczego:

- Dobra - gmina wiejska zajmująca 16,6% powierzchni powiatu i zamieszкана przez 21,7% ogółu mieszkańców powiatu (dane z 2008 r.),
- Kołbaskowo - gmina wiejska zajmująca 15,87% powierzchni powiatu i zamieszкана przez 14,4% ogółu mieszkańców powiatu,
- Nowe Warpno - gmina miejsko-wiejska zajmująca 29,67% powierzchni powiatu i zamieszкана przez 2.4% ogółu mieszkańców powiatu,
- Police - gmina miejsko-wiejska zajmująca 37,86% powierzchni powiatu i zamieszкана przez 61,5% ogółu mieszkańców powiatu.

Największy pracodawca w powiecie polickim - Zakłady Chemiczne Police - zatrudniają średnio 2,8 tysiąca pracowników. Decyzja rozpoczęcia budowy zapadła w 1965 roku. Pierwszy wydział produkcji kwasu siarkowego rozpoczął działalność w 1969 roku, ostatnią instalację uruchomiono w 1986 roku, która służy do produkcji mocznika. ZCH Police są największym polskim eksporterem nawozów i pigmentów. Spółka może się poszczycić jedyną w kraju instalacją do produkcji bieli tytanowej. Ponad 50% wszystkich produkowanych nawozów określonego rodzaju w Polsce pochodzi z ZCH Police. Przychody netto ze sprzedaży produktów i materiałów wyniosły w 2006 roku ok. 1 671 mln zł, zaś w 2007 roku - 1 820 mln zł. Zysk netto za 2006 rok wyniósł ok. 201 mln zł zaś w 2007 roku zanotowano stratę blisko 300 mln złotych.

W 2004 r. do Krajowego Rejestru Sądowego została wpisana spółka INFRAPARK Police SA, utworzona przez Zakłady Chemiczne Police SA, gminę Police, Uniwersytet Szczeciński oraz Zachodniopomorską Agencję Rozwoju Regionalnego. Według stanu na dzień 9.01.2006 r. kapitał zakładowy spółki wynosi 8,6 mln zł. Gmina jest właścicielem 84 343 akcji, co stanowi 48,91% kapitału zakładowego spółki. Podstawowym celem utworzenia spółki była aktywizacja gospodarcza gminy. INFRAPARK oferuje 296 ha terenów inwestycyjnych podzielonych na 23 obszary o powierzchni 1,5 do 80 ha. Atutem Polickiego Parku Przemysłowego jest lokalizacja z dostępem do połączeń drogowych, transportu wodnego (port barkowy i pełnomorski) oraz kolei. Atrakcyjność położenia podnosi dostęp do infrastruktury technicznej Zakładów Chemicznych Police oraz preferencyjne zasady inwestowania. Część terenów INFRAPARK-u otrzymała status Specjalnej Strefy Ekonomicznej w ramach współpracy z Kostrzyńsko-Słubicką Specjalną Strefą Ekonomiczną.

W 2004 roku do Krajowego Rejestru Sądowego został wpisany Port Morski w Policach sp. z o.o., którą utworzyły Zakłady Chemiczne Police oraz gmina Police. Gmina Police jest właścicielem 100 udziałów, stanowiących 10% ogółu kapitału zakładowego. Dzięki utworzeniu spółki opłaty portowe nie zostały przejęte przez Urząd Morski, lecz zostają przeznaczone na inwestycje w porcie, które mają przyczynić się do rozbudowy infrastruktury.

Przemysł chemiczny w regionie zachodniopomorskim uważany jest za jeden z podstawowych potencjałów przemysłowych województwa. Udział regionu w produkcji niektórych wyrobów jest znaczący w skali kraju. Przychody ze sprzedaży w branży chemicznej (w latach 2004 - 2007) stanowiły 10%. Zatrudnienie zaś w tej branży wynosiło 3% ogółu zatrudnionych („Ekspertyza na temat wpływu światowego kryzysu ekonomicznego

na sytuację społeczno gospodarczą województwa zachodniopomorskiego”, wykonana przez Uniwersytet Szczeciński w 2009 r.). Liczba podmiotów przemysłu chemicznego w województwie zachodniopomorskim szacowana jest na około 300 przedsiębiorstw, większość z tych firm, skupiona jest w okolicach Polic i Szczecina. Stąd decyzja utworzenia klastra chemicznego Zachodniopomorska Zielona Chemia. Aktualnie klaster skupia około 30 firm; wiodącą rolę odgrywają w nim Zakłady Chemiczne Police.

Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gospodarczego Powiatu Polickiego powstało z inicjatywy trzech jednostek samorządu terytorialnego. Powiatu polickiego, gminy Police i gminy Nowe Warpno. W maju 2006 roku pomiędzy tymi podmiotami została podpisana deklaracja

o współpracy na rzecz powołania do życia stowarzyszenia, które ma na celu zjednoczenie działań samorządów na rzecz pobudzenia aktywności społeczno-gospodarczej społeczności lokalnej. W kwietniu kolejnego roku do stowarzyszenia przystąpiły kolejne dwa samorządy gmina Dobra i Kołbaskowo. Wraz z powołaniem stowarzyszenia rozpoczęto proces budowy instytucji wsparcia biznesu w powiecie polickim.

W Lubieszynie (na drodze krajowej nr 10) funkcjonuje przejście drogowe Lubieszyn-Linken. Początkowo przejście graniczne obsługiwało osoby udające się do NRD, a następnie do zjednoczonych Niemiec. Przejście to zostało znacznie rozbudowane w 2003 roku, co w konsekwencji przyczyniło się do budowy targowiska, typowego dla miejscowości przygranicznych. Hale targowe i targowiska, salony fryzjerskie i kosmetyczne, gabinety weterynaryjne, warsztaty samochodowe, stacje benzynowe i bary typu fast-food, obsługują znaczną ilość klientów. Targowisko to jest miejscem pracy dla znacznej ilości osób i ich rodzin. Głównym odbiorcą towarów i usług oferowanych na targowisku są obywatele Niemiec.

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny prowadzi w Ostoi Ośrodek Szkoleniowo-Badawczy w zakresie Energii Odnawialnej. Aktualnie dwór w Ostoi jest miejscem, gdzie mają być prowadzone badania dotyczące wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Odbywają się tutaj liczne szkolenia, seminaria i konferencje. W przyległym parku planuje się utworzenie ścieżki dydaktycznej, która będzie służyła młodzieży szkolnej, mieszkańcom Szczecina i powiatu. W przyszłości planowane są kolejne etapy renowacji folwarku i adaptacji na potrzeby Ośrodka Szkoleniowo-Badawczego.

W ostatnim okresie Uniwersytet funkcjonował Szczeciński przyjął na stan pałac w Stolcu, w którym przez kilka dziesięcioleci oddział Straży Granicznej. Należy się spodziewać, iż po adaptacji może on spełniać rolę ośrodka edukacji transgranicznej.

Na terenie powiatu polickiego powstało wiele stref (obszarów) przedsiębiorczości. Powstawały one przy drogach prowadzących do stolicy regionu. Nie były to planowane działania, lokowano je na podstawie decyzji wydawanych na poziomie gmin. W ten sposób powstały samoistne strefy rozwoju przemysłu, usług i handlu w Mierzynie, Przeclawiu oraz wzdłuż jedyne go odcinka autostrady w województwie zachodniopomorskim A-6, przy przejściu granicznym w Kołbaskowie. W firmach tych produkowane są często produkty

innowacyjne znajdujące zbyt na rynku globalnym. Typowym przykładem jest firma „Sonion” produkująca aparaty słuchowe oraz firma Vobis montująca komputery. Z analizy zjawisk lokowania stref przemysłowych na obszarze powiatu polickiego na strategicznych kierunkach, należy wnioskować, że ich położenie determinuje lokalizacja blisko centrum, jakim jest miasto Szczecin (znaczący zasób siły roboczej). Brak planowanego działania ze strony władz lokalnych przyczynił się do znacznego rozproszenia lokalizacji. Brak spójnego planu budowy parków przemysłowych spowodował nie uzyskanie znacznych środków na budowę stref przemysłowych ze środków UE.

3.1 Podmioty gospodarcze ogółem

W województwie zachodniopomorskim odsetek osób pracujących we własnych firmach wyniósł 14,3%, co daje województwu pierwsze miejsce w kraju. Jednakże niewielu mieszkańców powiatu polickiego prowadzi własną działalność gospodarczą. Analiza sytuacji gospodarczej powiatu na przestrzeni ostatnich lat wskazuje, że liczba podmiotów gospodarczych w powiecie polickim systematycznie wzrasta. W roku 2007 było zarejestrowanych 210.750 podmiotów gospodarczych na terenie województwa zachodniopomorskiego. Liczba podmiotów na poziomie powiatu wyniosła 7.063 i stanowiła 3,78 % ogólnej liczby podmiotów zarejestrowanych w województwie zachodniopomorskim (*źródło BDR GUS*).

Województwo zachodniopomorskie cechuje się najwyższym w kraju wskaźnikiem liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 100 mieszkańców (12,5 wobec 9,7 dla całego kraju). Świadczy to o istnieniu silnego impulsu przedsiębiorczości na obszarze województwa. Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w powiatach województwa wynosi 12,5. W powiecie polickim kształtuje się poniżej średniej i wynosi 12,0. Odsetek mikrofirm w ogólnej liczbie firm zarejestrowanych wyniósł 96,06 %.

Spośród wszystkich czterech gmin powiatu, jedyną gminą w której zanotowano spadek jest Nowe Warpno. Gminy Dobra i Kołbaskowo wykazują ponadprzeciętny wzrost podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na ich terenie. Powyższa sytuacja jest konsekwencją osiedlania się w tych gminach najbardziej zamożnych mieszkańców Szczecina, prowadzących w większości własną działalność gospodarczą. Trzeba podkreślić także, że w trakcie prac nad strategią na najmniejszej próbie firm przeprowadzono badania, których celem było rozpoznanie klimatu przedsiębiorczości na terenie powiatu. Ustalono, iż tylko jedna z badanych firm została założona przed 1990 r. Pozostałe powstały w okresie przemian ustrojowych i gospodarczych, które miały miejsce w Polsce i całej Europie środkowo-wschodniej po 1989 r.

Dowodzi to, iż tradycje przedsiębiorczości w powiecie polickim są bardzo niedojrzałe i we wstępnej fazie budowy. Istotny wpływ na taką sytuację w regionie miała budowa i uruchomienie największego w powiecie zakładu pracy - Zakładów Chemicznych Police. Mała i średnia przedsiębiorczość nie była konieczna, ponieważ większość osób była

zatrudniana w w/w zakładzie lub w jednostkach budujących zakłady, które tworzyły na terenie powiatu filie swoich przedsiębiorstw. Co więcej, popyt na siłę roboczą w Zakładach Chemicznych był tak ogromny, że zasoby ludzkie występujące na terenie regionu były nie wystarczające i konieczne było sięgnięcie do rezerw występujących w innych regionach kraju. Ludzie przyjeżdżali chętnie, ponieważ praca oferowana w zakładach i przedsiębiorstwach kooperujących dawała możliwości otrzymania mieszkania, ale nowi pracownicy najczęściej nie mieli tradycji przedsiębiorczości. Nikt bowiem, kto posiadał zakład czy możliwość sięgnięcia do zasobów pokoleniowych, nie był zdecydowany na taki krok.

Podczas procesu prywatyzacji w latach dziewięćdziesiątych XX wieku nie uwzględniono konieczności szukania i tworzenia firm kooperantów dla zakładów. W trakcie badań realizowanych dla Regionalnej Strategii Innowacyjności⁵⁴ ustalono, iż tylko 12,5% przedsiębiorstw kooperujących z Zakładami Chemicznymi Police ma siedzibę na terenie województwa zachodniopomorskiego, zaś zdecydowana większość - w innych województwach kraju. Nie wykorzystano szansy na restrukturyzację zakładów tak, aby MŚP stanowiły zarówno bufor ochronny, jak i zasób usług serwisowych lub kooperacyjnych dla największego pracodawcy w powiecie.

Większość badanych na terenie powiatu polickiego firm to firmy mikro (liczące nie więcej niż 9 pracowników), a jedynie jedna z nich kwalifikuje się jako średnia firma (zatrudniająca co najmniej 50 osób). Dowodzi to, iż przedsiębiorczość na terenie powiatu jest we wstępnej fazie rozwoju, choć nie należy utożsamiać tego z brakiem przedsiębiorczości ze strony mieszkańców powiatu. Decydujący wpływ na taką sytuację w powiecie mają dwa podstawowe czynniki. Po pierwsze - obecność na terenie Polic wielkiego zakładu pracy, jakim są Zakłady Chemiczne, dające zatrudnienie kilku tysiącom pracowników. Po drugie - bliskość miasta Szczecina z jego znacznie bogatszą ofertą wielu miejsc pracy. Dlatego też u większości mieszkańców powiatu Police ukształtował się model pracy najemnej.

Powiat policki, pomimo funkcjonowania na jego terenie Zakładów Chemicznych Police, pozostaje jednak powiatem małych i średnich zakładów. Poniższa tabela przedstawia liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w latach 2002-2008 zarówno w poszczególnych gminach, jak i w całym powiecie. Wyraźnie widać, zwłaszcza na rysunku poniżej, że w rozpatrywanym okresie systematycznie rokrocznie wzrastała liczba zarejestrowanych firm w powiecie zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym.

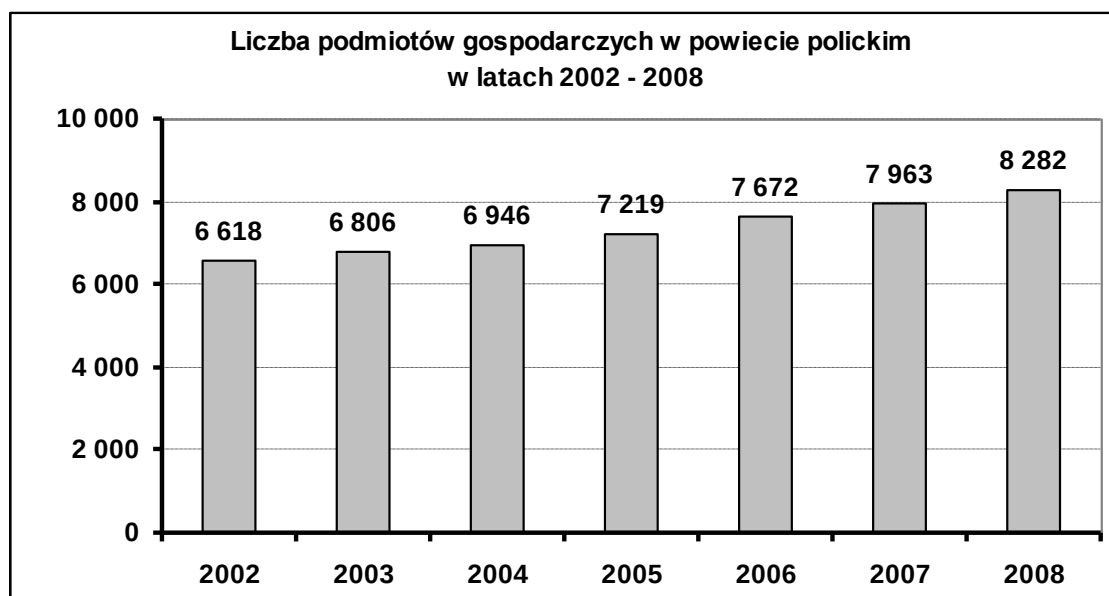
Ogółem w powiecie polickim w 2002 r. było zarejestrowanych 6.618 firm, w 2008 r. liczba firm wzrosła do 8.282. Bezpośredni przyrost na koniec 2008 r. wyniósł 1.664 podmiotów - w skali całego powiatu przyrost wynosił 21,7%, co daje średnio dynamikę prawie 4% w skali roku.

⁵⁴ Regionalna Strategia Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim, Szczecin 2005 r.

Tabela 75. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

gmina		liczba podmiotów gospodarczych						
		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	ogółem	4 137	4 143	4 133	4 220	4 451	4 509	4 548
	sektor publiczny	83	83	85	107	201	208	219
	sektor prywatny	4 054	4 060	4 048	4 113	4 250	4 301	4 329
Dobra	ogółem	1 339	1 457	1 596	1 739	1 888	2 045	2 283
	sektor publiczny	18	18	17	18	17	17	17
	sektor prywatny	1 321	1 439	1 579	1 721	1 871	2 028	2 266
Kołbaskowo	ogółem	942	1 005	1 033	1 082	1 145	1 227	1 279
	sektor publiczny	12	12	12	12	12	12	12
	sektor prywatny	930	993	1 021	1 070	1 133	1 215	1 267
Nowe Warpno	ogółem	200	201	184	178	188	182	172
	sektor publiczny	7	8	8	7	7	7	7
	sektor prywatny	193	193	176	171	181	175	165
ogółem	ogółem	6 618	6 806	6 946	7 219	7 672	7 963	8 282
	sektor publiczny	120	121	122	144	237	244	255
	sektor prywatny	6 498	6 685	6 824	7 075	7 435	7 719	8 027

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

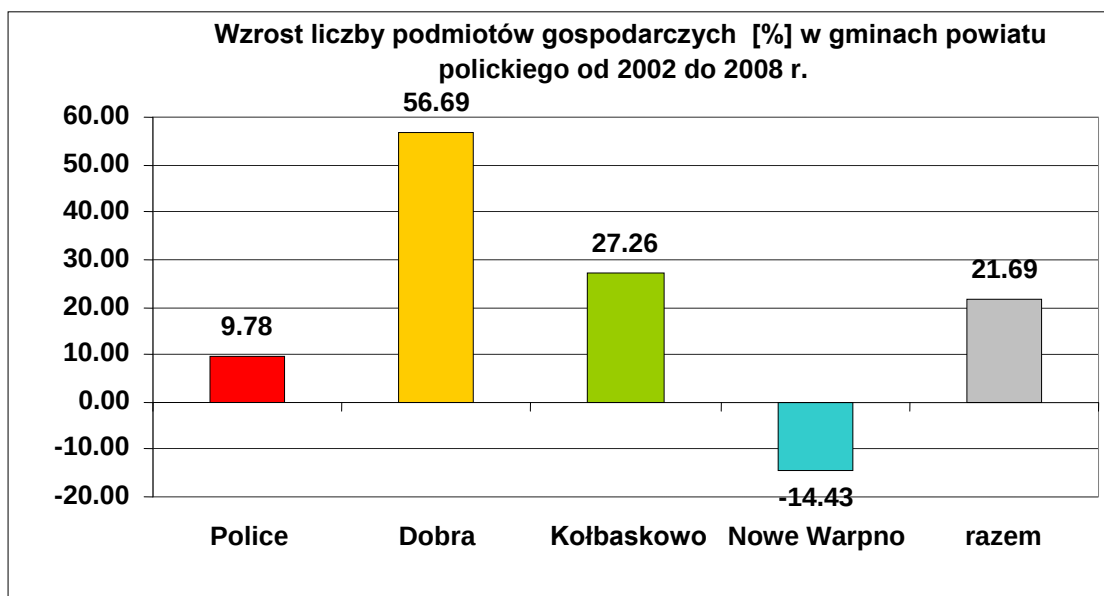
Rysunek 11. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w powiecie polickim w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Analizując powyższą tabelę oraz rysunek można stwierdzić, iż największy przyrost podmiotów gospodarczych nastąpił w badanym okresie tj. pomiędzy rokiem 2002 a 2008 w gminie Dobra - aż o prawie 57% oraz w gminie Kołbaskowo - o ok. 27%. Gmina Police

zanotowała wzrost poniżej przeciętnej, bo tylko ok. 10%, natomiast gmina Nowe Warpno - spadek aż o 14%. Dowodzi to, iż na terenie gminy Nowe Warpno zachodzą procesy destrukcyjne, które mogą doprowadzić do kompletnego załamania gospodarczego, a w konsekwencji - do zapaści budżetowej gminy.

Rysunek 12. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w gminach powiatu polickiego w okresie od 2002 do 2008 r.

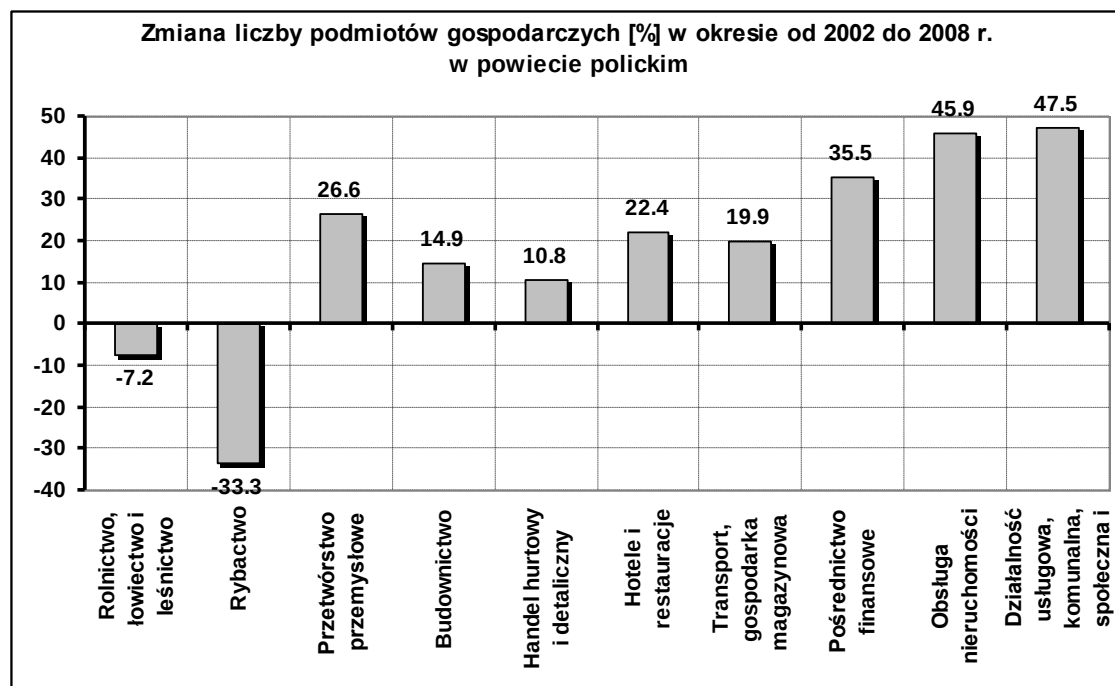

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Oczywiście, rozwój w poszczególnych sektorach gospodarki powiatu polickiego kształtował się w ostatnich latach odmiennie. Wpływ miało tu wiele czynników zarówno zewnętrznych tj. ogólne trendy w gospodarce polskiej i europejskiej, jak i wewnętrznych - wynikających ze specyfiki regionu. Pewne ogólne informacje na ten temat zilustrowano na rysunku niżej, na którym przedstawiono procentowe zmiany liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w wybranych gałęziach gospodarki (zgodnie z klasyfikacją PKD 2004).

W latach 2002-2008, ogółem w całym powiecie najszybszy wzrost zanotowano w usługach (sekcja O) - o 47,5% oraz w obrocie nieruchomościami (sekcja K) - o blisko 46%. Nieco mniejszy wzrost liczby podmiotów gospodarczych miał miejsce w pośrednictwie finansowym (sekcja J) – 35,5%, przetwórstwie przemysłowym (sekcja D) – 26,6% oraz w hotelarstwie i restauracjach (sekcja H) – 22,4%. Największa recesja dotknęła rybactwo (sekcja B), w którym liczba zarejestrowanych podmiotów spadła o 1/3 oraz w rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie (sekcja A) - o ok. 7%.

Rysunek 13. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w gminach powiatu polickiego w okresie od 2002 do 2008 r. w wybranych branżach przemysłowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

3.2 Podmioty gospodarcze w latach 2002-2008 - analiza

W niniejszym opracowaniu poddano analizie wybrane sektory gospodarki o największym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego powiatu polickiego. Sektory te wybrano zgodnie z klasyfikacją PKD 2004, która wyróżnia 17 sekcji oznaczonych symbolami literowymi (od A do Q). *Polska Klasyfikacja Działalności* jest podstawą systemu klasyfikacji podmiotów gospodarczych, nawiązując do niej także inne klasyfikacje, a zwłaszcza *Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług* (PKWiU). Dla celów opracowania - z uwagi na okres badań obejmujący lata 2002-2008 r. - posłużono się klasyfikacją PKD 2004, którą nadal stosuje się równolegle z PKD 2007 (tu wyróżniono 21 sekcji).

Poniżej opisano bardziej szczegółowo 10 z 17 rodzajów działalności. Pominęto między innymi takie sektory gospodarki, jak: górnictwo (sekcja C), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (sekcja E), a także administrację i obronę narodową (sekcja L), edukację (sekcja M), ochronę zdrowia i pomoc społeczną (sekcja N).

3.2.1 Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo

Rolnictwo i leśnictwo, a w mniejszym stopniu także łowiectwo, jest ważnym czynnikiem kształtującym zrównoważony rozwój powiatu. Jednak pomimo korzystnych warunków przyrodniczych do rozwoju rolnictwa, szczególnie w dwóch gminach: Dobra i Kołbaskowo, przeżywa ono wyraźny regres. Zmniejszyła się produkcja roślinna i produkcja zwierzęca, jak również spadło zapotrzebowanie na działalność o charakterze przetwórczym

i usługowym z zakresu rolnictwa. Ważnym źródłem dochodu dla rolników na tym obszarze powinno być prowadzenie gospodarstw agroturystycznych.

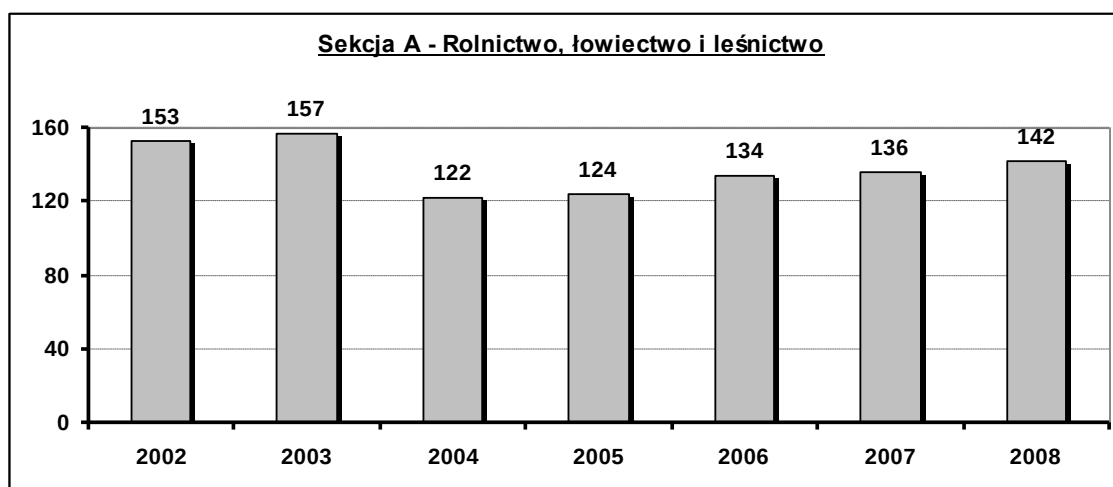
Zaobserwowana w powiecie polickim na przestrzeni ostatnich lat wyraźna stagnacja w rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie (tabela i rysunek poniżej) znalazła swoje odzwierciedlenie w ponad 7-procentowym spadku liczby podmiotów gospodarczych działających w tym sektorze w latach 2002-2008 r. Jak pokazuje wykres, największy, bo ponad 20-procentowy spadek liczby firm działających w rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie, ogółem w całym powiecie zanotowano pomiędzy rokiem 2003 i 2004. Obecnie obserwuje się, co prawda minimalną, ale jednak tendencję rosnącą. Zauważyć trzeba, że zmniejszona liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w zakresie łowiectwa uległa zmianie jedynie w sensie własnościowym, bowiem na terenie powiatu ilość punktów obsługujących łowiectwo na terenie pozostała taka sama.

Tabela 76. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo							
gmina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	69	70	62	64	67	65	69
Dobra	38	40	31	30	33	35	38
Kolbaskowo	33	33	17	18	23	26	26
Nowe Warpno	13	14	12	12	11	10	9
ogółem	153	157	122	124	134	136	142

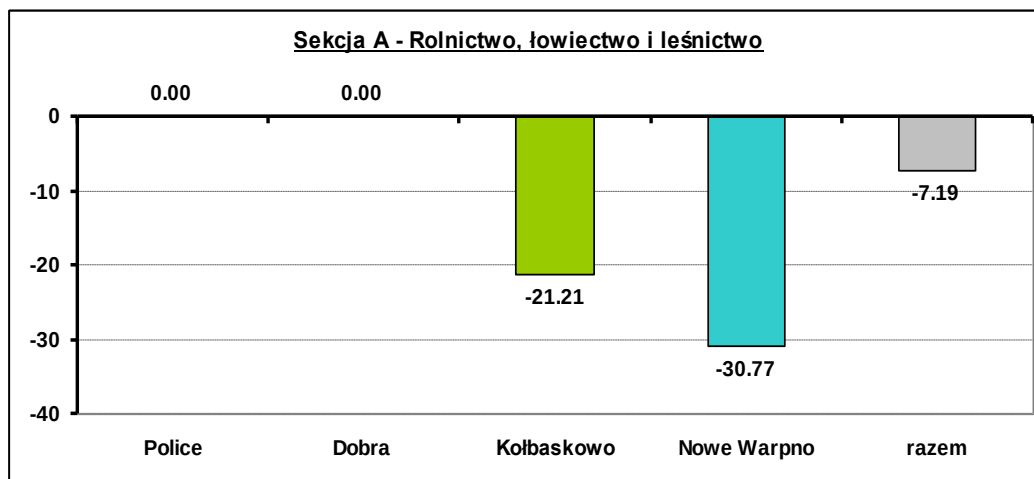
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 14. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w okresie od 2002 do 2008 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 15. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Recesja w tej dziedzinie gospodarki dotknęła głównie dwie gminy powiatu - Nowe Warpno, w którym wystąpił ponad 30-procentowy spadek liczby zarejestrowanych firm oraz Kołbaskowo - ponad 20-procentowy spadek. Zarówno w Policach, jak i w Dobrej udało się utrzymać *status quo*.

3.2.2 Rybactwo

Gospodarka rybacka, obejmująca zarówno rybołówstwo morskie i śródlądowe, jak i chów i hodowlę ryb oraz pozostałych organizmów wodnych, jest gałęzią gospodarki powiatu polickiego, w której zanotowano największy spadek w ciągu lat 2002-2008. Podmioty gospodarcze działające w tym sektorze zlokalizowane są praktycznie tylko w dwóch gminach powiatu - w Policach i Nowym Warpnie, położonych nad największym akwenem regionu Zalewem Szczecińskim i wzdłuż estuarium Odry.

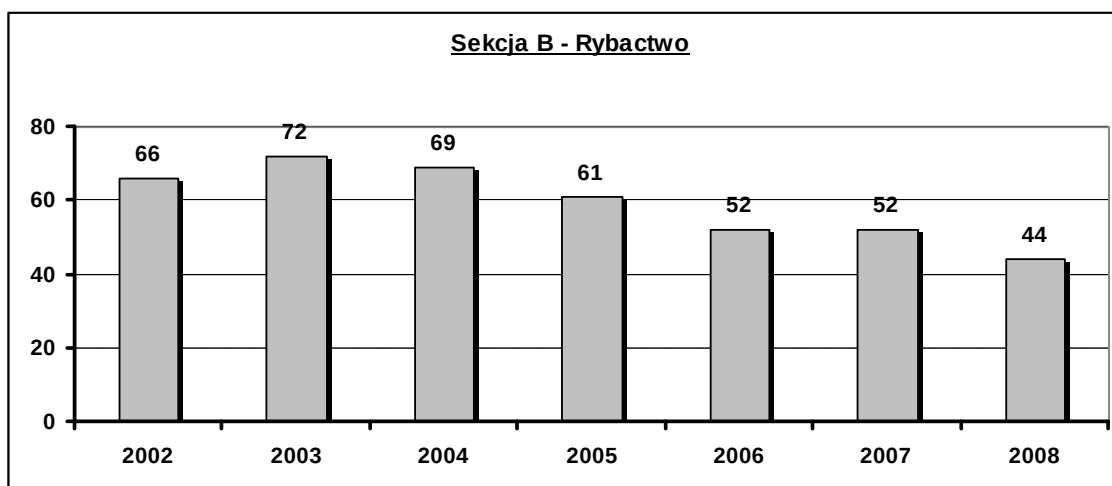
Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gmin powiatu polickiego w sekcji rybactwo w 2002 r. wynosiła 66, podczas gdy w 2008 r. - tylko 44, co oznacza 33-procentowy spadek. Największą recesję (54.5%) odnotowano w gminie Nowe Warpno - z 11 firm z tego sektora funkcjonujących w 2002 r., w roku 2008 pozostało tylko 5. W przypadku, zwłaszcza tej gminy, rybactwo jest niewykorzystaną szansą rozwoju.

Tabela 77. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Sekcja B - Rybactwo							
gmina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	54	54	50	46	38	38	37
Dobra	1	1	2	2	2	2	2
Kolbaskowo	-	-	-	-	-	-	-
Nowe Warpno	11	17	17	13	12	12	5
ogółem	66	72	69	61	52	52	44

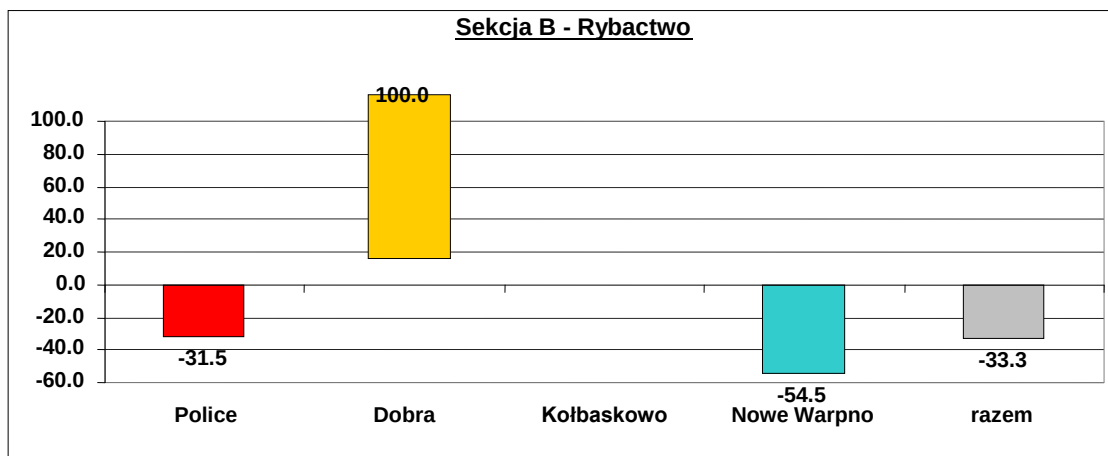
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 16. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 17. Liczba podmiotów gospodarczych w gminach powiatu polickiego w okresie od 2002-2008

3.2.3 Przetwórstwo przemysłowe

Zgodnie z PKD 2004 do tego sektora zakwalifikowano podmioty gospodarcze produkujące między innymi: artykuły spożywcze, napoje, wyroby tytoniowe, tekstylne, odzież, wyroby z drewna, papieru, wyroby chemiczne i tworzywa sztuczne, wyroby farmaceutyczne i leki, wyroby z porcelany, ceramiki, szkła i metalu, sprzęt elektroniczny i optyczny, wszelkiego rodzaju maszyny, pojazdy samochodowe i inny sprzęt transportowy.

Na terenie powiatu polickiego w badanym okresie od 2002 do 2008 roku funkcjonowało odpowiednio 828 i 1.045 podmiotów reprezentujących przemysł. W liczbach bezwzględnych nastąpił wzrost o 217 podmiotów, to wzrost o ponad 26% w stosunku do roku 2002. Przetwórstwo przemysłowe zanotowało czwarty - po sektorze obsługi nieruchomości, usługach i pośrednictwie finansowym - najbardziej dynamiczny wzrost w układzie branżowym.

Najwięcej nowych firm działających w sektorze przetwórstwa przemysłowego powstało w okresie od 2002 do 2008 r. w gminie Police - 135 (wzrost o 23,6%) oraz w gminie Dobra - 56 (wzrost o 36,6%). Procentowo najwyższy wzrost zanotowała gmina Nowe Warpno - 87,5%, chociaż w liczbach bezwzględnych wiązało się to z utworzeniem jedynie 7 nowych podmiotów. Wyraźnie ilustruje to rys. 3.14.

Największym pracodawcą zarówno na rynku lokalnym, jak i regionalnym są Zakłady Chemiczne Police ze swoją kilkutysięczną załogą w 2008 r. Branża chemiczna należy do jednej z bardziej dynamicznie rozwijających się gałęzi przemysłu w regionie. ZCH Police są największym polskim eksporterem nawozów i pigmentów. Spółka może się poszczycić jedyną w kraju instalacją do produkcji bieli tytanowej. Ponad 50% wszystkich produkowanych nawozów określonego rodzaju w Polsce pochodzi z ZCH Police. Przychody netto ze sprzedaży produktów i materiałów wyniosły w 2006 roku ok. 1 671 mln złotych, zaś w 2007 roku - 1 820 mln złotych. Zysk netto za 2006 rok wyniósł ok. 201 mln złotych zaś w 2007 roku zanotowano stratę blisko 300 mln złotych.

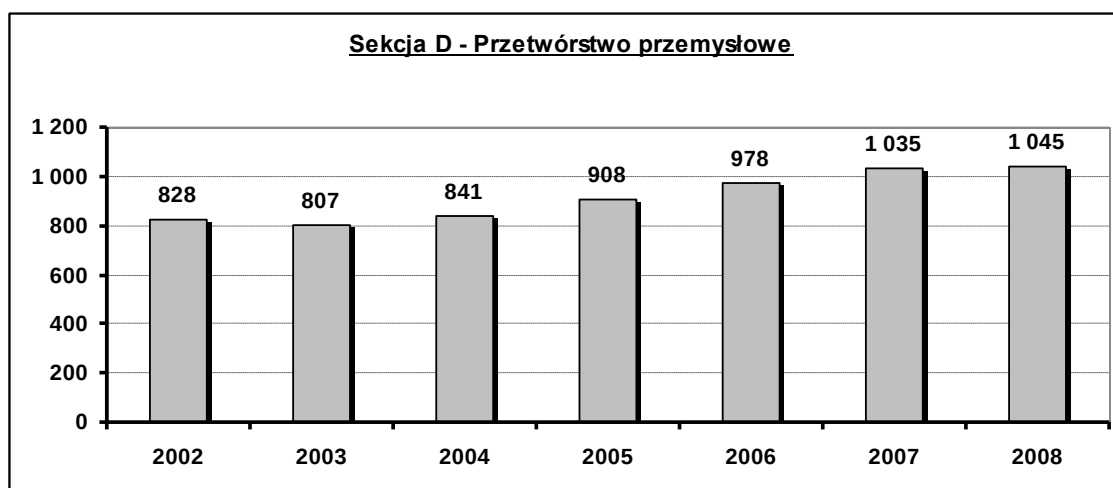
W 2007 r. w ramach projektu "Tworzenie Regionalnego Systemu Innowacji" powstało Stowarzyszenie KLASZTER CHEMICZNY "Zielona Chemia" skupiający wokół ZCh Police kilkanaście podmiotów gospodarczych sektora chemicznego, w tym blisko 10 firm zarejestrowanych w gminie Police. Analiza trendów rozwojowych różnych branż gospodarki oraz uwarunkowania rozwoju ZCh Police, już dziś każą twierdzić, że rola tego zakładu w potencjale ekonomicznym powiatu będzie maleć, co zważywszy na rozwój innych branż, nie będzie skutkować spadkiem rozwoju gospodarczego.

Tabela 78. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe							
gmina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	573	548	562	607	673	710	708
Dobra	153	155	172	181	188	192	209
Kolbaskowo	94	95	98	110	105	117	113
Nowe Warpno	8	9	9	10	12	16	15
ogółem	828	807	841	908	978	1 035	1 045

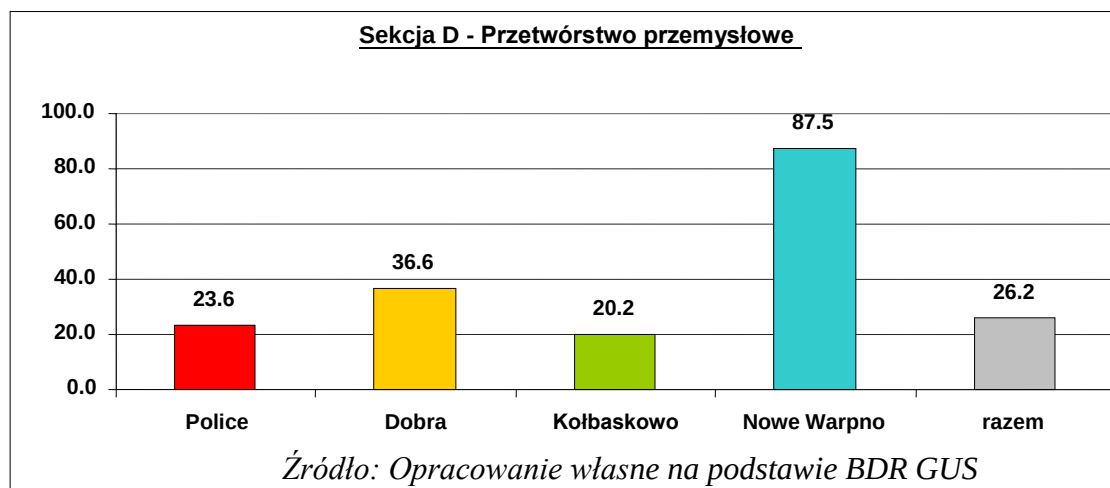
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 18. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w okresie od 2002 do 2008 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 19. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu polickiego w okresie od 2002 do 2008 r.

3.2.4 Budownictwo

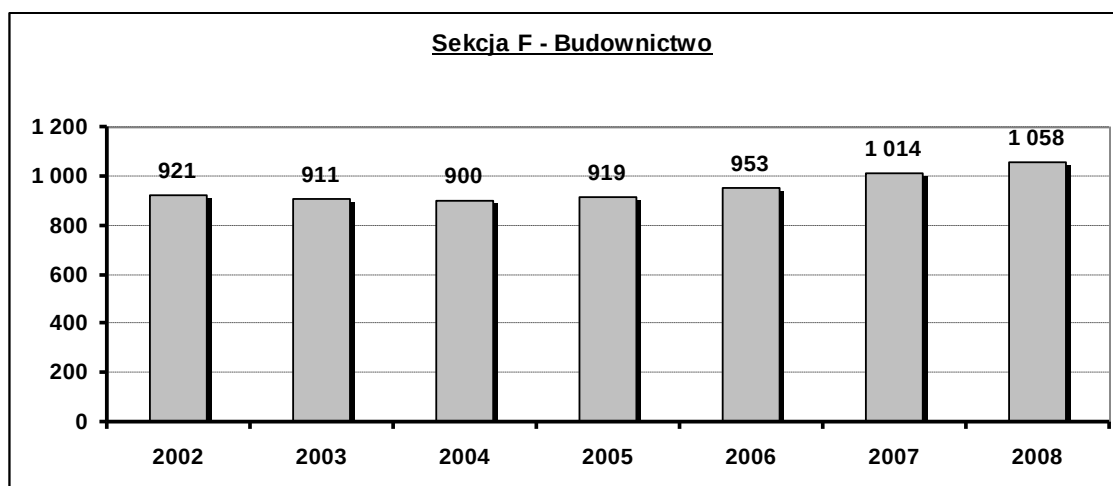
Budownictwo w badanym okresie reprezentowane było w 2002 roku przez 921 podmioty gospodarcze, co stanowiło wówczas 13,9% wszystkich firm funkcjonujących na terenie powiatu polickiego. Do 2008 r. nastąpił wzrost w wartościach bezwzględnych o 137 firm, zatem nastąpił wzrost o prawie 15% w stosunku do okresu poprzedniego. Jednakże należy zauważyć, iż w ogólnej liczbie podmiotów zarejestrowanych w powiecie, odsetek podmiotów tej branży uległ zmniejszeniu z 13,9% do 12,8%. Oznacza to, że pozostałe branże rozwijały się w sposób bardziej dynamiczny, a zatem firmy polickie nie wykorzystały boomu budowlanego do wzmocnienia swojej pozycji na rynku.

Tabela 79. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008

Sekcja F - Budownictwo							
gmina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	671	656	640	646	649	665	665
Dobra	130	130	142	158	178	205	224
Kołbaskowo	89	96	89	89	94	110	133
Nowe Warpno	31	29	29	26	32	34	36
ogółem	921	911	900	919	953	1 014	1 058

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 20. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008 r.

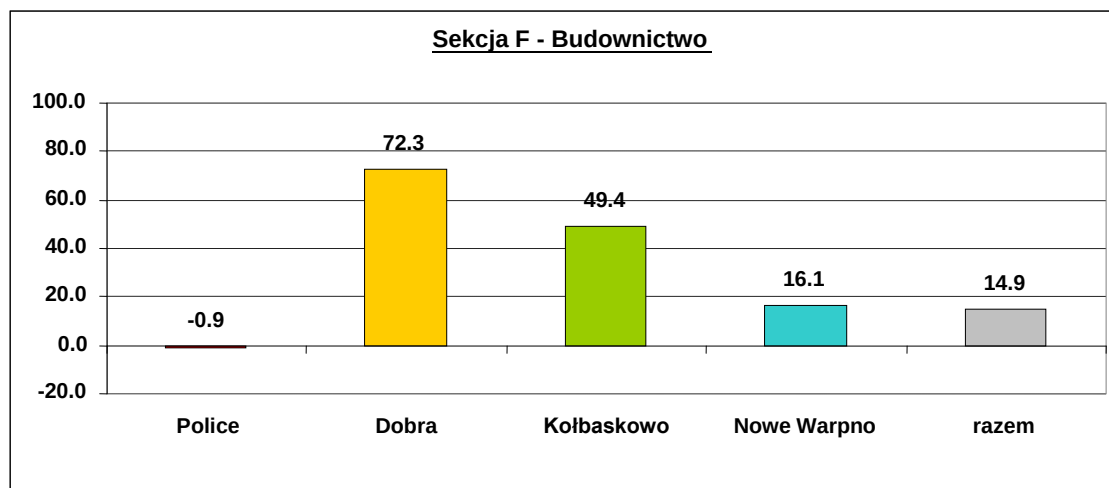

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Najwięcej nowych firm w branży budowlanej powstało w okresie od 2002 do 2008 r. w gminie Dobra - 94, co dało imponujący wzrost o ponad 72,3%. W gminie Kołbaskowo

w tym czasie utworzono 44 nowe firmy budowane (wzrost o prawie 50%). Zaskakujący i trudny do wytłumaczenia jest spadek liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych funkcjonujących w sektorze budowlanym w gminie Police o prawie 1%.

Rysunek 21. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

3.2.5 Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego

W skali całego powiatu branża ta w badanym okresie rozwijała się stabilnie, ale bez znaczącej dynamiki (tab. i rys. poniżej). W okresie badanym od 2002 roku do 2008 roku liczba podmiotów wyniosła odpowiednio 2.007 i 2.223. Bezwzględny przyrost zamknął się więc wzrostem o 216 podmiotów, procentowo - nastąpił wzrost o 10%.

Sytuacja ulega zmianie podczas analizy dynamiki zmian w rozpatrywanym sektorze w rozbiciu na poszczególne gminy powiatu. Największy rozwój zaobserwowano w dwóch gminach - w gminie Dobra (wzrost o prawie 38 %) oraz w gminie Kołbaskowo (wzrost o ok. 22%). W gminie Police, po okresie dość wyraźnego wzrostu w latach 2002 i 2003 r., od 2004 r. następuje stopniowa stagnacja w tej branży. Najgorsza sytuacja występuje w gminie Nowe Warpno, w której odnotowano ponad 25-procentowy spadek ilości podmiotów funkcjonujących w tym sektorze.

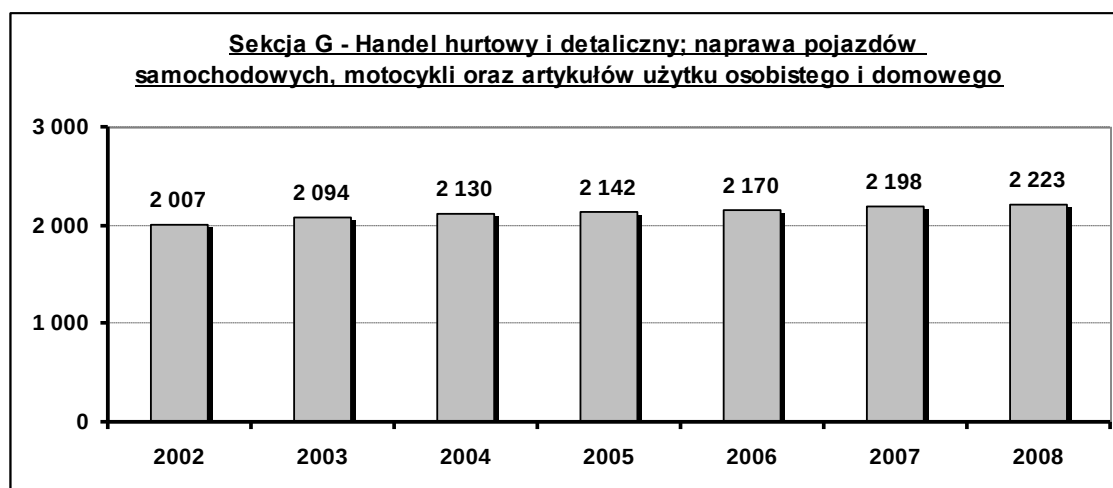
Dane za 2003 rok (brak kompleksowych danych z lat późniejszych) wskazują na istnienie na terenie powiatu 585 sklepów (poza jednym, wszystkie to sklepy prywatne), w których łącznie było zatrudnionych 1439 osób. W powiecie istniało również 8 targowisk o łącznej powierzchni sprzedażowej 49.816 m². Aż 5 z nich zlokalizowanych było w gminie Dobra oraz po jednym w pozostałych gminach powiatu

Tabela 80. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny							
gmina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	1 187	1 225	1 215	1 210	1 196	1 184	1 172
Dobra	457	497	532	543	559	595	629
Kolbaskowo	320	328	344	350	375	384	390
Nowe Warpno	43	44	39	39	40	35	32
ogółem	2 007	2 094	2 130	2 142	2 170	2 198	2 223

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

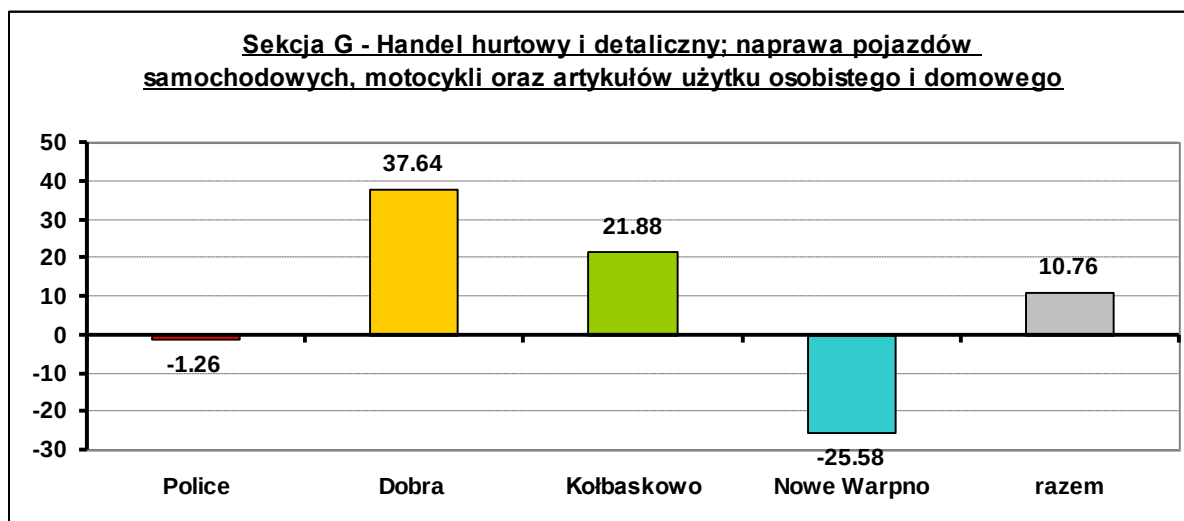
Rysunek 22. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Analiza rynków zbytu wykonana na potrzeby niniejszego opracowania, w ramach badania klimatu przedsiębiorczości zdaje się wskazywać, że w kolejnych latach może nastąpić redukcja podmiotów funkcjonujących w sektorze handlowym ze względu na ich ograniczone rynki zbytu, tj. operowanie na rynku lokalnym i w mniejszym stopniu na regionalnym. Dodatkowe niebezpieczeństwo dla tej branży wiąże się z pogłębiającym się w 2009 roku kryzysem gospodarczym. Zatem może okazać się, iż bez wprowadzenia *know-how* w tej branży skończą się jej możliwości rozwojowe.

Rysunek 23. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

3.2.6 Hotele i restauracje

Na terenie powiatu polickiego istnieją bardzo dobre warunki do rozwoju turystyki. Rozległe plaże nad Zalewem Szczecińskim i Jeziorem Nowowarpieńskim oraz ciekawe tereny leśne Puszczy Wkrzańskiej to ogromne atuty powiatu. Analiza potencjału turystycznego i zasobów naturalnych powiatu polickiego wskazuje jednoznacznie, że nie są one w zadowalającym zakresie wykorzystywane.

Na terenie powiatu polickiego w badanym okresie od 2002 do 2008 roku funkcjonowało odpowiednio 165 hoteli i restauracji oraz 202 takie obiekty w roku 2008 (tab. i rys. poniżej). W liczbach bezwzględnych nastąpił wzrost o 37 podmiotów, w procentach - o 22%. W porównaniu jednak do liczby wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w powiecie, w rozpatrywanym okresie nastąpił spadek o 0,5% (z 2,49% do 2,44%).

Największy wzrost liczby obiektów hotelowych i gastronomicznych w okresie 2002 - 2008 r. nastąpił (rys. 3.20) w gminie Dobra (o ponad 100%) oraz w gminie Kołbaskowo (o ponad 80%). Spadek w tej dziedzinie odnotowały gminy: Police (o blisko 6%) i Nowe Warpno (o prawie 27%). Zwłaszcza sytuacja w tej ostatniej gminie - posiadającej największy potencjał turystyczny w powiecie - powinna ulec wyraźnej poprawie i stać się szansą na jej rozwój w przyszłości.

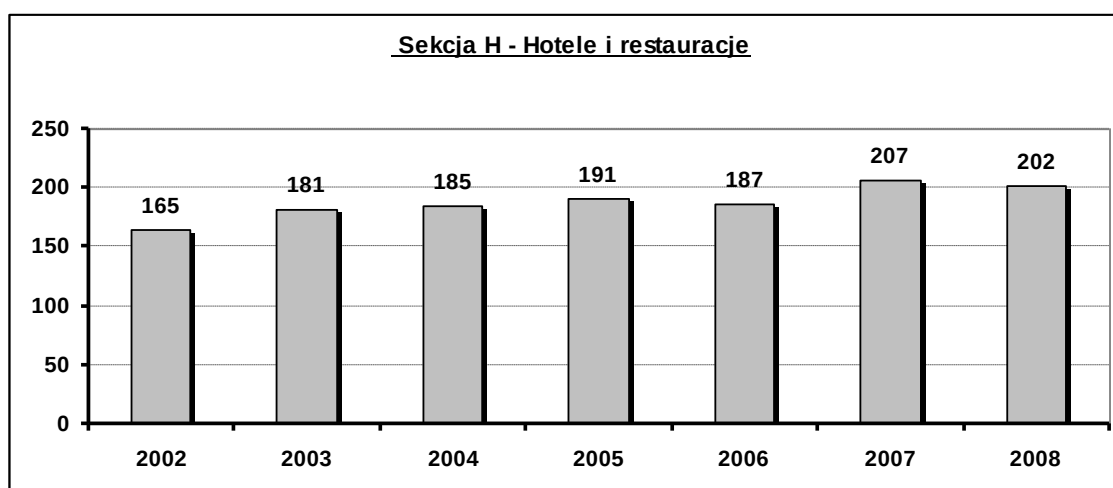
W roku 2008 w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego można stwierdzić, iż na terenie całego powiatu funkcjonowało ogółem jedynie 6 obiektów całorocznych zbiorowego zakwaterowania i 3 hotele, które oferowały 288 miejsc noclegowych. Ośrodków wczasowych nie zarejestrowano. To świadczy o wręcz dramatycznym niewykorzystaniu potencjału turystycznego powiatu.

Tabela 81. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Sekcja H - Hotele i restauracje							
gmina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	101	105	102	101	98	104	95
Dobra	27	30	36	43	42	50	56
Kolbaskowo	22	28	30	31	33	40	40
Nowe Warpno	15	18	17	16	14	13	11
ogółem	165	181	185	191	187	207	202

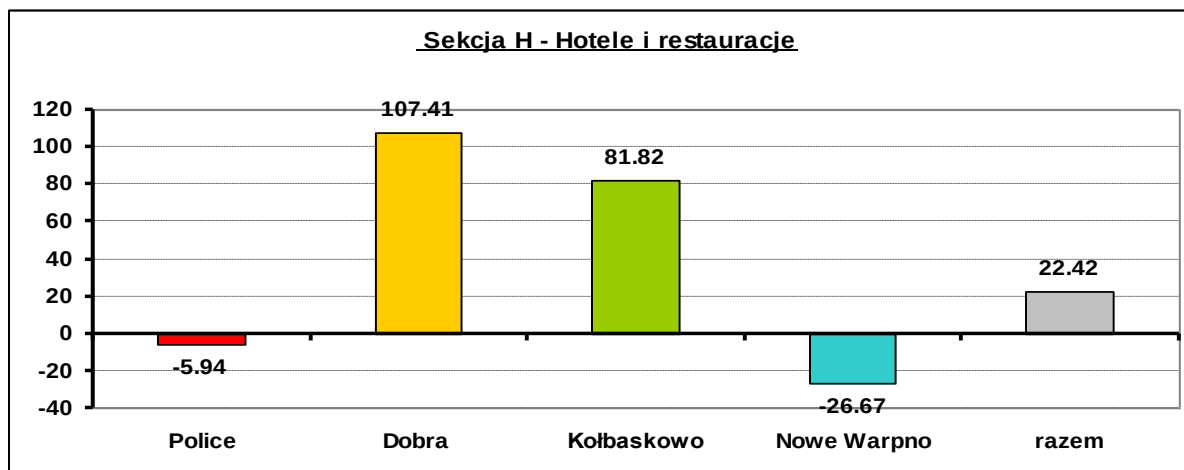
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 24. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 25. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

3.2.7 Transport, gospodarka magazynowa i łączność

Transport łącznie z gospodarką magazynową i łącznością reprezentowany był w 2002 roku przez 497 podmioty gospodarcze, co stanowiło 7,5% wszystkich firm funkcjonujących na terenie powiatu polickiego (tab. i rys. poniżej). Do 2008 roku nastąpił wzrost w wartościach bezwzględnych o 99 podmioty. Jednakże należy zauważyć, iż w ogólnej liczbie podmiotów zarejestrowanych w powiecie, odsetek podmiotów tej branży uległ zmniejszeniu o 0,3% - z 7,5% do 7,2%. Oznacza to, iż pozostałe branże rozwijały się w sposób bardziej dynamiczny.

W rozpatrywanym okresie od 2002 do 2008 r. największy procentowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych w branży transportowej nastąpił w dwóch gminach: Dobra (o 57,7%) oraz Nowe Warpno (o ponad 36,4%), mniejszy - w gminach Police (12,1%) i Kołbaskowo (10,9%).

Do działu transport należy obrót towarowy w portach morskich - w 2007 roku załadunek łącznie z tranzytem wyniósł 582.3 tys. ton, natomiast wyładunek łącznie z tranzytem 1 450 tys. ton. Dane te dotyczą jedyne go portu przeładunkowego na terenie powiatu Police, a mianowicie portu obsługującego Zakłady Chemiczne Police. W 2004 roku do KRS został wpisany Port Morski w Policach sp. z o.o., którą utworzyły ZCh Police oraz gmina Police. Gmina Police jest właścicielem 100 udziałów, stanowiących 10% ogółu kapitału zakładowego. Dzięki utworzeniu spółki opłaty portowe nie zostały przejęte przez Urząd Morski, lecz zostają przeznaczone na inwestycje w portcie, które mają przyczynić się do rozbudowy infrastruktury.

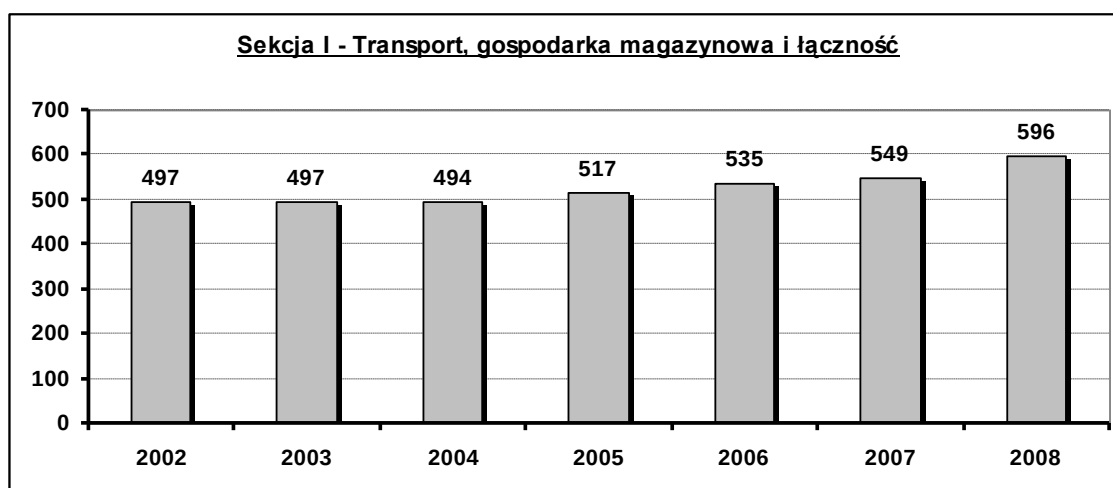
Ruch pasażerski w portach morskich w 2007 roku wyniósł w przypadku przyjazdu 5 458 osób, natomiast wyjazdu 7 560 osób. Ruch ten odbywa się pomiędzy miejscowościami Altwarp (Niemcy) a Nowym Warpnem (Polska).

Tabela 82. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność							
gmina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	314	306	306	308	327	335	353
Dobra	80	82	81	96	99	104	126
Kolbaskowo	92	99	97	99	93	97	102
Nowe Warpno	11	10	10	14	16	13	15
ogółem	497	497	494	517	535	549	596

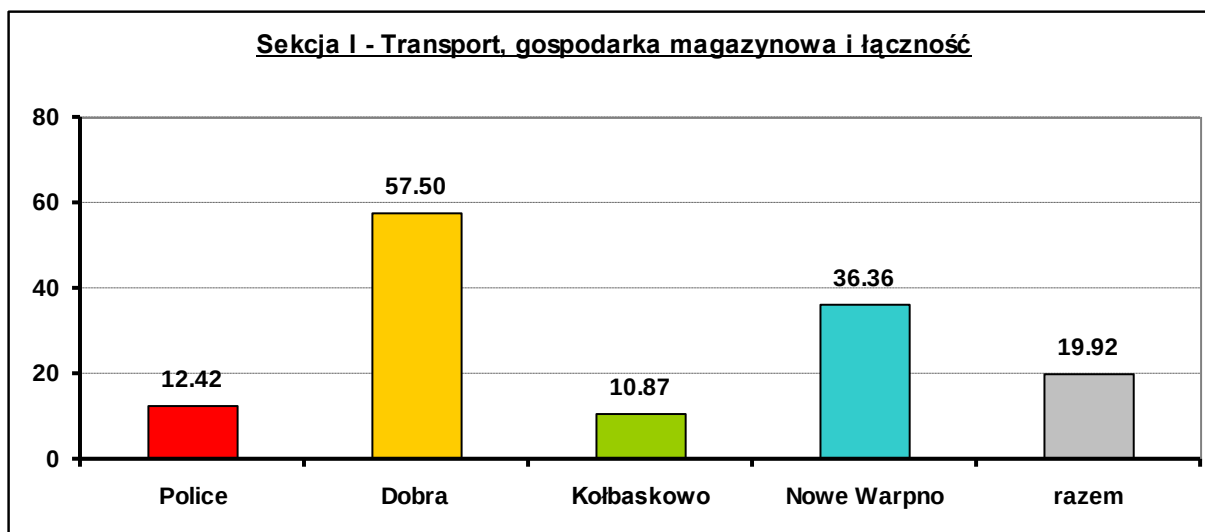
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 26. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 27. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

3.2.8 Pośrednictwo finansowe

W zakres działalności firm z sektora pośrednictwa finansowego wchodzi przede wszystkim usługi rachunkowo-księgowe zabezpieczające kompleksową obsługę księgową, kadrowo-płacową i prawnopodatkową osób fizycznych i prawnych prowadzących działalność gospodarczą, a także pośrednictwo pieniężne, leasing finansowy, zarządzanie rynkiem finansowym, działalność maklerska i zarządzanie funduszami.

W analizowanym okresie, obejmującym lata 2002-2008, w powiecie polickim na rynku usług finansowych nastąpił znaczny przyrost podmiotów gospodarczych. Istotny wpływ na tę sytuację miał fakt, iż we wcześniejszych latach sektor ten nie był - w stosunku do zapotrzebowania zgłaszanego przez przedsiębiorców z MŚP - dostatecznie rozwinięty. Również z badań przeprowadzonych w ramach *Obserwatorium Zachodniopomorskiego Rynku Pracy* wynika, iż często przedsiębiorcy wskazywali zarówno na problemy przy uzyskiwaniu środków finansowych na inwestycje, jak również na trudności z dostępnością do odpowiednich produktów finansowych dostosowanych do specyfiki ich przedsiębiorstwa.

Analiza danych statystycznych GUS wskazuje, że powiecie polickim w 2002 roku działało w sektorze usług finansowych ogółem 217 podmiotów gospodarczych, natomiast w 2008 roku - 294 (tab. i rys. poniżej). W okresie tym nastąpił więc bezwzględny wzrost o 74 podmioty, co daje w przeliczeniu na procenty przyrost aż o 35,5%. To jedna z trzech - po sektorze obsługi nieruchomości i usługach - najbardziej dynamicznie rozwijających się branż w całym powiecie.

Wyraźne tendencje wzrostowe w tej branży w okresie 2002-2008 odnotowywano w dwóch gminach powiatu - największy wzrost liczby zarejestrowanych firm zanotowano

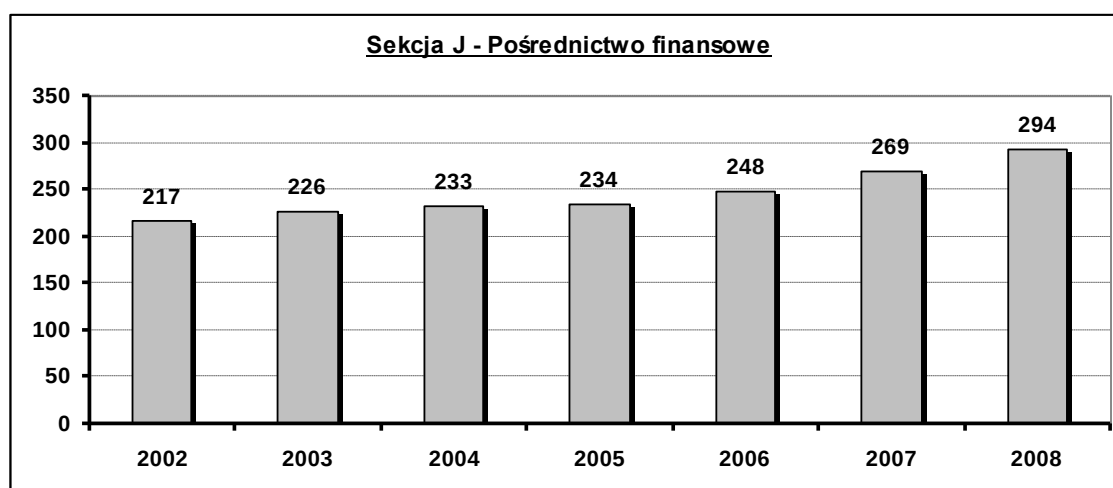
w gminie Dobra - aż o 125% (z 43 do 97 firm) i w gminie Kołbaskowo - o ponad 50% (z 38 podmiotów do 58). Zwiększenie liczby firm zajmujących się pośrednictwem finansowym w gminie Police jedynie o 2,2% (3 firmy) należy uznać za porażkę.

Tabela 83. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Sekcja J - pośrednictwo finansowe							
gmina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	134	131	134	131	130	133	137
Dobra	43	49	51	56	69	82	97
Kołbaskowo	38	44	46	46	47	53	58
Nowe Warpno	2	2	2	1	2	1	2
ogółem	217	226	233	234	248	269	294

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 28. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008

3.2.9 Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej

Obsługa nieruchomości to branża w gospodarce powiatu polickiego, która rozwijała się niezwykle dynamicznie. Patrząc na zrealizowane w ostatnich latach inwestycje mieszkaniowe, należy stwierdzić, iż tak znaczna fala wzrostu w tej gałęzi działalności gospodarczej była spowodowana głównie popytem na mieszkania w samym Szczecinie i realizacją tych potrzeb na terenie powiatu polickiego.

Jak pokazują dane GUS, w 2002 roku na terenie powiatu polickiego roku funkcjonowało 1.012 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON zajmujących się obsługą nieruchomości (tab. i rys. poniżej), podczas gdy w 2008 roku liczba ta wzrosła do 1477. W liczbach bezwzględnych w ciągu sześciu lat nastąpił więc wzrost o 465 firmy, procentowo - o prawie 46%. Usługi związane z obrotem nieruchomościami zanotowały drugi - po sektorze usług - najbardziej dynamiczny wzrost w układzie branżowym w powiecie.

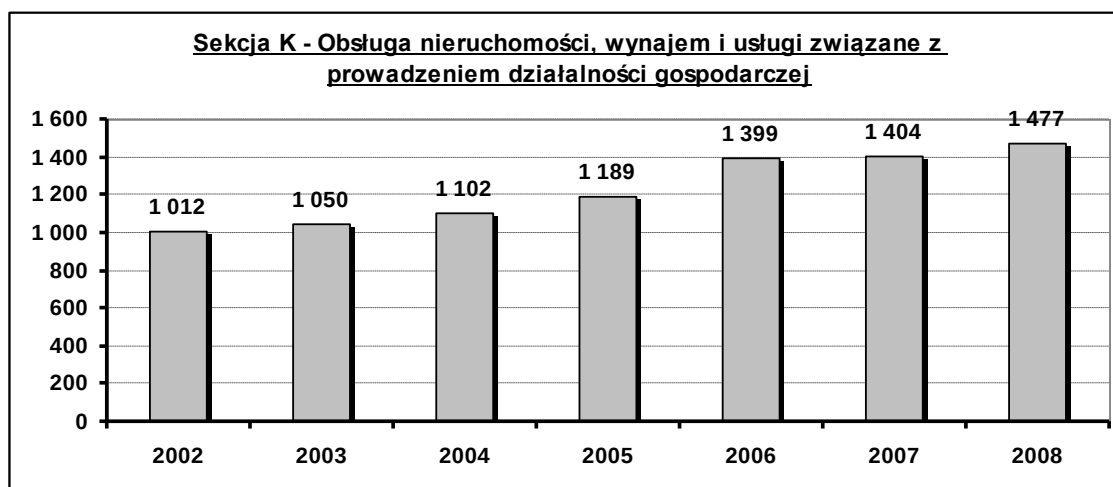
Najwięcej nowych firm działających w sektorze obsługi nieruchomości powstało w okresie od 2002 do 2008 r. w gminie Dobra - 258 (wzrost o 115%) oraz w gminie Police - 157 (wzrost o 27%). Procentowo znaczny wzrost - o 48% - zanotowała również gmina Kołbaskowo, w której powstało 75 nowych podmiotów. Jediną gminą powiatu polickiego w której zanotowano recesję w tej branży jest gmina Nowe Warpno - spadek o 53%.

Obserwacja stale rosnącej tendencji osiedlania się mieszkańców Szczecina w powiecie polickim wskazuje, że należy w dalszym ciągu stymulować rozwój tych usług, ponieważ widać, iż nastąpiło w tym sektorze wręcz idealne pokrywanie się popytu na usługi z podażą spełniającą jakościowe oczekiwania rynku.

Tabela 84. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Sekcja K - Obsługa nieruchomości							
gmina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	585	591	596	632	761	728	742
Dobra	225	257	294	341	398	428	483
Kołbaskowo	155	168	188	195	220	227	230
Nowe Warpno	47	34	24	21	20	21	22
ogółem	1 012	1 050	1 102	1 189	1 399	1 404	1 477

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 29. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

3.2.10 Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała

Zgodnie z PKD 2004 do tego sektora zakwalifikowano podmioty gospodarcze zajmujące się między innymi: gospodarką odpadami i pozostałymi usługami sanitarnymi, działalnością związaną z kulturą (literacka i artystyczna działalność twórcza, działalność filmowa, radiowa i telewizyjna), rozrywką, rekreacją i sportem, jak również pozostałe usługi tj. pralnie, zakłady fryzjerskie, zakłady pogrzebowe i inne.

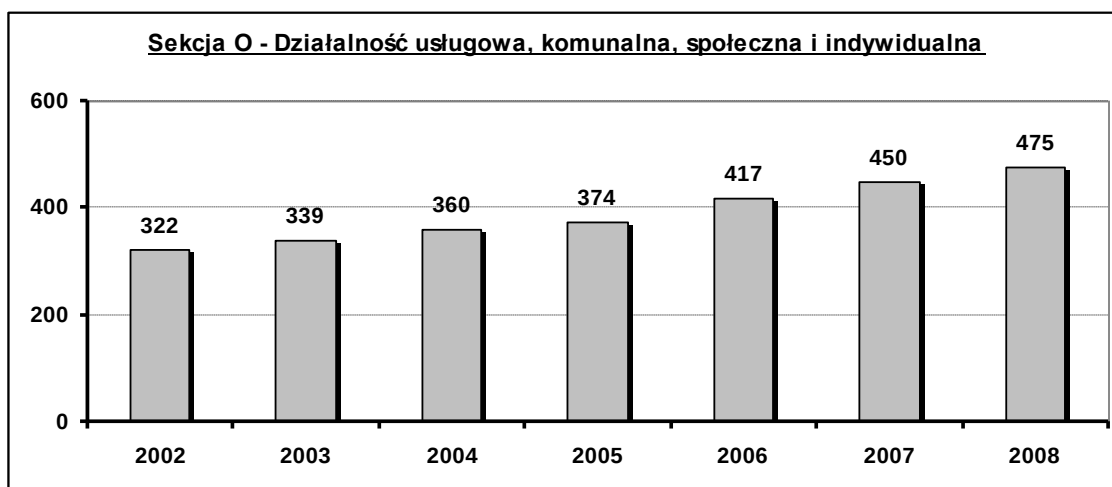
Analiza danych statystycznych GUS o firmach prowadzących w/w działalność usługową na terenie powiatu polickiego (tab. i rys. poniżej) wskazuje, że w tej dziedzinie odnotowano największy procentowy wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wynoszący aż 47,5%. W liczbach bezwzględnych to wzrost o 153 firmy.

Tabela 85. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Sekcja O - Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała							
gmina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Police	211	211	217	224	251	269	284
Dobra	60	69	80	85	96	109	115
Kołbaskowo	42	46	49	50	52	56	62
Nowe Warpno	9	13	14	15	18	16	14
ogółem	322	339	360	374	417	450	475

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Rysunek 30. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Jak pokazuje powyższy wykres wszystkie gminy powiatu polickiego odnotowały w tej branży wyraźną dynamikę wzrostową. Procentowo najwięcej firm powstało w gminie Dobra (wzrost o 92%) i w gminie Nowe Warpno (wzrost o 55.6%). Nieco mniejszy przyrost nastąpił w pozostałych dwóch gminach: Kołbaskowo (47.6%) i Police (34.6%).

3.3 Gospodarka powiatu polickiego na tle innych powiatów województwa zachodniopomorskiego

W niniejszym rozdziale podjęto próbę porównania gospodarki powiatu polickiego na tle pięciu innych powiatów województwa zachodniopomorskiego - powiatu grodzkiego Szczecin oraz czterech powiatów ziemskich: stargardzkiego, goleniowskiego, gryfińskiego i myśliborskiego. Do analizy powiaty te dobrano według określonego klucza - otoczenia metropolitalnego, jedynie powiat myśliborski nie jest położony w bezpośrednim sąsiedztwie Szczecina.

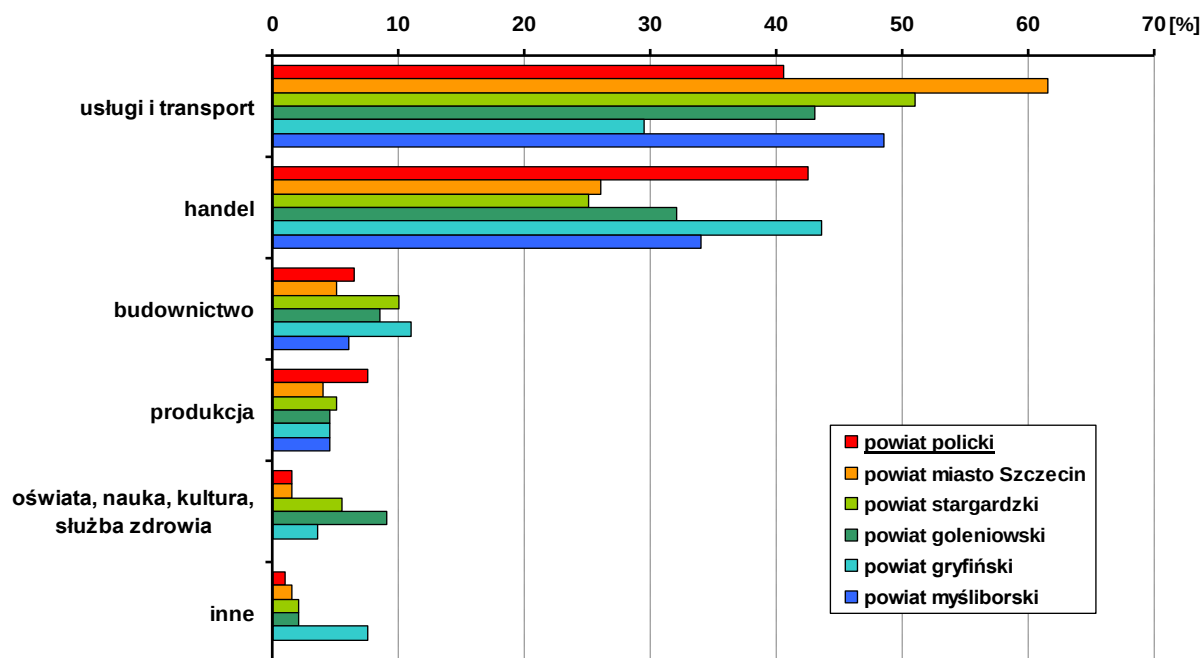
Główna działalność firm

Na poniższym wykresie przedstawiono procentowy udział liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących w poszczególnych branżach w wybranych powiatach województwa zachodniopomorskiego (dane z 2006 r.).

W powiecie polickim dominowały *usługi i transport* (ponad 60%), które dawały wyraźną przewagę w tej kategorii w porównaniu z innymi powiatami województwa. Ostatnią pozycję w tej branży zajmował powiat gryfiński z niecałym 30-procentowym udziałem. W branży *handel* najlepiej wypadł powiat Gryfino, nieznacznie wyprzedzając powiat policki. Najgorzej wypadły powiaty Szczecin i stargardzki. W sekcji *budownictwo* powiat policki wypada słabo, plasując się na 4 pozycji. Wyprzedziły go powiaty: stargardzki, goleniowski

i gryfiński. W dziedzinie *produkcji przemysłowej* powiat policki dominował nad pozostałymi powiatami. W sekcji *oświata, nauka, kultura, służba zdrowia* powiat policki oraz miasto Szczecin zajęły ostatnią pozycję w rankingu.

Rysunek 31. Główna działalność firm działających w wybranych powiatach województwa zachodniopomorskiego

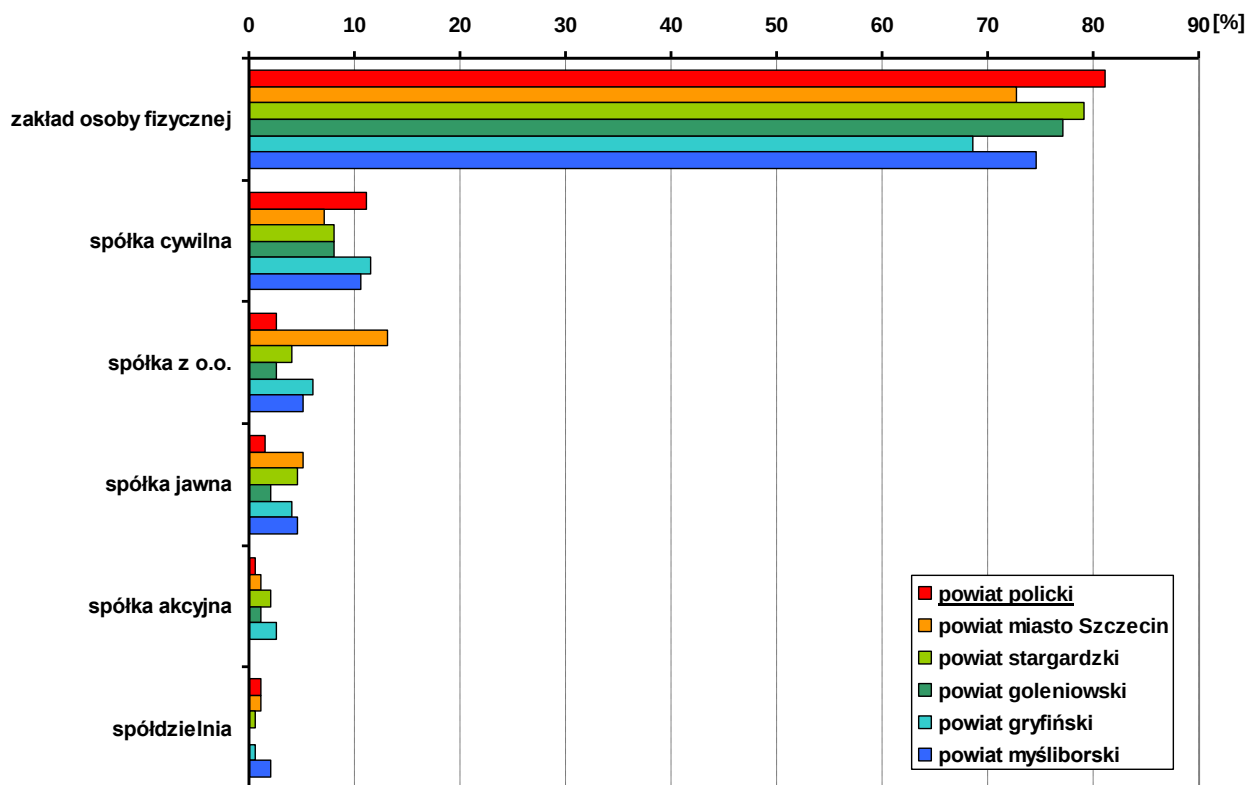
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Forma prawna firm

Zgodnie z polskim prawem formę prawną firm założyciele deklarują w momencie zakładania podmiotu gospodarczego. Poszczególne formy są dobierane w zależności od wielkości przedsięwzięć gospodarki, ilości zaangażowanego kapitału, ilości założycieli, itp.

W zdecydowanej przewadze, mieszkańcy Polic decydują się na najprostszą formę - osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą (rys. poniżej). Jest to kosztowo najtańsze z możliwych rozwiązań, zwłaszcza w początkowym okresie powstawania firmy. W powiecie polickim na tę formę prawną zdecydowało się ponad 80% przedsiębiorców i zdecydowanie jest to grupa najbardziej liczna spośród 6 powiatów województwa zachodniopomorskiego wybranych do analizy porównawczej. Na prowadzenie działalności w formie spółki cywilnej zdecydowała się grupa ponad 10% przedsiębiorców. Pozostałe formy prawne tj. spółka z o.o., spółka jawna, spółka akcyjna, spółdzielnie wybrało mniej niż 5% w każdej kategorii. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne i spółki jawne stanowią najsłabsze elementy tej struktury. Świadczy to o braku wystarczającej ilości kapitału spośród osób prowadzących działalność w powiecie, niskiego zaangażowania kapitałowego w przedsięwzięcia oraz braku świadomości prawnej.

Rysunek 32. Forma prawna firm działających w wybranych powiatach województwa zachodniopomorskiego

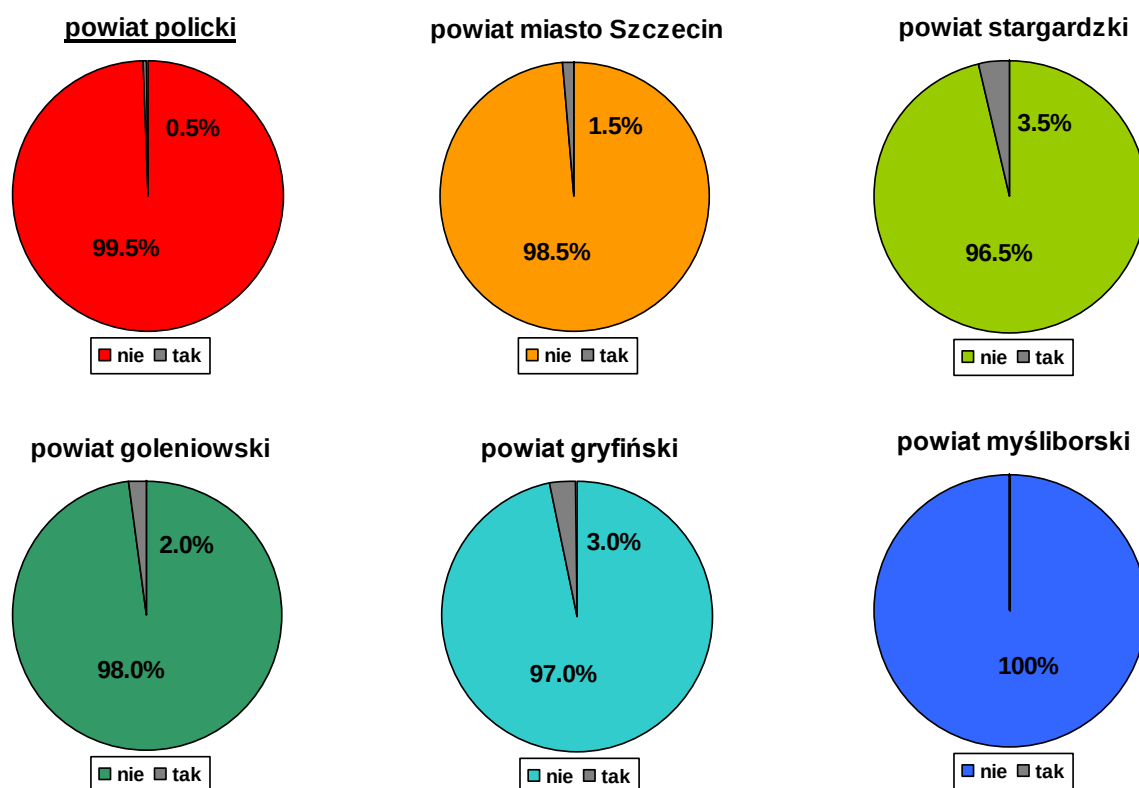
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Udział kapitału zagranicznego

Województwo zachodniopomorskie zajmuje jedno z ostatnich miejsc w Polsce pod względem udziału kapitału zagranicznego w gospodarce. Powiat policki w porównaniu z pozostałymi analizowanymi powiatami z otoczenia miasta Szczecina wypada zdecydowanie gorzej (rys. poniżej). Z powiatów biorących udział w badaniu najslabiej wypada powiat myśliborski, gdzie nie odnotowano udziału jakiegokolwiek kapitału zagranicznego w podmiotach gospodarczych.

Poziom zaangażowania kapitału zagranicznego w powiecie polickim wynosi 0,5%. W powiecie stargardzkim poziom ten jest 7-krotnie wyższy, w powiecie gryfińskim 6-krotnie wyższy, a w powiecie goleniowskim 4-krotnie wyższy. Problem zaangażowania kapitału zagranicznego w przedsięwzięcia gospodarcze wynika prawdopodobnie z braku strategii i promocyjnych działań związanych z zachęcaniem, wyszukiwaniem, obsługą oraz lokowaniem inwestorów zagranicznych w powiecie. Takie strategię oraz plan działań muszą zostać opracowane w przygotowywanej strategii rozwoju powiatu.

Rysunek 33. Udział kapitału zagranicznego zaangażowanego z podmioty gospodarcze w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego

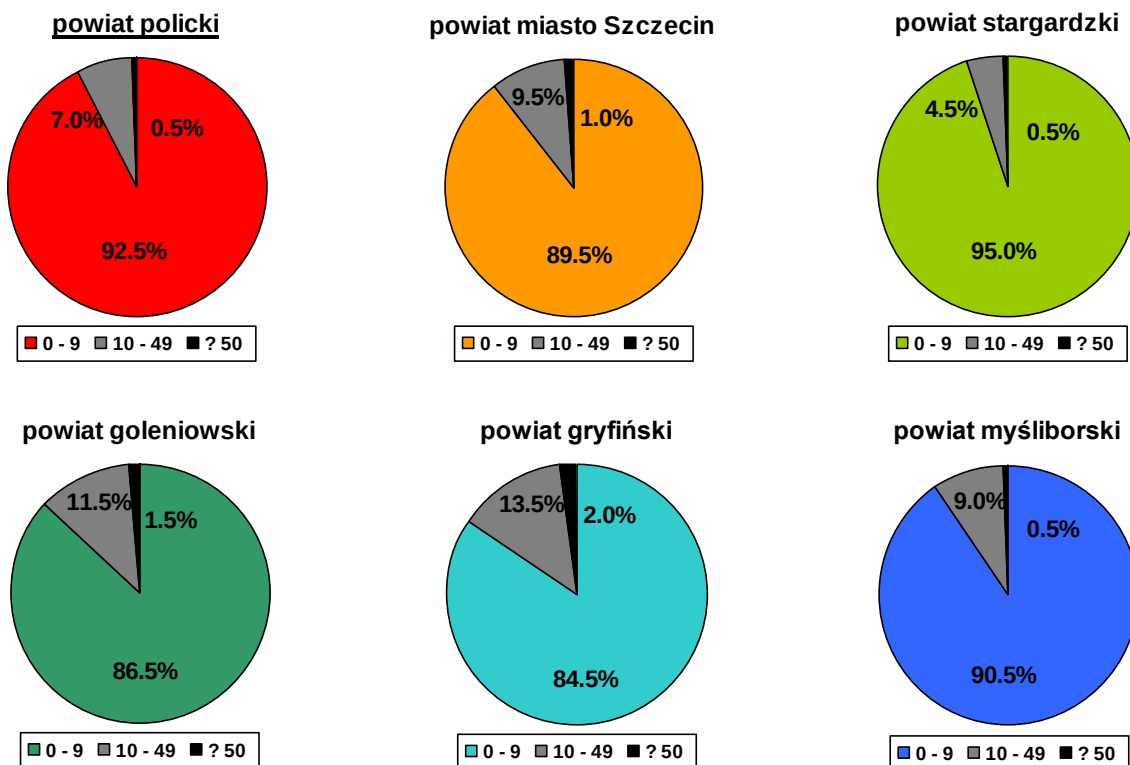
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Struktura podmiotów gospodarczych wg wielkości zatrudnienia

Struktura wielkości podmiotów gospodarczych wg wielkości zatrudnienia dla porównania w kilku powiatach województwa zachodniopomorskiego (rys. poniżej) dowodzi, iż czołową rolę odgrywają tu podmioty osób prowadzących własną działalność gospodarczą oraz podmioty zatrudniające od 0 do 9 osób, czyli mikrofirmy. Najbardziej korzystną strukturę ma powiat gryfiński, w którym 84,5% stanowią firmy zatrudniające od 0 do 9 osób, 13,5% to firmy zatrudniające od 10 do 49 osób, czyli małe firmy, a 2% stanowią firmy zatrudniające powyżej 50 osób.

W powiecie polickim 92,5% stanowią firmy zatrudniające od 0 do 9 osób, 7% to firmy zatrudniające od 10 do 49, a pozostałe 0,5% stanowią firmy zatrudniające powyżej 50 osób. Struktura ta jest jedną z gorszych w porównywanych powiatach. W przypadku określonych działań należy zadbać o to, by w strukturze firm zdecydowanie było więcej małych i średnich firm.

Rysunek 34. Struktura podmiotów gospodarczych wg wielkości zatrudnienia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Nakłady inwestycyjne (mln PLN) w przedsiębiorstwach powiatu polickiego w 2007 r.

- przemysł i budownictwo: 210.8 (85,4%)
- usługi rynkowe: 34.1 (13,9%)
- usługi nierynkowe: 0.3 (0,1%)
- rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo: 1.5 (0,6%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Nakłady inwestycyjne w powiecie polickim w 2007 roku wynosiły łącznie 246,7 mln złotych. Najwięcej, bo 85,4% nakłady inwestycyjne miały miejsce w branży przemysłowej i budownictwie, kolejnym sektorem, który poniósł nakłady w wysokości 13,9% to usługi rynkowe. Usługi nierynkowe, rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, leśnictwo i rybactwo poniosło nakłady inwestycyjne w wysokości 1,6%, co stanowiło 1,8 mln złotych. A zatem nakłady w tych sektorach były marginalne.

Stopień zużycia środków trwałych w powiecie polickim w 2007 r.

- ogółem: 29,3%
- budynki i budowle: 26,5%
- maszyny, urządzenia i narzędzia: 70,5%
- środki transportu: 78,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Po analizie danych stopnia zużycia środków trwałych możemy stwierdzić, iż sytuacja jest krytyczna. Dotyczy to w szczególności dwóch ostatnich grup tj. maszyn, urządzeń, narzędzi i środków transportu. Firmy posiadają na wyposażeniu środki pracy które nie gwarantują wydajnej, jakościowej produkcji. Taka sytuacja grozi konsekwencjami skutkującymi produkcją mogącą znaleźć zbyt zaledwie na rynku lokalnym i to może w efekcie prowadzić do braku konkurencyjności z produktami sprowadzanymi z zewnątrz, które są produkowane na maszynach i urządzeniach zbudowanych w nowych technologiach. Park maszynowy i środki transportu muszą zostać wymienione.

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w powiecie polickim:

- 2006 r. 75,5 tys. PLN
- 2007 r. 40,5 tys. PLN
- 2008 r. 0,0 tys. PLN

Źródło: Opracowane na podstawie BDR GUS

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w powiecie polickim kształtują się na dramatycznie niskim poziomie. W powiecie, gdzie funkcjonuje jeden z wiodących, największych zakładów gospodarczych w regionie, nakłady w 2008 roku wyniosły 0 zł. Wskaźnik ten musi nam uzmysłwić sytuację podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie powiatu polickiego. W całym okresie, z którego przytoczono dane, nakłady nie przekroczyły 100 tys. złotych. Nakłady na B+R w przeliczeniu na jeden podmiot gospodarczy w najlepszym roku 2006 roku wyniosły na firmę 9,48 zł. Brak świadomości innowacyjnej i brak zrozumienia dla jej znaczenia, będzie skutkować plasowaniem się podmiotów gospodarczych działających na tym terenie na końcu list rankingowych w województwie. Skutkować to będzie coraz słabszą pozycją powiatu.

Zmiany PKB *per capita* w województwie na tle średniej unijnej w latach 2000-2006 (w %) plasowały nasz region w stosunku do wszystkich regionów EU-27 na pozycji 239, z wynikiem (-0,8). Liczba wszystkich regionów wynosi 271.

Wnioski:

1. W ostatnich latach istotnie zwiększyła się liczba ludności w powiecie polickim, wpływ na to miało przede wszystkim osiedlanie się mieszkańców Szczecina

w gminach: Dobra i Kołbaskowo. Wzrost liczby zameldowanych mieszkańców w gminie Police wyniósł 1,3%, w Nowym Warpnie – 0,4%, podczas gdy w Dobrej o 54,7% i Kołbaskowie 26,8%. W stolicy powiatu nastąpiła stagnacja. Zjawisko migracji ma bezwzględny wpływ na przychody gmin i przekłada się bezpośrednio na gospodarkę w całym powiecie. Większość osiedlających się w powiecie polickim to osoby bogate, które prowadzą własne firmy lub pracują na eksponowanych stanowiskach. W efekcie do budżetów gmin trafiają podatki z PIT i inne opłaty, co ma ogromny wpływ na ich zasobność. W efekcie tego zjawiska kreowany jest popyt na usługi oraz konieczność zapewnienia miejsc dla uczniów w szkołach, przedszkolach, przychodniach zdrowia o odpowiednim standardzie. Ponadto z tego zjawiska wynika konieczność skomunikowania obszarów objętych urbanizacją, drogami i komunikacją publiczną. Powyższa sytuacja stwarza warunki na pracę dla osób mieszkających w najbliższej okolicy. Wzrasta popyt na usługi i obsługę nieruchomości świadczone na rzecz osób zamieszkałych w powiecie.

2. We wszystkich gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008 odnotowano zwiększenie się liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym: w gminie Kołbaskowo - o 5,25%, w Nowym Warpnie - o 4,95%, w Policach - o 4,16% i najmniej w gminie Dobra - o 2,54%.

Analiza tego zjawiska dowodzi, że powiat policki stał się strefą zewnętrzną największego obszaru miejskiego jakim jest Szczecin. Powoli wraz z rozwojem i poprawą jakości dróg będzie zwiększać się populacja na obszarze powiatu. Powinno się zaplanować działania związane z procesami urbanizacji i celami strategicznymi zaplanowanymi przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (MRR) na lata 2010-2020. W kolejnych okresie liczba mieszkańców powiatu w wieku produkcyjnym powinna systematycznie wzrastać.

3. W badanym okresie największe bezrobocie wystąpiło w gminie Nowe Warpno: w 2003 r. wynosiło 18%, a w 2008 r. - 13%. Gminę Nowe Warpno możemy uznać za obszar o najniższym poziomie rozwoju gospodarczego w powiecie. Zadaniem władz samorządowych, regionalnych jest dostarczenie dodatkowych środków, zasobów ludzkich i know-how dla przyspieszenia i modernizacji gospodarki. Podjęcie działań powinno polegać na wsparciu działań restrukturyzacyjnych i kreowaniu rozwoju przedsiębiorczości. Rozwój przedsiębiorczości powinien uruchomić niewykorzystany potencjał osób odchodzących z sektorów tracących znaczenie rozwojowe dla tego obszaru.
4. Analiza danych statystycznych GUS wskazała, że w latach 2002-2008 w powiecie polickim zwiększyła się liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych; największy wzrost odnotowano w gminach: Dobra - 57% i Kołbaskowo - 27,26%,

w gminie Police - niecałe 10%, podczas gdy w gminie Nowe Warpno odnotowano spadek o 14,43%.

- wzrost liczby podmiotów gospodarczych w przetwórstwie przemysłowym wyniósł w gminach: Nowe Warpno 87,5%, Dobra 36,6%, Police 23,6%, Kołbaskowo 20,2%;
- budownictwo zanotowało zmniejszenie udziału w rynku w okresie badawczym z 13% do 12,8%; najwięcej nowych firm w branży budowlanej powstało w gminie Dobra, co dało imponujący wzrost o ponad 72,3%. W gminie Kołbaskowo w tym czasie utworzono 44 nowe firmy budowane co dało wzrost o prawie 50%. Zaskakujący i trudny do wytłumaczenia jest spadek liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych funkcjonujących w sektorze budowlanym w gminie Police o prawie 1%.
- handel hurtowy i detaliczny odnotował poważny wzrost w gminie Dobra 37,6% i Kołbaskowo 21,9%. Bardzo słabo wypadły gminy Nowe Warpno ze spadkiem 25,6% i Police -1,3%.
- w branży *hotele i restauracje* odnotowano spadki w gminie Nowe Warpno – 26,7%, i Police – 5,9%, natomiast wzrost w gminach: Kołbaskowo 81,8% i Dobra - aż o 107,4%;
- pośrednictwo finansowe wykazało się znaczną dynamiką w trzech gminach: Dobra, w której nastąpił wzrost liczby zarejestrowanych firm o 114,7%, Kołbaskowo 48,4% i Police 26,8%, podczas gdy w gminie Nowe Warpno odnotowano stratę w wysokości 53,2%;
- wszystkie gminy powiatu polickiego zanotowały wzrosty w liczbie firm w sektorze obsługi nieruchomości: Dobra - o 125,6%, Kołbaskowo - o 48,4%, Police - 26,8% i Nowe Warpno - o 53,2%.

Analizując dane statystyczne możemy stwierdzić, iż powiat policki zaczyna spełniać funkcję peryferii dużego miasta jakim jest Szczecin. Wynika to z chęci osiedlania się większości mieszkańców na terenach położonych po lewej stronie miasta mającego predyspozycje do budowania obszaru metropolitalnego. Wpływ na taką postawę ma czyste środowisko i wartości krajobrazowe powiatu. Wiąże się to z ogromnymi możliwościami rozwoju tych terenów, w perspektywie najbliższych dziesięcioleci. Rozwój gospodarczy będzie jednak stymulowany przez potencjał największej aglomeracji i zmian zachodzących podczas procesu restrukturyzacji samego Szczecina. Ponieważ do tej pory w Szczecinie nie powstały parki przemysłowe, strefy przedsiębiorczości dla firm funkcjonujących, należy podjąć działania, by stworzyć warunki rozwoju nie tylko dla nowo powstających firm i inwestorów zagranicznych, ale również dla funkcjonujących już podmiotów gospodarczych i rzemieślników, ze względu na brak oferty tego typu w aglomeracji

szczecińskiej. Tak szybki przyrost podmiotów gospodarczych na terenie powiatu wymaga stworzenia lokalnych instytucji otoczenia biznesu. Działania powinny się skupić na tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorstw i rozwijania atrakcyjności inwestycyjnej, podaży najwyższej jakości usług informacyjnych, doradczych i szkoleniowych oraz świadczenie usług o charakterze proinnowacyjnym.

5. Udział kapitału zagranicznego zaangażowanego w podmioty gospodarcze w powiecie polickim wyniósł 0,5%. Jest to wynik bardzo słaby, jeden najgorszych w województwie zachodniopomorskim. O konkurencyjności powiatów w dużej mierze świadczyć ich atrakcyjność inwestycyjna a w konsekwencji lokowanie inwestycji zagranicznych. Inwestycje zagraniczne lokowane na danym terenie przyczyniają się do kreowania innowacji, know-how i stymulowania warunków do powstawania nowych podmiotów gospodarczych a tym samym do zwiększenia zatrudnienia. Miejsce przygotowanym do realizacji powyższego celu jest Infrapark Police. Zintensyfikowanie działań powinno przyczynić się do wzmocnienia zdolności kooperacyjnej firm z obszaru powiatu. Zwiększenie zasobów inwestorów lokujących swoje przedsięwzięcia na terenach będących w dyspozycji powiatu, zaowocuje tworzeniem warunków do wykorzystania inwestycji w celu absorpcji i tworzenia innowacji w uczelniach wyższych regionu, co przyczyni się do utworzenia branżowych centrów transferu technologii (CTT).

6. Struktura podmiotów gospodarczych wg zatrudnienia w powiecie polickim nie jest korzystna - z porównania podobnych powiatów tylko powiat stargardzki ma gorszą strukturę. W powiecie polickim 92,5% firm jest firmami zatrudniającymi od 0 do 9 pracowników, 7% to małe przedsiębiorstwa i tylko 0,5% to średnie.

W celu wykreowania firm zaliczanych do kategorii średnich, czyli zatrudniających od 50 do 250 osób, należy zadbać o polepszenie jakości kadr osób pracujących w przedsiębiorstwach i współpracujących z inwestorami. Wzrost jakości kapitału ludzkiego możliwy będzie poprzez realizację programów identyfikujących potrzeby firm i stymulowanie poprzez specjalne zachęty do osiedlania się w powiecie absolwentów wyższych uczelni o określonych specjalnościach niezbędnych dla rozwoju potencjałów gospodarczych będących zasobami powiatu .

7. Stopień zużycia środków trwałych dla maszyn i urządzeń i narzędzi wynosi 70,5%, a dla środków transportu 78,4%. Dane potwierdzają tezy często formułowane przez ekonomistów. Wskazują one na brak zdolności konkurencyjnej ze względu na zdekapitalizowany park maszynowy, który nie jest w stanie konkurować z podmiotami zagranicznymi mającymi bardziej nowoczesne, sprawne i wydajne urządzenia czy środki transportu. Dowodzi to, iż przedsiębiorcy są w stanie wyprodukować produkty, zrealizować usługi, trafiające na rynek lokalny, co najwyżej krajowy. Nie są w stanie natomiast konkurować na rynku globalnym. Niezbędnym wydaje się zwiększenie możliwości dostępu do usług finansowych, zwiększenie świadomości przedsiębiorców

poprzez szkolenia i dystrybucję informacji oraz wzmocnienie lokalnych organizacji okołobiznesowych, ewentualnie zaproszenie do realizacji celów strategicznych instytucji posiadających większe doświadczenie na rynku obsługi inwestycyjnej i doradczej.

8. Nakłady na B+R w 2006 roku wyniosły 75.5 tys. zł zaś w 2008 r. wyniosły 0 zł. Największym podmiotem, w którym występuje największy popyt na innowacje są Zakłady Chemiczne Police. Sytuacja, w której znalazły się zakłady nie pozostawiła ich Zarządowi innego wyboru jak tylko obcięcie nakładów na B+R i inwestycje w okresie kryzysu. Świadczy to również o głębokiej dysproporcji pomiędzy największym pracodawcom w regionie a pozostałymi podmiotami funkcjonującymi na rynku.

Po analizie szczegółowych danych należy stwierdzić jednoznacznie, że rozwój gospodarczy powiatu jest stymulowany przede wszystkim przez dwie gminy: Dobrą i Kołbaskowo. Gminy te są korzystnie położone i skomunikowane w stosunku do stolicy regionu Szczecina. Ma to kolosalne znaczenie przy decyzjach związanych z osiedlaniem się nowych mieszkańców. W ostatnich latach tereny te są urbanizowane w stopniu przekraczającym możliwości zapewnienia infrastruktury towarzyszącej i usług na tym obszarze. Po przekroczeniu wydolności obszaru, związanym z urbanizacją, należy spodziewać się zjawiska wygaszania tego procesu. Atutem tych terenów jest łatwość dotarcia do centrum Szczecina oraz środowisko naturalne, będące głównym argumentem za lokowaniem inwestycji mieszkalnych poza wielkimi aglomeracjami. Gmina Police w okresie objętym analizą zanotowała bardzo umiarkowany wzrost, a w niektórych sektorach gospodarki wręcz spadki. Obiektywnie stwierdzamy, iż w okresie dobrej koniunktury gospodarczej w kraju i na świecie Police osiągnęły niezadowalający wzrost gospodarczy.

Gmina Nowe Warpno w okresie przeprowadzonych analiz osiągnęła najgorsze wskaźniki praktycznie we wszystkich branżach gospodarki. Gmina ta posiada zbyt mały potencjał ekonomiczny, ludnościowy i społeczny, aby odegrać znaczącą rolę w procesach rozwoju gospodarczego w powiecie, jej potencjał do absorpcji innowacji i dyfuzji rozwoju na teren powiatu jest niewystarczający dla zainicjowania znaczących procesów restrukturyzacyjnych. Jeżeli w niedalekiej przyszłości nie nastąpi w tej gminie jakościowa zmiana, to grozi jej kompletna stagnacja związana z brakiem możliwości finansowania zadań z własnego budżetu.

W tych dwóch gminach tj. Police i Nowe Warpno należy podjąć zdecydowanie kroki w celu wsparcia rozwoju gospodarczego. Ich brak będzie decydować o dalszej stagnacji w rozwoju na kolejne lata. Analiza zebranych danych statystycznych wskazała dobitnie, iż te dwie gminy nie wykorzystały dobrej koniunktury ani możliwości związanych z członkostwem Polski w Unii Europejskiej.

3.4 Sytuacja finansowa powiatu polickiego i gmin powiatu w okresie 2003-2008

3.4.1 Budżet powiatu polickiego

Gospodarowanie publicznymi środkami finansowymi, wobec ograniczonych źródeł i poziomu dochodów oraz znacznie przekraczającego ten poziom zakresu potrzeb, to jedno z najtrudniejszych, a jednocześnie najważniejszych zadań samorządów terytorialnych. W przepisach legislacyjnych regulujących system finansowy jednostek samorządu terytorialnego podkreśla się samodzielność w prowadzeniu gospodarki finansowej przez gminy, które to powinny budżet samodzielnie opracować, uchwalić i wykonać.

DOCHODY

Po stronie dochodów w budżecie powiatu polickiego w okresie 2002-2008 r. zaksięgowano w sumie 288,5 mln zł, przy czym średni poziom dochodów dla 18 powiatów ziemskich województwa zachodniopomorskiego wyniósł - 293,2 mln zł.

Zmiana wielkości dochodów ogółem pomiędzy rokiem 2002 a 2008 w powiecie polickim wynosiła 172% i była wyższa o ponad 20 pp (*punktów procentowych*) od średniej dla województwa⁵⁵ (151,5%).

Suma dochodów własnych powiatu polickiego w analizowanym okresie była znacznie wyższa od średniej dla województwa (64 mln zł) i osiągnęła poziom 94,3 mln zł. Odnotowano w tym względzie istotną zmianę pomiędzy poziomem dochodów własnych powiatu polickiego w roku 2002 i 2008 – wzrost o 856%, średni wzrost w województwie wyniósł 467%.

Wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem w budżecie powiatu polickiego w okresie 2002-2008 kształtował się na średnim poziomie – 30% i był o 10% wyższy od analogicznego wskaźnika liczonego dla województwa. Dynamika zmian w/w wskaźnika w skrajnych latach analizy wykazała, iż był on prawie dwukrotnie wyższy niż wskaźnik liczony dla województwa (18%) i wynosił 38,5%.

Tabela 86. Dochody powiatu polickiego na tle powiatów ziemskich województwa zachodniopomorskiego w okresie 2002-2008 r.

Powiat	Dochody ogółem			Dochody własne			Dochody własne/ dochody ogółem	
	razem	średnia	zmiana	razem	średnia	zmiana	średnia	zmiana
	2002-2008	2002-2008	2002 =100	2002-2008	2002-2008	2002 =100	2002- 2008	2008 - 2002
	[zł]	[zł]	[%]	[zł]	[zł]	[%]	[%]	[pp.]
białogardzki	319 607 826	45 658 261	160,3	43 859 517	6 265 645	643,05	13,79	12,10
choszczeński	211 426 763	30 203 823	139,5	40 439 108	5 777 015	398,58	18,44	15,60
drawski	260 614 954	37 230 708	143,3	47 495 893	6 785 128	416,67	17,42	14,32
goleniowski	353 071 606	50 438 801	131,8	80 088 786	11 441 255	388,08	21,91	19,35

⁵⁵ Średnia dla województwa utożsamiana jest tu ze średnią liczoną dla 18 powiatów ziemskich woj. zachodniopomorskiego

gryficki	323 198 640	46 171 234	142,1	71 619 316	10 231 331	347,85	21,38	17,21
gryfiński	361 411 287	51 630 184	122,4	84 113 718	12 016 245	266,20	22,62	14,09
kamieński	248 496 878	35 499 554	172,1	52 297 755	7 471 108	713,45	19,99	20,85
kołobrzeski	354 081 053	50 583 008	154,1	101 351 166	14 478 738	470,50	27,14	21,96
koszaliński	332 011 109	47 430 158	161,6	88 244 035	12 606 291	293,90	25,69	13,99
łobeski	168 960 713	24 137 245	163,7	30 063 920	4 294 846	433,84	16,87	14,32
myśliborski	313 020 674	44 717 239	126,5	64 901 607	9 271 658	448,34	20,00	20,72
policki	288 563 587	41 223 370	172,6	94 307 550	13 472 507	855,98	30,16	38,55
pyrzycki	174 744 663	24 963 523	139,7	34 837 836	4 976 834	401,08	19,13	16,71
ślawieński	235 763 322	33 680 475	135,0	39 897 336	5 699 619	421,36	16,49	14,40
stargardzki	513 747 471	73 392 496	207,2	107 118 404	15 302 629	576,22	20,07	14,39
szczecinecki	387 530 384	55 361 483	137,2	80 763 328	11 537 618	338,95	20,24	16,79
świdwiński	240 191 154	34 313 022	158,1	50 383 002	7 197 572	401,51	20,12	16,83
wałeski	192 108 067	27 444 010	147,8	41 532 932	5 933 276	593,23	20,62	21,94
Przeciętnie	293 252 786	41 893 255	151,5	64 073 067	9 153 295	467,15	20,67	18,01

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RIO w Szczecinie oraz danych US w Szczecinie

W przeliczeniu na liczbę mieszkańców dochody w budżecie powiatu w okresie 2002 – 2008 osiągnęły średni poziom 648 zł i były zbliżone do średniej dla województwa – 669 zł. Również dynamika zmian poziomu dochodów ogółem per capita w analizowanym okresie w powiecie polickim zbliżona była do średniej wojewódzkiej (150%) i wynosiła 153%.

Średni poziom dochodów własnych per capita w powiecie polickim w analizowanym przedziale czasu był znacznie wyższy od średniej wojewódzkiej (143 zł) i osiągnął poziom prawie 209 zł. Dynamika poziomu dochodów własnych per capita w powiecie znacznie przewyższała średnią dla województwa (464%) i wynosiła 760%.

Tabela 87. Dochody per capita powiatu polickiego na tle powiatów ziemskich województwa zachodniopomorskiego w latach 2002-2008

Powiat	Dochody ogółem		Dochody własne	
	średnia	zmiana	średnia	zmiana
	2002-2008	2002=100	2002-2008	2002=100
	[zł]	[%]	[zł]	[%]
białogardzki	944,33	161,02	129,68	645,99
choszczeński	602,45	141,26	115,36	403,71
drawski	638,90	146,35	116,66	425,41
goleniowski	643,35	128,15	145,50	377,33
gryficki	758,85	143,05	168,25	350,28
gryfiński	621,73	122,94	144,77	267,44
kamieński	742,65	173,07	156,41	717,73
kołobrzeski	666,10	151,16	190,27	461,59
koszaliński	742,66	157,62	197,11	286,70

łobeski	629,39	165,19	112,10	437,87
myśliborski	662,40	128,06	137,52	453,98
policki	648,22	153,43	208,77	760,68
pyrzycki	623,62	140,58	124,43	403,66
sławieński	584,14	136,32	98,92	425,37
stargardzki	613,72	208,37	128,03	579,47
szczecinecki	715,70	138,27	149,25	341,63
świdwiński	699,79	161,58	147,08	410,24
walecki	501,22	150,40	108,56	603,50
Przeciętnie	668,85	150,38	143,26	464,03

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RIO w Szczecinie oraz danych US w Szczecinie.

WYDATKI

Suma wydatków w budżecie powiatu w okresie 2002-2008 osiągnęła poziom 283 mln zł, przy średniej dla województwa – 296,7 mln zł. Zmiana poziomu wydatków ogółem w powiecie w okresie ostatnich 7 lat wynosiła 168%, średnio w województwie – 148,6%.

Wydatki inwestycyjne w budżecie powiatu na przestrzeni badanego okresu opiewały w sumie na kwotę 27,1 mln zł przy średniej dla województwa – 30,7 mln zł.

Wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem na przestrzeni ostatnich 7 lat w powiecie polickim kształtował się – uśredniając – na poziomie 8,8%; w województwie wskaźnik ów wynosił 9,2%.

Tabela 88. Wydatki powiatu polickiego na tle powiatów ziemskich województwa zachodniopomorskiego w latach 2002-2008

Powiat	wydatki ogółem			wydatki inwestycyjne			wydatki inwestycyjne/ wydatki ogółem	
	razem	średnia	zmiana	Razem	średnia	zmiana	średnia	zmiana
	2002-2008	2002-2008	2002 =100	2002-2008	2002-2008	2002 =100	2002- 2008	2008 - 2002
	[zł]	[zł]	[%]	[zł]	[zł]	[%]	[%]	[pp.]
białogardzki	320 582 970	45 797 567	153,53	100 622 240	14 374 606	191,91	29,72	8,42
choszczeński	210 683 253	30 097 608	143,41	5 041 947	720 278	340,26	2,28	2,56
drawski	260 877 569	37 268 224	138,98	12 840 234	1 834 319	916,36	4,77	5,62
goleniowski	352 809 235	50 401 319	123,96	27 905 442	3 986 492	122,24	7,59	-0,16
gryfiński	319 484 810	45 640 687	136,76	17 081 629	2 440 233	4074,22	4,87	7,73
gryfiński	376 831 381	53 833 054	120,59	22 503 831	3 214 833	61,85	5,92	-5,43
kamieński	258 680 908	36 954 415	158,98	51 989 660	7 427 094	1218,50	18,88	21,17
kołobrzeski	359 814 985	51 402 141	149,52	16 823 015	2 403 288	6395,81	4,37	8,00

koszaliński	329 197 965	47 028 281	154,30	22 804 542	3 257 792	1084,98	6,56	5,62
łobeski	171 602 124	24 514 589	160,79	23 370 514	3 338 645	487,96	12,69	9,68
myśliborski	326 622 932	46 660 419	137,73	27 678 981	3 954 140	459,41	8,00	6,00
policki	283 053 363	40 436 195	167,91	27 121 672	3 874 525	439,57	8,82	8,18
pyrzycki	187 179 232	26 739 890	153,32	12 749 640	1 821 377	264,40	6,67	3,75
ślawieński	241 064 352	34 437 765	127,00	17 147 491	2 449 642	4398,12	6,71	9,40
stargardzki	510 151 310	72 878 759	195,89	80 939 972	11 562 853	1338,50	12,30	33,40
szczecinecki	398 713 442	56 959 063	131,79	55 413 151	7 916 164	297,42	13,50	9,67
świdwiński	242 096 888	34 585 270	169,11	20 295 121	2 899 303	3945,97	7,36	17,42
walecki	191 545 681	27 363 669	152,22	10 465 965	1 495 138	801,59	5,01	8,92
Przeciętnie	296 721 800	42 388 829	148,65	30 710 836	4 387 262	1 491,06	9,22	8,89

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RIO w Szczecinie oraz danych US w Szczecinie

Wydatki w budżecie powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w badanym okresie kształtowały się na poziomie – średnio 636 zł (w województwie 678 zł). Pomiedzy rokiem 2002 a 2008 odnotowano 50% wzrost poziomu wydatków ogółem per capita.

Tabela 89. Wydatki per capita powiatu polickiego na tle powiatów ziemskich województwa zachodniopomorskiego w latach 2002-2008

Powiat	Wydatki ogółem per capita		
	razem	średnia	zmiana
	2002-2008	2002-2008	2002=100
	[zł]	[zł]	[%]
białogardzki	6 630,27	947,18	154,22
choszczeński	4 202,38	600,34	145,26
drawski	4 476,62	639,52	141,88
goleniowski	4 500,51	642,93	120,53
gryficki	5 250,83	750,12	137,70
gryfiński	4 537,71	648,24	121,15
kamieński	5 411,30	773,04	159,91
kołobrzesci	4 738,67	676,95	146,69
koszaliński	5 155,42	736,49	150,53
łobeski	4 474,86	639,27	162,29
myśliborski	4 838,67	691,24	139,46
policki	4 451,66	635,95	149,22
pyrzycki	4 675,96	667,99	154,30
ślawieński	4 180,55	597,22	128,20
stargardzki	4 266,16	609,45	197,00
szczecinecki	5 154,31	736,33	132,83
świdwiński	4 938,15	705,45	172,79
walecki	3 498,40	499,77	154,86
Przeciętnie	4 743,47	677,64	148,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RIO w Szczecinie oraz danych US w Szczecinie

Udział poszczególnych składowych dochodów w budżecie powiatu polickiego na tle wszystkich powiatów w województwie zachodniopomorskim w latach 2002 i 2008 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 90. Składowe dochodów w budżecie powiatu polickiego oraz wszystkich powiatów w województwie zachodniopomorskim

Dochody ogółem / składowe	Powiat policki		Woj. Zachodniopomorskie	
	2002	2008	2002	2008
ogółem	34 180 966	59 013 092	664 023 482	1 005 920 015
w tym:				
własne	3 329 385	28 499 024	63 005 164	274 619 906
w tym:				
podatek dochodowy od osób fizycznych	489 196	12 755 634	5 744 836	125 908 317
podatek dochodowy od osób prawnych		541 394		3 874 149
dochody z majątku powiatu	846 693	6 770 338	11 398 252	30 052 495
pozostałe dochody	1 993 496	8 431 658	45 862 076	114 784 945
dotacje	14 155 949	10 152 040	299 460 128	299 823 628
w tym:				
dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej	7 895 993	5 409 393	170 165 058	117 485 747
dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne	4 293 698	1 882 222	121 420 680	146 460 987
dotacje celowe z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	0	169 500	1 004 395	5 539 108
dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	139 800	648 869	2 126 902	18 595 734
dotacje otrzymane z funduszy celowych	1 826 458	2 042 056	4 743 093	11 742 052
subwencje	16 695 632	20 362 028	299 107 645	431 476 481
środki z budżetu Unii Europejskiej	-	1 589 361	-	19 592 206

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RIO w Szczecinie oraz danych US w Szczecinie

DEFICYT

Budżet powiatu polickiego w okresie 2002-2008 zamykany był na koniec roku z nadwyżką (poza rokiem 2002 – deficyt na poziomie 322 tys. zł), której wielkość oscylowała pomiędzy 67 tys. zł a 1 809 tys. zł. Uśredniając, nadwyżka w budżecie opiewała na kwotę 787 tys. zł, co stanowiło 2,15% dochodów powiatu ogółem na rok. W odniesieniu do wszystkich powiatów ziemskich województwa stwierdzono, iż w większości budżety zamykane były z luką – deficyt na poziomie średnio 495,5 tys. zł.

Tabela 91. Deficyt budżetowy powiatu polickiego w latach 2002-2008 r.

Rok	Powiat policki		Średnia dla 18 powiatów ziemskich	
	deficyt budżetowy	% dochodów ogółem	deficyt budżetowy	% dochodów ogółem
2002	-322 046	0,94	-1 154 308	3,13
2003	67 397	0,23	-1 082 981	3,26
2004	1 809 749	5,43	105 266	0,28
2005	958 853	2,56	-115 314	0,29
2006	957 997	2,18	-1 976 702	4,68
2007	959 128	1,88	1 319 464	2,81
2008	1 079 145	1,83	-564 440	1,01
średnia	787 175	2,15	-495 573	2,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RIO w Szczecinie oraz danych US w Szczecinie

3.4.2 Budżety gmin powiatu polickiego

DOCHODY

W okresie 2002-2008 gminy powiatu polickiego osiągnęły średni dochód ogółem w 3 przypadkach wyższy od średniego dochodu 111. gmin zachodniopomorskich⁵⁶ (20 989 tys. zł), odpowiednio: Police - 95 855 tys. zł, Kołbaskowo – 21 045 tys. zł i Dobra – 20 455 tys. zł. Najniższym średnim dochodem w analizowanym okresie charakteryzowała się gmina Nowe Warpno – 4 016 tys. zł. W sumarycznym ujęciu najwyższe dochody w analizowanym okresie osiągnęła gmina Police – 670 986 tys. zł, najniższe zaś gmina Nowe Warpno – 28 115 tys. zł. Najwyższą dynamikę zmian pomiędzy rokiem 2002 a 2008 odnotowano w gminie Nowe Warpno – 171%, najniższą w gminie Kołbaskowo – 146%, przy średniej dla województwa na poziomie 185%.

Analizując dochody własne gmin stwierdzono, iż średni ich poziom w okresie 2002 – 2008 wahał się pomiędzy 2 357 tys. zł – Gmina Nowe Warpno do 62 121 tys. zł w Gminie Police. Największą dynamikę zmian w tym względzie odnotowano w gminie Dobra – 279,7%, najniższą w Gminie Police – 140,3% przy średniej dla województwa 207%.

Średni poziom wskaźnika udziału dochodów własnych w dochodach ogółem w gminach powiatu polickiego na przestrzeni ostatnich 7 lat zawierał się w przedziale od 58,8% - Gmina Nowe Warpno, po 72,4% - w Gminie Dobra, przy średniej dla województwa na poziomie 50%. Największe zmiany wskaźnika w analizowanym horyzoncie czasowym miały miejsce w Gminie Dobra – wzrost o 31,3% i Gminie Kołbaskowo – wzrost o 16,7%. W gminach Nowe Warpno i Police odnotowano spadek tego wskaźnika, odpowiednio o 5,1% i 6,5%.

⁵⁶ Wszystkie gminy zachodniopomorskie oprócz 3 gmin na prawach powiatu grodzkiego, tj. Szczecin, Koszalin i Świnoujście. 111 gmin jest tu utożsamiane, w celach porównawczych, z województwem zachodniopomorskim

Tabela 92. Dochody gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008 r.

Jednostka terytorialna	Dochody ogółem			Dochody własne			Dochody własne/ dochody ogółem	
	razem	średnia	zmiana	razem	średnia	zmiana	średnia	zmiana
	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2008
	-	-	=	-	-	=	-	-
	2008	2008	100	2008	2008	100	2008	2002
	[zł]	[zł]	[%]	[zł]	[zł]	[%]	[%]	[pp.]
Dobra	185 184 264	26 454 895	168,01	136 023 633	19 431 948	279,71	72,36	31,27
Kolbaskowo	147 315 571	21 045 082	145,93	88 074 429	12 582 061	194,08	59,54	16,71
Nowe Warpno	28 115 251	4 016 464	170,96	16 500 193	2 357 170	157,69	58,80	-5,14
Police	670 986 013	95 855 145	154,57	434 847 493	62 121 070	140,34	65,33	-6,52
<i>średnia dla 111 gmin zachodnio-pomorskich</i>								
	146 925 702	20 989 386	185,15	74 017 271	10 573 896	207,27	50,08	5,72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RIO w Szczecinie oraz danych US w Szczecinie

W przeliczeniu na jednego mieszkańca najwyższy uśredniony poziom dochodów ogółem w okresie 2002-2008 stwierdzono w Gminie Nowe Warpno – 2 563 zł, najniższy w Gminie Dobra – 2 237 zł, przy średniej dla województwa na poziomie 2 200 zł. Dynamika zmian dochodów ogółem *per capita* wahała się w przedziale od 109% - Gmina Dobra do 176,5% - w gminie Nowe Warpno, przy średnim poziomie w województwie – 185%.

Przeciętna wartość dochodów własnych *per capita* w badanym okresie była najwyższa w Gminie Dobra – 1 615 zł, najniższa zaś w gminie Kolbaskowo – 1.460 zł, przy średniej dla województwa na poziomie 1.032 zł. Dynamika zmian w tym zakresie była niższa od przeciętnej dla całego województwa (204%) i wahała się w zakresie od 138% (Gmina Police) do 181% (Gmina Dobra).

Tabela 93. Dochody per capita gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Jednostka terytorialna	dochody ogółem		dochody własne	
	średnia	zmiana	średnia	zmiana
	2002-2008	2002=100	2002-2008	2002=100
	[zł]	[%]	[zł]	[%]
Dobra	2 236,96	109,01	1 615,54	181,49
Kolbaskowo	2 463,19	114,38	1 460,13	152,12
Nowe Warpno	2 562,74	176,48	1 502,81	162,78
Police	2 312,98	152,97	1 499,05	138,89
średnia dla 111 gmin zachodniopomorskich	2 200,23	185,86	1 032,05	204,48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RIO w Szczecinie oraz danych US w Szczecinie

WYDATKI

Po stronie wydatków w budżetach gmin powiatu polickiego w okresie 2002-2008 r. zaksięgowano, w ujęciu sumarycznym, od 26 181,5 tys. zł – Gmina Nowe Warpno do 672 656 tys. zł – Gmina Police. W tym samym czasie średni poziom wydatków ogółem w gminach województwa zachodniopomorskiego opiewał na kwotę 147 915 tys. zł. We wszystkich gminach powiatu zaobserwowano wzrost poziomu wydatków ogółem, który w zależności od gminy przyjmował wartości pomiędzy 123% w Gminie Kołbaskowo do 167,7% w Gminie Dobra, przy średniej zmianie poziomu wydatków w województwie – wzrost o 184,5%.

Średni poziom wskaźnika udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w badanym okresie zawierał się w przedziale 10% - Gmina Nowe Warpno do 27,9% - w Gminie Dobra. Średni poziom tego wskaźnika w województwie wynosił wtedy 15,5%. W analizie dynamiki powyższego wskaźnika stwierdzono w dwóch przypadkach jego wzrost – gminy Nowe Warpno i Police oraz w dwóch przypadkach jego spadek – gminy Dobra i Kołbaskowo.

Tabela 94. Wydatki gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Jednostka terytorialna	wydatki ogółem			wydatki inwestycyjne			wydatki inwestycyjne/ wydatki ogółem	
	razem	średnia	zmiana	razem	średnia	zmiana	średnia	zmiana
	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2008
	-	-	=	-	-	=	-	-
	2008	2008	100	2008	2008	100	2008	2002
	[zł]	[zł]	[%]	[zł]	[zł]	[%]	[%]	[pp.]
Dobra	164 451 533	23 493 076	167,72	53 830 997	7 690 142	131,89	27,93	-10,99
Kołbaskowo	137 732 927	19 676 132	122,95	37 294 854	5 327 836	54,37	25,29	-29,99
Nowe Warpno	26 181 536	3 740 219	160,61	2 946 746	420 964	476,90	10,01	16,74
Police	672 656 071	96 093 724	151,43	148 777 298	21 253 900	179,33	21,11	3,49
Średnia	147 915 040	21 130 720	184,56	26 181 900	3 740 271	393,80	15,51	2,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RIO w Szczecinie oraz danych US w Szczecinie

W przeliczeniu na jednego mieszkańca średni poziom wydatków wahał się w przedziale od 1 983,7 zł w gminie Dobra. do 2 387,4 zł w gminie Nowe Warpno. W województwie średni poziom wydatków per capita w analizowanym okresie wynosił 2 218,3 zł.

Stwierdzono ponadto wzrost poziomu wydatków per capita w gminach: Dobra (o 8%), Nowe Warpno (o 65,8%) i Police (o prawie 50%) oraz spadek w gminie Kołbaskowo (o 4%), przy średnim wzroście poziomu dochodów per capita w województwie o 83,7%.

Tabela 95. Wydatki ogółem per capita gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Jednostka terytorialna	wydatki ogółem <i>per capita</i>	
	średnia	zmiana
	2002-2008	2002=100
	[zł]	[%]
Dobra	1 983,70	108,82
Kołbaskowo	2 309,71	96,37
Nowe Warpno	2 387,44	165,80
Police	2 318,77	149,86
Średnia	2 218,31	183,66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RIO w Szczecinie oraz danych US w Szczecinie

DEFICYT

W roku 2002 w trzech gminach powiatu polickiego odnotowano deficyt, który osiągnął poziom odpowiednio 365 tys. zł w Gminie Dobra, 2 134 tys. zł - w Gminie Kołbaskowo i 3 736 tys. zł - w Gminie Police. W gminie Nowe Warpno stwierdzono nadwyżkę w kwocie 233,8 tys. zł.

Siedem lat później, tj. w 2008 r. nadwyżka istniała w budżetach gmin Kołbaskowo – 1 636 tys. zł oraz Nowe Warpno – 735,8 tys. zł. Deficyt odnotowano w gminach Dobra – 544 tys. zł i Police 3 310, 8 tys. zł. Przeciętne zadłużenie w gminach województwa zachodniopomorskiego kształtowało się na poziomie odpowiednio 378 tys zł w 2002 roku oraz 312,7 tys. zł w roku 2008.

Tabela 96. Deficyt budżetowy gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008

Jednostka terytorialna	deficyt budżetowy	% dochodów ogółem	deficyt budżetowy	% dochodów ogółem	Średnia
	2002	2002	2008	2008	2002-2008
	[zł]	[%]	[zł]	[%]	[zł]
Dobra	-365 055	1,56	-544 181	1,39	2 961 819
Kołbaskowo	-2 134 366	11,52	1 636 061	6,05	1 368 949
Nowe Warpno	233 801	6,71	735 846	12,36	276 245
Police	-3 736 454	4,99	-3 310 823	2,86	-238 580
średnia dla 111 gmin zachodniopomorskich	-378 079	2,51	-312 761	1,12	-141 334

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RIO w Szczecinie oraz danych US w Szczecinie

3.5 Wskaźnik rozwoju wspólnot terytorialnych dla powiatu polickiego na przestrzeni lat 2003-2008

W najprostszym ujęciu można założyć, iż rozwój lokalny jest to rozwój społeczno-gospodarczy odniesiony przestrzennie do obszaru danej gminy bądź zwartej terytorialnie grupy gmin. Zatem punktem wyjścia dla określenia pojęcia rozwoju lokalnego są procesy rozwoju społeczno-gospodarczego w ujęciu przestrzennym.

Rozwój lokalny, rozumiany jako rozwój terytorialnego systemu społecznego, pojmować zatem należy jako ogół zmian zarówno jakościowych jak i ilościowych w granicach danego obszaru, wyrażających się wzrostem poziomu życia ludności oraz poprawą warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

O ile treścią rozwoju lokalnego są korzystne zmiany ilościowe i przemiany jakościowo-strukturalne oraz poprawa warunków życia ludności, nadrzędnym jego celem staje się zapewnienie dostatecznej liczby stabilnych miejsc pracy i dochodów z tytułu zatrudnienia, gwarantujących długoterminowe bezpieczeństwo finansowe i socjalne ludności, czyli *de facto* wzrost zamożności społeczeństwa.

Metodologię badań oparto na założeniach i wskaźnikach wywodzących się z teorii obliczeń wskaźnika rozwoju społecznego (*HDI – Human Development Index*).⁵⁷

Podstawą określania stopnia rozwoju wspólnoty terytorialnej (gminy) są następujące czynniki:

- 1) wskaźnik udziału dochodów własnych gminy w dochodach ogółem w danym okresie ,
- 2) wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w danym okresie,
- 3) stopa ubóstwa (liczba mieszkańców gminy otrzymujących pomoc za pośrednictwem gminnych służb pomocy społecznej)
- 4) stopa bezrobocia (odsetek bezrobotnych mieszkańców danego obszaru w stosunku do ogółu czynnych zawodowo).

Na podstawie obliczonego wskaźnika rozwoju wspólnot terytorialnych stwierdzono, iż relatywnie najwyższy potencjał rozwojowy, z analizowanych 18 powiatów ziemskich województwa zachodniopomorskiego, posiada powiat policki. Szczegółową klasyfikację zawarto w poniższej tabeli.

⁵⁷ Dokładny opis metodologii badań zawarty jest w artykule R. Czyszkiewicza, Wskaźnik rozwoju wspólnot terytorialnych – koncepcja o praktycznym zastosowaniu, Studia Regionalne i Lokalne nr 2(12)/2003, Warszawa 2003.

Tabela 97. Ranking powiatów na podstawie wartości wskaźnika rozwoju wspólnot terytorialnych liczonego jako średnia za okres 2002-2008

Lp.	Powiat	Wskaźnik
1	policki	0,42
2	kołobrzeski	0,29
3	goleniowski	0,28
4	myśliborski	0,07
5	stargardzki	-0,03
6	wałeckie	-0,31
7	białogardzki	-0,33
8	szczecinecki	-0,46
9	kamieński	-0,46
10	gryfiński	-0,54
11	koszaliński	-0,54
12	gryficki	-0,61
13	łobeski	-0,77
14	ślawieński	-0,78
15	pyrzycki	-0,80
16	świdwiński	-0,93
17	choszczeński	-1,14
18	drawski	-1,41

Źródło: obliczenia własne

Ponadto obliczono wskaźnik rozwoju wspólnot terytorialnych dla 110 gmin województwa zachodniopomorskiego⁵⁸. Na podstawie otrzymanych wartości w/w wskaźnika stworzono klasyfikację gmin, w której to gminy powiatu polickiego uplasowały się odpowiednio na miejscach: 1. – Dobra, 10. – Kołbaskowo, 11. – Police i 37. – Nowe Warpno. Klasyfikacja obejmująca całą zbiorowość badanych gmin zawarta została w poniższej tabeli.

Tabela 98. Ranking gmin na podstawie wartości wskaźnika rozwoju wspólnot terytorialnych liczonego jako średnia za okres 2002-2008

Lp	Gmina	wskaźnik	Lp	Gmina	wskaźnik
1	Dobra (2)	1,28	56	Nowogródek Pomorski (2)	-0,26
2	Rewal (2)	1,00	57	Boleszkowice (2)	-0,27
3	Międzyzdroje (3)	0,97	58	Moryń (3)	-0,35
4	Kołobrzeg (1)	0,96	59	Czaplinek (3)	-0,35
5	Mielno (2)	0,92	60	Lipiany (3)	-0,36
6	Kobylanka (2)	0,92	61	Tuczno (3)	-0,36
7	Goleniów (3)	0,86	62	Cedynia (3)	-0,36
8	Ustronie Morskie (2)	0,81	63	Trzcińsko-Zdrój (3)	-0,36

⁵⁸ Z analiz wyłączono gminy na prawach powiatu grodzkiego (Szczecin, Koszalin i Świnoujście) oraz ze względu na nieporównywalną z pozostałymi gminami liczbę ludności miasto Stargard Szczeciński.

9	Kołobrzeg (2)	0,80	64	Bierzwnik (2)	-0,37
10	Kołbaskowo (2)	0,78	65	Kozielice (2)	-0,38
11	Police (3)	0,76	66	Banie (2)	-0,39
12	Gryfino (3)	0,61	67	Mieszkowice (3)	-0,39
13	Dziwnów (3)	0,55	68	Malechowo (2)	-0,39
14	Dębno (3)	0,49	69	Węgorzyno (3)	-0,39
15	Stare Czarnowo (2)	0,45	70	Drawno (3)	-0,40
16	Wałcz (1)	0,45	71	Borne Sulinowo (3)	-0,41
17	Stepnica (2)	0,34	72	Rymań (2)	-0,42
18	Szczecinek (1)	0,33	73	Chociwel (3)	-0,43
19	Drawsko Pomorskie (3)	0,25	74	Wałcz (2)	-0,44
20	Trzebiatów (3)	0,24	75	Maszewo (3)	-0,44
21	Manowo (2)	0,24	76	Polanów (3)	-0,46
22	Choszczno (3)	0,21	77	Człopa (3)	-0,46
23	Darłowo (1)	0,19	78	Pełczyce (3)	-0,48
24	Kamień Pomorski (3)	0,19	79	Bobolice (3)	-0,49
25	Barlinek (3)	0,16	80	Osina (2)	-0,49
26	Pyrzyce (3)	0,15	81	Stara Dąbrowa (2)	-0,49
27	Będzino (2)	0,12	82	Wierzchowo (2)	-0,50
28	Mirosławiec (3)	0,08	83	Przelewice (2)	-0,52
29	Biesiekierz (2)	0,05	84	Resko (3)	-0,53
30	Kalisz Pomorski (3)	0,04	85	Dobrzany (3)	-0,53
31	Darłowo (2)	0,04	86	Dolice (2)	-0,54
32	Dygowo (2)	0,04	87	Suchań (3)	-0,54
33	Siemysł (2)	0,03	88	Stargard Szczeciński (2)	-0,56
34	Przybiernów (2)	0,00	89	Marianowo (2)	-0,57
35	Sławno (1)	0,00	90	Ostrowice (2)	-0,58
36	Świeszyno (2)	-0,01	91	Sławoborze (2)	-0,60
37	Nowe Warpno (3)	-0,01	92	Krzęcin (2)	-0,62
38	Łobez (3)	-0,02	93	Płoty (3)	-0,67
39	Świdwin (1)	-0,05	94	Ińsko (3)	-0,71
40	Chojna (3)	-0,05	95	Karnice (2)	-0,76
41	Wolin (3)	-0,06	96	Tychowo (2)	-0,81
42	Gryfice (3)	-0,06	97	Białogard (2)	-0,84
43	Białogard (1)	-0,06	98	Recz (3)	-0,85
44	Postomino (2)	-0,06	99	Dobra (3)	-0,85
45	Myślibórz (3)	-0,08	100	Szczecinek (2)	-0,89
46	Widuchowa (2)	-0,11	101	Świerzno (2)	-0,90
47	Gościno (2)	-0,14	102	Rąbino (2)	-0,93
48	Sianów (3)	-0,14	103	Sławno (2)	-0,98
49	Złocieniec (3)	-0,15	104	Biały Bór (3)	-1,00
50	Karlino (3)	-0,17	105	Grzmiąca (2)	-1,04
51	Bielice (2)	-0,18	106	Świdwin (2)	-1,06
52	Golczewo (3)	-0,21	107	Radowo Małe (2)	-1,11
53	Nowogard (3)	-0,22	108	Barwice (3)	-1,12
54	Połczyn-Zdrój (3)	-0,25	109	Brzeźno (2)	-1,19
55	Warnice (2)	-0,25	110	Brojce (2)	-1,40

Źródło: obliczenia własne

4. ANALIZA SWOT

4.1 Edukacja, kultura, sport

EDUKACJA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ dobrze funkcjonujący Zespół Szkół oferujący zróżnicowane profile kształcenia, ▪ współpraca z polsko-niemieckim gimnazjum i liceum w Löcknitz, ▪ możliwość kształcenia dorosłych, ▪ dobra baza socjalno-bytowa, ▪ wyposażenie pracowni w nowoczesne środki dydaktyczne ▪ właściwy klimat dla rozwoju oświaty w powiecie, ▪ jednogłówność nauczania, ▪ bardzo dobrze wykształcona i kompetentna kadra pedagogiczna, ▪ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna zapewniająca fachową opiekę sieci szkół i przedszkoli na terenie powiatu, ▪ bogata oferta i różnorodność profili w zakresie kształcenia specjalnego;	▪ niedoskonała baza techniczna Zespołu Szkół, ▪ brak systematycznego monitorowania rynku pracy dla potrzeb edukacji, ▪ niedostosowanie obiektów dla osób niepełnosprawnych, ▪ brak środków na zajęcia pozalekcyjne, ▪ wymagająca unowocześnienia baza warsztatowa, ▪ brak nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów zawodu, ▪ niedostatecznie przygotowana do rynku pracy oferta edukacyjna, ▪ rozwój bazy edukacyjnej i bieżące potrzeby remontowe uzależnione od pozyskania środków zewnętrznych, ▪ pogarszający się stan budynków oświatowych ▪ problemy związane z komunikacją (utrudniony dojazd z poszczególnych gmin); ▪ brak filii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w gminach szybko rozwijających się pod względem liczby mieszkańców (Dobra, Kołbaskowo);
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ możliwość kształcenia na potrzeby	▪ nieatrakcyjne warunki placowe,

lokalnego i ponadlokalnego rynku pracy (np. hotelarstwo, budownictwo, gastronomia), ▪ możliwość pozyskiwania funduszy z UE na potrzeby edukacji zawodowej, ▪ wykorzystanie bazy edukacyjnej dla potrzeb Europejskiego Funduszu Społecznego, ▪ dotarcie z ofertą szkoleniową do społeczności wiejskiej i dorosłych (kształcenie ustawiczne), ▪ wykorzystanie poza granicami powiatu bardzo dobrze wyposażonego i zorganizowanego szkolnictwa specjalnego; ▪ rozwój szkolnictwa zawodowego odpowiadającego na potrzeby rynku, w tym także w zakresie kształcenia specjalnego, ▪ utworzenie na terenie powiatu placówki dającej możliwość pracy socjoterapeutycznej z uczniami o zaburzonym zachowaniu, ▪ rozwój Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej poprzez założenie filii na terenie gmin Kołbaskowo i Dobra oraz wzbogacenie oferty o wczesne wspomaganie;	▪ niż demograficzny, ▪ odpływ młodzieży do szczecińskich szkół ponadgimnazjalnych, ▪ niedostateczne finansowanie zdiagnozowanych potrzeb, ▪ zubożenie społeczeństwa uniemożliwiające korzystanie z edukacji, słaba pomoc stypendialna, ▪ brak prawnych możliwości szybkich zmian w szkolnictwie ponadgimnazjalnym adekwatnym do wymagań lokalnego rynku pracy;
---	--

KULTURA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ Miejski Ośrodek Kultury w Policach pełniący funkcję instytucji o zasięgu powiatowym, ▪ ciekawe i zadbane obiekty zabytkowe uwzględnione w trasach szlaków turystycznych;	▪ brak powszechnie dostępnych informacji o wydarzeniach kulturalnych na terenie gmin powiatu, ▪ brak połączeń komunikacyjnych determinujących możliwość korzystania z oferty kulturalnej gmin

	powiatu polickiego, a zwłaszcza Polic, ▪ brak hali widowiskowo-sportowej, ▪ brak koordynacji działań i planu imprez, ▪ zbyt niskie środki dla organizacji pozarządowych;
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ koordynacja działań ośrodków i instytucji kultury w zakresie wypracowania przejrzystej oferty kulturalnej pozwalającej na szersze i bardziej aktywne uczestnictwo mieszkańców powiatu, w wydarzeniach kulturalnych, ▪ wykreowanie dużej powiatowej imprezy kulturalnej o zasięgu regionalnym a następnie ponadregionalnym, ▪ współpraca z ośrodkami i środowiskami kultury obszaru pogranicza, ▪ wykorzystanie możliwości pozyskiwania funduszy zewnętrznych na rozwój kultury; ▪ uzyskanie środków na budowę hali widowiskowo-sportowej;	▪ brak koordynacji działań i planu imprez kulturalnych z terenu gmin, ▪ niewystarczające środki na działalność kulturalną, w tym dla organizacji pozarządowych, ▪ postrzeganie kultury jako mało znaczącego czynnika rozwoju gmin i powiatu, ▪ wzrost atrakcyjności oferty kulturalnej Szczecina;

SPORT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ uwzględnienie powiatu w Wojewódzkim Planie Rozwoju Turystyki, ▪ duża liczba i różnorodność klubów sportowych na terenie całego	▪ niedostateczna popularyzacja sportu i turystyki w powiecie, ▪ mała liczba imprez sportowych w powiecie, ▪ niepełne wykorzystanie obiektów

powiatu, ▪ aktywna działalność organizacji społecznych, ▪ dynamiczny rozwój sportu wśród osób niepełnosprawnych, ▪ atrakcyjne tereny do uprawiania różnych dyscyplin sportowych ▪ unikalne środowisko przyrodniczo-krajobrazowe;	sportowych do organizacji imprez masowych i rekreacji, ▪ brak imprez sportowych o charakterze lokalnym;
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ popularyzacja rekreacji i turystyki konnej poprzez stwarzanie warunków do powstawania ośrodków jeździeckich, ▪ rozwój sportów wodnych: żeglarstwa, windsurfingu, kajakarstwa, ▪ budowa ścieżek rowerowych, ▪ położenie powiatu w sąsiedztwie dużych aglomeracji miejskich, ▪ organizowanie imprez sportowych angażujących społeczność lokalne, ▪ upowszechnianie kultury fizycznej na wsi i w małych miejscowościach wśród dorosłych, ▪ wykorzystanie funduszy europejskich;	▪ mało wspólnych przedsięwzięć gminnych i powiatowych, ▪ brak regulacji prawnych w zakresie integracji JST w dziedzinie kultury fizycznej, ▪ ograniczone środki finansowe na realizację potrzeb w zakresie sportu;

4.2 Turystyka i rekreacja

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ bardzo korzystne dla rozwoju turystyki walory naturalne powiatu, ▪ niepodważalne walory krajobrazowo-przyrodnicze, wiele malowniczych zakątków,	▪ dominacja Szczecina, ▪ mała ilość punktów widokowych, ▪ obecnie powiat jest bardziej rejonem tranzytowym niż pobytowym, ▪ mała ilość dróg i ścieżek rowerowych,

▪ dostęp do morza przez Zalew Szczeciński, Kanał Piastowski i Świnę oraz Dziwną i Zalew Kamieński, ▪ sąsiedztwo z dużym miastem, ▪ bliskość zaplecza kulturalnego i handlowego w Szczecinie, ▪ dość dobra dostępność dzięki połączeniom via Szczecin, ▪ duża liczba ośrodków jeździeckich, ▪ dobre warunki do rozwoju sportów wodnych, ▪ duży potencjał przyrodniczy powiatu, m.in. „Rezerwat Świdwie”, Puszcza Wkrzańska;	▪ brak regularnych i częstych połączeń z atrakcyjnymi turystycznie miejscowościami (Trzebież, Nowe Warpno), ▪ niedostateczna ilość i jakość infrastruktury turystycznej, ▪ brak wykreowanych lokalnych produktów turystycznych, ▪ słaba promocja atrakcji turystycznych i infrastruktury rekreacyjnej powiatu, ▪ zbyt mała oferta dla wędkarzy, myśliwych i zbieraczy, ▪ nie wykorzystanie potencjału Zalewu Szczecińskiego, ▪ w znacznej mierze sezonowy charakter oferty turystycznej;
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ nasilający się ruch turystów, w tym zza granicy, ▪ duże zasoby do wykorzystania dla rozwoju turystyki rowerowej i konnej – coraz bardziej popularnej, ▪ możliwość połączenia szlaków turystycznych po obu stronach granicy, ▪ rozbudowa marin u wybrzeży Zalewu Szczecińskiego może stać się atrakcyjną ofertą dla uprawiających sporty i turystykę wodną zagranicznych gości. Połączenie: Berlin – Kanał Odra-Hawela – Odra – Zalew Szczeciński i dalej przez Świnę lub Zalew Kamieński na Morze Bałtyckie daje ogromne możliwości zarówno dla użytkowników jednostek pełnomorskich jak i tych mniejszych. ▪ niewykorzystany jeszcze potencjał zabytków architektury sakralnej oraz techniki (fabryka benzyny syntetycznej),	▪ brak kompleksowej koordynacji i monitorowania rozwoju turystyki i rekreacji na obszarze powiatu, ▪ brak przeprawy Police – Święta oraz zachodniego obejścia Szczecina utrudni dostępność powiatu, ▪ całość lasów Puszczy Wkrzańskiej zaliczona jest do I kategorii zagrożenia pożarowego, ▪ silna promocja Szczecina, która przesłania potencjał powiatu, ▪ konkurencja ze strony powiatów sąsiednich: Gryfińskiego i Goleniowskiego, ▪ zły stan istniejących zabytków, ▪ bardzo duża konkurencja bazy hotelowej i gastronomicznej Szczecina, ▪ zbyt restrykcyjna polityka ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz bierna ochrona środowiska urzeczywistniana głównie przez zakazy, sprzyja tworzeniu się

▪ tereny powiatu stanowią naturalny rezerwar ograniczonej przestrzeni miejskiej Szczecina, możliwy do wykorzystania jako miejsce do budowy zaplecza m.in. turystycznego i rekreacyjnego aglomeracji, ▪ możliwość kreowania międzynarodowych produktów turystycznych ze wszelkimi z nich wynikającymi konsekwencjami i możliwościami, ▪ możliwość rozwoju turystyki i rekreacji w dużym kompleksie leśnym Puszczy Wkrzańskiej, ▪ rozwój i promocja turystyki to dla wielu gmin inwestycja związana z tworzeniem nowych miejsc pracy, ▪ organizowanie konkursów promujących turystyczne walory powiatu;	monokultur i ubożeniu gatunkowemu ekosystemów;
---	---

4.3 Ochrona zdrowia, opieka społeczna, bezpieczeństwo

OCHRONA ZDROWIA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ nowoczesna baza Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego Nr 1 PAM w Szczecinie (SPSK 1 PAM), ▪ wysoki poziom usług, w tym zwłaszcza w zakresie rozrodczości, ginekologii, chirurgii i endokrynologii, ▪ wysoki ponadpodstawowy poziom usług diagnostycznych, ▪ działalność dydaktyczna w SPSK 1 PAM w Szczecinie w zakresie szkoleń zgodnych z profilem	▪ ograniczenie możliwości zwiększania ilości usług specjalistycznych poprzez limit NFZ, ▪ brak hospicjum, ▪ brak opieki nad przewlekle chorymi.

poszczególnych Klinik i Oddziałów, ▪ szkolenia wewnętrzne dla personelu medycznego.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ zwiększenie limitu NFZ na usługi specjalistyczne, ▪ środki finansowe z programów UE (np. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, RPO WZP, inne) ▪ kształcenie studentów, lekarzy, pielęgniarek i personelu medycznego, ▪ zwiększenie możliwości dostępu do lekarzy specjalistów, ▪ wykorzystanie marki SPSK 1 PAM w zakresie ginekologii i rozrodczości do promocji powiatu w tej dziedzinie.	▪ ograniczone środki na opiekę medyczną, ▪ ograniczona siła nabywcza ludności.

OPIEKA SPOŁECZNA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ duża skuteczność instytucji opieki społecznej w pozyskiwaniu środków z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, ▪ wykwalifikowana kadra pracownicza instytucji opieki społecznej, ▪ duża aktywność instytucji opieki społecznej w powiecie (PCPR, OPS, GOPS), ▪ dobra współpraca pomiędzy instytucjami opieki społecznej w powiecie, ▪ powstanie ośrodka interwencji kryzysowej w powiecie, ▪ dobrze wyposażona baza usług	▪ niewystarczająca liczba połączeń komunikacyjnych z małymi miejscowościami, ▪ bariery architektoniczne ograniczające swobodę poruszania się osób niepełnosprawnych, ▪ niewystarczające nakłady finansowe na opiekę społeczną.

z zakresu opieki społecznej (Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, gminne i miejskie ośrodki pomocy społecznej, rodziny zastępcze, wielofunkcyjne placówki opiekuńczo-wychowawcze).	
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych z Europejskiego Funduszu Społecznego na wspieranie działań instytucji opieki społecznej, ▪ wsparcie doradcze i szkoleniowe instytucji opieki społecznej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach projektów systemowych PO KL, ▪ zmiana systemu opieki społecznej;	▪ brak ciągłości możliwości finansowania działań podjętych z PO KL (specyfika projektów konkursowych), ▪ długotrwałe i skomplikowane procedury pozyskiwania i rozliczania środków zewnętrznych, ▪ rosnąca ilość osób niepełnosprawnych ▪ starzenie się społeczeństwa;

BEZPIECZEŃSTWO

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ rosnąca wykrywalność przestępstw, ▪ monitoring miasta Police, ▪ długoletnia współpraca Komendy Powiatowej PSP i OSP z niemieckimi jednostkami straży pożarnej z terenów przyległych, ▪ transgraniczny system przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, klęskom żywiołowym i wielkoobszarowym pożarom lasów,	▪ transport materiałów niebezpiecznych, ▪ wypadki związane ze złym stanem dróg, ▪ niedoinwestowanie policji i straży pożarnej;

SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ dofinansowanie służb mundurowych przez państwo, ▪ poprawa jakości dróg przy wykorzystaniu środków pomocowych z Unii Europejskiej;	▪ wzrost przestępczości związanej z rosnącym bezrobociem, ▪ pauperyzacja społeczeństwa, ▪ wzrost przestępczości w skali makro;

4.4 Infrastruktura techniczna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ tereny, które mogą być wykorzystane na potrzeby przemysłu (Gmina Police, Gmina Kołbaskowo) oraz turystyki (gmina Nowe Warpno), ▪ istniejąca infrastruktura portowa (port morski i śródlądowy);	▪ brak obwodnicy zachodniej Szczecina i przeprawy Police-Święta, ▪ zły stan dróg powiatowych, ▪ brak obwodnicy zachodniej kolejowej, ▪ niedostateczna wydajność istniejącej infrastruktury oczyszczania ścieków i składowania odpadów, ▪ poważne niedobory infrastrukturalne występujące w Gminie Nowe Warpno, co uniemożliwia inwestycje w tej gminie;
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ wykorzystanie funduszy unijnych, ▪ współpraca z miastem Szczecinem i innymi podmiotami w zakresie realizacji inwestycji infrastrukturalnych, ▪ przygraniczne położenie powiatu, ▪ bliskość dużych arterii komunikacyjnych lądowych i morskich.	▪ pogłębienie niedoborów infrastrukturalnych spowodowane: 1) utrzymaniem obecnego trendu osiedleńczego (mieszkańcy Szczecina), 2) brakiem inwestycji w obszarach problemowych.

4.5 Gospodarka powiatu polickiego

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ funkcjonowanie dużego podmiotu gospodarczego, jakim są Zakłady Chemiczne Police aktualnie stabilizator gospodarczy Gminy Police, ▪ bezpośrednie zaplecze dużego miasta wojewódzkiego Szczecina, ▪ plany realizacji dużego parku przemysłowego w bezpośrednim zapleczu Zakładów Chemicznych Police, ▪ położenie powiatu polickiego nad Zalewem Szczecińskim, ▪ posiadanie zasobu wysokiej jakości czystej wody po wybudowaniu oczyszczalni ścieków w Szczecinie, ▪ możliwość budowy wodnych powiązań komunikacyjnych poprzez Zalew Szczeciński, ▪ posiadanie wystarczających i nie zagospodarowanych zasobów terenów inwestycyjnych, zarówno pod budownictwo mieszkaniowe jak i pod inwestycyjne. ▪ możliwość realizacji strategicznych celów powiatu ze środków UE. ▪ migracja szczecinian na teren powiatu polickiego w celu osadnictwa mieszkaniowego, ▪ wzrost wartości terenów inwestycyjnych pod budownictwo mieszkaniowe, ▪ możliwość ukształtowania zaplecza	▪ duże uzależnienie gospodarki powiatu od jednego zakładu przemysłowego - ZCh Police, ▪ brak spójności funkcjonalno-przestrzennej powiatu polickiego, ▪ bezpośrednie zaplecze dużego miasta wojewódzkiego Szczecina i wysysanie z powiatu zasobów ludzkich o wyższym potencjale, ▪ brak chęci powrotu młodych wykształconych ludzi do Polic, ▪ brak infrastruktury do realizacji aktywnej turystyki weekendowej i turystyki pobytowej w oparciu o zasób Zalewu Szczecińskiego, ▪ brak oferty usługowej ze strony j.s.t. i podmiotów gospodarczych dla osiedlających się szczecinian na terenie powiatu polickiego, ▪ sprzedaż terenów pod budownictwo mieszkaniowe bez miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ▪ brak podstawowej infrastruktury społecznej na terenach intensywnego osiedlania się byłych mieszkańców Szczecina, co zaburza wizerunek obszarów wiejskich, ▪ brak ukształtowanego zaplecza usługowego MŚP w kooperacji z Zakładami Chemicznymi Police, ▪ brak wystarczającej liczby firm małych i średnich w strukturze

usługowego przez MŚP w kooperacji z Zakładami Chemicznymi Police, ▪ możliwość aktywizacji Portu Polickiego i terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie dla celów gospodarczych, ▪ wykorzystywanie materiałów odpadowych z produkcji Zakładów Chemicznych Police do produkcji innowacyjnych produktów lub wykorzystania ich w sposób niekonwencjonalny, ▪ bliskość granicy, możliwość i łatwość rozwoju współpracy międzynarodowej;	gospodarczej powiatu, ▪ występowanie destrukcyjnych procesów na terenie gminy Nowe Warpno;
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ rozwiązanie kryzysu w ZCh Police, ▪ identyfikacja młodych ludzi z terenu powiatu z małą ojczyzną, ▪ intensyfikacja działań w zagospodarowaniu infrastruktury turystycznej powiatu polickiego, ▪ budowa parku przemysłowego w oparciu o strukturę wymagań rynkowych, ▪ aktywizacja Portu Polickiego i terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie do celów związanych z rozwojem gospodarczym, ▪ budowa instytucji wspierania biznesu takich, jak: Ośrodki Wspierania Przedsiębiorczości, Inkubatory Przedsiębiorczości, Centra Transferu Technologii, Centra Kompetencji, ▪ realizacja zamierzeń inwestycyjnych przez „Infrapark” Police, ▪ wykorzystanie chęci mieszkańców	▪ upadek największego pracodawcy w powiecie polickim, ▪ negatywne implikacje potencjalnego upadku największego pracodawcy w powiecie dla rynku pracy, siły nabywczej mieszkańców i budżetów j.s.t., w szczególności Gminy Police, ▪ emigracja ludzi młodych do stolicy województwa, innych regionów w kraju oraz poza jego granice, ▪ objęcie znacznego obszaru terenów powiatu i Zalewu Szczecińskiego prawem ograniczającym inwestowanie w infrastrukturę turystyczną - program „NATURA 2000”, ▪ brak zasobu przedsiębiorców mogących przejąć wiodącą rolę w wykreowaniu branży będącej w stanie zrównoważyć podaż wolnych i uwolnionych zasobów siły roboczej

Szczecina do osiedlania się w powiecie polickim, ▪ możliwość realizacji strategicznych celów powiatu ze środków UE, ▪ realizacja wielkich inwestycji w zakresie infrastruktury komunikacyjno-transportowej, ▪ poważny wzrost możliwości inwestycyjnych obszaru wzdłuż planowanej zachodniej obwodnicy miasta Szczecina, ▪ utworzenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego i nawiązanie intensywnej współpracy gmin j.s.t. powiatu polickiego ze Szczecinem i vice versa, ▪ bliskość granicy z Niemcami, bezpośrednia styczność z jedną z najsilniejszych gospodarek świata, ▪ możliwość współpracy z naukowcami z Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w celu opracowania nowych niszowych produktów opartych o komponenty i surowce dostępne i pozyskiwane w trakcie produkcji przemysłowej ZCh Police, ▪ zapotrzebowanie na usługi instrumentów wsparcia gospodarczego takich, jak: inkubatory przedsiębiorczości, ośrodki szkoleniowe, ośrodki wspierania przedsiębiorczości, centrum transferu technologii na terenie gmin i stolicy powiatu, ▪ możliwość stworzenia lokalnego funduszu pożyczkowego lub poręczeniowego, ▪ plany budowy ważnych inwestycji z zakresu infrastruktury	w powiecie polickim, ▪ możliwość odpływu potencjalnych inwestorów i lokowanie inwestycji wzdłuż trasy S-3;
---	---

komunikacyjno-transportowej (obwodnica miasta Szczecina drogowa i kolejowa, przeprawa Police-Święta);	
--	--

4.6 Współpraca transgraniczna i międzyregionalna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ przygraniczne położenie, ▪ bezpośrednie sąsiedztwo z Niemcami, jednym z najbogatszych krajów Europy, ▪ bezpośrednie, poprzez sieć dróg i autostrad oraz lotnisk w Berlinie i Frankfurtu, połączenie z krajami Europy i świata, ▪ bliskie położenie w stosunku do Morza Bałtyckiego, a za pośrednictwem połączeń promowych w Świnoujściu, bezpośredni dostęp do krajów skandynawskich, ▪ otwartość powiatu na przyjmowanie inwestycji zagranicznych, ▪ dynamicznie rozwijająca się współpraca transgraniczna i zwiększające się zainteresowanie współpracą międzyregionalną, ▪ pośrednia przynależność do europejskich organizacji i instytucji, ze względu na udział i aktywność województwa zachodniopomorskiego jako regionu w następujących strukturach: – Komitet Współpracy Przygranicznej Polsko-Niemieckiej Komisji	▪ niewystarczająca ilość środków, przeznaczona na współpracę zagraniczną, ▪ brak wykwalifikowanej, doświadczonej kadry urzędników, zajmujących się realizacją zadań w zakresie współpracy zagranicznej, ▪ słaba znajomość języków obcych, ▪ niewystarczający dostęp do informacji nt. UE, instytucji unijnych i dostępnych środków finansowych, ▪ niewystarczające doświadczenie kadry urzędniczej w kwestii opracowywania i realizacji wspólnych projektów, ▪ niewystarczająca koordynacja zagranicznych inicjatyw i kontaktów ze strony służb powiatu, ▪ słabo rozwinięty system wsparcia dla organizacji pozarządowych w zakresie współpracy zagranicznej, ▪ niewystarczająca w stosunku do standardów europejskich baza i poziom usług turystycznych, kulturalnych, gastronomicznych i in.;

Międzyrządowej ds. Współpracy Przygranicznej i Międzyregionalnej, - Międzynarodowe Porozumienie na rzecz utworzenia Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego (CETC), - Forum Rozwoju Bałtyku (BDF), - Współpraca Subregionalna: Państw Morza Bałtyckiego (BSSSC), - Inicjatywa Środkowoeuropejska (CEI), Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy (CLRAE), Eris@ Stowarzyszenie Regionów Europy dla Społeczeństwa Informacyjnego, Grupa Wyszehradzka, Komitet Regionów UE;	
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ możliwość pozyskiwania funduszy z UE na dofinansowanie realizacji wspólnych projektów, ▪ wzrastający napływ do województwa kapitału zagranicznego i inwestycji bezpośrednich, ▪ możliwość rozwoju zasobów ludzkich w ramach współpracy zagranicznej poprzez realizację wspólnych projektów, ▪ rosnąca mobilność kapitału i ludzi, ▪ wzrost świadomości społecznej i edukacyjnej społeczeństwa, ▪ wykorzystanie posiadanej bazy edukacyjnej, kulturalnej, turystycznej, usługowej i innej dla potrzeb mieszkańców z sąsiednich i innych zainteresowanych regionów europejskich, ▪ profesjonalna promocja walorów	▪ dominacja Szczecina i innych dużych ośrodków, ▪ brak wyspecjalizowanych komórek do spraw współpracy zagranicznej, zatrudniających wykwalifikowaną kadrę i dysponujących odpowiednim do swych zadań budżetem, ▪ postrzeganie współpracy zagranicznej jako mało znaczącego czynnika rozwoju gmin i powiatu, ▪ kryzys i ubożenie społeczeństwa, wpływające na ograniczenie kontaktów zagranicznych, ▪ postępująca migracja kadr z powiatu do innych części województwa, Polski i za granicę, ▪ silna konkurencja ze strony niemieckich regionów przygranicznych, ▪ długotrwałe i skomplikowane

gospodarczych, turystycznych, kulturalnych powiatu oraz jego możliwości inwestycyjnych i dotarcie z atrakcyjną ofertą do zainteresowanych podmiotów zagranicznych, ▪ wypromowanie poza granicami powiatu jego unikatowych walorów turystycznych w ramach Rezerwatu Świdwie, jako regionalnego produktu turystycznego, ▪ możliwość wykorzystania szerokich kontaktów zagranicznych samorządu województwa poprzez uczestniczenie w zagranicznych inicjatywach, jak np.: prezentacje województwa w regionach partnerskich, udział w misjach gospodarczych, targach i innych przedsięwzięciach, możliwość uczestniczenia i aktywnego działania w pracach instytucji i organizacji międzynarodowych, w których strukturach działa województwo zachodniopomorskie, ▪ członkostwo powiatu w ramach Stowarzyszenia Szczeciński Obszar Metropolitalny;	procedury pozyskiwania i rozliczania środków unijnych, ▪ słaba integracja społeczności polskiej mieszkającej po stronie niemieckiej z tamtejszą ludnością, ▪ poczucie zagrożenia w związku z atakami agresji na polską społeczność ze strony niechętnych jej grup niemieckich;
--	--

5. MISJA POWIATU POLICKIEGO

Powiat Policki – obszar tworzący szanse
dla dynamicznego i zrównoważonego
rozwoju w oparciu
o posiadane walory i potencjał,
zaspokajający potrzeby i aspiracje
mieszkańców oraz oczekiwania turystów.

6 CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

CEL STRATEGICZNY

6.1 Radykalne wzmocnienie spójności ekonomiczno-przestrzennej powiatu polickiego

Spójność społeczno-przestrzenna jest kategorią funkcjonalną dla rozwoju wspólnot terytorialnych. Jej osłabienie skutkuje negatywnymi implikacjami. W przypadku powiatu polickiego kategoria ta została uznana za problem.

Przed powstaniem powiatu polickiego sąsiedztwo dużego miasta, dla gmin wchodzących obecnie w skład powiatu, skutkowało z jednej strony korzyściami (oferty dużego rynku pracy, oferty edukacyjne, instytucje kultury i wiele innych); z drugiej zaś - doprowadziło do powstania specyficznej struktury o charakterze gospodarczym oraz społeczno-przestrzennym. Gminy, zwłaszcza Kołbaskowo, Dobra i Police zaczęły łączyć ze Szczecinem liczne więzi o charakterze społeczno-przestrzennym. Podobne relacje, może w nieco mniejszym natężeniu, łączyły także inne gminy sąsiadujące ze Szczecinem. Całokształt wzajemnych relacji jest ważną częścią składową powstałej aglomeracji szczecińskiej. W przypadku gmin powiatu polickiego możemy mówić o bardzo silnych więziach ze Szczecinem. Osie owych więzi są wyznaczone na bazie licznych kontaktów osobowych, gospodarczych, turystycznych i innych.

W gminach sąsiadujących, zwłaszcza Dobrej i Kołbaskowie, powstały i rozwijają się nowe fragmenty przestrzeni publicznej głównie dla migrujących mieszkańców Szczecina. Owe fragmenty przestrzeni publicznej dla ich mieszkańców nie spełniają jednakże wszystkich funkcji. Część z owych funkcji spełnia miasto Szczecin. W rezultacie tworzy się typ suburbiów o ograniczonych funkcjach publicznych, zorientowanych na Szczecin w zaspokajaniu wielu potrzeb (podobne zjawisko można zaobserwować w otoczeniu wielu innych dużych miast w Polsce).

Liczne więzi, choć słabsze niż w przypadku mieszkańców suburbiów, łączą ze Szczecinem także innych mieszkańców gmin. Należy tu zaznaczyć, iż stopień ich natężenia jest zróżnicowany w poszczególnych gminach. Najsilniejszy wykazują mieszkańcy gmin Dobra i Kołbaskowo z uwagi na bliskość oraz skromny, w porównaniu ze Szczecinem, potencjał w zakresie rynku pracy i infrastruktury społecznej. Inaczej wygląda sytuacja Polic, które z wielu powodów wykształciły przez lata określony potencjał gospodarczy oraz szerokie spektrum instytucji infrastruktury społecznej co sytuuje je w pozycji względnej samodzielności nie na tyle jednak silnej, by można mówić o alternatywie wobec Szczecina.

W rezultacie, istniejący układ społeczno-przestrzenny charakteryzuje się słabo rozwiniętymi więziami o charakterze horyzontalnym. Poszczególne gminy, instytucje, podmioty i obywatele są mało zorientowane na rozwój relacji wewnętrznych z powodu braku postrzegania korzyści i subiektywnie oraz obiektywnie słabo odczuwanych potrzeb. Taki stan w dłuższej perspektywie byłby poważnym zagrożeniem dla rozwoju powiatu w pewnym

zakresie także dla jego należytego funkcjonowania. Poglębiłoby to także widoczne dziś przejawy autonomizacji poszczególnych gmin.

Mając na względzie dobre funkcjonowanie powiatu poprzez realizację jego licznych potrzeb oraz rozwój gmin, w tym realizację wielu ich ważnych potrzeb, za jeden z najważniejszych celów strategicznych w powiecie należy uznać zwiększenie spójności społeczno-przestrzennej. W powiecie muszą być tworzone warunki dla rozwoju tej spójności. Potrzebna jest osnova dla budowy powiązań pomiędzy poszczególnymi gminami oraz licznymi instytucjami, podmiotami społecznymi i gospodarczymi oraz obywatelami wewnątrz powiatu.

Wykształcenie takich powiązań, które z czasem będą funkcjonować jako samoistne, jest warunkiem i zarazem treścią rozwoju spójności społeczno-przestrzennej. Spójność ta jest niezbędna i funkcjonalna dla rozwoju powiatu i gmin. Innym warunkiem jej rozwoju jest postrzeganie faktu tej zależności w gminach i w konsekwencji dostrzeganie szansy na dynamiczny rozwój poprzez zacieśnianie więzi w powiecie.

Dobrze funkcjonujący samorząd powiatowy poprzez realizację swoich zadań tworzy warunki dla rozwoju gmin. W powiecie polickim chodzi o stworzenie takich podstaw, które zminimalizują zależności rozwoju gmin od kondycji gospodarczej Szczecina nie tracąc walorów jego sąsiedztwa (np. migracja w celach osiedleńczych). Zwiększenie spójności społeczno-przestrzennej pozwoli stworzyć warunki dla zdyskontowania walorów powiatu oraz wytyczyć nowe kierunki rozwoju.

Osiągnięcie wyższego poziomu spójności uwarunkowane jest głównie:

- realizacją wielu ważnych przedsięwzięć w zakresie infrastruktury technicznej, w tym komunikacyjno-transportowej,
- dobrym funkcjonowaniem infrastruktury społecznej,
- kreacją wydarzeń budujących tożsamość i integrację mieszkańców i podmiotów życia społeczno-gospodarczego,
- partnerskim udziałem w tworzeniu instytucjonalnej formy szczecińskiego obszaru metropolitalnego oraz artykułowanie potrzeb mieszkańców powiatu.

Zwiększeniu spójności społeczno-przestrzennej służyć będzie realizacja niniejszej strategii. Sformułowane w niej cele zakładają konieczność współpracy, większą integrację i generują nowe więzi.

CELE OPERACYJNE:

- 1) Budowa więzi horyzontalnych wewnątrz powiatu w oparciu o:
 - a) infrastrukturę komunikacyjno – transportową,
 - b) dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną,
 - c) przedsięwzięcie kreujące tożsamość i integrację mieszkańców i gmin.
- 2) Udział w budowie instytucjonalnej formy funkcjonowania Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Szczeciński Obszar Metropolitalny (SOM), abstrahując od braku formalnej nazwy, funkcjonuje. Funkcjonuje jako obszar wielkiego Szczecina wraz z przylegającymi gminami i powiatami (lub ich częściami), tworząc strukturę funkcjonalno-przestrzenną o zróżnicowanym spektrum spójności społeczno-przestrzennej. Dziś jego funkcjonowanie odznacza się asymetrią korzyści odnoszonych przez uczestniczące w nim jednostki samorządu terytorialnego.

W chwili obecnej SOM nie posiada sformalizowanego charakteru, a powołane do życia stowarzyszenie jeszcze nie spełnia wszystkich oczekiwań jego członków. Oczekiwania takie są artykułowane zwłaszcza przez gminy powiatu polickiego i sam powiat. Wynikają one z problemów, jakie powstają na bazie więzi w ramach SOM. SOM może i powinien być strukturą funkcjonalną dla rozwoju całości i jego części składowych.

Pierwszym warunkiem owej funkcjonalności jest sformalizowanie zasad jego funkcjonowania, zwłaszcza celów i sposobów oraz form działania organów zarządzających, sposobów i źródeł finansowania oraz innych kwestii. Aktywny udział powiatu polickiego w fazie budowy sformalizowanej struktury Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego z racji jej wpływu na rozwój powiatu polickiego, należy przyjąć jako ważny cel operacyjny, cel w którym gminy powiatu polickiego odgrywać będą znaczącą rolę jako pełnoprawne podmioty.

Działania takie powinny zostać podjęte możliwie szybko, bowiem proces legislacyjny w parlamencie mający na celu ustawową regulację obszarów metropolitalnych został zahamowany. Postulowane szybkie tempo budowy sformalizowanej struktury wynika z licznych problemów, które należy rozwiązywać w ramach SOM oraz z konieczności zabiegania o środki na realizację wielu przedsięwzięć w ramach SOM.

Konstrukcja przyszłego RPO województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 powinna uwzględniać istnienie SOM i finansowe wsparcie jego funkcjonowania.

CEL STRATEGICZNY

6.2 Rozwój infrastruktury społecznej

CELE OPERACYJNE:

- 1) Poprawa jakości i poziomu wykształcenia mieszkańców.

Działania:

- Wzrost dostępności szkolnictwa ponadpodstawowego odpowiadającego na potrzeby rynku, w tym także w zakresie kształcenia specjalnego.
- Modernizacja i rozbudowa bazy materialnej wraz z odnowieniem zasobów dydaktycznych w jednostkach oświatowych.

- Utworzenie na terenie powiatu placówki dającej możliwość pracy socjoterapeutycznej z uczniami o zaburzonym zachowaniu.

2) Wspieranie rozwoju kultury, kultury fizycznej i sportu.

Działania:

- Wykreowanie dużej powiatowej imprezy kulturalnej o zasięgu regionalnym a następnie ponadregionalnym.
-
- Rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej; uzyskanie środków na budowę hali widowiskowo-sportowej.
- Wsparcie działań na rzecz uzyskania statusu Centralnego Ośrodka Sportu przez Centralny Ośrodek Żeglarstwa w Trzebieży.
- Wzrost aktywności fizycznej mieszkańców.

3) Wzrost bezpieczeństwa obywatelskiego.

Działania:

- Wsparcie działań służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne w celu skuteczniejszej realizacji ich zadań (wsparcie materialne, współudział w wybranych działaniach profilaktycznych).
- Aktualizacja Powiatowego Programu Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego⁵⁹.

4) Poprawa w zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej mieszkańców powiatu polickiego

Działania:

- Sporządzenie „Diagnozy zdrowotnej mieszkańców powiatu polickiego”,
- Opracowanie programu oświaty zdrowotnej w ramach rozwoju profilaktyki,
- Opracowanie „Diagnozy zjawiska niepełnosprawności w powiecie polickim”,
- Wsparcie budowy hospicjum stacjonarnego w powiecie polickim,
- Budowa domu opieki społecznej w powiecie polickim.

⁵⁹ Uchwała NR XXXIII/229/2005 Rady Powiatu Polickiego z dn. 8 września 2005 r.

CEL STRATEGICZNY

6.3 Rozwój turystyki (rekreacji i sportu)

CELE OPERACYJNE:

- 1) Stworzenie Strategii Rozwoju Turystyki w powiecie polickim.
- 2) Rozbudowa istniejącej bazy turystycznej i poprawa jej standardu.
- 3) Wykreowanie kilku produktów turystycznych (w tym wspólnych np. z innymi gminami bądź powiatami, w tym zza granicy) i ich promocja.
- 4) Zainicjowanie i budowa klastra/forum turystycznego obejmującego zasięgiem powiaty i gminy położone wokół Zalewu Szczecińskiego (w tym również po stronie niemieckiej).
- 5) Nieustanne działania na rzecz poprawy obsługi i wypoczynku turystów oraz mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY

6.4 Aktywizacja lokalnego rynku pracy

Analiza rynku pracy w powiecie polickim w kontekście uwarunkowań i funkcjonowania rynku pracy w województwie zachodniopomorskim wskazuje, iż sytuacja w tym względzie jest stabilna i charakteryzuje się stosunkowo niską stopą bezrobocia. Celem działań podejmowanych na rynku pracy jednakże jest nie tylko stabilizacja, czy nawet obniżanie zagrożenia bezrobociem. Celem tym jest także znalezienie zatrudnienia związanego z opanowywaniem nowych kwalifikacji i umiejętności, jego zmiana w kierunku uzyskania lepiej wynagradzanego, przynoszącego satysfakcję i stałą pozycję na rynku pracy, a także zaspokajanie popytu związanego z nowymi profilami produkcji i usług. Celem tym jest także sprostanie wymogom wysokiej mobilności zawodowej, która niebawem stanie się powszechną potrzebą.

W powiecie polickim uformowała się dość unikatowa (w skali województwa) struktura zawodowa i struktura wykształcenia obecnych i potencjalnych pracowników. Jest to bez wątpienia związane z silnym oddziaływaniem struktury zatrudnienia charakterystycznej dla wielkich zakładów przemysłowych, w powiecie najsilniejsze sektory to przemysł i budownictwo.

W świetle rysujących się zmian kierunków rozwoju powiatu polickiego pojawiają się duże zmiany na rynku pracy. Potrzeby tego rynku już dziś są jakościowo inne niż w innych powiatach dotkniętych wysokim bezrobociem i charakteryzujących się niższym poziomem kapitału ludzkiego. Sprostanie tym potrzebom wymaga szeregu przedsięwzięć, w tym istnienia i funkcjonowania w powiecie szeregu instytucji ułatwiających szeroko rozumiane poruszanie się w obszarze rynku pracy. W chwili obecnej w powiecie funkcjonuje tylko jedna

taka instytucja – Powiatowy Urząd Pracy. Nie może on jednak pozostawać osamotniony w swoich działaniach, zwłaszcza, że z mocy prawa jego aktywność jest skoncentrowana na bezrobotnych. Konieczne jest zatem zbudowanie całej sieci instytucji i organizacji wspierających, a w wielu wypadkach zastępujących PUP w jego działalności na rzecz rozwoju zatrudnienia. W pierwszym rzędzie niezbędne jest rozbudowanie systemu agencji zatrudnienia i instytucji szkoleniowych.

Funkcjonalne i konieczne dla aktywizacji lokalnego rynku pracy, jest wspieranie rozwoju instytucji, organizacji i stowarzyszeń działających w oparciu o lokalne społeczności i na ich rzecz, doskonale zorientowanych w lokalnych potrzebach i dążeniach.

Poruszona tu problematyka ma niezwykle istotne znaczenie dla przyszłości powiatu. Nadano jej rangę celu strategicznego.

CELE OPERACYJNE:

- 1) Rozwój i wspieranie działalności instytucji, organizacji i stowarzyszeń zawiązanych przez obywateli i działających na rzecz społeczności lokalnych.
- 2) Wsparcie rozwoju instytucji rynku pracy a zwłaszcza agencji zatrudnienia i instytucji szkoleniowych poprzez: zwiększenie ich liczby, wzbogacenie oferty kierowanej do mieszkańców powiatu oraz merytoryczne dostosowanie ofert zatrudnienia i szkolenia do lokalnych potrzeb i możliwości mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY

6.5 Rozwój infrastruktury technicznej

Realizacja tego celu strategicznego, wyrażonego w formie celów operacyjnych zwłaszcza z zakresu infrastruktury transportowej, pozwoli na zwiększenie dostępności komunikacyjnej powiatu i jego poszczególnych miejscowości. Jest to czynnik znacznie zwiększający atrakcyjność powiatu w aspekcie jego walorów turystycznych i gospodarczych. Realizacja nowych i modernizacja istniejących połączeń komunikacyjnych znacznie rozszerzy możliwości dla rozwoju produkcji i usług wzdłuż powstałych ciągów a w przypadku turystyki znacznie zwiększy dostępność atrakcyjnych obszarów i miejsc w tym Nowego Warpna.

Realizacja tych inwestycji znacznie polepszy warunki dla uruchomienia lokalnych połączeń komunikacyjnych tak ważnych dla zwiększenia spójności społeczno-przestrzennej powiatu. Najważniejsze z owych celów wpisane zostały do Projektu Strategii Rozwoju Sektora Transportu Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, chodzi o budowę zachodniego obejścia Szczecina wraz z przeprawą Police – Święta (studium Wykonalności w 2010 r.) oraz modernizację drogi wojewódzkiej nr 114 w pierwszym etapie na odcinku Police – Trzebież, następnie Trzebież - Nowe Warpno.

CELE OPERACYJNE w zakresie infrastruktury drogowej i transportu:

- 1) wspieranie działań zmierzających do budowy drogowej i kolejowej obwodnicy zachodniej Szczecina wraz z przeprawą w Świątej,
- 2) niezwłoczna modernizacja dróg powiatowych,
- 3) budowa nowych dróg powiatowych,
- 4) tworzenie warunków do powstania zbiorowej komunikacji lokalnej.

CELE OPERACYJNE w zakresie infrastruktury wodociągowej:

- 1) wspieranie gmin powiatu polickiego w podnoszeniu jakości wody dostarczanej mieszkańcom,
- 2) tworzenie warunków do dalszej rozbudowy sieci wodociągowej.

CELE OPERACYJNE w zakresie rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej:

- 1) wspieranie gmin w rozbudowie systemu odprowadzania ścieków z uwzględnieniem obecnych trendów osiedleńczych.

CEL OPERACYJNY w zakresie racjonalnej gospodarki odpadami:

- 1) rozwój selektywnej zbiórki odpadów u źródła, ze szczególnym naciskiem na zbiórkę odpadów organicznych.

CELE OPERACYJNE w zakresie zaopatrzenia mieszkańców i przedsiębiorstw Powiatu w energię elektryczną:

- 1) tworzenie warunków do rozwoju alternatywnych źródeł energii,
- 2) dbanie o bezpieczeństwo energetyczne (alternatywne źródła dostaw energii).

CEL STRATEGICZNY

6.6 Rozwój gospodarki, przedsiębiorczości w powiecie i wzrost dochodów powiatu

CELE OPERACYJNE

- 1) Wsparcie działań w zakresie dywersyfikacji produkcji branży chemicznej

Działania:

- Tworzenie firm przez absolwentów studiów doktoranckich, absolwentów szkół wyższych w zakresie produkcji i dystrybucji materiałów, substancji i usług niszowych.
- Podjęcie działań związanych z kreowaniem lokalnych firm, świadczących usługi dla największego pracodawcy w powiecie polickim.

- Opracowanie technologii i zastosowań z dostępnych surowców, półproduktów, odpadów, które są produkowane i dostępne w zasobach największego pracodawcy powiatu polickiego.
- Monitoring rozwiązań – benchmarking w zakresie w/w technologii, spotkania inwestorów.

2) Wsparcie działań w zakresie przystosowania terenów portu Police do działalności MŚP

Działania:

- Przystosowanie terenów portu do produkcji konstrukcji wielkogabarytowych.
- Przystosowanie terenu portu do produkcji branż, które nie są związane z przemysłem chemicznym.
- Budowa na terenie portu inkubatora firm, dla których niezbędne są usługi portowe, np. usługi związane z przeróbką kamienia.
- Budowa infrastruktury dla operatorów transportu turystycznego na Zalewie Szczecińskim.

3) Wsparcie działań w zakresie odbudowy branży rybołówstwa.

Działania:

- Budowa doświadczalnego ośrodka produkcji narybku w oparciu o Wydział Nauk o Żywności i Rybactwa Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego.
- Zbudowanie wysokiej jakości potencjału niezbędnego do zarybiania akwenów w województwie zachodniopomorskim.
- Rozwój specjalistycznych hodowli ryb słodkowodnych.
- Rozwój małych przetwórci ryb w oparciu o tradycyjne technologie.

4) Wspieranie powstawania nowych firm innowacyjnych spoza branży chemicznej.

5) Budowa inkubatora przedsiębiorczości i ośrodków wspierania przedsiębiorczości.

6) Przeznaczenie terenów pod budowę zaplecza dla firm, które opuszczają inkubator i które są w stanie na swój koszt zrealizować planowane inwestycje rozwojowe (Park Przemysłowy Lokalnych Firm).

7) Działania zmierzające do budowy klastra turystycznego na terenie powiatu polickiego w oparciu o funkcjonujące i nowopowstałe firmy.

8) Wsparcie rozwoju rzemiosła.

9) Promocja gospodarcza powiatu.

Działania:

- Wydawanie wspólnie z gminami informatora z wykazem ofert inwestycyjnych oraz ścieżek obsługi inwestora w gminach i w powiecie.

10) Wzrost dochodów powiatu.

Działania:

- Pozyskiwanie funduszy pomocowych,
- Partnerstwo publiczno-prywatne.

CEL STRATEGICZNY

6.7 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

Współpraca zagraniczna, w tym zwłaszcza transgraniczna, to ważny cel i zarazem wielka szansa rozwoju powiatu polickiego. Jego wyjątkowe położenie nie zostało w tej materii zdyskontowane. Zdecydowały o tym zaszczoły historyczne, w wyniku których dawne powiązania komunikacyjne, społeczne, gospodarcze zostały przerwane a nowe nie zostały wykształcone. Potencjalny atut (położenie) był jednocześnie barierą rozwoju powiatu, bowiem gminy, ludzie i podmioty społeczne oraz gospodarcze zorientowane były i są głównie na Szczecin. Sąsiad na całej zachodniej granicy nie był ważnym partnerem i czynnikiem rozwoju (pominąwszy rozwój gmin Dobra i Kołbaskowo wynikający z renty geograficznej - przejść granicznych).

W chwili obecnej istnieją warunki dla budowy wszechstronnych kontaktów pomiędzy oboma - polskim i niemieckim - powiatami, współpraca ta może okazać się szczególnie korzystna dla tych obszarów powiatu, które dziś z racji oddalenia od Polic i Szczecina oraz słabszą dostępnością mają utrudnione warunki rozwoju. Ten kierunek rozwoju może być kolejnym ważnym elementem spójności społeczno-przestrzennej. Ta forma aktywności może być w znaczący sposób wspierana środkami z Programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Liczne atuty powiatu oraz ostatnie owocne kontakty transgraniczne gmin, powiatu oraz licznych organizacji społecznych uzasadniają tezę, iż współpraca transgraniczna może stać się jedną z ważnych osi rozwojowych powiatu i jego znakiem rozpoznawczym w Polsce i Europie. Począwszy od 2011 roku powiat policki może stać się organizatorem wielkiej imprezy o zasięgu europejskim promującej współpracę transgraniczną.

CELE OPERACYJNE:

1. Identyfikacja potrzeb powiatu w zakresie współpracy zagranicznej, w tym transgranicznej i międzyregionalnej.
2. Zdefiniowanie kierunków współpracy zagranicznej powiatu i opracowanie stosownego dokumentu programowego.
3. Opracowanie długoletniego Programu Współpracy Zagranicznej Powiatu Polickiego z regionami w innych krajach, określonych w tymże dokumencie programowym.
4. Stały monitoring realizacji zadań z zakresu współpracy zagranicznej przez odpowiednie organy powiatowe.
5. Włączenie się w realizację przedsięwzięć zagranicznych, inicjowanych przez samorząd województwa i miasto Szczecin.
6. Zwiększenie aktywności Powiatu w ramach działania organizacji i instytucji międzynarodowych.

7 POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja celów strategicznych i operacyjnych wynikających ze zdefiniowanych problemów, występujących w powiecie polickim z całą pewnością będzie wymagała bardzo wysokich nakładów finansowych. Gdyby realizację strategii oprzeć jedynie na budżecie powiatu, doszlibyśmy do wniosku, iż zakładane cele zostaną osiągnięte w bardzo niewielkim stopniu.

Wśród zdefiniowanych w analizie SWOT szans, w wielu obszarach przewija się najważniejsza – wykorzystanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Niniejszy rozdział ma służyć wskazaniu tych źródeł w aspekcie czekających na realizację celów i wynikających z nich zadań. W syntetyczny sposób zostały przedstawione aktualne programy operacyjne dla Polski na lata 2007-2013.

Autorzy opracowania prezentują źródła, które mieszczą się w inżynierii finansowania celów określonych w niniejszej strategii. Finansowanie przedsięwzięć podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego możliwe jest także m.in. z takich źródeł, jak:

1. Budżet powiatu
2. Budżety gmin
3. Powiatowy Zarząd Dróg
4. Wojewódzki Zarząd Dróg
5. Główna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
6. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
7. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
8. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
9. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

10. Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży.

Poniżej analiza wybranych programów finansowych możliwych do wykorzystania w realizacji celów strategicznych i operacyjnych.

7.1 Rozwój infrastruktury społecznej

1) Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013

Oś priorytetowa 7. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia

W ramach osi priorytetowej wspierane będą projekty związane z poprawą jakości i dostępności do infrastruktury edukacyjnej na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym. Zakłada się stworzenie odpowiednich warunków dla systematycznego podnoszenia jakości i standardów kształcenia uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz gimnazjalnych, przede wszystkim zaś umożliwienie im doskonalenia i rozwijania kwalifikacji ogólnych i zawodowych przez całe życie. Możliwa będzie realizacja przedsięwzięć obejmujących m.in. budowę, przebudowę, rozbudowę, wyposażenie sal lekcyjnych m.in. w środki dydaktyczne, urządzenia do praktycznej nauki zawodu, sprzęt komputerowy.

W ramach tej osi wspierane będą również działania mające na celu poprawę jakości i dostępności do infrastruktury sportowej. Wspierane będą również projekty związane z dostosowaniem obiektów do potrzeb pacjentów, w szczególności osób niepełnosprawnych.

2) Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Priorytet VI – Rynek pracy otwarty dla wszystkich

W ramach Priorytetu VI realizowane są działania służące aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia, w tym osób zarejestrowanych jako bezrobotne lub poszukujących pracy. Działania te realizowane są poprzez szkolenia, kursy, warsztaty, praktyki zawodowe, staże i doradztwo zawodowe, podnoszące poziom kwalifikacji ogólnych i zawodowych. Wspierane będą również projekty promujące rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia.

Priorytet VII - Promocja integracji społecznej

W ramach tego priorytetu podejmowane są działania zmierzające do ułatwienia dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym (niepełnosprawnym, bezdomnym, uzależnionym, opuszczającym zakład karny itp.), a także rozwijania instytucji ekonomii społecznej (organizacji pozarządowych, fundacji itp.) jako skutecznej formy integracji społeczno - zawodowej. Wsparcie otrzymają działania mające na celu integrację ze społeczeństwem osób wykluczonych i przywrócenie im zdolności lub możliwości zatrudnienia, a tym samym pracy zarobkowej. Kluczowe znaczenie ma także wspieranie

przedsiębiorczości społecznej i podmiotów działających na rzecz jej rozwoju, m.in. poprzez doradztwo, szkolenia, usługi finansowo - prawne oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi adaptacyjnych form zatrudnienia.

Priorytet VIII - Regionalne kadry gospodarki

Celem tego priorytetu jest podniesienie i dostosowanie kwalifikacji i umiejętności osób pracujących do potrzeb regionalnej gospodarki. Wspierane będą projekty mające na celu ogólne i specjalistyczne szkolenia oraz doradztwo związane ze szkoleniami dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw, doradztwo dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, szkolenia, kursy i poradnictwo zawodowe (jako działanie uzupełniające do szkoleń i kursów).

Priorytet IX – Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

W ramach tego priorytetu wspierane będą projekty w zakresie podnoszenia jakości i poziomu wykształcenia społeczeństwa poprzez realizację programów rozwojowych szkół i placówek oświatowych. Wsparcie kierowane jest do osób i instytucji zajmujących się procesem kształcenia, które mają na celu wyrównanie szans w dostępie do edukacji i wysokiej jakości usług edukacyjnych. Chodzi tu o m.in. dodatkowe zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne dla uczniów. Wsparcie otrzymają ponadto wszelkie działania związane z modernizacją oferty edukacyjnej szkolnictwa zawodowego poprzez dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, a także wyposażenie szkół w nowoczesne materiały dydaktyczne.

7.2 Rozwój turystyki (rekreacji i sportu)

1) Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013

Oś priorytetowa 6. Rozwój funkcji metropolitalnych

W celu właściwego rozwoju funkcji metropolitalnych wspierana będzie budowa sprawnego systemu transportu publicznego, zapewniającego skomunikowanie metropolii z ośrodkami podmiejskimi. Działania zmierzać będą do poprawy spójności przestrzennej Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego. W ramach osi realizowane będą działania w zakresie infrastruktury związanej z rozwojem funkcji kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych, o charakterze metropolitalnym. Priorytetowe będą projekty, które przyciągną turystów spoza regionu. Wsparcie w ramach osi priorytetowej może być udzielone na realizację projektów zlokalizowanych wyłącznie na terenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

2) Program Operacyjny Europejska Współpraca Terytorialna

Program Operacyjny Celu 3 „Europejska Współpraca Terytorialna” - „Współpraca Transgraniczna” Krajów Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia i Rzeczypospolitej Polskiej (Województwo Zachodniopomorskie) 2007-2013.

Cele:

- Poprawa transgranicznej infrastruktury technicznej i turystycznej,
- Transgraniczny rozwój turystyki i marketing polsko-niemieckiego obszaru wsparcia.

7.3 Aktywizacja lokalnego rynku pracy

1) Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013

Priorytet I. Zatrudnienie i integracja społeczna

W ramach priorytetu przewiduje się zadania mające na celu podnoszenie potencjału kadrowego oraz organizacyjnego pracowników instytucji rynku pracy. Zostanie stworzony spójny system szkoleń i doskonalenie zawodowe dla pracowników instytucji rynku pracy oraz pomocy społecznej. Istotną kwestią jest również wypracowanie nowych oraz udoskonalenie już istniejących mechanizmów, które pozwolą na racjonalizację systemu aktywizacji zawodowej oraz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Będzie to możliwe m.in. poprzez zapewnienie wysokiego poziomu koordynacji i spójności podejmowanych działań, rozbudowę systemu wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy jednostkami świadczącymi pomoc oraz wprowadzanie jednolitych standardów usług.

Priorytet VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich

Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i biernych zawodowo stanowi podstawowe wyzwanie dla polityki zatrudnieniowej państwa, szczególnie w kontekście dokonujących się przemian społecznych, gospodarczych i demograficznych, które wpływają na strukturę rynku pracy. Jednocześnie, ze względu na terytorialne zróżnicowanie poziomu bezrobocia, a także lepszą możliwość rozpoznania specyficznych problemów występujących w wymiarze lokalnym i regionalnym, pomoc kierowana do osób bezrobotnych i biernych zawodowo będzie realizowana przede wszystkim na poziomie regionu, przy jednoczesnej współpracy i zaangażowaniu szerokiego grona podmiotów działających na rzecz aktywizacji zawodowej w skali regionalnej.

Priorytet VII. Promocja integracji społecznej

Ważnym elementem wsparcia w ramach Priorytetu będzie eliminowanie różnego rodzaju barier (organizacyjnych, prawnych czy psychologicznych), na jakie napotykają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, borykające się z problemem dyskryminacji na rynku

pracy. Problem ten dotyczy przede wszystkim osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych czy opuszczających placówki wychowawcze i penitencjarne oraz kobiet, postrzeganych w sposób stereotypowy przez pracodawców i otoczenie społeczne jako pracownicy mniej dyspozycyjni oraz mobilni zawodowo.

Priorytet VIII. Regionalne kadry gospodarki

Celem Priorytetu jest wsparcie rozwoju kadr przedsiębiorstw w regionie.

Priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

Priorytet IX stanowi odpowiedź na problem nierównego dostępu do edukacji osób, które zgodnie z diagnozą napotykać na trudności w tym zakresie. Analiza zawarta w programie wskazuje w szczególności na potrzebę realizowania działań obejmujących wsparcie kierowane do osób i placówek realizujących proces kształcenia, mających na celu stworzenie równych szans poprzez upowszechnienie edukacji przedszkolnej i kształcenia ustawicznego.

Problem wyrównywania szans dotyczy też likwidacji zjawiska wewnętrznej segregacji uczniów w szkołach, co wiąże się z problemem wykluczenia społecznego.

2) Środki będące w dyspozycji Powiatowych Urzędów Pracy

Środki wynikające z realizacji Ustawy o instytucjach rynku pracy.

3) Program Operacyjny Europejska Współpraca Terytorialna

Program Operacyjny Celu 3 „Europejska Współpraca Terytorialna” - „Współpraca Transgraniczna” Krajów Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia i Rzeczypospolitej Polskiej (Województwo Zachodniopomorskie) 2007-2013.

Cel: Transgraniczne wykorzystanie i wzmocnienie zasobów ludzkich – edukacja, kwalifikacje i kompetencje językowe i interkulturowe jako kluczowe czynniki długoterminowego wspólnego rozwoju polsko-niemieckiego obszaru wsparcia.

7.4 Rozwój infrastruktury technicznej

1) Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013

Oś priorytetowa 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie

Wśród zadań wspieranych finansowo w ramach opisywanego działania znajdują się instrumenty wsparcia oferowane przez instytucje otoczenia biznesu, włącznie ze wzmocnieniem zasobów przedmiotowych instytucji oraz stworzeniem warunków do włączania się tych instytucji w regionalne, krajowe oraz międzynarodowe sieci i projekty.

Kolejną z form wspieranych przez instrumenty „Osi priorytetowej 1” RPO będzie tworzenie innowacyjnych klastrów oraz powiązań kooperacyjnych, a także nastawione na wzmocnienie zasobów własnych instytucji wspierających sektor MSP w zakresie innowacji.

Oś priorytetowa 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej

Działania ukierunkowane na rozbudowę i modernizację układu drogowego w województwie zachodniopomorskim przyczynią się do usprawnienia systemu transportu drogowego w województwie i likwidacji uciążliwości związanych z ruchem tranzytowym oraz do ułatwienia funkcjonowania ruchu turystycznego.

Inwestycje związane z rozwojem infrastruktury lotnisk lokalnych, pozwolą na wykreowanie ich jako lotnisk o przeznaczeniu turystycznym, sportowym i biznesowym.

Realizacja osi priorytetowej ma również na celu rozwój i podniesienie jakości transportu publicznego m.in. poprzez zintegrowanie różnych jego form, w tym transportu miejskiego, publicznego, transportu samochodowego, a także regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich.

Obecny stan infrastruktury jest wysoce niewystarczający i wykazuje znaczne dysproporcje w przestrzennym rozmieszczeniu. Wpływa to bezpośrednio na zahamowanie rozwoju gospodarczego i społecznego województwa oraz obniża atrakcyjność inwestycyjną regionu.

Dostęp do infrastruktury przesyłu energii elektrycznej oraz gazu (głównie na terenach małych miast i obszarach wiejskich) jest ciągle niewystarczający i wymaga inwestycji w celu wyrównania jego poziomu w całym województwie.

Oś priorytetowa 4. Infrastruktura ochrony środowiska

W ramach osi priorytetowej realizowane będą inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami. Wsparcie uzyskają także inwestycje mające na celu poprawę stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwpożarowego oraz ochrony przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, m.in. poprzez wykonanie melioracji podstawowych, a także poprzez rozbudowę infrastruktury monitoringu stanu środowiska.

Zwiększenie czynnej ochrony przyrody będzie możliwe m.in. poprzez działania związane z ochroną siedlisk oraz zachowaniem różnorodności gatunkowej. Wsparcie w ramach priorytetu uzyskają także inwestycje związane z rozwojem odnawialnych źródeł energii. Z punktu widzenia specyfiki powiatu i dużego potencjału turystycznego priorytet ten może być istotnym źródłem finansowania zadań w zakresie ochrony środowiska.

Oś priorytetowa 6. Kultura i rewitalizacja

Dla rozwoju kultury w regionie konieczne jest ułatwienie dostępu do obiektów kultury oraz rozwijanie kompleksowego systemu informacji kulturalnej. Jest to istotne również z punktu widzenia rozwoju turystyki.

W ramach osi priorytetowej wspierane będą przedsięwzięcia zmierzające do budowy i poprawy stanu nieruchomości i obiektów ruchomych wpisanych do rejestru wojewódzkiego konserwatora zabytków dotyczące: konserwacji, renowacji, ochrony, jak również adaptacji do pełnienia innych funkcji niż pierwotnie przewidziane.

Rewitalizacja obszarów traktowana będzie jako kompleksowy program remontów, modernizacji zabudowy przestrzeni publicznych, rewaloryzacji i zabezpieczenia zabytków, a także rewitalizacji zabytkowych obiektów przemysłowych oraz militarnych wraz z ich otoczeniem na wybranym obszarze w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym. Na obszarach miast niezbędna jest również rewitalizacja obszarów zdegradowanych umożliwiającą zmiany ukierunkowane na aktywizację społeczną i gospodarczą.

2) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

Oś priorytetowa I. Gospodarka wodno-ściekowa

W ramach osi priorytetowej w zakresie gospodarki wodno-ściekowej wspierane będą głównie przedsięwzięcia zmierzające do zapewnienia skutecznych i efektywnych systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM. W przypadku projektów, w których występuje tylko jeden beneficjent środków oraz projekt dotyczy kompleksowego rozwiązania problemów gospodarki wodno-ściekowej na danym obszarze, dopuszcza się włączenie do zakresu przedsięwzięcia zadań realizowanych w aglomeracjach o RLM od 2 tys. do 15 tys.

Głównymi beneficjentami w ramach osi priorytetowej będą przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe w ramach realizacji obowiązków własnych gmin.

Oś priorytetowa II. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

W ramach tych działań wsparcie będą mogły otrzymać działania związane z zabezpieczeniem osuwisk. W ramach kompleksowej rekultywacji przewiduje się również rozminowanie obszarów popoligonowych i usuwanie zanieczyszczeń gruntowych.

Głównymi beneficjentami w ramach osi priorytetowej będą przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, wojsko, wojewodowie, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne.

Oś priorytetowa X. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku

Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania:

- energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru oraz wody,
- ciepła przy wykorzystaniu biomasy oraz energii geotermalnej i słonecznej,
- energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu z odnawialnymi źródłami energii,

- biodiesla i innych biopaliw, wyłączając produkty rolnicze określone w załączniku I do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

7.5 Rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w powiecie

1) Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013

Oś priorytetowa 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie

Wśród zadań wspieranych finansowo w ramach opisywanego działania znajdują się instrumenty wsparcia oferowane przez instytucje otoczenia biznesu, włącznie ze wzmocnieniem zasobów przedmiotowych instytucji oraz stworzeniem warunków do włączania się tych instytucji w regionalne, krajowe oraz międzynarodowe sieci i projekty.

Kolejną z form wspieranych przez instrumenty „Osi priorytetowej 1” RPO będzie tworzenie innowacyjnych klastrów oraz powiązań kooperacyjnych, a także nastawione na wzmocnienie zasobów własnych instytucji wspierających sektor MSP w zakresie innowacji.

2) Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013

Oś priorytetowa 3. Kapitał dla innowacji

Spośród wdrażanych w ramach osi priorytetowej 3 działań z punktu widzenia powiatu polickiego potencjalnie interesującymi wydają się być:

- wsparcie przedsiębiorstw na początkowych etapach wzrostu (założkowym, rozruchu i ekspansji), których przedsięwzięcia oparte są na innowacyjnych rozwiązaniach poprzez zasilenie funduszy kapitałowych,
- aktywizacja rynku inwestorów prywatnych poprzez tworzenie dogodnych warunków inicjowania współpracy inwestorów prywatnych z przedsiębiorcami poszukującymi środków finansowych na realizację innowacyjnych przedsięwzięć.

W ramach 3. Osi priorytetowej udzielane będzie bezzwrotne wsparcie m.in. instytucjom otoczenia biznesu wspierającym powstawanie nowych firm innowacyjnych.

Oś priorytetowa 4. Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia

W ramach tej osi wspierane będą m.in. następujące działania:

- doradztwo i inwestycje niezbędne do prowadzenia przez przedsiębiorców,
- działalności B+R, w tym prowadzące do uzyskania przez przedsiębiorcę statusu centrum badawczo-rozwojowego,
- doradztwo i inwestycje przedsiębiorstw niezbędne do opracowania wzorów użytkowych i przemysłowych.

Oś priorytetowa 5. Dyfuzja innowacji

W ramach 5. osi priorytetowej wspierane będą m.in. następujące działania:

- inwestycje i doradztwo związane z rozwojem powiązań kooperacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym, w tym klastrów,
- wsparcie budowy i rozwoju sieci otoczenia biznesu o znaczeniu ponadregionalnym oraz instytucji otoczenia biznesu o zasięgu ogólnokrajowym świadczących usługi w zakresie działalności innowacyjnej przedsiębiorców.

3) Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013

Oś priorytetowa 2. Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury

W zakresie rybactwa śródlądowego główne działania koncentrować się będą w zakresie modernizacji istniejących gospodarstw chowu i hodowli ryb. Możliwe będą także inwestycje w infrastrukturę, w tym na rzecz poprawy warunków pracy oraz higieny i jakości produktów. W ramach tej osi pomoc finansowa przyznawana będzie także na inwestycje w przetwórstwo i obrót ryb, związane z jego modernizacją (nowe technologie, sprzęt, innowacyjne metody produkcji) a także z zakresu higieny i bezpieczeństwa pracy oraz dostosowanie do wymogów ochrony środowiska bądź utrzymanie zatrudnienia w tym sektorze i przeszkolenia kadr.

Oś priorytetowa 4. Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa.

Realizacja tej osi przyczynić się ma do aktywizacji społeczności na obszarach zależnych od rybactwa, poprzez włączenie partnerów społecznych i gospodarczych z określonego obszaru do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw, które pozwolą na rozwój tych terenów oraz poprawę jakości życia lokalnych społeczności związanych z rybactwem. W ramach, przygotowanych przez te społeczności, lokalnych strategii możliwe będzie realizowanie szeregu inwestycji i inicjatyw, m.in. w zakresie dywersyfikacji działalności gospodarczej oraz inwestycje na rzecz drobnej infrastruktury rybackiej.

7.6 Współpraca transgraniczna i międzyregionalna powiatu polickiego

- budżet powiatu,
- budżety gmin,
- budżety podmiotów i instytucji, funkcjonujących na terenie powiatu i województwa,
- Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży,

- Program Operacyjny Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013 z udziałem Województwa Zachodniopomorskiego:
 - współpraca transgraniczna: Program Południowy Bałtyk, Województwo Zachodniopomorskie – Meklemburgia Pomorze Przednie – Brandenburgia;
 - współpraca transnarodowa: Program Regionu Morza Bałtyckiego;
 - współpraca międzyregionalna: INTERREG IV C.

8. UWARUNKOWANIA REALIZACJI STRATEGII

8.1. Zgodność strategii z innymi dokumentami rozwoju w układzie wertykalnym i horyzontalnym

Strategia rozwoju powiatu polickiego opiera się na wnikliwej analizie uwarunkowań rozwoju przedstawionych w diagnozie prospektywnej, analizie SWOT i kierunków rozwoju zaprezentowanych w formie celów strategicznych.

Formułowanie celów poprzedzone było analizą dokumentów strategicznych dotyczących rozwoju kraju, województwa, Euroregionu Pomerania, powiatu polickiego oraz gmin Dobra, Kołbaskowo, Nowe Warpno i Police oraz po części gmin Szczecin i Stepnica, także powiatu niemieckiego Uecker Randow. Analizie poddano także dokumenty planistyczne dotyczące rozwoju transportu drogowego i lotniczego. Analiza dotyczyła również programów operacyjnych Unii Europejskiej dostępnych w Polsce a zwłaszcza w województwie zachodniopomorskim głównie:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013,
- Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (głównie Priorytety VI – IX),
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (głównie Oś 3 i 4),
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (głównie priorytety dotyczące transportu drogowego),
- Programu Europejskiej Wspólnoty Terytorialnej.

W wyniku przeprowadzonych analiz należy stwierdzić, iż Strategia Rozwoju Powiatu Polickiego wykazuje spójność z dokumentami planistycznymi w układzie wertykalnym (kraj, województwo, powiat, gminy) oraz horyzontalnym (Euroregion Pomerania, istniejące powiatowe programy branżowe, programy rozwoju gmin powiatu). Niektóre z gmin powiatu polickiego przystąpią niebawem do aktualizacji swoich najważniejszych dokumentów dotyczących rozwoju. W oparciu o istniejące, w których sformułowane zostały główne kierunki rozwoju, należy stwierdzić, iż strategia rozwoju jest z nimi spójna.

Formuła realizacji strategii zakłada, iż ciałem dokonującym jej monitoringu i koordynacji działań będzie Forum Samorządowe Powiatu działające w rozszerzonym

gronie. Taka konstrukcja i skład gremium tworzy dodatkowy mechanizm mający na celu zapewnienie spójności działań w ramach dokumentów planistycznych różnych j.s.t.

8.2. Uwarunkowania instytucjonalno-prawne

Zasadniczym dokumentem określającym przyjęcie strategii, cezurę jej obowiązywania oraz sposób jej realizacji jest Uchwała Rady Powiatu o przyjęciu strategii (Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym, art.12 pkt.4).

Prawidłową realizację strategii warunkuje od strony merytorycznej także opracowanie (nowelizacja) i przyjęcie sektorowych programów rozwoju. W przypadku Strategii Rozwoju Powiatu Polickiego należy rozważyć opracowanie i przyjęcie następujących programów sektorowych:

1. Program (Strategia) Rozwoju Turystyki w Powiecie Polickim do roku 2020;
2. Program (Strategia) Rozwoju Współpracy Międzynarodowej w Powiecie Polickim do roku 2020;
3. Program Wsparcia Rozwoju Gospodarczego Powiatu Polickiego do roku 2020;
4. Program Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy w Powiecie Polickim do roku 2020;
5. Program Rozwoju i Modernizacji Oświaty w Powiecie Polickim do roku 2020;
6. Diagnoza Zdrowotna Mieszkańców Powiatu Polickiego 2010/2011;
7. Diagnoza Zjawiska Niepełnosprawności w Powiecie Polickim 2010/2011;
8. Program Budowy i Modernizacji Dróg Powiatowych do roku 2020.

Istniejące i aktualne programy pozostają w mocy.

Realizację strategii pod względem reżimu budżetowego oraz związanego z nim harmonogramu warunkuje uchwalenie Wieloletniego Programu Inwestycyjnego (WPI). To WPI jest drogowskazem realizacji strategii. Strategia zaś jest zespołem opartych na logicznych przesłankach i skorelowanych kierunkach rozwoju. WPI wskazuje szczegółowo treść przedsięwzięcia, cezurę czasową realizacji, źródła finansowania na poszczególnych etapach realizacji oraz formy ewaluacji.

Ostatnim ważnym elementem uwarunkowań instytucjonalno-prawnych są uchwały budżetowe. To uchwały Rady Powiatu Polickiego dotyczące kolejnych budżetów, będą decydować o realizacji celów, w przypadku konieczności wniesienia wkładu własnego powiatu.

8.3 Wyznaczenie podmiotów odpowiedzialnych za wdrażanie strategii

Konstruowanie układu podmiotów zaangażowanych w realizację strategii (i relacji między nimi) opiera się na założeniu, że wytyczone cele zyskają akceptację społeczną i uznane zostaną jako ważne dla rozwoju gmin i powiatu, oraz że powiat i gminy stanowią względną całość z odrębnymi oraz z wzajemnie uzupełniającymi się funkcjami i zadaniami. Powiat będzie dobrze pełnić rolę wykonawcy i koordynatora tych wszystkich celów, które

może realizować w ramach kompetencji i zadań. Ważnym warunkiem realizacji strategii (chodzi o wszystkie cele) jest akceptacja gmin dla treści strategii i ich włączenie w realizację tych zadań, które leżą w ich kompetencjach i możliwościach. W związku z powyższym w układzie podmiotów realizujących i wspierających realizację strategii znajduje się głównie powiat i w dużym stopnie gminy.

Dla realizacji strategii funkcjonalny będzie następujący układ podmiotów:

- **Zarząd Powiatu w Policach** – odpowiedzialny za wdrażanie i propozycje aktualizacji (zmian) strategii; główny koordynator działań wykonawczych monitoringu i promocji strategii.
- **Rada Powiatu w Policach** – organ decyzyjny w zakresie aktualizacji strategii, jej współfinansowania z budżetu powiatu i stanowienia prawa warunkującego jej realizację (plany, programy).
- **Forum Samorządowe Powiatu Polickiego** (skład rozszerzony, tryb powoływania i funkcjonowania oraz zakres kompetencji ustalone w wyniku konsultacji) - ciało pełniące funkcję społecznego koordynatora poczynań powiatu i gmin oraz innych jednostek nie będących jednostkami organizacyjnymi i podległymi jednostkom samorządu terytorialnego (przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe, kościoły, jednostki państwowe i inne podmioty mające wpływ na realizację strategii).
- **Koordynatorzy celów operacyjnych** (lub działań) – wyznaczeni przez Zarząd w porozumieniu z Forum Samorządowym Powiatu Polickiego, osoby lub instytucje odpowiedzialne za realizację konkretnych celów lub zadań w ramach przydzielonych im środków i kompetencji.
- **Centrum Zarządzania Operacyjnego** - wydzielony ze Starostwa Powiatowego wydział, którego celem będzie prowadzenie bieżących spraw związanych ze strategią w tym ewidencji działań, gromadzenie dokumentacji, a także koordynowanie współpracy pomiędzy jednostkami (podmiotami) realizującymi strategię, udzielanie informacji, organizowanie działalności promocyjnej, monitoringu i ewaluacji oraz innych czynności powierzonych przez Zarząd Powiatu lub starostę.

8.4 Monitoring i ewaluacja

Monitoring służyć ma obserwacji realizacji strategii w aspekcie osiągania założonych celów w przyjętych cezurach czasowych.

Ewaluacja służyć ma ocenie osiąganych rezultatów za pomocą przyjętych wskaźników.

Poniżej przedstawiamy propozycje metodologiczne wskaźników. Nie są tu ujęte wszystkie wskaźniki, lecz tylko ich przykłady. Każdy ze wskaźników, o ile to możliwe, powinien mieć określone ramy czasowe. Jest to ważne dlatego, że dokument obejmuje

perspektywę do 2020 r., więc ewaluacja powinna być przeprowadzana w określonych odstępach czasowych. Wskaźniki metodologiczne dotyczą ewaluacji celów operacyjnych i działań.

Cel strategiczny: Radykalne wzmocnienie spójności ekonomiczno-przestrzennej powiatu polickiego

Wskaźniki:

- ilość nowych połączeń komunikacyjnych wewnątrz powiatu,
- ilość uzgodnionych dziedzin współpracy gmin i powiatu polickiego ze Szczecinem,
- inne.

Cel strategiczny: Rozwój turystyki (rekreacji i sportu)

Wskaźniki:

- długość wybudowanych dróg – (w km),
- długość ścieżek rowerowych, pieszych i konnych – (w km),
- ilość korzystających z noclegów na terenie powiatu,
- wzrost ilości średniego czasu trwania noclegów na terenie powiatu,
- zwiększenie liczby miejsc noclegowych dla turystów na terenie powiatu,
- liczba stanowisk w stajniach i ośrodkach jeździeckich.

Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury technicznej

Wskaźniki:

- długość remontowanych i nowych dróg – (w km),
- długość linii kolejowych – (w km),
- przejścia graniczne – liczba nowych i ich rodzaj (drogowe, kolejowe, szlaki piesze),
- parametry nowych inwestycji infrastruktury wodno-ściekowej - (w m³, km).

Cel strategiczny: Budowa kapitału społecznego i aktywizacja lokalnego rynku pracy

Wskaźniki:

- liczba nowo powstałych organizacji pozarządowych,
- liczba nowo utworzonych agencji pośrednictwa pracy,
- liczba nowych instytucji szkoleniowych.

Cel strategiczny: Rozwój gospodarki i przedsiębiorczości

Wskaźniki:

- powierzchnia w ha przystosowana do działalności MŚP na terenie portu Police,
- liczba nowych podmiotów w branży rybołówstwo,
- liczba osób zatrudnionych w branży rybołówstwo,
- liczba innowacyjnych MŚP powstałych w parkach technologicznych i inkubatorach,
- ilość nowo powstałych instytucji wspierających MŚP,
- liczba nowych firm typu spin-off,
- liczba powstałych firm typu start-up,
- ilość firm, które podjęły własne inwestycje na terenie powiatu,
- nakłady inwestycyjne firm – (w tys. zł)
- liczba powstałych klastrów.

Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury społecznej

Wskaźniki:

- odsetek absolwentów szkół gimnazjalnych podejmujących dalszą naukę w szkołach ponadgimnazjalnych,
- liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych podejmujących pracę,
- nakłady finansowe na inwestycje w oświacie oraz szkolenia nauczycieli,
- wzrost liczby obiektów sportowych (boisk, basenów, hal sportowych, siłowni, sal do zajęć korekcyjnych (w gminach i w powiecie),
- liczba imprez sportowych o charakterze masowym, liczba uczestników imprez sportowych (w gminach i w powiecie),
- liczba i struktura przestępstw, pożarów, wypadków i innych zdarzeń.

Cel strategiczny: Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

Wskaźniki:

- wzrost intensywności kontaktów zagranicznych powiatu,
- ilość przedsięwzięć zagranicznych, inicjowanych przez powiat,
- ilość projektów realizowanych z partnerami w regionach innych krajów,
- wspólne działania realizowane w ramach inicjatyw, podejmowanych przez Miasto Szczecin i samorząd województwa zachodniopomorskiego,
- przystąpienie do organizacji międzynarodowych skupiających regiony, charakteryzujące się podobnym położeniem geograficznym, walorami turystycznymi, przyrodniczymi i problemami gospodarczo-społecznymi.

Powyższy zestaw wskaźników może ulec rozszerzeniu w zależności od zmian poczynionych w strategii. Monitoring powinien uwzględniać także ocenę wdrażania dokumentów o zasięgu wojewódzkim oraz będących w zasobach powiatu.

8.5 Promocja strategii

Promocja strategii polegać będzie na systematycznym informowaniu społeczeństwa przez podmioty odpowiedzialne za realizację strategii poprzez rozliczne formy, m.in.:

- stałe cykliczne narady,
- działania informacyjne rzecznika prasowego,
- strony internetowe powiatu,
- informacja na łamach prasy lokalnej,
- współpraca z lokalnymi mediami,
- informowanie uczniów w szkołach na lekcjach WOŚ,
- prowadzenie własnej działalności promocyjnej w formie folderów, wydawnictw książkowych etc.,
- w trakcie realizacji zadań inwestycyjnych i remontowych,
- zamieszczanie stosownych informacji w budynkach i jednostkach starostwa (gmin).

9. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

SPIS TABEL

<i>Tabela 1. Spotkania branżowe dotyczące "Strategii Rozwoju Powiatu Polickiego do 2020 roku".....</i>	<i>9</i>
<i>Tabela 2. Powiat policki – bonitacja gruntów rolnych w procentach</i>	<i>18</i>
<i>Tabela 3. Ocena rolniczej przydatności produkcyjnej powiatu polickiego wg ogólnego wskaźnika IUNG.....</i>	<i>19</i>
<i>Tabela 4. Struktura władania gruntami w powiecie polickim</i>	<i>23</i>
<i>Tabela 5. Zmiany użytkowania gruntów rolnych na terenie powiatu polickiego w latach 2000 – 2009 (użytki rolne w ha).....</i>	<i>24</i>
<i>Tabela 6. Rodzaje rozdysponowania gruntów Zasobu i Agencji w ramach określonych form zagospodarowania na terenie powiatu polickiego do 2009 r.</i>	<i>26</i>
<i>Tabela 7. Powierzchnie leśne powiatu polickiego</i>	<i>29</i>
<i>Tabela 8. Podział administracyjny i ludność w powiecie polickim (stan na 31.12.2008 r.)</i>	<i>38</i>
<i>Tabela 9. Liczba ludności zamieszkałej w gminach powiatu polickiego.....</i>	<i>39</i>
<i>Tabela 10. Zestawienie miejscowości powiatu wg liczby mieszkańców zameldowanych na stałe, stan na dzień 31.12.2008.....</i>	<i>40</i>
<i>Tabela 11. Miejscowości wg liczby stałych mieszkańców, stan na 31.12.2008 r.....</i>	<i>42</i>
<i>Tabela 12. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym zamieszkałych w gminach powiatu polickiego.....</i>	<i>43</i>
<i>Tabela 13. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym zamieszkałych w gminach powiatu polickiego.....</i>	<i>45</i>
<i>Tabela 14. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym zamieszkałych w gminach powiatu polickiego.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabela 15. Ruch naturalny ludności w powiecie polickim</i>	<i>47</i>
<i>Tabela 16. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały w powiecie polickim.....</i>	<i>47</i>
<i>Tabela 177 Liczba osób w wieku produkcyjnym w gminach powiatu polickiego</i>	<i>Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.</i>
<i>Tabela 18. Udział kobiet w ludzkich zasobach rynku pracy w latach 2003-2007.....</i>	<i>51</i>
<i>Tabela 19. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego</i>	<i>52</i>
<i>Tabela 20. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2007.....</i>	<i>53</i>
<i>Tabela 21. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w powiecie polickim wg sekcji działalności</i>	<i>55</i>

<i>Tabela 22. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w gminie Dobra wg wybranych sekcji działalności.....</i>	<i>56</i>
<i>Tabela 23. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w gminie Kołbaskowo wg wybranych sekcji działalności</i>	<i>57</i>
<i>Tabela 24. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w gminie Nowe Warpno wg wybranych sekcji działalności.....</i>	<i>58</i>
<i>Tabela 25. Podmioty gospodarcze w systemie REGON w gminie Police wg wybranych sekcji działalności</i>	<i>58</i>
<i>Tabela 26. Udział sektora prywatnego i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminach powiatu polickiego w latach 2003-2007</i>	<i>59</i>
<i>Tabela 27. Liczba bezrobotnych i wskaźnik bezrobocia w gminach powiatu polickiego w latach 2001-2009*</i>	<i>61</i>
<i>Tabela 28. Liczba bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w Polickim Urzędzie Pracy w latach 2002-2009*</i>	<i>63</i>
<i>Tabela 29. Wykształcenie bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Policach w okresie 2002-2009*.....</i>	<i>63</i>
<i>Tabela 30. Bezrobotni w powiecie polickim wg grup wiekowych (2002-2009)*</i>	<i>64</i>
<i>Tabela 31. Staż pracy bezrobotnych (w momencie rejestracji) w latach 2002-2009*.....</i>	<i>65</i>
<i>Tabela 32. Czas pozostawania bez pracy (w rejestrze bezrobotnych) w latach 2002-2009*.....</i>	<i>66</i>
<i>Tabela 33. Przepływy (napływy i odpływy) zbiorowości bezrobotnych zarejestrowanych w Polickim Urzędzie Pracy w latach 2002-2009*</i>	<i>67</i>
<i>Tabela 34. Źródła i kwota finansowania instrumentów rynku pracy na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008 (w tys. zł)</i>	<i>68</i>
<i>Tabela 35. Liczba osób bezrobotnych korzystających z instrumentów rynku pracy w latach 2002-2008.....</i>	<i>69</i>
<i>Tabela 36. Zdarzenia charakterystyczne dla bezrobocia na terenie powiatu polickiego w latach 2005-2009</i>	<i>70</i>
<i>Tabela 37. Zdarzenia charakterystyczne dla bezrobocia na terenie gminy Police</i>	<i>70</i>
<i>Tabela 38. Zdarzenia charakterystyczne dla bezrobocia na terenie gminy Dobra</i>	<i>71</i>
<i>Tabela 39. Zdarzenia charakterystyczne dla bezrobocia na terenie gminy Kołbaskowo.....</i>	<i>71</i>
<i>Tabela 40. Zdarzenia charakterystyczne dla bezrobocia na terenie gminy Nowe Warpno ..</i>	<i>72</i>
<i>Tabela 41. Punkty przedszkolne i przedszkole.....</i>	<i>74</i>
<i>Tabela 42. Miesięczne koszty utrzymania w szkołach powiatu polickiego.....</i>	<i>77</i>
<i>Tabela 43. Wykształcenie bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Policach w okresie 2002-2009*.....</i>	<i>79</i>
<i>Tabela 44. Bezrobotni w powiecie polickim w wieku 18-24 lata, stan na 31.12.2009 r.....</i>	<i>79</i>
<i>Tabela 45. Usługi w ramach prowadzonej działalności SPSK 1 PAM w Policach w latach 2007-2008.....</i>	<i>81</i>

<i>Tabela 46. Usługi w ramach w/w poradni działających w SPSK 1 PAM w Policach w latach 2007-2008.....</i>	<i>82</i>
<i>Tabela 47. Struktura wiekowa wychowanków w Domach Dziecka powiatu polickiego....</i>	<i>85</i>
<i>Tabela 48. Liczba rodzin i umieszczonych w nich dzieci na terenie powiatu polickiego stan na 31.12.2008 r.</i>	<i>86</i>
<i>Tabela 49. Liczba osób korzystających z porad specjalistycznych w Ośrodku w 2008 r.</i>	<i>86</i>
<i>Tabela 50. Mieszkanki Domu dla Samotnych Matek i Kobiet w Cięży w Karwowie, skierowane w 2008 r.</i>	<i>87</i>
<i>Tabela 51. Realizacja zadań na rzecz osób niepełnosprawnych w 2008 roku</i>	<i>89</i>
<i>Tabela 52. Zdarzenia na terenie powiatu polickiego w latach 2004-2008</i>	<i>94</i>
<i>Tabela 53. Główne przypuszczalne przyczyny powstawania pożarów w latach 2004-2008.</i>	<i>94</i>
<i>Tabela 54. Liczba osób poszkodowanych według zdarzeń w latach 2004-2008.....</i>	<i>95</i>
<i>Tabela 55. Nadzór PSS-E nad obiektami Higieny Dzieci i Młodzieży w latach 2002-2008</i>	<i>98</i>
<i>Tabela 56. Przestępstwa ogółem na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>99</i>
<i>Tabela 57. Przestępstwa z udziałem nieletnich na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>100</i>
<i>Tabela 58. Zdarzenia drogowe na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008</i>	<i>101</i>
<i>Tabela 59. Ilość osób zatrudnionych w policji na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>102</i>
<i>Tabela 60. Księgozbiór Biblioteki w Policach - stan na dn. 31.12.2008 r.....</i>	<i>103</i>
<i>Tabela 61. Liczba organizacji pozarządowych z siedzibą na terenie powiatu polickiego wg stanu na luty 2010 r.....</i>	<i>106</i>
<i>Tabela 62. Liczba organizacji pozarządowych z siedzibą na terenie powiatu polickiego z podziałem na gminy wg stanu na luty 2010 r.</i>	<i>106</i>
<i>Tabela 63. Efektywność współpracy powiatu polickiego z organizacjami pozarządowymi</i>	<i>108</i>
<i>Tabela 64. Obiekty zbiorowego zakwaterowania wg podziału na gminy powiatu polickiego</i>	<i>115</i>
<i>Tabela 65. Obiekty zbiorowego zakwaterowanie wg miejscowości.....</i>	<i>116</i>
<i>Tabela 66. Obiekty zbiorowego żywienia wg miejscowości wg stanu na IX.2009.....</i>	<i>117</i>
<i>Tabela 67. Wykaz wybranych obiektów sportowo-rekreacyjnych w powiecie polickim</i>	<i>118</i>
<i>Tabela 68. Stajnie i ośrodki jeździeckie w powiecie polickim</i>	<i>121</i>
<i>Tabela 69. Wykaz przystani i miejsc postojowych w rejonie Zalewu Szczecińskiego</i>	<i>123</i>
<i>Tabela 70. Zestawienie infrastruktury paraturystycznej w powiecie polickim</i>	<i>128</i>
<i>Tabela 71. Udzielone noclegi ogółem w latach 2003-2008.....</i>	<i>129</i>
<i>Tabela 72. Drogi powiatowe i gminne w powiecie polickim</i>	<i>142</i>
<i>Tabela 73. Drogi powiatowe zamiejskie na terenie powiatu polickiego</i>	<i>Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.</i>
<i>Tabela 74. Międzynarodowy obrót morski w portach morskich.....</i>	<i>145</i>

<i>Tabela 75. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>164</i>
<i>Tabela 76. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>167</i>
<i>Tabela 77. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>169</i>
<i>Tabela 78. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>171</i>
<i>Tabela 79. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie powiatu polickiego w latach 2002-2008</i>	<i>172</i>
<i>Tabela 80. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>174</i>
<i>Tabela 81. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>176</i>
<i>Tabela 82. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>178</i>
<i>Tabela 83. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>180</i>
<i>Tabela 84. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>181</i>
<i>Tabela 85. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>182</i>
<i>Tabela 86. Dochody powiatu polickiego na tle powiatów ziemskich województwa zachodniopomorskiego w okresie 2002-2008 r.....</i>	<i>193</i>
<i>Tabela 87. Dochody per capita powiatu polickiego na tle powiatów ziemskich województwa zachodniopomorskiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>194</i>
<i>Tabela 88. Wydatki powiatu polickiego na tle powiatów ziemskich województwa zachodniopomorskiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>195</i>
<i>Tabela 89. Wydatki per capita powiatu polickiego na tle powiatów ziemskich województwa zachodniopomorskiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>196</i>
<i>Tabela 90. Składowe dochodów w budżecie powiatu polickiego oraz wszystkich powiatów w województwie zachodniopomorskim</i>	<i>197</i>
<i>Tabela 91. Deficyt budżetowy powiatu polickiego w latach 2002-2008 r.....</i>	<i>198</i>
<i>Tabela 92. Dochody gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008 r.....</i>	<i>199</i>
<i>Tabela 93. Dochody per capita gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>199</i>
<i>Tabela 94. Wydatki gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008</i>	<i>200</i>
<i>Tabela 95. Wydatki ogółem per capita gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>201</i>
<i>Tabela 96. Deficyt budżetowy gmin powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>201</i>
<i>Tabela 97. Ranking powiatów na podstawie wartości wskaźnika rozwoju wspólnot terytorialnych liczonego jako średnia za okres 2002-2008</i>	<i>203</i>

Tabela 98. Ranking gmin na podstawie wartości wskaźnika rozwoju wspólnot terytorialnych liczonego jako średnia za okres 2002-2008 203

Spis rysunków

<i>Rysunek 1. Dynamika zmian liczby zameldowanych mieszkańców gmin powiatu polickiego</i>	40
<i>Rysunek 2. Średnia liczba mieszkańców wyrażona w procentach w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	44
<i>Rysunek 3. Dynamika zmian liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach powiatu polickiego</i>	44
<i>Rysunek 4. Średnia liczba mieszkańców wyrażona w procentach w wieku przedprodukcyjnym w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2008-2009.....</i>	45
<i>Rysunek 5. Średnia liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wyrażona w procentach w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008</i>	46
<i>Rysunek 6. Liczba osób w wieku produkcyjnym w gminach i powiecie polickim 2002-2007</i>	50
<i>Rysunek 7. Liczba podmiotów gospodarujących zarejestrowanych w systemie REGON w powiecie polickim w latach 2002-2007</i>	52
<i>Rysunek 8. Liczba podmiotów gospodarujących zarejestrowanych w systemie REGON w powiecie polickim w latach 2002-2007</i>	54
<i>Rysunek 9. Wskaźnik bezrobocia w gminach i powiecie polickim w latach 2001-2009.....</i>	62
<i>Rysunek 10. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2005-2008</i>	84
<i>Rysunek 11. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w powiecie polickim w latach 2002-2008.....</i>	164
<i>Rysunek 12. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w gminach powiatu polickiego w okresie od 2002 do 2008 r.....</i>	165
<i>Rysunek 13. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w gminach powiatu polickiego w okresie od 2002 do 2008 r. w wybranych branżach przemysłowych.....</i>	166
<i>Rysunek 14. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w okresie od 2002 do 2008 r.</i>	167
<i>Rysunek 15. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	168
<i>Rysunek 16. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008.....</i>	169
<i>Rysunek 17. Liczba podmiotów gospodarczych w gminach powiatu polickiego w okresie od 2002-2008.....</i>	169
<i>Rysunek 18. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w okresie od 2002 do 2008 r.</i>	171

<i>Rysunek 19. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu polickiego w okresie od 2002 do 2008 r.</i>	<i>171</i>
<i>Rysunek 20. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002 - 2008 r.</i>	<i>172</i>
<i>Rysunek 21. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>173</i>
<i>Rysunek 22. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008.....</i>	<i>174</i>
<i>Rysunek 23. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>175</i>
<i>Rysunek 24. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008.....</i>	<i>176</i>
<i>Rysunek 25. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008.....</i>	<i>177</i>
<i>Rysunek 26. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008.....</i>	<i>178</i>
<i>Rysunek 27. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w gminach powiatu polickiego w latach 2002-2008</i>	<i>179</i>
<i>Rysunek 28. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008.....</i>	<i>180</i>
<i>Rysunek 29. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008.....</i>	<i>182</i>
<i>Rysunek 30. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w powiecie polickim w latach 2002-2008.....</i>	<i>183</i>
<i>Rysunek 31. Główna działalność firm działających w wybranych powiatach województwa zachodniopomorskiego.....</i>	<i>184</i>
<i>Rysunek 32. Forma prawna firm działających w wybranych powiatach województwa zachodniopomorskiego.....</i>	<i>185</i>
<i>Rysunek 33. Udział kapitału zagranicznego zaangażowanego z podmioty gospodarcze w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego</i>	<i>186</i>
<i>Rysunek 34. Struktura podmiotów gospodarczych wg wielkości zatrudnienia.....</i>	<i>187</i>